

Bulletin advokacie

Stanovisko sekce ADR k povinnosti mlčenlivosti advokáta – zapsaného i nezapsaného mediátora • Statusová otázka právní úpravy působnosti valné hromady akciových společností • K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu • Slavnostní předání medailí Antonína rytíře Randy za roky 2020 a 2021 •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Je odpovědnost za škodu způsobenou budovou podle § 2938 o. z. skutečně absolutní?

Odpověď hledejte v článku prof. JUDr. Luboše Tichého na str. 15-20.

**VÝSLEDKY
VOLEB
DO ORGÁNŮ
ČAK**

Viz str. 6-8.

Wolters Kluwer

Praetor

Advokátní systém pro úspěšné

Vyzkoušejte zdarma novinky a usnadněte si práci

Automatizace fakturace a upomínání

Praetor vám o 30 % zrychlí celý proces fakturace a upomínání

- > Automatické počítání času
- > Měsíční uzavírání vykazování
- > Snadné revize a schvalování výkazů
- > Možnost automatického odesílání faktur e-mailem včetně odsouhlasení
- > Automatické odesílání upomínek e-mailem

Široké možnosti reportingu

Praetor vám umožní perfektní přehled o vašem byznysu

- > Vyberte si z přednastavené sady reportů: fakturace / rentabilita / reálné hodinové sazby / časová efektivita pracovníka / vytížení týmů
- > Vlastní uživatelské reporty si snadno připravíte sami
- > Reporty na míru vám rádi vytvoříme

Modul AML v Praetoru - připravujeme pro Vás

Umožní Vám:

- > snadno elektronicky identifikovat osobu (např. BankID, mikroplatba, e-identita)
- > prověřit osobu prostřednictvím dotazu do registrů
- > evidovat zjištěné údaje a údaje o transakci ve zvláštním AML spisu osoby, který bude v souladu s metodikou ČAK veden odděleně od hmotněprávní agendy

V případě zájmu nám napište nebo zavolejte

www.praetor-systems.cz

Wolters Kluwer

Když si musíte být jistí

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská, Hana Saitzová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
JUDr. Petr Čáp,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
JUDr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte

na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamací při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzerční služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz).

Toto číslo vyšlo 2. 11. 2021 v nákladu
17 250 výtisků.

Obálka: canva.com

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Aktuality

Poděkování odcházejícímu Vladimíru Jirouskovi Antonín Mokry	4
Výsledky voleb do orgánů ČAK na 8. sněmu České advokátní komory	6
ČAK stanovila jasná kritéria pro zápis zahraničních žadatelů do seznamu advokátních koncipientů Petr Čáp, Jaroslava Macková	10
Stanovisko sekce ADR k povinnosti mlčenlivosti advokáta – zapsaného i nezapsaného mediátora Martina Doležalová	11
Aktuálně v právu Hana Rýdlová	12

z právní teorie a praxe

Články

Ke dvěma základním otázkám odpovědnosti za škodu způsobenou budovou Luboš Tichý	15
Statusová otázka právní úpravy působnosti valné hromady akciových společností Radim Kříž	23
K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu Pavel Vantuch	32
Pokyn zajištěného věřitele v insolvenčním řízení Miroslav Sedláček, Dominik Matuška	38

Z judikatury

ÚS: K právu na přístup k soudu a elektronický podpis, jehož platnost nelze ověřit	43
NSS: Přezkum opatření při epidemii nebo nebezpečí jejího vzniku z pohledu pandemického zákona a zákona o ochraně veřejného zdraví	45
SD EU: K zákazu nosit na pracovišti viditelnou formu svého přesvědčení	51
ESLP: K hromadnému sledování elektronické komunikace osob zpravodajskými službami	53
Glosa: K rozhodnutí NS ohledně narovnání o právech zapisovaných do katastru nemovitostí	55

Z odborné literatury

Antonín Kottnauer, Ladislav Jouza, Petra Hušková, Václav Sládek, Helena Úlehlová, Jan Vácha: Zákoník práce: Komentář s judikaturou podle stavu k 7. květnu 2021 (Dana Roučková)	60
Luboš Dörfl, Markéta Lehká, Radek Visinger, Alexandr Krysl: Zákon o znalcích. Komentář (Aleš Vémola)	60
Jiří Jelínek a kolektiv: Kriminologie (Eduard Bruna)	61
Lucie Smolka: Kolektivní správa v kontextu moderních technologií (Jan Zibner)	62
Jakub Sivák: Náhradní mateřství v českém právu a související otázky (Ondřej Frinta)	63
Stanislav Balík, Stanislav Balík ml., Stanislav Balík jr.: Právní dějiny mimoevropských zemí (stručný nástin) (Vojtěch Lažanský)	64

z advokacie

Z české advokacie

Z kárné praxe Petra Vrábliková	65
Odešli do nebeské síně	66

Mimořádně výhodné podmínky pojištění motorových vozidel pro advokáty Tereza Poláková	67
--	----

Z Evropy a ze světa

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	68
Evropský den advokátů 2021 Lenka Vojířová	70

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty v době pandemie	71
Projekt předsedy ČAK na obnovení právnických sjezdů získal podporu téměř všech právnických profesí Ivana Cihlářová	73

Z právníkové společnosti

Medaile Antonína rytíře Randy obdržel JUDr. Vladimír Jirousek a 12 dalších významných osobností Hana Rýdlová	74
--	----

Nakonec

Příběhy jako pedagogické příklady Petr Hajn	76
Kresba Lubomíra Lichého	77
Víte, že... Stanislav Balík	77
Inhaltsverzeichnis	78
Zusammenfassung/Summary	79
Table of Contents	80

ZIZLAVSKY > **30 let**

insolence firem
příležitost ke spolupráci

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Pokyny pro autory

Vážení,

jsme potěšeni vašim zájmem publikovat v Bulletinu advokacie! Prosíme vás v zájmu urychlení publikace o dodržení několika mála instrukcí:

Příspěvky posílejte redakci elektronicky ve formátu programu Microsoft Word (DOC), a to na adresu bulletin@cak.cz.

Formát

Formát zasláných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně (důležité pasáže) nebo kurzívou (citace, cizojazyčné, zejména latinské výrazy), v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzátky! Poznámky pod čarou a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word a „Poznámky pod čarou“. Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasláné portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky či grafy v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Obsah

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu, optimální rozsah je do 30 000 znaků včetně mezer.

K odbornému článku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.

Citace a odkazy provádějte dle vlastní bibliografické normy BA.

Vzory citací:

Kniha: J. Novák: Soukromé právo, C. H. Beck, Praha 2020, str. 120.

Časopis: J. Novák: Poznámky k soukromému právu, Bulletin advokacie č. 3/2020, str. 20.

Redakce přijímá články, které nebyly dosud publikovány a jsou původním autorským dílem, dostatečně odlišným od jiných příspěvků na stejné nebo podobné téma. Pokud autor nabízí rukopis současně více redakcím, je povinen redakci o této skutečnosti neprodleně informovat. Zjištění opaku může vést k ukončení recenzního řízení. Poskytnutím rukopisu bere autor na vědomí, že dílo před publikací musí projít úspěšné recenzním řízením, přičemž o jeho zařazení do recenzního řízení, jakož i o publikaci rozhodne šéfredaktor/ka.

Udělení souhlasu

Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových stránkách ČAK a v Advokátním deníku, v právních informačních systémech a na internetových portálech spolupracujících s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci monitoringu médií.

Korektury

Autorské korektury se provádí elektronicky po zalomení, e-mailem.

Ke každému příspěvku prosíme připojte:

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení a e-mail
- korespondenční adresu
- datum narození
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Natuzzi Italia pozvala ke spolupráci na nové kolekci 8 světových designérů a vznikl projekt s názvem "Circle of Harmony". Každý návrhář vnesl do této kolekce svůj autentický pohled na design.

Stejně jako Nika Zupanc s pohovkou Deep. Líbila by se vám do vaší advokátní kanceláře? K dispozici v kamenných obchodech Natuzzi Italia.

studio leonardo sommi - ph. Beppe Brancato

NATUZZI
ITALIA

Kolekce **Deep**
od Nika Zupanc,
Puglie, Itálie

**united for
harmony.**

V Jámě 3, **Praha 1**
Rohanské nábřeží 25, **Praha 8**
Svratecká 989, **Modřice**
Příkop 4, **Brno centrum**

www.natuzzi.cz

Poděkování odcházejícímu

Vladimír Jirousek a bývalí prezidenti CCBE
José de Freitas a Antonín Mokrý - Lincoln's Inn, Londýn (2019)

Zatímco role prezidentů republiky v československých a novodobých českých dějinách nutí spíše ke smutnému a nepřilíh optimistickému zamyšlení, z něhož, bohužel pro český národ, vycházejí jako jediné všeobecně uznávané autority a nositelé nezpochybnitelného pokroku snad jen T. G. Masaryk a Václav Havel, předsedové (prezidenti) České advokátní komory se takovému zpětnému kritickému pohledu zjevně vymykají. Mohli bychom dlouho spekulovat o tom, zda je tomu proto, že máme v advokacii jenom skvělé osobnosti, nebo tím, že má advokacie veskrze erudovanou a uvážlivě se rozhodující voličskou základnu. Anebo je to jen prostě šťastná shoda náhod.

Když vynechám prvorepublikové advokátní prezidenty, k těm novodobým jménům jako Karel Čermák, Stanislav Balík, Martin Šolc nebo Martin Vychopeň si už zapisujeme jméno další, a to Vladimíra Jirouska. Přitom v jeho případě se jedná o muže, který se objevil v čele Komory opět po určitém časovém předělu a zaznamenal úspěšný comeback právě v letech 2017-2021, za který mu přísluší náležité poděkování a ocenění.

Vladimíru Jirouskovi

Vladimír je nepochybně silná a charismatická osobnost, vědomá si svých předností a možná i slabostí, právě to však vždy u něho generovalo nesmírný tah na branku, neutuchající invenci a schopnost dovést započatou věc ke zdárnému konci. Ať už si předsevzal cokoli, udělal vždy maximum, aby to uskutečnil. I když se mu tu a tam něco nepodařilo, nikdy to nebyla žádná ostuda, vždycky mohl oprávněně říct, že udělal naprosto vše, co bylo v jeho silách, a to s náležitou noblesou a grácií. Pro českou advokacii přitom vykonal nejen za uplynulé volební období, ale i za období svého prvního předsednictví obrovský kus práce, ať už to byla rozsáhlá reorganizace činnosti Komory hned na počátku jeho kariéry, vybudování vzdělávacího a administrativního centra Dunaj a rekonstrukce historické budovy ČAK, posílení a zefektivnění činnosti a zlepšení personálního obsazení jednotlivých odborů, posílení pobočky v Brně i evropského zastoupení Komory v Bruselu. OBHAJOVAL ADVOKACII a advokáty na všech frontách, v jednáních se státní správou, na veřejnosti, v médiích, v nadsázce řečeno slovy Winstona Churchilla, bojoval za advokátní stav a *bránil náš ostrov na plážích, na polích, ve městech i v kopcích... a nikdy to nevzdával.*

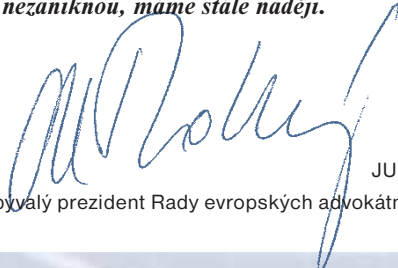
Co s Vladimírem bude nadále spojováno, budou určitě i jeho nadhled a orientace, pramenící z jeho širokého kulturního, politického a historického rozhledu. Nikdy nepochyboval o tom, že česká advokacie obhájí své společenské postavení jedinečně, bude-li ČR pevně zasazena do evropských struktur a budou-li sami advokáti v čele těch, kdo brání naše demokratické zřízení, právní stát a úctu a respekt k lidským a občanským právům. Podle úsloví „*exempla trahunt*“ (příklady táhnou) vždy sám ukazoval, že povolání advokáta je nutné vykonávat s náležitou důstojností a čestným způsobem. Vždy jsem oceňoval, že ačkoli jako předseda Komory musel prvořadě a každodenně věnovat pozornost tomu, co se děje v české kotlině a odkud se na advokáty valí zase nějaká tsunami, vždycky si našel čas věnovat se mezinárodní činnosti, problematice dobře rozuměl a jezdil na četná jednání do Bruselu i do jiných destinací. Vždy skvěle připraven, ať už to byla jednání s poslanci Evropského parlamentu, eurokomisařkou Jourovou či s jinými činiteli. Předsedové zahraničních advokátních komor si ho vážili. Projekty „Advokáti proti totalitě“, „Advokáti do škol“, „Právník roku“, projekt znovuoživení „Právnických sjezdů“, ty všechny sám inicioval nebo rozpořkoval. Tedy stručně řečeno, mimo agendu povinnou, svěřenou Komoře zákonem, Vladimír aktivně podporoval stavovský život na všech úrovních – odborné, společenské, kulturní, mediální, ale třeba i sportovní –, a tím advokáty SPOJOVAL. Spojoval však i při práci samotného představenstva a to tak, že kdykoli jsme se v některých tématech pro rozdílné názory nebyli schopni shodnout, byl to většinou on, kdo přišel s nějakým novým nebo kompromisním řešením.

Je trochu ostudou, že v závěrečném období činnosti představenstva, což přikládám nezvladatelnému předvolebnímu zviditelňování některých advokátů-jednotlivců, případně i nějakému jejich postcovidovému stresu, muselo vedení Komory čelit osočení z nehospodárnosti, netransparentnosti, nemodernosti apod. Myslím, že Vladimír Jirousek byl těmito ataky spravedlivě roztrpčen, protože se jednalo o nařčení nespravedlivá a, troufám si říci, účelová. Představenstvo muselo vyvinout značné úsilí, aby tyto útoky uvedlo na pravou míru, přičemž Vladimír Jirousek sám zveřejnil několik obsáhlých článků, v nichž obvinění jedno po druhém vyvrátil, a to zcela konkrétními údaji a fakty.

To vše nic nemění na tom, že na dobu předsednictví Vladimíra Jirouska bude v budoucnu advokáty vzpomínáno určitě v dobrém a s příslušnou úctou. O tom jsem pevně přesvědčen. Jak jsem totiž uvedl, šlo o předsedu, který advokacii OBHAJOVAL a SPOJOVAL, a česká advokacie v tomto období prosperovala.

Vážený a milý Vladimíre,

omlouvám se, že výčet tvých činů a úspěchů vykonaných ve službách české advokacie je opravdu jen stručný, a tudíž neúplný. Ostatně nic nemůže být nikdy vyjádřeno v úplném celku, a i když končíš jako předseda ČAK, v advokacii zůstáváš a věřím, že nadále budeš činnost Komory podporovat, ať už radami, nebo vystupováním na různých fórech. S trochou nostalgie uchovávám fotografii ze slavnostního setkání představitelů advokátních komor v Londýně, kam jsi, jak jinak, nepomněl přijít v našem stavovském taláru. I tento symbol byl vrácen české advokacii tvou zásluhou, stejně tak jako jsi podnítl vznik advokátní hymny a Arnošta Lustíga k sepsání knihy s postavou advokáta z doby heydrichiády. Dnešní doba si na symboly příliš nepotrpí, ale symboly přesto zůstávají, a pokud nezaniknou, máme stále naději.

JUDr. Antonín Mokřý,
bývalý prezident Rady evropských advokátních komor (CCBE)

Výsledky voleb do orgánů ČAK na 8. sněmu České advokátní komory

POŘADÍ OSOB V JEDNOTLIVÝCH ORGÁNECH ČAK
ODPOVÍDÁ POČTU ZÍSKANÝCH HLASŮ.

PŘEDSTAVENSTVO

ČLENOVÉ

1. Němec Robert, JUDr., LL.M., Praha 1, ev. č. 04615
2. Sokol Tomáš, JUDr., Praha 2, ev. č. 00789
3. Korbel František, Mgr., Ph.D., Praha 1, ev. č. 10307
4. Toman Petr, JUDr., LL.M., Praha 2, ev. č. 00685
5. Trubač Ondřej, JUDr., Ph.D., LL.M., Praha 1, ev. č. 12407
6. Trojan Lukáš, Mgr., Praha 4, ev. č. 04877
7. Novotná Monika, JUDr., Praha 1, ev. č. 03968
8. Dolanská Bányaiová Lucie, JUDr., Ph.D., Praha 2, ev. č. 10318
9. Plachká Michala, JUDr., LL.M., Ostrava, ev. č. 16754
10. Žižlavský Michal, JUDr., Praha 1, ev. č. 01274
11. Maisner Martin, JUDr., Ph.D., MCI Arb, Praha 1, ev. č. 01637

NÁHRADNÍCI

1. Blažek Kamil, Mgr., Praha 1, ev. č. 03675
2. Miketa Radim, JUDr., Ostrava, ev. č. 01491

3. Kroupa Pavel, Mgr., Brno, ev. č. 12276
4. Gawlasová Hana, Mgr., Praha 1, ev. č. 08748
5. Mokry Antonín, JUDr., Praha 1, ev. č. 00425

V době uzávěrky BA nebyla jména předsedy a místopředsedů Komory známa. Sledujte Advokátní deník, kde výsledky volby zveřejníme neprodleně po jejím průběhu.

KONTROLNÍ RADA

1. Vychopeň Martin, JUDr., Benešov, ev. č. 02690
2. Bělina Tomáš, JUDr., Praha 8, ev. č. 11736
3. Krzyszczyniak Katarzyna, JUDr., Ph.D., Praha 2, ev. č. 12095
4. Schejbalová Irena, JUDr., Brno, ev. č. 04980
5. Mikš Jan, JUDr., Praha 2, ev. č. 00418
6. Vlk Václav, Mgr., Praha 1, ev. č. 09703
7. Poledne Petr, JUDr., Ph.D., Praha 1, ev. č. 04716
8. Kočí Petr, JUDr., Ph.D., Praha 1, ev. č. 10949
9. Koláček David, Mgr., LL.M., Praha 1, ev. č. 04611
10. Miketa Jiří, JUDr., Ostrava, ev. č. 00417
11. Felix Adam, JUDr., LL.M., Ph.D., Praha 5, ev. č. 16702
12. Holub Jan, JUDr., LL.M., Kladno, ev. č. 11918
13. Holásek Jan, JUDr., LL.M., Praha 1, ev. č. 08933
14. Hladká Lucie, Mgr., MA, Brno, ev. č. 10434
15. Kuhn Petr, Mgr., Praha 1, ev. č. 10624

16. Kordač Zbyšek, JUDr., LL.M., Praha 1, ev. č. 13407
17. Střížová Veronika, JUDr., Ph.D., MSc., Praha 4, ev. č. 16988
18. Černochová Ilona, JUDr., LL.M., Praha 5, ev. č. 13064
19. Buršík Radek, Mgr., Praha 4, ev. č. 13632
20. Oliva Jakub, Mgr., LL.M., Olomouc, ev. č. 18267
21. Radkovičová Lucie, JUDr., Praha 5, ev. č. 13038
22. Dohnal Jakub, JUDr., Ph.D., LL.M., Praha 5, ev. č. 14551
23. Olík Miloš, JUDr., Ing., Ph.D., LL.M., Praha 4, ev. č. 10877
24. Nespala Marek, JUDr., Praha 2, ev. č. 04484
25. Polena Stanislav, Mgr., Ing., Praha 1, ev. č. 16418
26. Smejkal Petr, Mgr., České Budějovice, ev. č. 09201
27. Zelinková Opršalová Michaela, Mgr., Semily, ev. č. 14408
28. Němcová Iva, JUDr., Praha 2, ev. č. 09886
29. Orlet Erik, JUDr., Olomouc, ev. č. 01036
30. Lebeda Vít, JUDr., Karlovy Vary, ev. č. 11089
31. Šerá Michaela, JUDr., Praha 1, ev. č. 10905
32. Felgrová Radka, Mgr., Ing., Praha 1, ev. č. 12437
33. Rydvan Tomáš, Mgr., Praha 1, ev. č. 09848
34. Holec Pavel, JUDr., Praha 5, ev. č. 05239
35. Janeba Jiří, JUDr., Hradec Králové, ev. č. 12383
36. Černý Vojtěch, Mgr., Praha 1, ev. č. 18567
37. Koželuha Patrik, Mgr., Praha 1, ev. č. 18027
38. Hlavička Josef, Mgr., Praha 1, ev. č. 09557
39. Mach Václav, Mgr., Trutnov, ev. č. 17662
40. Spáčil Jan, Mgr., Bc., LL.M., Praha 2, ev. č. 09332
41. Šperka Tomáš, Mgr., Prostějov, ev. č. 15786
42. Grubner Martin, JUDr., Praha 1, ev. č. 02444
43. Hrudka František, JUDr., Praha 1, ev. č. 00788
44. Rundtová Karla, Mgr., Praha 1, ev. č. 09655
45. Krčmová Věra, JUDr., Třebíč, ev. č. 05691
46. Svejkovský Jaroslav, JUDr., Praha 5, ev. č. 00665
47. Ježková Lucia, Mgr., Praha 4, ev. č. 08806
48. Balcar Petr, JUDr., Praha 1, ev. č. 00008
49. Dušek Ondřej, Mgr., Praha 1, ev. č. 10397
50. Liška Jaroslav, Mgr., Klatovy, ev. č. 12784
51. Otipka Pavel, Mgr., Ostrava, ev. č. 09195
52. Kaiser Tomáš, JUDr., Praha 1, ev. č. 00253
53. Moník Petr, JUDr., LL.M., Hradec Králové, ev. č. 12477
54. Taraba Jan, JUDr., Písek, ev. č. 01125
55. Suk Jan, JUDr., Praha 2, ev. č. 00657
56. Jirousek Filip, JUDr., Ostrava, ev. č. 13976
57. Tregler Boris, JUDr., Praha 1, ev. č. 06120
58. Lenghartová Hana, JUDr., Praha 1, ev. č. 09010
59. Semrádová Zvolánková Světlana, JUDr., Ing., Praha 2, ev. č. 02808
60. Rychterová Kateřina, Mgr., Bc., Mělník, ev. č. 12363
61. Fejřárek Martin, JUDr., Bc., Most, ev. č. 17536
62. Pániková Helena, Mgr., Ústí nad Labem, ev. č. 12884
63. Korbek Alan, JUDr., Praha 2, ev. č. 00295
64. Mrázek Jan, JUDr., Blatná, ev. č. 03052
65. Vitejšková Eva, JUDr., Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, ev. č. 00733
66. Nemanský Jan, JUDr., Praha 1, ev. č. 10599
67. Bek Vladimír, JUDr., Rychnov nad Kněžnou, ev. č. 00020
68. Monsport Josef, JUDr., Praha 1, ev. č. 02632
69. Janota Martin, Mgr., Ing., Ostrava, ev. č. 13140
70. Vejlupek Michal, JUDr., Ústí nad Labem, ev. č. 08644

KÁRNÁ KOMISE

1. Matzner Jiří, JUDr., Ph.D., LL.M., Praha 2, ev. č. 09724
2. Krofta David, Mgr., Praha 1, ev. č. 09293
3. Herblíček Tomáš, JUDr., Praha 1, ev. č. 08775
4. Hrazdira Jan, Mgr., Praha 1, ev. č. 08749
5. Sprinz Petr, Mgr., Ph.D., LL.M., Praha 5, ev. č. 15979
6. Sedláček Dušan, Mgr., Praha 1, ev. č. 09087
7. Duffek Lukáš, JUDr., Praha 4, ev. č. 14555
8. Kindl Jiří, JUDr., M.Jur., Ph.D., Praha 1, ev. č. 11677
9. Skácel Josef, JUDr., Praha 2, ev. č. 03681
10. Vrábliková Petra, Mgr., Lety, ev. č. 13469
11. Buchta Michal, Mgr., Praha 2, ev. č. 12980
12. Šimůnková Hošková Monika, Mgr., Praha 1, ev. č. 10852
13. Homola Tomáš, JUDr., Praha 5, ev. č. 03396
14. Janda Ivo, JUDr., Ph.D., Praha 1, ev. č. 11146
15. Šturm Jan, Mgr., LL.M., Praha 1, ev. č. 12669
16. Vondráčková Pavlína, JUDr., Ph.D., Praha 4, ev. č. 09768
17. Hrodek Martin, Mgr., Praha 1, ev. č. 04478
18. Frantalová Anna, JUDr., Ph.D., Pardubice, ev. č. 19458
19. Řanda Martin, Mgr., LL.M., Praha 1, ev. č. 09475
20. Mašek David, JUDr., Ph.D., Praha 1, ev. č. 12721
21. Polák Milan, Mgr., Praha 1, ev. č. 08292
22. Bilej Marek, JUDr., Praha 4, ev. č. 11396
23. Outlá Anna, JUDr., Plzeň, ev. č. 06399
24. Koberová Kateřina, JUDr., Praha 1, ev. č. 12506
25. Zahnáš Michal, Mgr., Olomouc, ev. č. 04052
26. Metelka Jan, JUDr., LL.M., Praha 1, ev. č. 19071
27. Fric Milan, Mgr., Bc., LL.M., Most, ev. č. 17507
28. Vajda Lukáš, Mgr., Ing., Praha 1, ev. č. 17910
29. Dobývalová Renata, JUDr., Náchod, ev. č. 00099
30. Šilhavý Filip, Mgr., Praha 1, ev. č. 18732
31. Macháčková Radka, JUDr., Praha 1, ev. č. 17149
32. Slaninová Barbora, Mgr., Hradec Králové, ev. č. 14254
33. Brož Jaroslav, JUDr., Brno, ev. č. 00058
34. Šindelář Petr, Mgr., LL.M., Karlovy Vary, ev. č. 08817
35. Švecová Lucia, Mgr., Praha 10, ev. č. 16105
36. Rezek Lukáš, JUDr., Zlín, ev. č. 18188

37. Spurná Kristýna, JUDr., Duchcov, ev. č. 11319
38. Vanke Jan, Mgr., Ing., Karlovy Vary, ev. č. 17519
39. Živnůstka Petr, JUDr., Benešov, ev. č. 16897
40. Blahuš Lukáš, Mgr., Ing., Praha 2, ev. č. 12807
41. Erbsová Hana, Mgr., Hradec Králové, ev. č. 18052
42. Mrázek Petr, JUDr., Praha 4, ev. č. 02274
43. Grus Zdeněk, JUDr., Ústí nad Labem, ev. č. 10611
44. Havel Jan, Mgr., Ing., Praha 1, ev. č. 09509
45. Janošek Vladimír, JUDr., Praha 5, ev. č. 17851
46. Kempná Lucie, Mgr., Ostrava, ev. č. 09855
47. Andresová Jana, Mgr., Praha 5, ev. č. 15384
48. Hruška Vít, Mgr., LL.M., Praha 10, ev. č. 18939
49. Mach Tomáš, JUDr., Ph.D., LL.M., Praha 5, ev. č. 13282
50. Komárová Petra, Mgr., Prostějov, ev. č. 10803
51. Velázquez Luis, Mgr., Praha 2, ev. č. 04268
52. Najman Jan, JUDr., Pardubice, ev. č. 00808
53. Koutník Michal, Mgr., Pardubice, ev. č. 18913
54. Lajsek Vladimír, JUDr., Ph.D., Praha 1, ev. č. 18670
55. Fryšák Pavel, Mgr., Olomouc, ev. č. 10009
56. Vilímková Gabriela, JUDr., Hradec Králové, ev. č. 02328
57. Císař Vladimír, JUDr., České Budějovice, ev. č. 07230
58. Tomiček Zdeněk, JUDr., Praha 7, ev. č. 14438
59. Drha Ladislav, Mgr., Praha 1, ev. č. 16485
60. Šmerda Radek, JUDr., Ph.D., Praha 1, ev. č. 16439
61. Cvik Eva Daniela, JUDr., Ing., Ph.D. et. Ph.D., Praha 10, ev. č. 14346
62. Ferdusová Iveta, JUDr., Brno, ev. č. 08377
63. Kříž Marek, JUDr., Ph.D., Karviná, ev. č. 04034
64. Udržal Tomáš, JUDr., Pardubice, ev. č. 00701
65. Syrůčková Ivana, JUDr., Praha 5, ev. č. 00650
66. Macek Radomil, JUDr., Lanškroun, ev. č. 00379
67. Burdová Adéla, Mgr., Praha 1, ev. č. 18222
68. Kužilek Pavel, Mgr., Přerov, ev. č. 13414
69. Ježáková Pavla, Mgr., Praha 5, ev. č. 17548

70. Syka Jan, JUDr., Praha 1, ev. č. 00673
71. Herr Karel, JUDr., Cheb, ev. č. 00161
72. Šupal Petr, Mgr., Ostrava, ev. č. 18273
73. Honus Igor, JUDr., Ostrava, ev. č. 00172
74. Kačerová Milada, JUDr., Kladno, ev. č. 00077
75. Cembis Petr, JUDr., Brno, ev. č. 03130
76. Malovec Ondřej, Mgr., Nymburk, ev. č. 10557
77. Mumulos Thomas, Mgr., Ostrava, ev. č. 10745
78. Žák Jiří, JUDr., Šumperk, ev. č. 03037
79. Hrachy Petra, Mgr., Brno, ev. č. 04571
80. Bortel Michal, JUDr., Brno, ev. č. 12809
81. Burián Martin, JUDr., LL.M., Brno, ev. č. 03892
82. Hruža Petr, JUDr., Tachov, ev. č. 00199
83. Urbiš Vilém, JUDr., Bruntál, ev. č. 00703

ODVOLACÍ KÁRNÁ KOMISE

1. Jahelka Ivo, JUDr., Jindřichův Hradec, ev. č. 00214
2. Sedlatý Bohuslav, JUDr., Nymburk, ev. č. 00582
3. Bělina Martin, Mgr., Praha 8, ev. č. 09945
4. Dubecká Dagmar, JUDr., Ph.D., Praha 1, ev. č. 04382
5. Vik Václav, JUDr., Praha 8, ev. č. 04814
6. Horáková Karolína, Mgr., Praha 1, ev. č. 07670
7. Chum Václav, JUDr., Praha 2, ev. č. 10417
8. Skřípský Jan, JUDr., Ph.D., Ostrava, ev. č. 04526
9. Hartmann Jiří, JUDr., Praha 8, ev. č. 00806
10. Kohout Jan, JUDr., Praha 1, ev. č. 08992
11. Šimonek David, JUDr., LL.M., Praha 3, ev. č. 02245

Voleb do orgánů ČAK na 8. sněmu České advokátní komory, který se konal 22. 10. 2021 v pražském hotelu Clarion, se zúčastnilo celkem **2397** advokátů. Reportáž ze sněmu i všechna jím přijatá usnesení naleznete v Bulletinu advokacie č. 11/2021. Vyčerpávající online zpravodajství ze sněmu najdete v Advokátním deníku.

✿ Foto IGOR ZEHL

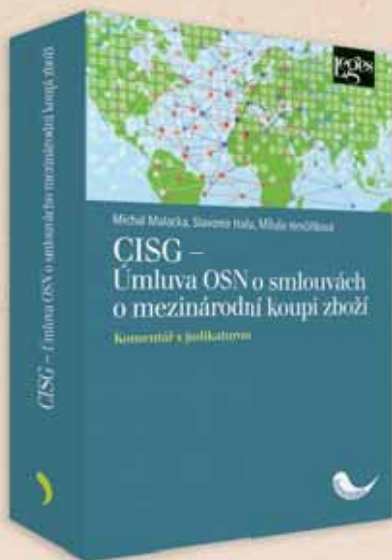

CISG – Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží

Komentář s judikaturou

Michal Malacka,
Slavomír Halla,
Miluše Hrnčířková

Komentář k úmluvě upravující mezinárodní obchodní poměry přeshraniční povahy přináší teoretický základ i praktický pohled a je doplněn výběrem národní a zahraniční judikatury soudů i rozhodčích institucí.

709 stran, pevná vazba, 1590 Kč

Zákon o pozemních komunikacích

s komentářem, prováděcí vyhláškou a vzory správních rozhodnutí
7. aktualizované vydání

Roman Kočí

Sedmé vydání komentáře reaguje na všechny aktuální změny právní úpravy k 1. 9. 2021, jakou je např. možnost odstranit z pozemních komunikací dlouhodobě odstavená vozidla. Reflektuje také novou judikaturu i poznatky právní nauky a praxe.

483 stran, 850 Kč

Ústavní právo a státověda

I. díl. Obecná státověda

3. podstatně přepracované a rozšířené vydání

Václav Pavlíček,
Věra Jirásková a kolektiv

Komplexní publikace nabízí vhled do všech zásadních pojmů a souvislostí důležitých pro studium ústavního práva a státovědy. Neposkytuje pouze teoretický výklad, ale pojednává o skutečném fungování státu v minulosti i současnosti.

536 stran, 690 Kč

Církevní právo

2. přepracované vydání

Jiří Rajmund Tretera,
Záboj Horák

Knih se podrobně věnuje kanonickému právu katolické církve. Vykládá ústavní, správní, manželské, majetkové, trestní a procesní právo. Uvádí i principy, kterými se řídí církev pravoslavné, staroorientální a reformační.

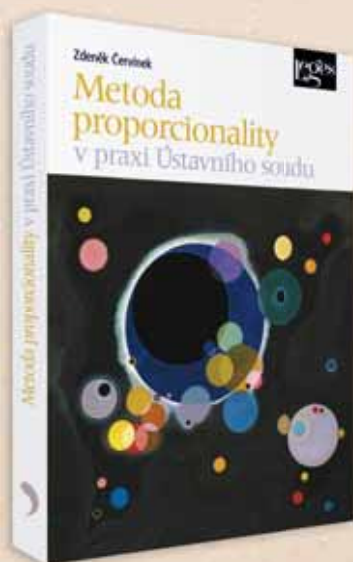

440 stran, pevná vazba, 590 Kč

Metoda proporcionality v praxi Ústavního soudu

Zdeněk Červínek

Monografie mapuje vývoj metody (testu) proporcionality jako základní ústavněprávní doktríny a jejích variací a komponent v praxi Ústavního soudu ČR. Současně poskytuje návod, jak s tímto nástrojem aplikace základních práv pracovat.

258 stran, 420 Kč

Kontroverze práva, zdraví a rodiny

Ivo Telec

Knih poskytuje právní pohled na kontroverzní společenská témata, jako je náhradní mateřství, eugenické praktiky, porod ve vlastním sociálním prostředí, rodičovský status stejnopohlavních párů, povinné očkování nebo off-label medikaci.

268 stran, 420 Kč

ČAK stanovila jasná kritéria pro zápis zahraničních žadatelů do seznamu advokátních koncipientů

V dnešním globalizovaném světě žádá o zápis do seznamu advokátních koncipientů vedený Českou advokátní komorou stále více občanů ze zemí Evropské unie i mimo ni. Jejich zákonnou povinností je mj. rovněž doložit, že jimi absolvované zahraniční právnické vzdělání je srovnatelné s českým ve smyslu § 5 odst. 1 písm. b) bodu 2 a § 37 odst. 1 písm. b) bodu 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

Česká advokátní komora podle tohoto ustanovení zákona o advokacii zapíše do seznamu advokátů, resp. seznamu advokátních koncipientů, žadatele, který získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo studiem na vysoké škole v zahraničí,

- pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vysokoškolskému vzdělání v oboru právo v magisterském studijním programu na vysoké škole v České republice na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, nebo
- pokud bylo takové vzdělání uznáno podle zvláštního právního předpisu,

a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu v oboru právo na vysoké škole v České republice.

V souladu s nedávným rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 305/2020-26 a s dřívějším nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 443/16 Česká advokátní komora stanovuje tato kritéria pro posuzování, zda je absolvované zahraniční právnické vzdělání srovnatelné s českým ve smyslu výše uvedených ustanovení zákona o advokacii:

a) Míra znalostí relevantních oblastí práva

Vzhledem k tomu, že zahraniční vysokoškolské vzdělání v oboru právo se může od tuzemského vzdělání podstatně lišit, je uchazeč povinen doložit rozsah a obsah jednotlivých předmětů vyučovaných v rámci daného studijního programu na zahraniční vysoké škole. Dokládá se rozhodnutím některé z právnických fakult vysoké školy v České republice o srovnatelnosti zahraničního studijního programu s požadavky magisterského studijního programu „Právo a právní věda“, event. Osvědčením o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace v České republice vydaným Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy České republiky.

Prokázat požadovanou míru znalostí relevantních oblastí práva může každý uchazeč rovněž předložením dokladů o absolvování mimořádného studia na právnické fakultě v České

republice s vykonáním zkoušek z předmětů Trestní právo, Správní právo, Obchodní právo, Ústavní právo a státověda, Občanské právo hmotné a Občanské právo procesní.

b) Úroveň získaného zahraničního vzdělání

Při posuzování, zda je zahraniční právnické vzdělání srovnatelné se vzděláním získaným na právnické fakultě v České republice, hodnotí Česká advokátní komora úroveň zahraničního vzdělání zejména podle vědeckých publikací, výzkumů, programů a jiných odborných projektů, na kterých se zahraniční vysoká škola podílí nebo které pořádá. Přihlíží rovněž k obecně dostupným referencím o této škole a informacím o vysokoškolských pedagogích, kteří na dané vysoké škole působí, včetně jejich publikační činnosti.

c) Míra právních dovedností

Míru právních dovedností žadatel osvědčuje tím, jak se orientuje v právní problematice a v českém právu. Dokládá se informacemi o účasti žadatele na právních jednáních, písemnými právními dokumenty, jež žadatel zpracoval, informacemi o dalších právních krocích, kterých se žadatel zúčastnil nebo na kterých významným způsobem participoval a při kterých osvědčil znalost českého práva.

JUDr. PETR ČÁP, tajemník České advokátní komory
JUDr. JAROSLAVA MACKOVÁ, vedoucí Odboru matriky
České advokátní komory

Stanovisko sekce ADR k povinnosti mlčenlivosti advokáta – zapsaného i nezapsaného mediátora

Upozorňujeme advokáty – zapsané i nezapsané mediátory – na stanovisko sekce ADR ČAK ze dne 23. září 2021, které reaguje na množství se porušování povinnosti mlčenlivosti:

1. Činnost zapsaného i nezapsaného mediátora je tzv. **jinou činností advokáta** ve smyslu § 56 odst. 2 zákona o advokacii.
2. Advokát – zapsaný i nezapsaný mediátor tedy **musí dodržovat povinnost mlčenlivosti, oprávněné zájmy klientů v mediaci mají přednost před vlastními zájmy advokáta.**
3. **Dodržování povinnosti mlčenlivosti je dozorováno Komorou**, advokáti – zapsaní i nezapsaní mediátoři spadají pod její kárnou pravomoc.

✿ JUDr. MARTINA DOLEŽALOVÁ, Ph.D.,
vedoucí sekce ADR ČAK

Sledujte ČAK na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění v české advokacii naleznete na www.twitter.com/CAK_cz.

Christian Bibelriether

Advokát • Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
ID datové schránky: g3jhjji

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

Již 30 let pro
Vás překládáme
odborné
právní
texty

Speváček

- Překlady a korektury odborných právních textů
- Překlady a korektury textů pro publikování
- Překlady důvěrných dokumentů
- Překlady a tlumočení s ověřením

preklady@spevacek.info
www.spevacek.info

SPĚVÁČEK
překladatelská agentura

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Novela zákona o bankách

Prezident republiky podepsal novelu zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, podle které bude moci Česká národní banka žádat po bankách výměnu auditora, který poruší svoje povinnosti dané zákonem o auditorech. Družstevní záložně bude moci ČNB výměnu auditora nařídít. Na návrh Senátu předpis ponechává daňové osvobození výnosů z dluhopisů vydávaných v zahraničí daňovými rezidenty České republiky, pokud plynou daňovému nerezidentovi. Podle dřívějšího vyjádření Ministerstva financí by toto osvobození v důsledku přechodného ustanovení k tzv. daňovému balíčku 2021 jinak přestalo platit ke konci letošního roku. Předpis vychází z nových právních předpisů Evropské unie. Má podle vlády také posílit odolnost bank a dalších regulovaných firem vůči případným ekonomickým otřesům a přispět k upevnění finančního systému. Novela dále mění pravidla pro výpočet kapitálového požadavku u tzv. Piliře 2 nebo upravuje výpočet kapitálových rezerv. Mezi další změny patří povinnost banky evidovat údaje o úvěrech poskytnutých členům statutárního orgánu, správní rady a dozorčí rady banky a jejich spřízněným osobám. Na základě transpozice evropské směrnice doplňuje do zákona genderovou neutralitu zásad a postupů odměňování.

Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Prezident republiky podepsal i novelu zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Podle ní odměny pěstounů a státní příspěvky na dítě pro Klokánky a podobné azylové domy vzrostou. Do ústavní péče nebudou moci být podle předlohy umísťovány od roku 2025 děti do tří let věku. Výjimka bude platit pro děti s těžkým zdravotním postižením a pro děti umísťované v sourozeneckých skupinách do školských dětských domovů. Podle Ministerstva práce a sociálních věcí se počet dětí v těchto ústavech postupně snižuje, změna by se aktuálně týkala 228 dětí. Novela také předpokládá, že mladí dospělí, kteří odcházejí z dětských domovů, ústavních zařízení nebo z pěstounské péče, budou nově dostávat příspěvek při studiu 15 000 korun měsíčně. Stát by jim pak měl pomoci při hledání bydlení a zaměstnání. Předloha dále upravuje např. souhlas orgánu sociálně-právní ochrany dětí s pobytem dětí v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc, předběžná opatření soudů o úpravu poměrů dítěte a nahlášení do spisů.

Senát podpořil zavedení krajské příslušnosti exekutorů

Senát bude dále projednávat novelu zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční

řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, která má zavést místní příslušnost exekutorů, a to podle krajů. Úpravu exekučního řádu podle aktuálního rozhodnutí Senátu posoudí jeho Ústavně-právní výbor. Zavedení takzvané teritoriality dlouhodobě podporuje Exekutorská komora. Princip místní příslušnosti by podle ní výrazně pomohl stabilitě systému vymáhání práva. Naopak část exekutorů a Česká asociace věřitelů s teritorialitou nesouhlasí.

Z judikatury

ÚS k nerovnému odměňování v Praze a regionech

Ústavní soud odmítl stížnost České pošty, s. p., v kauze řidiče, který poukazoval na nerovné odměňování pracovníků na stejných pozicích v různých regionech. Řidiče se zastaly soudy všech stupňů včetně Nejvyššího soudu. Jak uvádí Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 2820/20, šlo o výraz nezávislého soudního rozhodování, které nevybočilo z mezí ústavnosti. Nejvyšší soud dospěl v loňském roce k závěru, že zákon umožňoval v rámci jedné společnosti zohlednit v platech jen interní podmínky ovlivňující náročnost práce, nikoliv vnější okolnosti, například širší společenské a ekonomické prostředí daného regionu. Ústavní soud podle odůvodnění chápe náhled podnikatelských subjektů i situaci na trhu práce, nicméně podmínky nastavují politici. Nic jim nebrání přijmout právní úpravu, která umožní zaměstnavatelům zohlednit kromě interních faktorů také socioekonomické rozdíly mezi regiony, a korigovat tak princip, že za stejnou práci přísluší zaměstnancům u téhož zaměstnavatele stejná mzda. Pokud pro to samozřejmě naleznou dostatečnou politickou shodu, uzavřeli ústavní soudci.

ÚS k zamítnutí žádosti o podmíněně propuštění

Podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1873/21 platí, že podstata odůvodnění soudního rozhodnutí v případě zamítnutí žádosti o podmíněně propuštění tkví v tom, že odsouzenému má být rovněž jasně a srozumitelně vysvětleno (aniž by toto vysvětlení muselo být rozsáhlé), jakým konkrétním způsobem má jednat, aby prokázal polepšení a aby od něj bylo možné očekávat, že povede řádný život, aby měl vyšší šance při dalším projednání své žádosti o podmíněně propuštění. Zamítavé usnesení by tedy mělo obsahovat krátký návod pro odsouzeného, jaké konkrétní změny se od něj očekávají. Zamítnutí žádosti o podmíněně propuštění z výkonu trestu odnětí svobody totiž za situace,

Legislativu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

kdy stěžovatel objektivně vyvinul značné úsilí, aby byl účel trestu naplněn, může mít velmi negativní důsledky na jeho resocializační proces; pocit zmaru jej může v jeho úsilí tzv. zlomit a může se stát více náchylným vůči negativním vlivům vězeňského prostředí.

SD EU k právům spotřebitelů

Soudní dvůr Evropské unie ve svém rozsudku ze dne 9. září 2021 ve spojených věcech C-33/20, C-155/20 a C-187/20 posílil práva spotřebitelů, kteří si berou úvěry. Ve svém rozhodnutí upřesnil, jaké náležitosti musejí uzavírané smlouvy obsahovat. Smlouva o poskytnutí půjčky musí uvádět přesná procenta z úroků z prodlení. Běžnému člověku z ní také má být dostatečně srozumitelné, jak se vypočte odškodnění za předčasné splacení půjčky.

ÚS k odnětí již přidělené věci

Podle nálezu Ústavního soudu IV. ÚS 3011/20 platí, že ust. čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, které zakotvuje požadavky na vymezení příslušnosti orgánu soudní moci, je třeba vykládat tak, že současně vymezuje požadavky na určení osoby, která bude nezávisle a nestranně soudní moc v konkrétní věci vykonávat a která se tak bude také jevit. Pravidla pro její určení musí splňovat i kvalitativní požadavky vylučující jejich účelové zneužití k nelegitimnímu cíli, kterým je především *ad hoc* výběr soudců, ať již z jakýchkoliv důvodů. Odnětí již přidělené věci musí být podle Ústavního soudu vždy až poslední z možností a musí se tak stát na základě předem daných, známých a transparentních pravidel vylučujících libovůli; takovým důvodem nemůže být pouze potřeba zajištění „plynulého chodu“ orgánu soudní moci, popř. běžné nerovnoměrné zatížení jednotlivých soudců v již přidělených věcech, a to tím spíše, předvídá-li rozvrh práce příslušného soudu jiné řešení.

Judikaturu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

ESLP k diskriminaci lesbické matky

Evropský soud pro lidská práva zveřejnil dne 16. září své rozhodnutí ve věci č. 20741/10, *X. vs. Polsko*, podle kterého došlo v případě polské matky, která byla zbavena péče o děti kvůli svému vztahu s jinou ženou, k porušení čl. 14 (zákaz diskriminace) ve spojení s čl. 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života) Evropské úmluvy o lidských právech. Žalobkyně si stěžovala, že jí vnitrostátní soudy odmítly svěřit děti do péče z důvodu její sexuální orientace, a tvrdila, že soudy jednaly ve prospěch jejího bývalého manžela. ESLP konstatoval, že sexuální orientace a vztah žalobkyně s jinou ženou byly trvale v centru pozornosti.

Ze světa práva

Kateřina Šimáčková byla zvolena novou soudkyní ESLP

Parlamentní shromáždění Rady Evropy na svém zasedání dne 28. září 2021 zvolilo soudkyni Ústavního soudu JUDr. Kateřinu Šimáčkovou, Ph.D., novou soudkyní Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Nahradí ve funkci současného soudce za Českou republiku JUDr. Aleše Pejchala.

Podnikoví právníci 2021

Unie podnikových právníků ČR vyhlásila ve čtvrtek 30. září 2021 večer držitele ocenění Podnikový právník 2021. Vyznamenala celkem sedm laureátů. V kategorii Občanské právo uspěl JUDr. Jiří Hrádek, Ph.D., LL.M., doc. JUDr. Margerita Vysokajová, CSc., obdržela ocenění v kategorii Pracovní právo. Za oblast veřejných zakázek a hospodářské soutěže byl oceněn Mgr. et Mgr. Kamil Vařeka. Mezi podnikovými právními kancelářemi vynikla Coca-Cola. Mgr. Lukáše Krejčího vybrala porota v kategorii Inovativní právní řešení. „V kategorii *Perspektiva 2021, která je určena mladým právníkům do 40 let, jsme pak vyzdvihli hned dva laureáty – Mgr. Karolinu Helebrantovou a Mgr. Suzanu Hakobjan. Obě totiž zaujaly svými výjimečnými profesními kvalitami a mimořádnými výsledky. Vysoká úroveň navržených kandidátů přesvědčila porotu o tom, že v šesti kategoriích jubilejního desátého ročníku Podnikového právníka udělila sedm cen,*“ shrnula prezidentka Unie a předsedkyně poroty JUDr. Marie Brejchová, LL.M.

Ocenění Flamma

Pět výjimečných žen se stalo laureátkami prvního ročníku ocenění Flamma, které je určeno pro současné inspirativní dámy v oblasti práva z Česka i Slovenska i ty, kteří přispívají k diverzitě v oblasti právnických profesí. První ročník česko-slovenského ocenění Flamma se uskutečnil v rámci projektu #PRVNÍCH100LET, který se věnuje historii, současnosti i budoucnosti žen v právu. Z více než 40 nominací se na finálový shortlist dostalo celkem 18 právníček. Vůbec prvními laureátkami ocenění Flamma se pak staly čtyři české a jedna slovenská právnička: advokátka Lucie Hrdá, soudkyně Veronika Křesťanová, novinářka Andrea Procházková, vedoucí poradny dTest Jana Marková a slovenská akademička Lucia Berdisová. Všechny si svá ocenění převzaly dne 5. října 2021 na slavnostním večeru pořádaném společností CoverStory.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

ČTK pro advokáty

Neztraťte se v moři zpráv

Odebírejte online zpravodajství z vašeho oboru

Česká tisková kancelář (ČTK) ve spolupráci s Českou advokátní komorou (ČAK) připravila speciálně sestavenou službu určenou pro advokáty zapsané v ČAK.

ČTK advokátům nabízí v průměru dvě desítky zpráv denně z justice, soudnictví, policie, vězeňství, tvorby zákonů a také o nejdůležitějších domácích politických událostech a rozhodnutích.

Součástí služby je **ČTK24 News Report**, souhrn nejdůležitějších událostí z domova, zahraničí a ekonomiky, doplněný o vybrané očekávané události. Každý pracovní den v 8:30 je rozeslán e-mailem.

24 News Report

Z DOMOVA

V úterý přibýlo 5522 případů koronaviru

V úterý přibýlo 5522 případů koronaviru, o 3107 méně než před týdnem. Je to nejnižší hodnota od začátku října, kdy úřady začaly údaj zveřejňovat jako sociální systému PEZ.

Vláda potvrdila Plagův plán otevření škol, začne 12. dubna

Zač prvním stupně základních škol se začnou do lavic vracet v rotační formě od pondělí 12. dubna, říká se čínským médiím. Plán je však stále v testovací fázi a může používat roušky. Od 19. dubna by se tak mělo do laboratorní vrátné stádek posledních ročníků vyvíjet.

NKÚ: Téměř polovina nárůstu výdajů nesouvisela s covidem

Vysvětlili, že za loňským nehorším výsledkem hospodaření v historii ČR je pandemie, neobdobí napříkat za zimou, ale také opatření, ale růst výdajů na provoz státu, sociální výdaje a další položky. Uvěřil to prezident Nejedlý během křesťanské, která probíhá v Praze.

Blatný a Plaga se nedozvěděli, že by měli skončit

Ministr zdravotnictví Jan Blatný a školství Robert Plaga (oba za ANO) se na Závěrečném zasedání jednání s premiérem Andrejem Babišem a ministrem vnitra Janem Čížkem. Oba po zasedání kabinetu novinářům řekl, že se na zasedání o jmenování osobních záměrných kabinetu.

Odchod ČSSD z vlády by byl podle Petříčka nyní prázdňové gesto

Odchod ČSSD z vlády by byl nyní pouze prázdňovým gestem, které by vytvořilo prostor pro řešení řešení premiéra Andreje Babiše, říká ministr zahraničních věcí Tomáš Petříček. Svůj názor uvedl na setkání s špičkou politiků.

ZE ZAHRANIČÍ

Podle EMA je spojitost mezi vakcinou a trombózami

Podle léta vakcinační strategie Evropské agentury pro léčivé přípravky (EMA) existuje spojitost mezi vakcinou od firmy AstraZeneca a trombózami. EMA schválila vakcín, to řekl italským deníku Il Messaggero. Nicméně také dodal, že poměr rizika a přínosu vakcíny je stále vysoký.

Lidí EU slibili Erdoğanovi posílení spolupráce

Evropská unie je ochotna posílit obchodní spolupráci s Tureckem, pokud bude Ankara pokračovat v současném nátlaku na jmenování zvláštního zpravodáče pro znepekomená tureckým odstoupením od Istanbulské úmluvy a omezením svobody slova a politické konkurence.

Slovenský úřad nerozhodl o Sputniku V

Slovenský státní úřad pro kontrolu léčiv (SUKL) kvůli nedostatku potřebných informací nerozhodl o tom, zda je bezpečné začít s jmenováním zvláštního zpravodáče. Zásilku země dostala na začátku března. Další postup slovenských úřadů ohledně ruské očkovací látky, která zatím neprobíhá.

Novou izraelskou vládu bude sestavovat premiér Netanjahu

Izraelský prezident Reuven Rivlin pověřil sestavením nové vlády dosavadního premiéra Benjamin Netanjahu. Předsávkou vlády je Rivlin, který umožnil sestavit většinový kabinet. Netanjahu má nyní ve 120členném parlamentu podporu 52 poslanců.

Zpravodajství ČTK pracuje s ověřenými informacemi, které podává ve věcných, společenských a historických souvislostech.

14 dní na vyzkoušení zdarma

www.ctkproadvokaty.ctk.cz

z právní teorie a praxe

Ke dvěma základním otázkám odpovědnosti za škodu způsobenou budovou

Nový občanský zákoník zavedl do deliktního práva skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu způsobenou budovou v § 2938 o. z. Ačkoliv dosud neexistuje relevantní judikatura, zejména rozhodnutí Nejvyššího soudu, byly ohledně charakteru této odpovědnosti¹ a její působnosti publikovány relativně autoritativní názory, a to především v komentářích k občanskému zákoníku,² které mohou ovlivnit používání této úpravy. Prvořadou problematikou, která si zasluhuje pozornost, jsou většinové názory na charakter této odpovědnosti, kterou považují za nejprísnejší formu objektivní odpovědnosti, totiž za odpovědnost absolutní. Pokládám tento přístup za nesprávný, a proto se tomuto základnímu rysu odpovědnosti za škodu způsobenou budovou věnuji.

Prof. JUDr. Luboš Tichý
je advokátem a vedoucím Centra
právní komparatistiky PF UK
v Praze.

Méně závažným problémem, i když nepochybně neopominutelným, je otázka působnosti této odpovědnosti. V závěru tohoto článku pak shrnuji poznatky, k nimž jsem dospěl.

Protože analyzovaná právní úprava byla ovlivněna úpravou dvou nám nejbližších právních řádů, a to rakouským občanským zákoníkem (ABGB)³ a občanským zákoníkem německých (BGB),⁴ provádím rozbor naší úpravy na pozadí právě těchto jurisdikcí, a to včetně jejich rozvoje díky soudní praxi a právní nauce.

Úvodem je třeba ještě zdůraznit dvojí. Kromě výše zmíněných dvou problémových okruhů se dalšími otázkami, tedy včetně především dalších předpokladů odpovědnosti za škodu, nezabývám. Za druhé je třeba zmínit, že terminologické rozdíly ve srovnávaných právních úpravách týkajících se odpovědné osoby, kterou je v české úpravě vlastník a v rakouské a německé úpravě držitel, jsou irrelevantní.

Povaha odpovědnosti a návrh na změnu paradigmatu

České pojetí ve vývoji

Vývoj soukromého práva na území nynější České republiky je bezprostředně spojen s historií ABGB, který platil od vzniku Československa v roce 1918 až do konce roku 1950. Dnes platnou úpravu v § 1319 ABGB uvedla III. dílčí novela z roku 1916. Její inspirací byl § 836 odst. 1 německého BGB, který odpovídal základům římského práva. Při projednávání této dílčí novely byla odmítnuta striktní

- 1 Relevantní je tedy předpis obsažený v 1. odst. § 2938 o. z., který zní: „Při zřícení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování budovy nahradí její vlastník škodu z toho vzniklou.“
- 2 F. Melzer, in Melzer/Tégl (eds.): Občanský zákoník, Velký komentář, sv. IX, Leges, Praha 2018, komentář k § 2938; P. Vojtek in Švestka/Dvořák/Fiala (eds.): Občanský zákoník, Komentář, sv. VI, 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2021, komentář k § 2938, str. 1113, 1114, M. Pašek in Petrov/Výtisk/Beran (eds.): Občanský zákoník, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2019, komentář k § 2938, str. 3077, 3078, a odlišně P. Bezouška in Hulmák (ed.): Občanský zákoník, Komentář, sv. VI, C. H. Beck, Praha 2014, komentář k § 2938.
- 3 OZO a ABGB v § 1319: „Bude-li někdo poraněn nebo bude-li způsobena jinak škoda tím, že se zřítí nebo odloučí částí budovy nebo jiného díla na pozemku zřízeného, je držitel budovy nebo díla povinen škodu nahradit, když událost byla následek vadné povahy díla a když neprokáže, že vynaložil veškeré pečlivosti potřebné k odvrácení nebezpečí“ (Obecný zákoník občanský a souvislé zákony, Praha 1947).
- 4 Relevantní předpis § 836 odst. 1 BGB zní v pracovním překladu autora: „Je-li v důsledku zřícení budovy nebo díla [stavby] spojeného s pozemkem, či odloučení částí budovy nebo díla způsobena smrt člověka nebo poškození jeho zdraví nebo poškození věci, je držitel pozemku, pokud bylo zřícení nebo odloučení následkem vadné konstrukce či nedostatečného udržování, povinen nahradit poškozenému takto vzniklou škodu. Povinnost k náhradě nenastává, vynaložil-li držitel za účelem odvrácení nebezpečí péči, kterou lze požadovat.“

(absolutní) odpovědnost (*Gefährdungshaftung*) a zvolena koncepce zpřísněné odpovědnosti za zavinění, tj. subjektivní odpovědnosti s obrácením důkazního břemene.⁵

V roce 1937 byla předložena osnova československého občanského zákoníku, která odpovědnost za škodu způsobenou stavbou zamýšlela upravit v § 1137. Vládní návrh občanského zákoníku z téhož roku se pak v § 1148 od znění osnovy odlišoval minimálně.⁶ Také úprava prvního občanského zákoníku komunistické legislativy⁷ do určité míry ohledně naší problematiky navazovala na předchozí úpravu. Platila tedy odpovědnost za zavinění s převráceným důkazním břemenem, která se týkala obecně škod způsobených věcmi. Za škodu způsobenou zřícením či pádem stavby odpovídal v tomto odpovědnostním režimu uživatel stavby nebo majitel bytu.⁸ Podstatnější změna oproti předcházející úpravě spočívala v tom, že důraz byl kladen na to, že škoda může být způsobena i „*uvolněním přírodní síly*“, čímž se mínilo nebezpečí, které mohlo být způsobeno zavedením elektřiny, vodovodu, plynu do bytů a domácností.⁹ Občanský zákoník z roku 1964 tuto materii neupravoval. Judikatura za účinnosti tohoto zákoníku, tedy až do 31. 12. 2013, posuzovala otázky náhrady škody v těchto případech na základě odpovědnosti za porušení preventivní povinnosti stanovené v obecném ust. § 415 občanského zákoníku z roku 1964.¹⁰ Tato odpovědnost byla považována za odpovědnost subjektivní (zavinění). Odpovědnost za škodu podle této judikatury se vztahovala i na újmy způsobené spadlými stromy či větvemi,¹¹ ale i škody způsobené spadlým sněhem (laviny) ze střech budov.¹² **Úprava od-**

povědnosti za škodu přijatá platným občanským zákoníkem v § 2938 odst. 1 je považována za objektivní odpovědnost bez možnosti liberace (exonerace), tedy za tzv. odpovědnost absolutní.¹³

Rakouské a německé pojetí

a) Rakouský ABGB

Rakouská judikatura a v souladu s ní i převážná část rakouské praxe dovozují v § 1319 subjektivní odpovědnost (odpovědnost za zavinění) držitele budovy či stavby.¹⁴ Pro odpovědnost za zavinění se jednoznačně vyslovuje Danzl,¹⁵ ovšem s tím, že tato odpovědnost zavinění předpokládá, a jde tedy mezi stranami o převrácení důkazního břemene.¹⁶ Shodně s dalšími autory¹⁷ jde tak o odpovědnost za objektivně hodnocenou povinnost péče, jež je zpřísněna převrácením důkazního břemene.¹⁸

Nelze proto v případě rakouské úpravy mluvit o objektivní odpovědnosti, neboť relevantní není nebezpečnost stavby, nýbrž objektivní vadné jednání.¹⁹ Podle Koziola jde o jakýsi mezistupeň mezi objektivní a subjektivní odpovědností, tedy jakousi zpřísněnou (zostřenou) subjektivní odpovědnost. Je tomu tak proto, že míra zavinění se jinak obecně podle rakouského práva posuzuje subjektivním hlediskem (na rozdíl od jiných právních řádů, např. od německého pojetí). Jde ve své podstatě, jak Koziol připomíná na jiném místě,²⁰ o objektivizaci zavinění ve vztahu ke škodám způsobeným „*nebezpečnými věcmi*“ (německy *gefährliche Sachen*).

b) Německá úprava v BGB

To, co je sporné na charakteristice odpovědnosti za škodu způsobenou budovou v českém občanském zákoníku, se do značné míry zrcadlí v dlouhodobém vývoji německé právní úpravy. Jak známo, první návrh byl, jak výše zmíněno, ovlivněn římskou koncepcí *cautio damni infecti* a předpokládal subjektivní odpovědnost, dokonce s klasickým důkazním břemenem poškozeného. Protože zákonodárce nezmínil v textu rysy objektivní odpovědnosti, platí základní pravidlo BGB o tom, že **pokud zákon výslovně nestanoví odpovědnost objektivní (striktní), odpovídá se v režimu subjektivní odpovědnosti (odpovědnosti za zavinění).**²¹ V případě § 836 BGB se tedy jedná o odpovědnost za zavinění. Pro německou úpravu, jak uvádí Wagner,²² je charakteristická konkretizace obecné deliktivní povinnosti péče, jak to odpovídá jednoznačnému chápání tohoto ustanovení. V důsledku obrácení důkazního břemene je povinností poškozeného omezit se pouze na důkaz vady budovy, aniž by musel prokazovat, že žalovaný vlastník osobně porušil povinnost péče. Je tomu tak nepochybně z důvodu spravedlivého vyrovnání deliktivního vztahu, neboť poškozený zpravidla nemá přístup k relevantním informacím ohledně uskutečňování povinnosti péče vlastníka. V tomto směru se přesouvá důkazní břemeno na žalovaného.

Úprava v § 836 je zákonem upravený zvláštní případ odpovědnosti za zaviněné porušení povinnosti.²³ Obdobně, jako tomu je v § 831 BGB [odpovědnost za pomocníka (německy *Haftung für Verrichtungshelfe*)] jedná se v případě odpo-

5 H. Koziol: Österreichisches Haftpflichtrecht, sv. II., 3. vydání, Wien 2018, str. 774.

6 § 1148 OZ 1937: „Způsobí-li se škoda zřícením budovy nebo jiného díla na pozemku zřízeného (lešení apod.) nebo odloučením části budovy nebo díla, je povinen škodu nahradit ten, kdo vládne budovou nebo dílem, když zřícení nebo oddělení bylo následkem toho, že byly stavby nebo díla vadně zřízeny nebo nedostatečně udržovány. Zprošťuje se však, když zřícení nebo oddělení nastalo přes to, že dbal veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné (§ 1122).“

7 Zákon č. 141/1950 Sb.

8 Viz § 350: „(1) Za škodu způsobenou věcí (§ 23) odpovídá ten, čí je věc nebo komu slouží, ledaže dbal potřebné péče o její opatrování nebo o dohled na ni. (2) Tak odpovídá zejména za škodu způsobenou zvířetem jeho chovatele a za škodu způsobenou zřícením, pádem věci anebo uvolněním přírodní síly uživatel stavby nebo majitel bytu.“

9 J. Blažke: Náhrada škody v novém československém právu, Orbis, Praha 1954, str. 33.

10 Viz např. R 36/1988.

11 R 9/1992 či 25 Cdo 2471 (2000).

12 25 Cdo 2264/2000.

13 Koncept objektivní odpovědnosti absolutního charakteru dovozuje Melzer, který jako jediný toto své pojetí též odůvodňuje. (Viz F. Melzer, op. cit. sub 2, marg. č. 11 a násl., zejm. 13.)

14 5 Ob 150/06d, RS 0023525 – jako příklad převažující judikatury.

15 K.-H. Danzl in KBB, 6 vydání, Wien 2020, komentář k § 1319, marg. č. 4., a M. Weixelbraun-Mohr in ABGB-ON, Wien 2010, komentář k § 1319 ABGB, marg. č. 4-7.

16 RS0023525.

17 Např. B. C. Steininger: Verschuldenshaftung, Wien 2007, str 91 a násl.

18 Danzl, op. cit. sub 15, ibidem.

19 Op. cit. sub 5, str. 777, marg. č. 7.

20 H. Koziol: Österreichisches Haftpflichtrecht, sv. I, Wien 2020, str. 40.

21 Viz § 823 odst. 2 věta druhá BGB, v překladu autora: „*Je-li dle obsahu zákona možné protiprávní jednání též bez zavinění, existuje povinnost k náhradě jen v případě zaviněného jednání.*“

22 G. Wagner in Müncher Kommentar, sv. 5, 6. vydání, München 2013, komentář k § 36BGB, marg. č. 4.

23 Srov. k tomu BGHZ, 58, 156.

vědnosti za škodu způsobenou pádem či utržením budovy o případ, v němž se předpokládá zavinění, přičemž existuje i možnost vyvinění. Odpovědnost tedy přichází v úvahu, jestliže povinný nejednal zaviněně.²⁴ Domněnka zavinění v § 836 zahrnuje podle pojetí BGB²⁵ též příčinnou souvislost mezi zaviněným jednáním a zřícením, resp. oddělením částí stavby. Naproti tomu neexistuje domněnka či předpoklad příčinné souvislosti mezi vadným postavením, resp. vadným udržováním, a vzniklou škodou. Odpovědný je osobou, které náleží důkazní povinnost. Ust. § 833 neobsahuje neomezenou domněnku zavinění, ale pouze omezenou domněnku příčinné souvislosti. Obrácení důkazního břemene se odůvodňuje na pozadí toho, že příčina, která byla důvodem vzniku škody, pochází ze sféry držitele budovy.

Kritika převládajícího chápání povahy odpovědnosti v českém právu. Nutnost změny

Vydeme-li z dikce a účelu § 2938 o. z., musíme zřejmě dospět k tomu, že i v tomto případě jde ve své podstatě o odpovědnost za vady a svojí povahou o odpovědnost subjektivní. Zákonodárce se totiž v § 2938 nezmiňuje výslovně o tom, že by zavinění nehrálo úlohu a že by se jednalo o odpovědnost objektivní, i když text § 2938 o. z. neobsahuje poslední větu obsaženou v § 1319 ABGB a § 836 odst. 1 BGB.

Vzdor tomu a v rozporu se zákazem analogického používání objektivní odpovědnosti v § 2895 dovozuje převládající mínění,²⁶ a to právě za použití analogie (!) **odpovědnost objektivní**. Tvrdí se, že se neaplikuje obecný zákaz analogie,²⁷ neboť o „případ zvlášť zákonem stanovený“ nejde.²⁸ Historickým a teleologickým výkladem se tak dovozuje objektivní charakter této odpovědnosti. Údajně byl § 2938 inspirován textem § 1148 návrhu občanského zákoníku z roku 1937. Odůvodnění objektivní odpovědnosti absolutního charakteru Melzerem²⁹ srovnáním s textem § 1148 návrhu občanského zákoníku z roku 1937 a druhou větou § 2938 odst. 2 je velmi chatrné. Především, jak Melzer³⁰ sám zdůrazňuje, předvidal prvorepublikový zákonodárce v § 1148 zcela zřetelně subjektivní odpovědnost vlastníka budovy. O tom, že se jedná vlastně pouze o částečnou inspiraci tímto ustanovením, protože tvůrce platného občanského zákoníku vypustil poslední větu prvorepublikového ustanovení, aby tak kodifikoval absolutní odpovědnost za škodu, neexistují důkazy.

Druhý důvod pro závěr o objektivní odpovědnosti plyne ze srovnání účelu rozebíraného ust. § 2938 o. z. s obecnou úpravou subjektivní odpovědnosti podle § 2910. Jestliže by totiž zákonodárce zamýšlel v § 2938 o. z. konstituovat subjektivní odpovědnost, byla by tato úprava s ohledem na úpravu obecnou nadbytečná, protože by se jí dosáhlo vlastně stejných výsledků.³¹ Tyto dva argumenty tedy údajně svědčí pro to, že § 2938 je třeba vykládat jako odpovědnost objektivní, a to bez možnosti liberace, a považovat ji za absolutní odpovědnost.

Objektivní (dokonce absolutní) odpovědnost bez možnosti exonerace je v dané souvislosti neadekvátní a nelze ji podle mého názoru dovést ani analýzou samotného textu, ani účelem odpovědnosti v daném případě, a nevyplývá ani ze systému českého práva náhrady škody.

Jazykový a historický výklad

I když text § 2938 o. z. se v otázce chápání základu typů odpovědnosti odlišuje od dikce § 1319 ABGB a § 836 BGB, **nelze ani pouhým jazykovým výkladem dovést odpovědnost vlastníka za škodu bez zavinění**. Především toto ustanovení neobsahuje žádnou výslovnou formulaci ve prospěch koncepcí absolutní odpovědnosti, což připouštějí sami zastánci tohoto námi kritizovaného pojetí. Dovedit striktní odpovědnost historickým výkladem je do jisté míry spekulace, neboť o tom nesvědčí žádný obecně dostupný materiál ohledně přípravných prací na právní úpravě. Důvodová zpráva totiž uvádí, že „navržené doplnění odpovídá standardům, z nichž vycházejí civilní kodexy kontinentální Evropy“. Je tedy zřejmé, že záměrem zákonodárce bylo pokračovat v dosavadním chápání této odpovědnosti jako odpovědnosti za zavinění. Základem moderních úprav odpovědnosti za škodu způsobenou budovou³² byl napoleonský občanský zákoník (Code civil) v čl. 1386. Podle jeho vzoru byly kodifikovány § 1319 ABGB a § 836 BGB, ale též čl. 2053 italského Codice civile, čl. 925 řeckého občanského zákoníku nebo čl. 492 občanského zákoníku Portugalska, resp. čl. 6:174 odst. 1 nizozemského občanského zákoníku. Všechny tyto úpravy pojímají tuto odpovědnost jako odpovědnost subjektivní.

Samotná formulace zákona „vada budovy“ a „nedostatečné udržování budovy“ není jen vyjádřením příčiny (stavu), jež způsobila zřícení budovy či odloučení její části, nýbrž výrazem důsledku porušení určitých povinností, které je příčinou takového stavu budovy.

Zákaz používání analogie v případě objektivní odpovědnosti

Jak je z předchozího textu zřejmé, **dospívá nauka k závěru o objektivní odpovědnosti (odpovědnosti bez zavinění) pomocí analogie**. Rozšiřuje tedy působnost objektivní odpovědnosti nad rámec ustanovení, která to výslovně připouštějí.

V souvislosti s oběma srovnávanými právními řády jde o paradoxní situaci. Pouze český občanský zákoník analogické používání objektivní odpovědnosti výslovně zakazuje, a přesto je nauka k jejímu používání otevřenější, než tomu je v Německu či Rakousku. Německá nauka a zejména judikatura ji v působnosti BGB vylučuje, i když k její aplikaci dochází v jiné legislativní úpravě než BGB;³³ v Ra-

24 V německé nauce a judikatuře není pochybností o tom, že se v daném případě jedná o subjektivní odpovědnost. Zavinění se presumuje – viz např. R. Schaub in Prütting/Wegen/Weinreich (eds.): Bürgerliches Gesetzbuch, Kommentar, Köln 2017, komentář k § 836 BGB, marg. č. 6.

25 Např. BGB LM 4.

26 Viz autoři v pozn. 2, s jedinou výjimkou názoru P. Bezoušky in Hulmák a kol. (eds.): Občanský zákoník, Komentář, sv. VI, 2014, komentář k § 2938, marg. č. 5.

27 Viz Melzer v pozn. 2, marg. č. 9. Srov. § 2895: „Škůdce je povinen nahradit škodu bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvlášť zákonem.“

28 Srov. Melzer v pozn. 2, marg. č. 8 a 10.

29 Srov. Melzer ibidem.

30 Melzer v pozn. 2, marg. č. 8.

31 Viz Melzer v pozn. 2, marg. č. 11.

32 Viz Chr. Von Bar: Gemeineuropäisches Deliktsrecht, sv. I, München 1996, str. 231.

33 Např. Wagner, op. cit. sub 22, komentář před § 823 BGB, marg. č. 23 a násl. a text § 823 odst. 2 BGB v pozn. 21.

kousku se obecně analogie připouští, přesto však je její skutečné uplatnění naprosto výjimečné.³⁴

Účel odpovědnosti za škodu způsobenou budovou. Míra rizika, ochrany a odpovědnosti. Hledisko systematiky občanského zákoníku

Prísnost odpovědnosti, resp. její druh, je výrazem několika faktorů, přičemž k nejdůležitějším patří míra rizika a míra ochrany.

Mírou rizika rozumíme nebezpečí, které daná činnost či objekt samy o sobě představují. I toto hledisko je třeba poměřovat zkušeností v daném časovém období v daném prostředí. Rozhodující je i četnost realizace tohoto rizika. Zkušenost ukazuje, že ani v jednom z těchto aspektů nepředstavuje větší míru nebezpečí spojené se samotnou budovou, než je riziko spojené s provozní činností, držením zvířete nebo držením věci. Je rozhodně nižší než provoz dopravního prostředku, kde je míra rizika dána i četností jeho realizace, a nesrovnatelně nižší než při provozování nebezpečné činnosti (provoz zvláště nebezpečný). Budova stojící na veřejném prostranství může sice svým zříčením ohrozit okolní subjekty, zejména život a zdraví člověka. Potenciální oběti však nezasluhují zvláštní míru ochrany, jež by se měla projevit v přísnosti odpovědnosti. Jinak řečeno, **chápání odpovědnosti jako odpovědnosti absolutní nekoresponduje s mírou rizika a mírou ochrany.**

Jak již shora naznačeno, ani z hlediska systematického, ale především z důvodu zákazu použití analogie neztrácí dané komentované ustanovení při subjektivním pojmání odpovědnosti svůj význam. Svoji podstatou jde tedy sice o stejný přístup, který je zakotven v § 2910 a 2911, jenž se však uplatňuje na speciální skutkovou podstatu, obdobně jako tomu je v případech § 2925, 2927 a 2937. V zásadě jde tedy o koncepční otázku jiného charakteru, jež se týká míry podrobnosti deliktněprávní úpravy. Jinými slovy, chápání odpovědnosti podle § 2938 jako odpovědnosti subjektivní je z hlediska fungování deliktního práva jako systému nesrovnatelně adekvátnější nežli koncepce absolutní odpovědnosti. **Absolutní odpovědnost, která ze svých předpokladů vylučuje protiprávnost zavinění, je tak absurdním výkladem daného ustanovení v rozporu s jeho smyslem a zejména pak smyslem českého deliktního práva.**

Rozpory v české nauce či jen „zmatení jazyků“

Je však třeba připustit, že v zásadní otázce pojetí odpovědnosti může v daném případě jít pouze o terminologické, a tedy nikoliv věcné (pojmoslovné) nedorozumění. Komentář F. Melzera,³⁵ který je nepochybně názorem vůdčím, jež další dva citovaní autoři následují,³⁶ obsahuje zásadní vnitřní rozpor. Melzer sice na straně jedné autoritativním způsobem

konstatuje právní povahu české úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou budovou jako „objektivní odpovědnost bez možnosti liberace, tzv. absolutní odpovědnost“,³⁷ na druhé straně však z jeho komentáře ohledně vady a nedostatečnosti budovy³⁸ vyplývá, že při posuzování porušení povinnosti péče vlastníka mu jde, jak jinak, o zaviněné porušení povinnosti. Každému jednání v rozporu s příkazem k němu (porušení povinnosti) je totiž zavinění imanentní.

Jako určité nedorozumění lze hodnotit i názor Vojtka,³⁹ který, sice bez dalšího odůvodnění, zastává jednoznačné stanovisko, že odpovědnost vlastníka budovy za škodu způsobenou v důsledku vady budovy nebo jejího nedostatečného udržování je odpovědností objektivní. Přitom ovšem připouští, že „podmínka nedostatečného udržování budovy v sobě skýtá jistý liberační potenciál, neboť se v jejím rámci bude zkoumat sice nikoliv dohled vlastníka nad budovou, ale to, že o ni dostatečným způsobem nepečoval“. Vojtek tedy uznává, že ke škodě došlo v důsledku porušování povinnosti péče vlastníka, a tedy že jde o povinnost subjektivní. Tento autor zřejmě nereflektuje základní dělicí kritérium mezi těmito dvěma druhy odpovědnosti, ke kterým jsou předpoklady. Objektivní odpovědnost za škodu je podmíněna jen jejich škodní událostí a kauzální škodou. Protiprávní porušení povinnosti nehraje roli. To platí tím spíše, jde-li, jak uvádí Melzer, o odpovědnost absolutní. Objektivní odpovědnost v této nejprísnější formě je též tzv. odpovědností z ohrožení (*Gefährdungshaftung*) a striktně vzato ji nelze zařadit do kategorie vlastní deliktní odpovědnosti, jež předpokládá delikt (protiprávní jednání).

Řešení

Odpovědnost podle § 2938 o. z. je proto třeba dle mého názoru považovat za odpovědnost za zaviněné porušení povinnosti ochrany (péče) vlastníka jakožto příčiny stavu, jenž způsobil škodu.

Zaviněné porušení povinnosti péče a vyvinění

Nejen ve smyslu zde publikovaného názoru o subjektivní povaze rozebírané odpovědnosti za škodu, nýbrž i v souladu nejen se závěry Bezoušky, ale možná i Melzera, hodnotím standardy zavinění při porušení povinnosti péče, a to jak při výstavbě (konstrukci) budovy, tak při jejím udržování (viz konstrukční vady a nedostatečnost budovy). **Český přístup ve smyslu obhajované subjektivní odpovědnosti je prospěšně hodnotit perspektivou rakouské a německé koncepce.**

Občanský zákoník

Na rozdíl od převládajícího pojetí by jedním z předpokladů odpovědnosti za škodu podle českého občanského zákoníku mělo být ve smyslu tohoto příspěvku i zaviněné porušení povinnosti i péče vlastníkem budovy. Jinak řečeno, ke zříčení budovy nebo odloučení její části došlo v důsledku její vady nebo v důsledku jejího nedostatečného udržování, jež mělo původ v porušení ochranné povinnosti ve formě vadné konstrukce nebo vadného udržování budovy. **Přitom je žádoucí tyto dva druhy ochranných povinností (povinnosti**

34 Srov. op. cit. sub 20, str. 402 a násl.

35 Viz pozn. č. 2.

36 Viz Vojtek a Pašek v pozn. č. 2.

37 Melzer v pozn. 2, marg. č. 13.

38 Melzer v pozn. 2, marg. č. 40-66.

39 Vojtek v pozn. 2, str. 1013.

péče) rozlišovat. Samotná díkce srovnávaných úprav rozlišuje totiž vadu budovy (stavby) na straně jedné, a jinou její nedostatečnost na straně druhé jako různé příčiny škodní události. Je ovšem pozoruhodné, že nejen srovnávaná judikatura, ale ani nauka si tohoto rozdílu nevyšimají.

Při výstavbě povinnost péče zahrnuje respektování technických norem a míru předvídání rizika s ohledem na povahu budovy. Konstrukce budovy by měla odpovídat aktuální úrovni požadavků na výstavbu, přirozeně s přihlédnutím ke druhu stavby a podloží a dalším možným vnějším vlivům. Na porušení povinnosti dohledu je třeba klást vysoká měřítka. Vlastník se však může vyvinut, prokáže-li, že pověřil výstavbou či rekonstrukcí obecně uznávané odborníky a stavba byla navíc schválena speciálním dozorovým orgánem.

Jinak tomu však je v případě udržovacích prací, u nichž se nevyžaduje vrchnostenská ingerence (nutnost schválení správním orgánem – stavebním úřadem). **Obecné objektivní kritérium, kterým by mělo být očekávání průměrného vlastníka budovy v daných místních, časových a jiných podmínkách, však musí brát v úvahu i charakter a stáří staveb.** Vlastník se zproští odpovědnosti, jestliže prokáže, že se postaral o to, aby budova neměla vadu, a tedy pečlivě a ustavičně sledoval její stav zejména prostřednictvím odborníků především z oboru stavitelství a inženýrství.

Relevantní je podle české úpravy rozhodnutí o stavebním povolení a kolaudační rozhodnutí vydávaná stavebním úřadem ve smyslu zákona o územním plánování a stavebního řádu (zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon). Ve stavebním povolení stanoví stavební úřad podmínky pro provedení a užívání stavby podle stavební dokumentace za účelem bezpečného užívání stavby. Na základě projektové dokumentace pak probíhá kontrola řádného provádění stavby stavebním úřadem.⁴⁰ Kolaudačním rozhodnutím potvrzuje stavební úřad mimo jiné,⁴¹ že jsou dodrženy obecné požadavky na výstavbu a skutečné provedení stavby a její užívání nebude ohrožovat život a veřejné zdraví, život nebo zdraví zvířat, bezpečnost nebo životní prostředí (viz § 122 stavebního zákona).

Významné jsou povinnosti vlastníka budovy (stavby) podle § 154 stavebního zákona. Ty spočívají v povinnosti udržovat stavbu po celou dobu její existence, ale zejména neprodleně ohlásit stavebnímu úřadu závady na stavbě, ohrožující životy či zdraví osob nebo zvířat aj. Závady na stavbě je povinen vlastník stavby (budovy) ohlásit neprodleně. Je pak povinností stavebního úřadu provést kontrolní prohlídku (§ 133-134), při které bude v nezbytném rozsahu zjištěn stav dané stavby tak, aby mohlo být následně přikročeno k přijetí potřebných opatření pro zajištění bezpečnosti stavby.

ABGB

Při posuzování respektování povinnosti péče se přihlíží k rizikům, která plynou z povahy budovy, tj. z její výšky nebo hloubky, její statiky a dynamiky.⁴² Není proto rozhodující jakási povrchní způsobilost (německy *blosse Oberflächenbeschaffenheit*).⁴³ Při posuzování porušení žádoucí péče se předpokládá předvídatelnost nebezpečí (rizika).⁴⁴ **Klíčové je respektování objektivně vyžadované péče.** Znamená to, že konkrétní situace vlastníka, spočívající např. v jeho onemocnění, a tedy nezpů-

sobilosti uskutečnit požadovaná opatření, je irrelevantní, neboť i z hlediska tohoto objektivního kritéria se dopustil protiprávního jednání, spočívajícího v objektivním selhání.⁴⁵

Podle § 1319 se může držitel (detentor) liberovat, jestliže prokáže, že k odvrácení nebezpečí vynaložil požadovanou péči. Předpokládána jsou taková opatření, jež rozumným způsobem podle pojetí chápání typových situací (německy *Verkehr*) mohou být očekávána.⁴⁶ Dodržování požadované péče v dané situaci (německy *im Verkehr*) musí být držitelem prokázáno. Postačuje proto v případě domu (budovy) péče řádného správce budovy. To potvrzuje judikatura, podle níž mohou být na držiteli budovy požadována jen ta opatření, která rozumným způsobem, tedy podle povahy situace (německy *Auffassung des Verkehrs*), se od něho očekávala.⁴⁷ Opo-
menutí takovýchto bezpečnostních opatření lze však přičítat k tíži držitele jen tehdy, jestliže vada byla rozpoznatelná a nebezpečí předvídatelné.⁴⁸ Důkaz liberace je však možný vždy tehdy, jestliže prokáže, že vadu nebylo možné odhalit ani požadovanou kontrolou.⁴⁹

Německý BGB

Zaviněně jedná ten, kdo poruší v právním styku vyžadovanou péči. Při výstavbě budovy se poskytuje taková péče zpravidla prostřednictvím odborníků,⁵⁰ když je třeba vyžadovat i zajišťovací opatření při zjevných závadách.⁵¹ Udržovací povinnosti se chápou jako pravidelný dohled odborníka.⁵²

Obranou, tedy liberačním důvodem ve smyslu § 836 odst. 1 věty druhé, je námitka pečlivého jednání držitele. Držitel se vyvinut, prokáže-li, že se v pravidelných časových odstupech informoval ohledně stavu budovy a kontroloval, zda odpovídá technickým parametrům, resp. odstranil zjištěné vady. K odstranění těchto vad je třeba stanovit vlastníku přiměřenou lhůtu, během níž je třeba minimalizovat nebezpečí prostřednictvím varování, uzávěr, zákazů a provizorií.⁵³

Rozsah a intenzita povinnosti péče je úměrná hlediskům stanoveným v obecné normě § 823 odst. 1 BGB, přičemž judikatura zdůrazňuje vysoké standardy,⁵⁴ ačkoliv absolutní

40 Viz § 115 a 152 stavebního zákona a k tomu M. Kývalová in J. Machačková (ed.): Stavební zákon, Komentář, 3. vydání, Praha 2018, str. 861 a násl., 864.

41 Podle § 156 stavebního zákona mohou být pro stavbu (budovy) navrženy a použity jen takové výrobky a materiály a konstrukce, jejichž vlastnosti z hlediska způsobilosti stavby pro navržený účel zaručují, že stavba při správném provedení a běžné údržbě po dobu předpokládané existence plní základní požadavky na stavby. Součástí stavebního povolení je i kontrola souladu vlastností použitých stavebních výrobků s předpoklady stanovenými zákonem o technických požadavcích na výrobky (viz zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů).

42 Op. cit. sub 17, str. 97, a 9 Ob 27/04t.

43 2 Ob 90/98v.

44 1 Ob 11/19b.

45 Op. cit. sub 5, str. 777.

46 Císařské nařízení o třetí dílčí novele, str. 394.

47 OGH in SZ 12/94 aj.

48 Op. cit. sub 5, str. 789.

49 Tamtéž.

50 BGH VersR 76, 66.

51 Tamtéž.

52 Op. cit. sub 24, marg. č. 9, stejně tak A. Staudinger in Hk-BGB, 7. vydání, Nomos 2012, komentář k § 236 BGB, marg. č. 1.

53 BGH NJW 1985, 1076, 1077 aj.

54 BGH VersR 1952, 291, 292 aj.

jistotu ve smyslu vyloučení každého rizika není možné požadovat.⁵⁵ Relevantní jsou rozsah hrozících škod a pravděpodobnost jejich vzniku, stejně jako hospodářská způsobilost uskutečnění bezpečnostních opatření.⁵⁶

Budova (stavba) a působnost právní úpravy

Obecně. Srovnání

Pojmově je působnost rozdílná potud, že české právo nezná pojem stavba (*Werk*, interpretovaný jako *Bauwerk*) vlastní rakouské a německé úpravě. To má určité praktické konsekvence. Pro vymezení obou těchto pojmů jsou však příznačné určité znaky (charakteristiky). Takovým znakem v českém a rakouském právu je **legální definice budovy**, jak tomu je v českém zákoně o katastru nemovitostí⁵⁷ a v rakouském zákoně o zadávání veřejných zakázek,⁵⁸ podle níž je **stavba jako celek výsledkem podzemních či nadzemních prací, který svojí podstatou má splňovat hospodářskou nebo technickou funkci**. Pojem stavba nemá však v žádném ze srovnávaných právních řádů omezení. **V českém právu převládá názor, že na výtvořích lidské činnosti mimo samotnou budovu lze odpovědnosti režim budovy používat per analogiam zcela výjimečně**; převládající mínění soudí, že tak není třeba či záhodno činit vůbec, neboť zde existuje speciální úprava odpovědnosti za věc.⁵⁹ Pojem stavba se rozumí v rakouském i německém právu výsledek lidské činnosti, tedy umělá stavba či záměrné uspořádání krajiny, jako jsou např. umělé prohlubně v zemi.⁶⁰ Proto mohou být škodlivé následky podle tohoto režimu přičítány, jako v případě budovy, i vůči lešení,⁶¹ hadici (!),⁶² čerpadlu,⁶³ nebo zmrzlinovému stánku⁶⁴ či televizní kameře na stativu.⁶⁵ **Relevantní je pouze negativní vymezení tohoto pojmu jako věci, kte-**

ré nejsou výsledkem plánovaného cíleného snažení člověka.⁶⁶ Směrodatný je úsudek Wagnera⁶⁷ o tom, že stavby je třeba odlišovat od přírodních předmětů, jakými jsou rostliny, stromy, skály aj.⁶⁸ Stavbou však jsou zařízení pro výrobu a přenos elektrické energie,⁶⁹ mosty,⁷⁰ kanály a šachty.⁷¹

Velkého rozdílu mezi srovnávanými právními řády není v chápání součástí budovy či stavby.⁷² Zatímco dočasnost stavby či budovy není ani v jednom z nich relevantní, jsou pro relativně zpřísněnou subjektivní odpovědnost relevantní hlediska rizika spojená s jakoukoliv budovou či stavbou. Každá tato věc je charakteristická svojí statikou nebo dynamikou.⁷³

Působnost srovnávaných právních úprav je určována pojmem specifická věc, jež je zdrojem nebezpečí a nakonec škody; v tomto ohledu se úpravy liší. Česká úprava považuje za tuto věc pouze budovu, zatímco jak rakouská, tak německá úprava obsahují ve skutkové podstatě ještě další pojem, kterým je „dilo“ („*Werk*“).

Dilo ve smyslu stavby (*Bauwerk*) tak podstatně rozšiřuje působnost skutkové podstaty. Obě germánské úpravy jsou tak schopny postihnout nejen nemovité věci spojené se zemí, ale i nejrůznější věci movité. Tento rozdíl se česká nauka však pokusila překonat, když sice vychází z definice budovy obsažené v katastrálním zákoně, z níž ale činí dvě výjimky, a tak „dohání“ působnost tohoto pojmu tím, že připouští věci movité a podzemní stavby, jež však musejí mít funkci budovy.⁷⁴ Z pojmu budova se tak vylučují nejen spadlé větve a laviny na střeše, ale celé spektrum věcí, jež toto kritérium nespĺňují (viz pumpy, stánky, opěry aj.). V tomto ohledu se jeví absurdní chápání odpovědnosti jako odpovědnosti absolutní, která by se vztahovala i na tyto předměty. Naproti tomu Bezouška dovozuje, že režim předvídaný v § 2938 odst. 1 o. z. lze vztáhnout i na jiné stavby než budovy, neboť evidentní nezamýšlená mezera v zákoně odůvodňuje použití analogie.⁷⁵ Tato konstrukce je vcelku přiměřená, neboť Bezouška pléduje pro subjektivní charakter odpovědnosti, jenž je adekvátní i pro režim věcí, jež mají i podstatně nižší škodní potenciál ve srovnání s budovou.

Padající laviny, stromy a větve

Je zřejmé, že sníh na střeších budov, rampouchy, ale stejně i padající stromy či větve mají v sobě obdobný potenciál rizika jako samotné budovy.

Odpovědnost za škodu způsobenou pádem těchto věcí je třeba posuzovat ve smyslu judikatury interpretující § 415 obč. zák. z r. 1964 jako zanedbání preventivní povinnosti (prevenční péče).⁷⁶ Jde tedy o škody, jež je třeba podřídít pod tzv. prevenční odpovědnost. Ta vyplývá z § 2900 o. z. a měla by mít **obdobný charakter jako odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinnosti péče při výstavbě budovy, resp. při jejím udržování**. Odpovědnost za škodu porušením povinnosti péče podle § 2900 o. z. (prevenční odpovědnost) je třeba považovat za subjektivní odpovědnost (odpovědnost za zavinění) podle obecné skutkové podstaty § 2910 odst. 1 o. z. Jednání v rozporu s požadavky § 2900 je totiž porušením zákona.

Toto řešení je především v souladu se systémem deliktivní odpovědnosti. Z tohoto hlediska je proto podstatně přílehavější tuto odpovědnost posuzovat jako odpovědnost za škodu způsobenou samotnou věcí podle § 2937 o. z. ❀

55 BGHZ 58, 149, 156.

56 Tamtéž.

57 Viz zákon č. 256/2013 Sb., katastrální zákon.

58 VerG (Vereinsgesetz 2002/66 BGBI.II).

59 Viz např. Melzer v pozn. 2, marg. č. 27.

60 Danzl, op. cit. sub 15, marg. č. 1.

61 Ev BI 1965/48.

62 6 Ob 80/02 m.

63 Viz J. Sedláček in Rouček/Sedláček: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl pátý, Praha 1937, komentář k § 1319, str. 879.

64 5 Ob 77/97b.

65 3 Ob 119/99t.

66 BGH MDR 1973, 39.

67 Wagner, op. cit. sub. 22, komentář k § 836, marg. č. 6.

68 Též RGZ 149, 205.

69 Viz již RGZ 147, 353.

70 BGH NJW – RZ 1990,1500.

71 Viz např. OLG Celle, Vers RS 1991, 382 aj.

72 Srov. Melzer v pozn. 2, marg. č. 18 a násl., Bezouška v pozn. 2, marg. č. 7 a násl., Weichselbraun-Mohr, op. cit. sub 15, a Danzl, op. cit. sub 15, resp. německá judikatura výše.

73 Op. cit. sub 17, str. 97 aj.

74 Srov. Melzer v pozn. 2, marg. č. 22 a zejm. 27, přičemž Melzer definuje budovu jako „nadzemní nebo podzemní stavbu, která je prostorově soustředěná a navenek převážně uzavřena obvodovými stěnami a střešní, resp. stropní konstrukcí“.

75 Srov. Bezouška v pozn. 2, marg. č. 9.

76 Srov. R 36/1988, v kterémžto rozsudku se dovozuje odpovědnost za škodu vzniklou pádem do nezakryté jámy, či 25 Cdo 2471/2000, v němž Nejvyšší soud shledal odpovědnost za škodu způsobenou pádem stromu.

Vojtěch Lověťinský

Objektivní odpovědnost v českém deliktním právu

2021 | brožované | 208 | 390 Kč | obj. číslo EPI136

Tématem publikace je tzv. objektivní odpovědnost, která ukládá odpovědné osobě za určité rizikové věci nebo činnosti povinnost nahradit škodu bez ohledu na její nedbalost. Kniha je rozdělena do dvou základních částí; předmětem Obecné části je analýza pojmu a ideálního nastavení objektivní odpovědnosti, ve Zvláštní části je čtenář seznámen především s rizikovými věcmi či činnostmi, za které je tato odpovědnost ukládána, a s kritickým hodnocením, zdali je současná právní úprava s ohledem na relevantní inspirační zdroje a závěry právní teorie nastavena ideálním způsobem. Na závěr publikace rovněž nastiňuje aktuální vývoj nových rizik a použití objektivní odpovědnosti na provoz elektrokol, elektrokoloběžek a autonomních vozidel.

Jindřich Psutka

Péče o jmění nezletilého dítěte

2021 | brožované | 496 | 890 Kč | obj. číslo PP173

Předkládaná publikace se zaměřuje na bližší vymezení péče o jmění nezletilého, tedy nesvéprávného dítěte. V rámci výkladu je kladen důraz na rodičovskou péči o jmění, která tvoří součást rodičovské odpovědnosti. Stranou nezůstává ani péče o jmění nezletilého dítěte jinými osobami. Praktické pojetí publikace je vhodným doplňkem konkrétní právní úpravy nejenom pro soudce, advokáty, pracovníky OSPOD, ale též pro studující právnických fakult.

Karel Svoboda

Společné jmění manželů a exekuce

2021 | brožované | 232 | 450 Kč | obj. číslo EPI140

Monografie v úvodních kapitolách vymezuje základní pojmy a souvztáhnosti, na které je třeba dbát při řešení postihu SJM nebo nyní již výlučného majetku manžela povinného v exekuci. Zejména jde o vymezení pojmů „manžel povinného“, „výlučný dluh povinného“ a o určení, podle jakých pravidel se postihne SJM nebo nyní již výlučný majetek manžela povinného, jestliže dluh povinného vznikl do 31. 12. 2013. Třetí část se zabývá procesní a hmotněprávní ochranou manžela povinného před postihem jeho majetku. Ve třetí části přijde řada na otázky spojené s exekucí postihem SJM, uspokojuje-li se z tohoto majetku výlučný dluh povinného. Nakonec publikace přidává náhled k hmotněprávní úpravě SJM.

Václav Holý

Honitba. Tvorba a využití

2021 | brožované | 152 | 390 Kč | obj. číslo PP175

Publikace přináší komplexní výklad procesu tvorby a rozhodování o využití honiteb, přičemž spojuje vhled do teoretické konstrukce tvorby a využití honiteb v českém právním řádu s praktickou znalostí ohledně postupů orgánů státní správy myslivosti a držitelů a uživatelů honiteb. Věnuje se hmotněprávní a procesním podmínkám tvorby honiteb a specifikům společenství honitby, tj. založení a registraci honebního společenstva. Zabývá se procesy změn existujících honiteb a jejich zánikem a v části věnované využití honiteb rozhodování o způsobu využití honiteb a specifiky pronájmu honitby.

Bartošek/Bačkovská

Zbraně a střelivo

2021 | brožované | 272 | 490 Kč | obj. číslo PP157

Publikace představuje široké veřejnosti základní právní aspekty držení zbraní na území České republiky a zasazuje toto téma do celkového kontextu, ať již časového, či místního. Klade si za cíl zpřístupnit toto téma všem, kdo se zajímají o střelné zbraně, přičemž po svých čtenářích nevyžaduje předchozí hlubší znalosti technické nebo právní. Na praktických příkladech jsou vysvětlovány konkrétní problematiké či složitější situace, které při držení zbraní nastávají.

Pomocná ruka pro firemní Vánoce

Nechte zaměstnance
i partnery, ať si
vyberou, co chtějí.

a *alza.cz*
pro firmy

Statusová otázka právní úpravy působnosti valné hromady akciových společností

V souvislosti s přijetím novely zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též „zákon o obchodních korporacích“ nebo „z. o. k.“], provedené zákonem č. 33/2020 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2021, nás tato novela vede k hlubšímu zamyšlení nad dosavadní právní úpravou zákona o obchodních korporacích jako takového. Předmětem tohoto příspěvku je zastavení se nad otázkou dispozitivnosti norem právní úpravy akciové společnosti ve vztahu ke statusové otázce s přihlédnutím k působnosti valné hromady akciové společnosti.

JUDr. Radim Kříž, Ph.D., působí na Katedře podnikového a evropského práva FMV VŠE v Praze.

Je to možná poněkud překvapivé, ale na otázku dispozitivnosti a kogentnosti či míry dispozitivnosti a kogentnosti celé řady jednotlivých ustanovení norem právní úpravy obchodních společností ve vztahu ke statusové otázce, nevyjímaje z toho akciovou společnost, existují různé právní názory.

Ostatně i obecná otázka dispozitivnosti a kogentnosti zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též „občanský zákoník“ nebo „o. z.“), je rovněž předmětem odborných diskusí a rozborů v četné odborné literatuře.¹

Mým cílem rozhodně není zabývat se problematikou kogentnosti a dispozitivnosti norem občanského zákoníku nebo zákona o obchodních korporacích v plné šíři ani se v této věci zabývat hluboce teorií, která je dle mého názoru dostatečným způsobem odborně pokryta. Cílem tohoto příspěvku je přispět malým dílem do diskuse k tématu dispozitivnosti a kogentnosti norem právní úpravy akciové společnosti s přihlédnutím ke statusové otázce ve vztahu k působnosti valné hromady akciové společnosti. Jiné pojetí příspěvku by bylo nad rámec jeho možností, ostatně i takto zúžené téma je poměrně obsáhlé.

Úvod do problematiky dispozitivnosti a kogentnosti právních norem a malý historický exkurs

Úvodem považuji za nezbytné vyjasnit, co se rozumí pojmy „dispozitivnost“ a „kogentnost“ právních norem. Zjednodušeně je možné napsat, že od dispozitivních norem je možné

se odchýlit, zatímco od kogentních norem to možné není,² i když Knapp považuje rozlišení dispozitivních a kogentních norem podle toho, zda je možné se od nich odchýlit, či dokonce jejich použití vyloučit, za velmi povrchní, byť, jak sám uvádí, příznává tomuto rozlišení jistou instruktivnost. Knapp³ osobně spatřuje rozdíl mezi normou kogentní a dispozitivní v následujícím, citují: „... že obě sice z hlediska ústavněprávního platí a jsou účinné, kogentní norma však – aforisticky řečeno – svého adresáta v určité situaci k něčemu zavazuje, kdežto dispozitivní norma ve srovnatelné situaci nezavazuje nikoho k ničemu. Zavazuje ho teprve tehdy, kdy se jí v dané situaci sám podřídí, a teprve tehdy se jí (tj. k jejímu prosazení) dostane státního donucení.“ Tento závěr je nepochybně správný a úplný a lze jej pro účely tohoto příspěvku zobecnit v tom směru, že **za dispozitivní normu je považována taková právní norma, od které se lze v důsledku autonomie vůle subjektu odchýlit, zatímco za kogentní právní normu je považována ta, kde možnost odchýlit se od právní normy dána není.** Pro úplnost si dovoluji ještě upozornit na teorii,⁴ která ještě jemněji rozlišuje kogentní právní normy, kdy rozlišuje mezi *absolutně kogentním právem* vůbec nepřipouštějícím jakoukoli autonomii vůle jednajícího subjektu a *relativně kogentním právem*, u kterého jde – jak konstatuje Eliáš⁵ – o kogentní právo, které vylučuje autonomii vůle zákazem odchylky narušující standard daný právním pravidlem jako standard závazně chtěný zákonodárcem. Pro účely tohoto příspěvku nebudu rozlišovat mezi relativně a absolutně kogentními právními normami.

1 Za všechny z komentářové literatury např. P. Lavický a kol.: Občanský zákoník I, Obecná část (§ 1-654), Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 17-25, či F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník – velký komentář, Svazek 1, § 1-117, Leges, Praha 2013, str. 49-66.

2 Např. F. Melzer, P. Tégl a kol., op. cit. sub 1, str. 46, dále rovněž s výhradou jisté povrchnosti tohoto rozlišení i V. Knapp: O právu kogentním a dispozitivním (a také o právu heteronomním a autonomním), Právník č. 1/1995, str. 4.

3 V. Knapp, op. cit. sub 2, str. 5.

4 K. Eliáš: K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku, Sborník mezinárodní konference XXIII. Karlovarské právnícké dny, Leges, Praha 2015, str. 57.

5 Tamtéž.

V teorii neexistuje shodný názor to, co má být předmětem dispozitivnosti a kogentnosti. Tak Knapp⁶ k této věci uvádí, „... že kogentně nebo dispozitivně může být upraveno cokoli, co právo upravuje, tj. především lidské chování *stricto sensu*, ale i vlastnost subjektu (např. zletilost), předmět (např. věc v právním smyslu, věc movitá atd.), forma právního úkonu, lhůta atd.“ Tégl⁷ k tomu naopak uvádí, že je nezbytné rozlišovat mezi právními normami a ustanoveními zákona. Argumentuje tím, že povaha dispozitivnosti či kogentnosti jako její vlastnosti se váže k normě jako pravidlu chování, přičemž ustanovení zákona představuje jen „komunikátor právní normy“. Tégl⁸ si je však současně vědom toho, že existují taková ustanovení zákona, která neobsahují pravidla chování, a dospívá k závěru, že např. u legálních definic vymezujících pojmy nemá vůbec smysl hovořit o jejich dispozitivnosti či kogentnosti. Je možné uvést, že celou diskusi na téma, k čemu se vlastnost dispozitivnosti či kogentnosti vztahuje, pak částečně shrnul Eliáš,⁹ když zkonstatoval, že **kategorické soudy o otázce kogentnosti či dispozitivnosti právní normy nutně selhávají, nicméně vyjevil názor, že ve směru otázky právní regulace vážící se k otázce svobody člověka právně relevantně projevit vůli a tímto vyvolat požadované právní následky „mají význam i ta zákonná ustanovení, která se nedotýkají lidského chování *stricto sensu*, ale také jen nepřímá“.** Všechny tyto aspekty jasně ukazují, jak je problematika dispozitivnosti a kogentnosti právních norem složitá, což je poněkud překvapivé, neboť by mělo být zřejmé, k čemu se pojmy dispozitivnost a kogentnost vztahují. Považuji sice obsah pojmu „dispozitivnost“ a „kogentnost“ za vlastnost právních norem, nicméně vidím hranici ve shodě s Eliášem¹⁰ jako neostrou. **Jsem přesvědčen o tom, že i definice pojmů užívaných v právní úpravě mají v principu kogentní povahu.**

I v případě nedávné historie je možné konstatovat, že zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále též „obchodní zákoník“ nebo „obch. zák.“), neupravoval ve vztahu k právní úpravě obchodních společností obecné právní pravidlo posuzování dispozitivnosti či kogentnosti těchto norem. Obecné pravidlo řešící vztah dispozitivnosti a kogentnosti právních norem obsahoval pouze zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále též „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“), kdy ust.

§ 2 odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb. normovalo, že „účastníci občanskoprávních vztahů si mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchylně od zákona, jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení¹¹ zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchylně“.

Tato právní úprava se pak používala i na právní normy obsažené v obchodním zákoníku. Tehdejší teorie vycházela z názoru, že právní úprava obchodních společností je založena na principu víceméně kogentnosti právní úpravy, kde odchylky od právní úpravy byly možné, pokud to zákon stanovil výslovně. Názor, že **právní úprava obchodního zákoníku týkající se obchodních společností byla koncipována jako kogentní**, artikulovali s odkazem na předchozí odbornou literaturu např. Ronovská s Havlem.¹² Oba autoři k tomuto závěru dospěli na základě tehdejší literatury. Jako příklad závěru o kogentnosti právní úpravy obchodních společností v obchodním zákoníku lze uvést Plívu,¹³ který uváděl, že „Pro aplikaci ustanovení obchodního zákoníku má velký význam právní povaha jeho jednotlivých ustanovení. Jde o otázku, zda a v jakém rozsahu mohou osoby, na které se obchodní zákoník vztahuje, svými projevy vůle působnost jeho ustanovení vyloučit. Obecně taková možnost obchodním zákoníkem dána není.“

Plíva¹⁴ v této souvislosti uvádí, že zásadně dispozitivní je mj. část třetí obchodního zákoníku upravující obchodně závazkové vztahy, ale nikoli část druhá obchodního zákoníku. Méně paušálně se ve vztahu ke druhé části obchodního zákoníku k otázce kogentnosti vyjadřuje Dědič,¹⁵ když rovněž konstatuje absenci právní úpravy, která by zcela jasně vymezovala kogentní normy, a závěrem s ohledem na tuto skutečnost uvádí, že je třeba vycházet z ust. § 2 odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb. Absence právní úpravy jasně vymezující kogentnost právní úpravy obchodních společností jej ale vede k závěru, že bude nezbytné posuzovat kogentnost a dispozitivnost právní úpravy mj. obchodních společností ve vztahu ke každé jednotlivé právní normě ve smyslu ust. § 2 odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb., neboť se tato právní úprava převážně dotýká i práv třetích osob. Právní názory odborníků o převažující kogentnosti norem právní úpravy obchodních společností v obchodním zákoníku vedly k tomu, že teorie ani praxe se příliš nesnažily nalézt meze dispozitivnosti a kogentnosti těchto právních norem ve vztahu k autonomii vůle osob zakládajících obchodní společnosti, či po jejich vzniku meze autonomie vůle jejich společníků ke skutečností tuto vůli omezujícím – jako je limit veřejného pořádku či otázka statusu těchto obchodních společností. Residua tohoto přístupu vztahující se k otázce kogentnosti a dispozitivnosti právní úpravy obchodních společností pak v praxi přetrvávají dodnes, viz např. diskuse nad možností ustanovovat více statutárních ředitelů akciové společnosti,¹⁶ což vyřešila tato novela zákona o obchodních korporacích tím, že zrušila funkci statutárního ředitele.

V současnosti je třeba uvést, že **základní ústavní rámec dispozitivnosti dává čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Z tohoto ustanovení vyplývá, že každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.** Kromě tohoto základního ústavního rámce je zcela zásadním ustanovením pro posuzování dispozi-

6 V. Knapp, op. cit. sub 2, str. 5.

7 P. Tégl in F. Melzer, P. Tégl a kol., op. cit. sub 1, str. 50.

8 Tamtéž.

9 Op. cit. sub 4, str. 56 a 57.

10 Tamtéž, str. 56.

11 K pojmu „povaha ustanovení“ viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 111/2003.

12 K. Ronovská, B. Havel: Kogentnost úpravy právnických osob a její omezení autonomií vůle nebo vice versa? Obchodněprávní revue č. 2/2016, str. 33.

13 S. Plíva in I. Štenglová, S. Plíva, M. Tomsa a kol.: Obchodní zákoník, Komentář, 11. vydání, C. H. Beck, Praha 2006, str. 2.

14 Tamtéž, str. 3.

15 J. Dědič in J. Dědič a kol.: Obchodní zákoník, Komentář, Díl I., § 1-92e, Nakladatelství POLYGON, Praha 2002, str. 25.

16 P. Šuk: Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic, Ad Notam č. 3/2019, str. 8, publikovaný rovněž ve Sborníku mezinárodní konference XXVII. Karlovarské právnícké dny, Leges, Praha 2019, str. 512-531, připouští pluralitu statutárních ředitelů, opačného názoru jsou např. J. Dědič, J. Lasák in J. Dědič, J. Lasák: Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (2. část), Obchodněprávní revue č. 4/2013, str. 97-105.

tivnosti a kogentnosti norem právní úpravy ust. § 1 odst. 2 o. z., které je tzv. generální klauzulí.¹⁷ Tato generální klauzule normuje následující: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“ Obsah výslovného zákazu blíže vysvětluje již důvodová zpráva k o. z.¹⁸ Důvodová zpráva totiž uvádí, že byl opuštěn odkaz na povahu ustanovení obsažený v předchozí právní úpravě občanského zákoníku (konkrétně v ust. § 2 odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb.), neboť ta vedla často k neodůvodněným závěrům o kogentnosti daného ustanovení. Ust. § 1 odst. 2 o. z. normuje v důvodové zprávě nevyslovenou zásadu, že **tam, kde není výslovný zákonný zákaz, je ujednání odchylné od zákona přípustné, ledaže se tím poruší dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.** Důvodová zpráva k občanskému zákoníku¹⁹ uvádí blíže způsoby vyjádření tohoto zákazu, a to buď výslovně formulací slovy „zakazuje se“, nebo výslovným uvedením důsledku odklonu od kogentního ustanovení zákona poukazem na neplatnost ujednání nebo stanovením, že se k závadnému ujednání nepřihlíží. Byť uvedené ust. § 1 odst. 2 o. z. věta za středníkem vyvolává dojem, že se jedná o vymezení dispozitivnosti a kogentnosti norem, není tomu tak. Text výše uvedeného ust. § 1 odst. 2 věty za středníkem o. z. se týká pouze ujednání osob a toho, zda od zákonných ustanovení odchylní se ujednání osob neporušuje veřejný pořádek, dobré mravy či právo týkající se postavení osob.

Právní úprava obsažená v ust. § 1 odst. 2. o. z. nezapře svůj zdroj inspirace, kterým byla švýcarská právní úprava. Tuto skutečnost nezastírá ostatně ani důvodová zpráva k občanskému zákoníku²⁰ a s tím související literatura.²¹ Ust. čl. 19 odst. 2 švýcarského obligačního zákona (část pátá občanského zákoníku)²² ve věci kogentnosti a dispozitivnosti právních norem uvádí, že zákon vylučuje dohodu stran odchylní se od zákonných příkazů v případě, že by odchylná od jejich textu byla v rozporu s morálkou (mravy), veřejným pořádkem nebo osobnostními právy (právy spojenými s osobností),²³ aniž by řešilo následky uvedeného porušení. Uvedené ust. čl. 19 odst. 2 švýcarského obligačního zákona dle Pelikánové a Pelikána²⁴ „... *nehovoří o ustanoveních, která výslovně zakazují odchylnku (jako věta před středníkem komentovaného ustanovení – pozn: jde o odkaz na již zmiňované ust. § 1 odst. 2 o. z.), ale o pravidlech (regle de droit strict, unabänderliche Vorschrift), od nichž se nelze odchýlit. Toto pravidlo tak kogentnost norem v originále nevymezuje, jen na ni odkazuje.*“

Je třeba zdůraznit, že formulace úpravy ust. § 1 odst. 2 o. z. je jiná než uvedená švýcarská úprava,²⁵ neboť *stricto sensu* by uvedené ust. § 1 odst. 2 o. z. znamenalo, že by kogentní byla pouze ta ustanovení norem, která by tuto kogentnost o sobě výslovně stanovila, přičemž v jiných případech by byla odchylná možná. K tomu Pelikánová a Pelikán²⁶ uvádějí, že „*Důvodová zpráva ukazuje, že taková revoluční změna nebyla zamýšlena a jde skutečně jen o formulační chybu.*“ Je však v souladu s výše uvedeným třeba zdůraznit, že česká právní úprava poměrně široce respektuje autonomii vůle jednajících subjektů, a jak uvádí Havel s Ronovskou,²⁷

na koncepci respektující tuto širokou autonomii vůle navázal také zákon o obchodních korporacích. K tomu dodávám, že nebylo důvodu, aby právní úprava zákona o obchodních korporacích vycházela koncepčně z jiného přístupu k otázce dispozitivnosti a kogentnosti právní úpravy, neboť by to zavedlo jistou disharmonii v našem právním řádu. Na druhou stranu je třeba připustit, že z hlediska „uživatelského“ komfortu bylo jednodušší, když obchodní zákoník vycházel z principu, že povoleno je pouze to, co je výslovně povoleno, přičemž uvedené povolení se často vyjadřovalo slovy „... *pokud stanovy neurčí jinak.*“

Akciová společnost, statusové otázky a její obecné limity

K omezení vůle jednajících osob může dojít např. z důvodu ochrany právního postavení osob (označovaný jako tzv. status). Jak v literatuře uvádějí Melzer a Tégl,²⁸ právní normy upravující osobní status osob jsou typicky právními normami, které chrání veřejný pořádek. V rámci úpravy zákona o obchodních korporacích vymezil tzv. statusovou otázku Nejvyšší soud,²⁹ když konstatoval, že **mezi statusové otázky patří např. vymezení jednotlivých orgánů obchodních korporací a jejich působnost, rozhodování orgánů** (tj. zejména problematika jejich svolání, usnášeníschopnosti, hlasovacích většin, osvědčování rozhodnutí těchto orgánů veřejnou listinou). Přes vymezení statusové otázky uvedeným stanoviskem Nejvyššího soudu však diskuse nad obsahem pojmu „*statusová otázka*“ v režimu právní úpravy obchodních korporací nepolevila. Ani právní teorie nenašla shodu na tom, jak široké je vymezení této oblasti.³⁰ Jak uvádí Eichlerová,³¹ existují názory, že je třeba za statusovou otáz-

17 F. Melzer: Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku, Právní rozhledy č. 7/2013, str. 255.

18 Důvodová zpráva k občanskému zákoníku, sněmovní tisk Parlamentu ČR č. 362, VI. volební období, 2011, str. 584.

19 Tamtéž.

20 Tamtéž, str. 578.

21 Např. B. Havel: Úvahy ke statusovým limitům smluvní podstaty korporace, Právní obzor č. 4/2014, str. 378 a 378, či op. cit. sub 4, str. 59.

22 Code des obligations ze dne 30. 3. 1911.

23 Čl. 19 odst. 2 švýcarského obligačního zákona zní v originálu takto: „*La loi n'exclut les conventions des parties que lorsqu'elle édicte une règle de droit strict, ou lorsqu'une dérogation à son texte serait contraire aux moeurs, à l'ordre public ou aux droits attachés à la personnalité.*“

24 I. Pelikánová, P. Pelikán in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala: Občanský zákoník, Komentář, Svazek I. (§ 1 až 654, obecná část), Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 15.

25 B. Havel: O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva, Obchodněprávní revue č. 1/2013, str. 14.

26 Op. cit. sub 24, str. 15.

27 Op. cit. sub 12, str. 38.

28 P. Tégl in F. Melzer, P. Tégl a kol., op. cit. sub 1, str. 161.

29 Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015.

30 Např. K. Hurychová: Schvalování odměn členů řídicích orgánů akciových společností, Obchodněprávní revue č. 11-12/2016, str. 308, K. Eichlerová: Může být jednatel ustanoven do funkce jinak než valnou hromadou? in J. Bejček, J. Šilhán, J. Valdans (eds.): Dny práva 2015, Část I. – Zákonná regulace vs. smluvní úprava? AUB, Brno, str. 42, B. Havel, op. cit. sub 21, str. 378, J. Hurdík: Kogentnost a dispozitivnost ustanovení nového občanského zákoníku o právnických osobách. Ke vzájemné použitelnosti ustanovení o nadacích a nadačních fondech, Právní rozhledy č. 7/2014, str. 231.

ku pokládat vše to, „co souvisí se základní charakteristikou obchodní korporace a s její organizační strukturou“, na druhou stranu je třeba k ní řadit „jen ty základní znaky obchodní korporace, které ji odlišují od ostatních forem a bez jejichž naplnění bychom již nemohli uvažovat o tom, že jde o konkrétní formu obchodní korporace“. Havel³² má za to, že zákon se slovy „právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti“ zjevně přiklonil k širšímu pojetí statusových otázek.

Lze uvést, že existuje **princiální shoda na tom, že za statusovou otázku obchodních korporací se považuje i vymezení orgánů obchodních korporací**. V této souvislosti např. Pelikán³³ ve vztahu k vnitřnímu vymezení orgánů korporací uvádí, že zakladatelům nepřísluší modifikovat základní organizační strukturu obchodních korporací. Tento názor odůvodňuje jednak tím, že by se narušil veřejný pořádek, neboť by mohly vzniknout právní formy, se kterými zákonodárce nepočítal, a jednak tím, že by mohlo dojít k porušení práv třetích osob, zejména věřitelů, ale i společníků, které jsou touto dělbou moci v korporaci lépe chráněny. Dále pak Pelikán uvádí případy, kdy se lze od právní úpravy obchodních korporací odchýlit. S těmito předestřenými závěry lze souhlasit, včetně argumentace uvedené v daném článku.

Melzer a Tégl³⁴ rovněž uvádějí, aniž by blíže své názory argumentovali, že **mezi statusové věci týkající se právnických osob náleží vnitřní struktura orgánů právnických osob, jejich působnost a pravidla jednání**. Stejně tak Pelikán a Pelikánová³⁵ uvádějí, že za „právo týkající se postavení osob“ je u právnických osob možné považovat „zřejmě i ustanovení určující vnitřní právní uspořádání jednotlivých forem právnických osob“.

Mezi statusové otázky řadí Hurdík³⁶ s odkazem na Melzera a Téglu³⁷ u právnických osob zákonem stanovenou typovou vnitřní strukturu orgánů, která v sobě zahrnuje „**společné typové zákonné organizační znaky právnické osoby stanovící jejich minimální předpoklady existence organizační struktury jako samostatného subjektu práva**“.

Havel³⁸ ve vztahu k obchodním korporacím do statusových otázek zahrnuje mj. minimální pravidla vnitřní organizace a zpravidla také základní působnost jejich orgánů. Současně

Havel uvádí, že „zákon stanoví strukturální minima“ obchodní korporace, a „nikoliv detail“, a vyjadřuje názor, že se nedomnívá, že „... kogentní je v tomto smyslu každé pravidlo o působnosti orgánů, protože jednak sám zákon někdy počítá s odchylkami, ale zejména proto, že obchodní korporace stojí na smluvním základě, tedy se předpokládá, že vůle nejvyššího orgánu by jistě měla mít možnost určité kompetenční otázky modifikovat či delegovat“. Havel pak spatřuje základ pro úvahu o kogentnosti pravidel ve vztahu k právnickým osobám poměřování principu autonomie vůle s veřejným zájmem na „existenci pravidel vymezujících existenci a fungování právnických osob“.

Podstatně podrobněji se statusovými otázkami zabýval Eliáš,³⁹ který rovněž vymezil okruh statusových otázek právnických osob. Mezi statusové otázky mj. také zařazuje určení, který orgán je statutárním orgánem právnické osoby a jak se vytváří, s výjimkou případů, kdy je toto určení ponecháno na autonomii vůle zakladatelů. Současně s tím Eliáš upozorňuje, že se otevírá závažná **otázka, nakolik je možné s odkazem na statusovou otázku považovat právní úpravu vnitřních poměrů právnických osob za kogentní**. Zdůrazňuje s odkazem na Štenglovou, Havla a Kuhna,⁴⁰ že je třeba zohlednit při posuzování regulace vnitřní struktury obchodní korporace ochranu těch, kteří mají v konkrétních případech informační deficit. K tomu blíže Eliáš uvádí, že „Nelze přitom pominout zásadu vnitřní autonomie právnických osob, chceme-li dospět k závěru, že určitá zákonná úprava vnitřních poměrů právnické osoby soukromého práva je kogentní, musíme to zargumentovat s odkazem na § 1 odst. 2 o. z. a s respektem k principu legální licence i ústavním limitům zákonodárcovy možnosti svobodu omezit. Právo upravující postavení právnické osoby nezahrnuje její vnitřní řád. To přirozeně nebrání, aby některá zákonná pravidla regulující vnitřní poměry právnické osoby byla uznána za kogentní z jiných právních důvodů než z odkazu na statusovou otázku.“

Eichlerová⁴¹ se naopak přiklání k užšímu pojetí statusové otázky, a to, že mezi statusové otázky patří pouze základní otázky, které se týkají orgánů obchodních korporací, jejich působnosti a rozhodování. Má za to, že je třeba každé konkrétní pravidlo podrobit materiálnímu přezkumu jeho funkčnosti. Ve vztahu k valné hromadě společnosti s ručením omezeným dospívá Eichlerová⁴² k dílčímu závěru, že působnost valné hromady o volbě jednatele společnosti s ručením omezeným není statusovou otázkou, a tento svůj názor ještě zobecňuje v tom směru,⁴³ že působnost valné hromady samé nepatří mezi statusové otázky.

Ronovská s Havlem⁴⁴ dokonce vytvořili jakousi „**matici kogentnosti**“. V rámci této matice kogentnosti zařadili **mezi kogentní ta ustanovení, která upravují „stěžejní minimální kompetenční strukturu povinných orgánů právnické osoby s účelem zachování předpokládaného odlišení statutárních a jiných orgánů právnické osoby“**.

Současně se oba autoři domnívají, že tato matice musí projít testem funkcionality konkrétní právnické osoby a smyslem a účelem konkrétního pravidla, jak předvidá ust. § 580 odst. 1 o. z., a dále uvádějí, že je třeba vždy vážit, „zda např. přesun dílčích kompetencí rozhodnutím všech společníků z nejvyššího orgánu na jiný orgán korporace není jen dalším projevem autonomie vůle, protože takováto delega-

31 K. Eichlerová: Může být jednatel ustanoven do funkce jinak než valnou hromadou? in J. Bejček, J. Šilhán, J. Valdans (eds.), op. cit. sub 30, str. 42.

32 B. Havel, op. cit. sub 21, str. 379.

33 R. Pelikán: Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích, Obchodněprávní revue č. 9/2012, str. 248.

34 P. Tégl in F. Melzer, P. Tégl a kol., op. cit. sub 1, str. 63.

35 I. Pelikánová, P. Pelikán in op. cit. sub 24, str. 16.

36 J. Hurdík, op. cit. sub 30, str. 231.

37 P. Tégl in F. Melzer, P. Tégl a kol., op. cit. sub 1, str. 63.

38 B. Havel, op. cit. sub 21, str. 379 a 380.

39 Op. cit. sub 4, str. 79 a násl.

40 I. Štenglová, B. Havel a P. Kuhn in I. Štenglová, B. Havel, F. Čileček, P. Kuhn, P. Šuk: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 4.

41 Op. cit. sub 31, str. 46.

42 Tamtéž, str. 47.

43 Tamtéž, str. 49.

44 Op. cit. sub 12, str. 38.

ce nemá za následek narušení pravidel pro to, abychom určité pravidlo chápali jako kogentní (např. přesun kompetence volby členů povinných orgánů na speciální, k tomu jmenovaný výbor apod.)“.

Hurychová⁴⁵ vychází z užšího pojetí statusové otázky, který je postaven na principu autonomie vůle a je vždy navázán na materiální posouzení konkrétní právní normy z hlediska jejího účelu a smyslu. Ve vztahu k otázce možnosti přenést působnost valné hromady při schvalování smlouvy o výkonu funkce (nepočítaje v to výslovné případy umožňující odchylku pro případ tzv. německého dualistického modelu a v rámci monistického modelu vnitřní struktury akciové společnosti) Hurychová dospívá k názoru, že závěr o dispozitivnosti ust. § 59 odst. 2 z. o. k. upravujícího v této věci působnost valné hromady není výkladem jdoucím proti zákonu, čímž zákon tuto odchylku v působnosti valné hromady umožňuje. Současně Hurychová konstatuje, že by zákon „neměl bránit praxi v nastavení svých vnitřních rozhodovacích mechanismů odlišně dle vlastních potřeb“ za předpokladu, že „takové vnitřní uspořádání nezpochybnuje samotný charakter akciové společnosti jako zákonem vymezené formy obchodní korporace“. Závěrem pak Hurychová shrnuje své názory s přihlédnutím k principu autonomie vůle do závěru, že **akcionáři dle své vůle mohou delegovat působnost valné hromady ke schvalování smlouvy o výkonu funkce členů představenstva na jiný orgán společnosti.**

Šuk⁴⁶ má za to, že vymezení orgánů, které musí právnická osoba zřizovat, spadá mezi statusové otázky, přičemž současně upřesňuje, že vymezením orgánů rozumí „nejen určení jejich názvu, ale také úpravu toho, jak a kým se tyto orgány obsazují, jak tyto orgány rozhodují a jaká je jejich působnost“. Pokládá si řečnickou otázku ve znění, citují: „Co jiného však (vedle jeho názvu a způsobu jeho obsazování) definuje orgán, než právě jeho působnost (tj. vymezení záležitostí, o nichž rozhoduje)?“ Šuk zároveň uvádí, že záleží na úvaze zákonodárce, jak podrobně upraví u jednotlivých právních forem jejich orgány, včetně vymezení jejich působnosti. V této souvislosti konstatuje, že míra podrobnosti právní úpravy dané formy právnické osoby je ovlivňována rolí této právnické osoby ve společenských vztazích. Přes skutečnost, že považuje vymezení působnosti orgánů právnických osob za součást statusu, se Šuk přiklání k závěru, že to samozřejmě na druhou stranu neznamená, že vše, o čem tyto orgány rozhodují, náleží do působnosti práva upravujícího postavení osob. Dospívá naopak k závěru, že **značná část působnosti orgánů není upravena tímto právem týkajícím se postavení osob, a uvádí celou řadu příkladů, kdy se nejedná o právní úpravu postavení osob – schvalování účetní závěrky, tiché společnosti, finanční asistence, rozhodování o rozdělení zisku, schvalování či odvolání prokury a další.** K tomu dodává, že i když vymezení obligatorně zřizovaných orgánů právnických osob považuje za součást statusové úpravy, má za to, že se od úpravy odchýlit lze, neboť ust. § 1 odst. 2 část věty za středníkem o. z. nezakazuje „jakákoliv jednání odchylující se od právních norem spadajících do práva týkajícího se postavení osob, ale pouze ujednání tyto právní normy porušující. Přitom platí, že ne každé odchýlení lze bez dalšího kvalifikovat jako porušení.“

Poté, co proběhly výše uvedené teoretické diskuse týkající se statusové otázky, se nepřímo s ohledem na skutečnost, že statusové otázky jsou součástí veřejného pořádku, k této otázce vyjádřil i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. 31 ICdo 36/2020, ve vztahu k formě právních jednání. V tomto rozsudku, ve kterém v rozporu s dosavadní judikaturou⁴⁷ NS jinak interpretoval adjektivum „zjevně“,⁴⁸ uvedl, že ne každé odchýlení se od právní normy chránící veřejný pořádek lze bez dalšího kvalifikovat jako její porušení, resp. jako narušení veřejného pořádku. Za postižené absolutní neplatností pak Nejvyšší soud považuje pouze taková porušení veřejného pořádku, která jsou ve smyslu ust. § 588 věty první o. z. nepochybná. Soud dále zdůrazňuje, že zakázána jsou dle ust. § 1 odst. 2 části věty před středníkem o. z. pouze taková ujednání, která odporují smyslu a účelu určité právní normy bez ohledu na to, zda tímto smyslem a účelem je ochrana veřejného pořádku, dobrých mravů či jiných, v § 1 odst. 2 o. z. výslovně neuvedených chráněných hodnot. Soud dále v konkrétním případě zkonstatoval, že současně platí závěr, že i v případě nedodržení požadavku na určitou formu právního jednání uvedeného v ust. § 13 z. o. k. je nutné vždy posuzovat, zda s ohledem na okolnosti daného případu nebyl naplněn smysl a účel právní normy.

Ke smyslu a účelu právní normy mohou dodat s přihlédnutím ke svým praktickým zkušenostem, že **je často obtížné při aplikaci pravidla obsaženého v příslušné právní normě interpretovat jasný účel a smysl právní normy**, ten, který byl v literatuře i v právní praxi zmiňován – často s jistým despektem – jako „úmysl zákonodárce“, neboť posouzení dané normy konkrétní osobou dle mého názoru může vést k různým závěrům ohledně kogentnosti právní normy. Z uvedeného judikátu NS však jasně vyplývá, že **buďte třeba naplnění smyslu a účelu právní normy vždy testovat.** Tento přístup k právní normě ohledně testování smyslu a účelu právní normy, coby ponekud liberálnější přístup, je evidentně posílením autonomie vůle jednatelů a je třeba ho pozitivně přijmout. Slabinu tohoto přístupu však vidím v oslabení právní jistoty jako neodmyslitelného prvku právního státu, a to především v situaci, kdy převažuje prvně uvedený, tedy „kogentnější“ přístup k právní úpravě orgánů obchodních společností, včetně akciové společnosti. To vše za situace, kdy judikát naznačuje požadavek na nepochybnost či jednoznačnost závěru o tom, že k narušení veřejného pořádku došlo.

Lze si tedy položit otázku, jakou může mít kdokoli právní jistotu v tom směru, že úprava konkrétní působnosti valné hromady akciové společnosti ve stanovách projde testem smyslu a účelu zákona a umožní mi projevit autonomii vůle při tvorbě či úpravě stanov?

Mám za to, že **názor opírající se o širší pojetí statusové otázky je právě s ohledem na zachování principu právní jisto-**

45 K. Hurychová, op. cit. sub 30, str. 310 a 311.

46 P. Šuk, op. cit. sub 16, str. 6 a 7.

47 Např. usnesení NS ze dne 9. 10. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2980/2018, ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2576/2018.

48 V uvedeném rozsudku soud interpretuje adjektivum „zjevně“ jako jednoznačnost, nepochybnost závěru, že k narušení veřejného pořádku došlo, nikoli jako vyšší míru intenzity takového porušení veřejného pořádku.

ty prakticky přijatelnější, a je z tohoto důvodu veřejností více akceptován. Naopak nevýhodou širšího pojetí statusové otázky s přihlédnutím k akciové společnosti je skutečnost, že neumožňuje adaptaci právních poměrů situaci v konkrétní akciové společnosti.

Osobně bych uvítal i třetí přístup k dané problematice kogentnosti a dispozitivnosti právních norem, a to **doplnění užšího pojetí statusové otázky v režimu obchodních společností o testování právní úpravy nejen smyslem a účelem zákona, ale i explicitně principem ochrany třetích osob jako součásti veřejného pořádku.** Lze shrnout, že by se za dispozitivní normu považovala tedy nejen ta právní norma, kde účel a smysl této právní normy by nevyžadoval její kogentnost, ale i ta právní norma, která by nebyla v rozporu s principem ochrany třetích osob jako součásti veřejného pořádku. V této situaci bych mohl jako příklad uvést ust. § 421 odst. 1 písm. f) z. o. k., podle kterého je v působnosti valné hromady volba a odvolání členů jiných orgánů společnosti určených stanovami.

V případě, že bychom vycházeli z užšího pojetí statusové otázky doplněného principem ochrany práv třetích osob, stanovy by mohly určit, že členy jiných (fakultativních) orgánů společnosti volí a odvolává i jiný orgán než valná hromada, popř. že mohou být vydány akcie s vysílacím právem akcionáře umožňujícím mu vysílat do těchto fakultativních orgánů jejich člena či členy.

Lze si položit otázku, proč by v tomto případě měla být omezena autonomie vůle akcionářů znemožňující konstruovat úpravou stanov tvorbu fakultativních orgánů dle jejich potřeby, když odpovídající většina s uvedenou konstrukcí souhlasí? Důvod omezení jejich autonomie vůle zde lze jen obtížně nalézt a dle mého názoru to ochrana práv třetích osob ani nevyžaduje.

Statusová otázka ve světle působnosti valné hromady akciové společnosti

Jak bylo uvedeno výše, mezi statusové otázky patří v principu i působnost orgánu právnické osoby. Je tedy možné si položit otázku, **zda lze považovat celou působnost valné hromady za kogentní v tom směru, že se nelze od právní úpravy vymezení působnosti valné hromady dané zákonem o obchodních korporacích odchýlit.**

V této části příspěvku se budu už pouze zabývat některými příklady té působnosti valné hromady, aniž bych řešil problematiku veškeré působnosti valné hromady, kterou by bylo možné případně svěřit jiným orgánům než valné hromadě ve smyslu ust. § 421 odst. 2 písm. p) z. o. k. Rovněž se nebudu zabývat problematikou změny stanov na základě jiných právních skutečností či dohodou všech akcionářů, neboť tyto záležitosti výslovně řeší ust. § 421 odst. 2 písm. a) z. o. k. Jakýkoli jiný přístup by ještě zvýšil rozsah tohoto příspěvku.

Úvodem u této problematiky je třeba uvést, že sám **zákon výslovně připouští situace, kdy je možné delegovat působnost valné hromady na jiný orgán společnosti.**

První z nich je případ, kdy v souladu s ust. § 421 odst. 2 písm. a) z. o. k. může rozhodovat představenstvo či správ-

ní rada za podmínek stanovených v ust. § 511 až 515 z. o. k. o zvýšení základního kapitálu upisováním nových akcií, podmíněně zvýšením základního kapitálu nebo z vlastních zdrojů společnosti.

Dalším případem je volba a odvolání členů představenstva, což může rozhodovat v souladu s ust. § 438 odst. 1 z. o. k. dozorčí rada. Novela z. o. k. nyní dokonce umožňuje vydávat tzv. vysílací akcie, jejichž vlastníci může vysílat do představenstva, dozorčí rady nebo správní rady člena nebo členy těchto orgánů za podmínek stanovených v ust. § 438a, 448b a 458 z. o. k. V případě dozorčí rady upravuje zákon možnost část členů dozorčí rady volit zaměstnanci v souladu s ust. § 448a z. o. k.

Je možné, že by stanovy mohly určit působnost i jiných orgánů než valné hromady v záležitostech uvedených v ust. § 421 odst. 2 z. o. k.?

Může rozhodovat o změně stanov (kromě případů, kdy dochází ke změně stanov dohodou všech akcionářů, rozhodnutím představenstva nebo správní rady v důsledku rozhodnutí představenstva nebo správní rady o zvýšení základního kapitálu nebo ke změně, ke které dochází na základě jiných právních skutečností) jiný orgán než valná hromada? Mám za to, že **nikoli**, že nelze přenést působnost valné hromady měnit stanovy na jiný orgán, neboť stanovy jsou smlouvou svého druhu uzavřenou mezi zakladateli, která je specifická tím, že se mění specifickým, zákonem stanoveným způsobem. Bylo by v rozporu s veřejným pořádkem, pokud by změna této smlouvy byla vyňata z rozhodování účastníků této smlouvy a dána do působnosti jiného orgánu společnosti.

O zvýšení základního kapitálu dle ust. § 421 odst. 2 písm. b) z. o. k. rozhoduje valná hromada s výjimkou případu, kdy o zvýšení základního kapitálu na základě pověření valné hromady rozhoduje představenstvo, popř. správní rada. Z uvedených konstrukcí je zřejmé, že zákonodárce výslovným připuštěním možnosti pověřit představenstvo, popř. správní radu, k rozhodování o zvýšení základního kapitálu za podmínek stanovených v ust. § 511 a násl. z. o. k. tím obecně vyloučil rozhodování o zvyšování základního kapitálu jinými orgány než valnou hromadou. Jaký smysl by měla právní úprava vymezující podmínky zvyšování základního kapitálu rozhodnutím představenstva, popř. správní rady, pokud by mohlo představenstvo, popř. správní rada, rozhodovat o zvýšení základního kapitálu bez jakéhokoli omezení? Z uvedeného mi tedy vyplývá, že **o zvýšení základního kapitálu s výjimkou, kdy zvýšením základního kapitálu je pověřeno představenstvo, popř. správní rada, bude vždycky rozhodovat valná hromada.**

Valná hromada dle ust. § 421 odst. 2 písm. c) z. o. k. **rozhoduje o možnosti započtení peněžité pohledávky vůči společnosti proti pohledávce na splacení emisního kursu.** Mám za to, že působnost valné hromady nemůže vykonávat jiný orgán, neboť v tomto případě má uvedené rozhodnutí přímý vliv na právní postavení akcionáře, o započtení jehož pohledávky jde, a tato působnost by měla být svěřena pouze nejvyššímu orgánu společnosti. V případě, kdy je možnost započtení rozhodnutím valné hromady vyloučena, může totiž celý postup zvýšení základního kapitálu ve vztahu k tomu-

to akcionáři skončit tím, že k zachování nebo zvýšení jeho podílu na základním kapitálu nedojde. Skutečnost, že zákon příkládá této působnosti valné hromady důležitost, je podtržena i tím, že dle ust. § 416 odst. 1 z. o. k. o schválení možnosti započtení vzájemné pohledávky společnosti a akcionáře, resp. budoucího akcionáře, rozhoduje valná hromada alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů přítomných akcionářů.

Valná hromada v souladu s ust. § 421 odst. 2 písm. d) z. o. k. rozhoduje o **vydání vyměnitelných a prioritních dluhopisů**. Vyměnitelné a prioritní dluhopisy jsou zvláštním druhem dluhopisů, které jsou spojeny s podmíněným zvýšením základního kapitálu dle ust. § 505 z. o. k. S ohledem na návaznost vydání vyměnitelných a prioritních dluhopisů na zvýšení základního kapitálu mám opět za to, že o vydávání nemůže rozhodnout jiný orgán než valná hromada.

Co se týče **volby a odvolání členů představenstva** dle ust. § 421 odst. 2 písm. d) z. o. k., zde je z konstrukce zákona zřejmé, že členové představenstva mohou být voleni jednak dozorčí radou (§ 438 odst. 1 z. o. k.), nebo ustanovováni akcionářem (§ 438a z. o. k.) při vydání akcií s tzv. vysilacím právem. Podobně zákon umožňuje volbu členů dozorčí rady i jinými orgány než valnou hromadou, když upravuje za podmínek stanovených v ust. § 448a z. o. k. volbu členů dozorčí rady zaměstnanci a za podmínek stanovených v ust. § 448b z. o. k. opět s využitím tzv. vysilacího práva akcionářem.

Co se týče volby a odvolání členů jiných orgánů akciové společnosti určených stanovami, zde zastávám názor, že členy těchto dobrovolně stanovených orgánů nemusí v zásadě podle povahy jejich působnosti volit a odvolávat valná hromada, nicméně jak bude uvedeno dále, neplatí tento závěr bezvýhradně. Dle mého názoru není v rozporu s veřejným pořádkem, aby stanovy určovaly, že členové jiných – fakultativních – orgánů jsou ustanovováni do funkce jiným orgánem než valnou hromadou, a není pro to ani věcný důvod.

Koneckonců, pokud by tyto členy fakultativních orgánů ustanovoval jiný orgán než valná hromada (představenstvo, popř. správní rada či dozorčí rada), vždy by zprostředkovaně prostřednictvím orgánů, které by je ustanovovaly do funkce, rozhodovali o členech těchto fakultativních orgánů akcionáři. Pro úplnost dodávám, že **o odměňování těchto členů fakultativních orgánů by rozhodoval ten orgán, který je ustanovoval do funkce.**

Lze si např. představit **zřízení orgánu, který by v souladu s ust. § 271 odst. 1 z. o. k. rozhodoval o udělení souhlasu s převodem akcií na jméno.** Z textu ust. § 271 odst. 1 z. o. k. jasně vyplývá úmysl zákonodárce poskytnout akciové společnosti volnost v rozhodování o tom, který orgán bude o udělení souhlasu s převodem akcií rozhodovat, zda to bude valná hromada, představenstvo, dozorčí rada, či jiný zvláštní orgán uvedený ve stanovách. To mne vede k závěru, že v tomto případě není důvodu, aby o volbě a odvolání členů tohoto zvláštního orgánu udělujícího souhlas s převodem akcií na jméno rozhodovala valná hromada. Možnost volit členy tohoto zvláštního orgánu udělujícího souhlas s převodem akcií na jméno představenstvem či dozorčí radou má poměrně racionální důvod, zejména má-li akciová společnost větší množství akcionářů.

V případě, že by se snížil z jakéhokoli důvodu počet členů tohoto zvláštního orgánu rozhodujícího o udělování souhlasu s převodem akcií na jméno, a tento orgán by nemohl o udělování souhlasu s převodem akcií rozhodovat, bylo by třeba rychle počet jeho členů doplnit tak, aby se stal usnášitelným. Tato flexibilita by mohla být ohrožena, pokud by o volbě člena tohoto orgánu rozhodovala valná hromada, což by mohlo poškodit akcionáře žádajícího o udělení souhlasu s převodem akcií na jméno.

A proč by vlastně měl existovat zvláštní orgán rozhodující o udělení souhlasu s převodem akcií na jméno? Třeba proto, že by byl vybaven odborně zdatnými osobami, které by byly schopny kvalifikovaně posoudit, aniž by k tomu potřebovaly stanovisko jiné osoby, zda souhlas s převodem akcií udělí, či nikoli. Nicméně mám však rovněž za to, jak bylo uvedeno již výše, že nelze přijmout bezvýhradně závěr, že vždy mohou být členové fakultativních orgánů bez dalšího voleni jiným orgánem než valnou hromadou. Záleží dle mého názoru především na působnosti tohoto fakultativního orgánu. Tak např. v případě orgánu, který by se vyjadřoval k návrhům představenstva na volbu či odvolání členů představenstva či dozorčí rady valnou hromadou, by členové tohoto orgánu mohli být ustanoveni do funkce i jiným orgánem než valnou hromadou, neboť není důvod, aby tento spíše konzultativní orgán byl povinně ustanovován do funkce valnou hromadou.

Rozhodování valné hromady o schválení řádné, mimořádné nebo konsolidované účetní závěrky a v případech stanovených zákonem i mezitímní účetní závěrky dle ust. § 421 odst. 2 písm. g) z. o. k. dle mého názoru nelze přenést na jiný orgán společnosti, protože předmětem je rozhodování o základním ekonomickém rámci společnosti, od kterého se odvíjí i rozdělování výsledků hospodaření společnosti, přičemž ještě je účetnictví upraveno veřejnoprávními předpisy. Lze si tedy obtížně představit, že by jiný orgán společnosti mohl schvalovat jakoukoli řádnou, mimořádnou nebo konsolidovanou účetní závěrku a popř. mezitímní účetní závěrku v případech stanovených zákonem (srov. ust. § 495 odst. 1 z. o. k.).

V souladu s ust. § 421 odst. 2 písm. h) z. o. k. rozhoduje o rozdělení zisku a o rozdělení jiných vlastních zdrojů valná hromada. Ta rovněž rozhoduje o úhradě ztráty. S ohledem na skutečnost, že rozhodování o rozdělení zisku a úhradě ztráty má zásadní dopad na akcionáře, neboť se jedná v podstatě o jedno z nejdůležitějších práv akcionáře, mám za to, že o aplikaci tohoto práva mohou rozhodnout pouze akcionáři na valné hromadě. Zrcadlově obráceným je pak případ rozhodování o úhradě ztráty společnosti. I v tomto případě bude vždy rozhodovat valná hromada společnosti.

Valná hromada rozhoduje dle ust. § 421 odst. 2 písm. i) z. o. k. o podání žádosti k přijetí účastnických cenných papírů společnosti k obchodování na evropském regulovaném trhu nebo o vyřazení těchto cenných papírů. K přijetí těchto rozhodnutí je třeba kvalifikované tříčtvrtinové většiny hlasů akcionářů vlastnicích tyto akcie. Tato skutečnost svědčí tomu, že zákonodárce považuje tuto působnost valné hromady za zásadní. Je to dle mého názoru z toho důvodu, že možnost obchodovat s akciemi na evrop-

ském regulovaném trhu, popř. vyřadit tyto akcie z obchodování na evropském regulovaném trhu, má zásadní dopad na možnost zcizení těchto akcií, a tedy na možnost akcionářů realizovat své vlastnické právo. Z tohoto důvodu jsem přesvědčen, že o těchto skutečnostech může rozhodovat pouze valná hromada.

Rovněž jsem přesvědčen, že ani o zrušení společnosti s likvidací ve smyslu ust. § 421 odst. 2 písm. j) z. o. k. nemůže rozhodovat jiný orgán než valná hromada, neboť toto rozhodnutí rozhoduje o další existenci společnosti, a tím i účasti akcionáře na společnosti, o které by měli rozhodnout sami akcionáři. **Jiná situace je rozhodnutí o přeměně společnosti,** kde zák. č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále též „zákon o přeměnách“ nebo „PřeměňZ“), výslovně připouští výjimky ze schvalování přeměň valnou hromadou (srov. § 129 až § 131 a § 306a PřeměňZ), z čehož plyne, že v případech, kdy je dána působnost valné hromady výslovně v zákoně, nebylo by logické, aby mohl rozhodovat jiný orgán akciové společnosti než valná hromada.

O jmenování a odvolání likvidátora dle ust. § 421 odst. 2 písm. k) z. o. k. rozhoduje valná hromada v případě, že tak určí stanoví. Z uvedené dikce zákona je zřejmé, že likvidátora může jmenovat dle stanov i jiný orgán akciové společnosti. Kromě toho valná hromada rozhoduje dle ust. § 421 odst. 2 písm. l) z. o. k. **o schválení konečné zprávy o průběhu likvidace a návrhu na použití likvidačního zůstatku.** Tato působnost byla valné hromadě nově upravena novelou zákona o obchodních korporacích č. 33/2020 Sb., která dosavadní formulaci „*schválení návrhu rozdělení likvidačního zůstatku*“ novým textem zpřesnila.

Musí tedy vždy pouze valná hromada rozhodovat o schválení konečné zprávy o průběhu likvidace a návrhu na použití likvidačního zůstatku? Je třeba připomenout, že úpravu schvalování konečné zprávy o průběhu likvidace obsahuje pro právnické osoby občanský zákoník v ust. § 205 odst. 1 a 2. Z této právní úpravy vyplývá, že konečnou zprávu a návrh na použití likvidačního zůstatku (a též účetní závěrku) předloží likvidátor ke schválení tomu, kdo jej povolal do funkce. Tedy platí, že kdo se stal likvidátorem povolaným příslušným orgánem právnické osoby, předloží dle ust. § 205 odst. 2 o. z. konečnou účetní závěrku, návrh na použití likvidačního zůstatku a účetní závěrku tomu orgánu, který má působnost ho z funkce odvolat, popř. působnost ho kontrolovat. V případě, že u právnické osoby není takový orgán, předloží tyto doklady a návrhy ke schválení soudu. Byť je nepochybně ust. § 421 odst. 2 písm. l) z. o. k. speciálním k ust. § 205 odst. 1 a 2 o. z., lze z něho dovodit základní princip schvalování konečné zprávy a návrhu na použití likvidačního zůstatku, kterým je princip, že uvedenou zprávu a návrh schvaluje ten orgán,

který povolává do funkce likvidátora, aby byla zajištěna odpovědnost a dohled nad činností likvidátora. **Za použití tohoto principu mám za to, že pokud likvidátora jmenuje a odvolává jiný orgán než valná hromada, může schvalovat konečnou zprávu o průběhu likvidace a návrh na použití likvidačního zůstatku,** byť literatura⁴⁹ uvádí, že uvedenou konečnou zprávu a návrh na použití likvidačního zůstatku schvaluje valná hromada bez ohledu na to, kdo likvidátora jmenuje a odvolává.

Valná hromada rozhoduje rovněž dle ust. § 421 odst. 2 písm. m) z. o. k. o schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové části jmění, která by znamenala podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání nebo činnosti společnosti. Toto zákonné ustanovení mělo svůj předobraz ještě v úpravě § 67a obch. zák. Není v možnostech tohoto příspěvku analyzovat detailně, o jakou majetkovou hodnotu, která podléhá souhlasu valné hromady, se jedná, neboť to by bylo na samostatný příspěvek. Vycházíme-li tedy z toho, že předmětem schvalování valné hromady je převod či zastavení závodu či takové části jmění, která by znamenala podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání nebo činnosti společnosti, může o této transakci rozhodovat jiný orgán akciové společnosti než valná hromada?

Je třeba si položit otázku, co je smyslem právní úpravy dávající valné hromadě působnost rozhodovat o této transakci. Je to nepochybně právo akcionářů rozhodovat o zásadních majetkových dispozicích, které mohou ovlivnit zásadním způsobem ekonomické fungování společnosti.

Jak uvádějí Filip s Lasákem,⁵⁰ účelem zařazení takových dispozic do působnosti valné hromady je dle jejich názoru nepochybně ochrana akcionářů před opatřeními a zásahy statutárního orgánu do majetkové struktury společnosti, jimiž by mohlo dojít ke změně podstaty společnosti, do které akcionáři investovali, a to ať již z hlediska složení majetku, nebo druhu její podnikatelské činnosti. Obecně pak oba spoluautoři zdůrazňují, že toto ustanovení je promítnutím základní zásady práva korporací, podle které o zásadních otázkách týkajících se kapitálové, majetkové, ale i organizační struktury akciové společnosti rozhodují akcionáři prostřednictvím valné hromady. Šuk⁵¹ k tomu rovněž uvádí, že zákonodárce svěřením rozhodování o této transakci valné hromadě poskytuje akcionářům určitou ochranu před takovými zásahy představenstva či správní rady společnosti do majetku společnosti, v jejichž důsledku může dojít k podstatnému ovlivnění dalšího chodu společnosti. S tvrzeným účelem této právní úpravy, jak jsem uvedl již výše, lze souhlasit. Z tohoto důvodu mám tedy za to, že jiný orgán než valná hromada nemůže o uvedené transakci – převodu či zastavení závodu nebo určené části jmění – rozhodovat.

Dle ust. § 421 odst. 2 písm. n) z. o. k. valná hromada rozhoduje o převzetí účinků jednání učiněných za společnost před jejím vznikem. Základem této úpravy je unijní požadavek obsažený v čl. 8 směrnice 2009/101/ES o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého podod-

49 Viz P. Šuk in I. Štenglová, B. Havel, F. Cileček, P. Kuhn, P. Šuk, op. cit. sub 40, str. 869.

50 V. Filip, J. Lasák in J. Lasák, J. Pokorná, Z. Čáp, T. Doležil a kol.: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, II. díl, Wolters Kluwer, a. s., Praha 2014, str. 1923.

51 P. Šuk in I. Štenglová, B. Havel, F. Cileček, P. Kuhn, P. Šuk, op. cit. sub 40, str. 870.

stavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření. Z tohoto článku směrnice vyplývá, že jestliže byly provedeny úkony jménem společnosti předtím, než tato společnost nabyla právní subjektivity (nyní právní osobnosti), a jestliže společnost nepřevzme závazky vyplývající z těchto úkonů, odpovídají za tyto závazky bez omezení společně a nerozdílně osoby, které jednaly, pokud není dohodnuto jinak. Z uvedené směrnice nevyplývá, že orgánem rozhodujícím o převzetí těchto závazků by měla být pouze valná hromada. Cílem této právní úpravy je zajistit ochranu společnosti a zprostředkovaně i akcionářů před jednáními třetích osob. Mám za to, že tutéž ochranu společnosti a akcionářů může zajistit i rozhodnutí představenstva či správní rady, navíc za situace, kdy na rozdíl od valné hromady musí jednat s péčí řádného hospodáře. Lze tedy přijmout závěr, že **rozhodnutí o převzetí účinků jednání učiněných za společnost mohou stanovy společnosti svěřit představenstvu či správní radě akciové společnosti.**

Valná hromada rozhoduje dle ust. § 421 odst. 1 písm. n) z. o. k. o schválení smlouvy o tiché společnosti a jiných smluv, jimiž se zakládá právo na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích společnosti. Mám za to, s ohledem na skutečnost, že o rozdělení zisku a jiných vlastních zdrojů rozhoduje valná hromada, že musí rozhodovat i o schválení těchto smluv, v jejichž důsledku se zakládá právo na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích společnosti. Jiný postup by mohl způsobit to, že prostřednictvím smlouvy o tiché společnosti a podobných smluv by mohlo být obcházeno pravidlo, že o rozdělení zisku a jiných vlastních zdrojů rozhoduje valná hromada.

Závěr

Závěrem ke statusové otázce a její kogentnosti si dovoluji konstatovat, že **by bylo vhodné při případných dalších změnách právní úpravy soukromého práva zvolit takové legislativní řešení, alespoň na úrovni právní úpravy obchodních korporací, které by jasně upravilo, s ohledem na právní jistotu třetích osob, princip, kterým by se měla statusová otázka obchodních korporací řídit.** Smyslem tohoto příspěvku pak bylo naznačit možnosti pro dispozitivnost právní úpravy ve vztahu k působnosti valné hromady. ❀

Sledujte ČAK
na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění v české advokacii naleznete na www.twitter.com/CAK_cz.

Petrov/Výtisk/Beran a kol.

Občanský zákoník Komentář. 2. vydání

- na více než 3 200 stranách výkladu řeší komentář problémy a otázky dosud jinde neřešené a novou judikaturou zatím nereflektované
- je psán praktickým, stručným a konkrétním stylem, opírá se o zevrubnou rešerši relevantních rozhodnutí českých soudů a doktrinálních zdrojů a odkazuje ve velké míře na použitelnou zahraniční judikaturu a literaturu
- autorský kolektiv čítá přes 80 právníků různých profesí a zahrnuje soudce Nejvyššího soudu, krajských a okresních soudů, zástupce advokacie, notářské praxe i akademické sféry

2019 | vázané s přebalem | 3 352

4 990 Kč | obj. číslo M60

Melzer | Tégel a kol.

Občanský zákoník § 2716–2893 Velký komentář

- aktuální svazek nového velkého komentáře je nejpodrobnějším komentářem, který v české civilistice vznikl
- výklad se orientuje na problémy, vyhledává je a snaží se nabídnout jejich co nejracionálnější a nejhlouběji odůvodněné řešení
- pod vedením autorské dvojice Filip Melzer – Petr Tégel přináší komentář k pojištění a pojistné smlouvě, společnosti a tiché společnosti
- velmi detailně a v mnoha ohledech nově je rozebírán veřejný příslib a slib odškodnění

2021 | vázané s přebalem | 1 520

2 790 Kč | obj. číslo M66

Svoboda/Smolík/Levý/Doležilek a kol.

Občanský soudní řád Komentář. 3. vydání

- třetí vydání pracuje s aktuální judikaturou a zapracovává novely procesních předpisů, k nimž došlo od předchozího vydání v roce 2017; poslední zapracovanou novelizací je sněmovní tisk č. 984, který s účinností k 1. 7. 2021 ukotvil zvláštní režim procesní ochrany nezletilých
- autoři mimo jiné přistoupili k zásadnímu přepracování pasáží věnovaných podstatě, formě a výkladu procesních úkonů, doručování a opravným prostředkům

2021 | vázané v plátně | 1 840

cena 2 790 Kč | obj. číslo EKZ182

Objednávejte na **www.beck.cz**

 273 139 219 beck@beck.cz

K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu

Institut spolupracujícího obviněného byl v § 178a tr. řádu vytvořen zákonem č. 41/2009 Sb. Po jeho dosud poslední novelizaci provedené zákonem č. 333/2020 Sb. může státní zástupce od 1. 10. 2020 označit obviněného za spolupracujícího nejen v obžalobě, tak jako dosud, nýbrž nově také v dohodě o vině a trestu. V tomto článku se zabývám některými aktuálními problémy, které se objevují v praxi při uplatňování tohoto institutu. Zejména odpovídám na otázku, zda může státní zástupce označit obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu uzavřené v průběhu vyšetřování, nebo i po podání obžaloby v řízení před soudem, nebo také po nařízení hlavního líčení a v jeho průběhu.

Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.,
je bývalým advokátem
a vysokoškolským učitelem.

Institut spolupracujícího obviněného od 1. 1. 2010

Zákonem č. 41/2009 Sb. byl s účinností od 1. 1. 2010 vytvořen v § 178a tr. řádu institut spolupracujícího obviněného. Jeho účelem je zjištění a odhalení pachatelů velmi závažných trestných činů prostřednictvím osob, které se na trestné činnosti podílely, avšak byly ochotny podílet se na rozkrytí struktury zločinecké organizované skupiny a sdělit podstatné skutečnosti o hlavních pachatelích a organizátorech.

V praxi byl institut spolupracujícího obviněného využí-

ván jen výjimečně. Limitujícím faktorem byla v praxi možnost jeho využití jen v řízení o zvlášť závažných zločinech, mezi něž patří jen ty úmyslné trestné činy, za něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku). Proto zákonem č. 193/2012 Sb. došlo k novelizaci § 178a tr. řádu tak, aby bylo možné uplatňovat institut spolupracujícího obviněného u všech zločinů, jimiž jsou trestné činy, za něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby od pěti let (srov. § 14 odst. 2 tr. zákoníku). Ani tato novelizovaná úprava institutu spolupracujícího obviněného nepřinesla nárůst jeho využití v praxi.

Spolupracující obviněný není korunním svědkem

Spolupracující obviněný je zejména ve sdělovacích prostředcích nezdůvodněně označován jako korunní svědek.¹ Tak je tomu přesto, že pojem korunní svědek se v § 178a tr. řádu nevyskytuje.² Pojem korunní svědek však používají v praxi i některé orgány činné v trestním řízení, a to někdy jako synonymum pro pojem spolupracující obviněný, jindy jako označení nejdůležitějšího ze svědků. Tento stav je pro veřejnost matoucí.³

Zákonem č. 41/2009 Sb. byl s účinností od 1. 1. 2010 doplněn v § 178a tr. řádu institut spolupracujícího obviněného, nikoliv institut korunního svědka. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu této novely trestního řádu uvedla: „Po proběhlé rozsáhlé diskusi nad imunitou před podáním obžaloby (někdy také nazývanou institutem ‚korunního svědka‘) nebyl tento institut zařazen do souvisejících novelizací, neboť při něm dochází k podstatnému omezení zásad legality a oficiality trestního řízení, a také k zásadnímu zásahu do principu rovnosti před zákonem.“⁴

Přestože institut korunního svědka u nás nebyl vytvořen, v praxi i někteří soudci mylně hovoří o možnosti výslechu spolupracujícího obviněného jako o výslechu korunního svědka nebo jen svědka, i když to trestní řád neumožňuje. Je-li obviněný označen za spolupracujícího, má nadále práva obviněného.

1 Srov. M. Chaloupská: Korunní svědek proti Krejčířovi se otrávil v cele, 18. 2. 2010, <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/korunni-svedek-proti-krejcir-ovi-se-otravil-v-cele/r~:article:661170/>; Korunní svědek v kauze Opencard měl znovu vykradený byt, 13. 5. 2013, <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/korunni-svedek-v-kauze-opencard-mel-znovu-vykradeny-byt-190724>; M. Holakovský: Korunní svědek v Rittigově kauze dostal podmínku, 18. 9. 2015, <https://prazsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/korunni-svedek-v-rittigove-kauze-dostal-podminku-20150918>; M. Holakovský: Mluvil pravdu korunní svědek v kauze upálení bezdomovce? 9. 11. 2016, <https://prazsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/mluvil-pravdu-korunni-svedek-v-kauze-upaleni-bezdomovce-20161109>.

2 Důvody pro i proti vytvoření institutu korunního svědka popsal prof. Jan Musil. Srov. blíže: J. Musil: Korunní svědek – ano, či ne? Trestní právo č. 4/2003, str. 21.

3 V roce 2005 byly předloženy Poslanecké sněmovně i Senátu Parlamentu ČR postupně dva návrhy na vytvoření institutu korunního svědka. Nejprve nebyl schválen vládní návrh na vytvoření institutu korunního svědka (sněmovní tisk č. 746). Pak byl v obou komorách parlamentu schválen poslanecký návrh na vytvoření právní úpravy institutu korunního svědka (sněmovní tisk č. 802). Prezident však zákon nepodepsal a vrátil jej zpět Poslanecké sněmovně, kde však vrácený návrh zákona nebyl přijat.

4 Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zák. č. 41/2009 Sb. k bodu 29, kde se vytváří institut spolupracujícího obviněného v § 178a tr. řádu.

ho dle § 33, § 90 a násl. tr. řádu, která jsou pouze doplněna povinnostmi dle § 178a tr. řádu, avšak nestává se svědkem, který má povinnosti a práva dle § 97 tr. řádu.

„Zavedení institutu spolupracujícího obviněného představuje i určité vyústění diskusí o tom, zda má být do českého právního řádu zaveden institut korunního svědka, kdy k úpravě tohoto specifického nástroje boje s vysoce závažnou trestnou činností (zejména organizovaným zločinem) ve formě podmíněného zastavení (nebo přerušení) trestního stíhání zatím nedošlo.“⁵

Institut korunního svědka nebyl vytvořen ani následnými novelizacemi trestního řádu, včetně dosud poslední, provedené zákonem č. 333/2020 Sb.

K využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu

Po novelizaci institutu spolupracujícího obviněného má ust. § 178a tr. řádu mírně doplněné znění. Změny a doplňky, které se týkají pouze odst. 1 a 4, zde uvádím tučně:

„Odst. 1: V řízení o zločinu může státní zástupce v obžalobě nebo v dohodě o vině a trestu označit obviněného za spolupracujícího, jestliže obviněný

a) oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobitelné významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech,

b) dozná se k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, a

c) prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný,

a považuje-li státní zástupce takové označení za potřebné vzhledem k povaze trestného činu, k jehož objasnění se obviněný zavázal, a to i s přihlédnutím k trestnému činu uvedenému v doznání obviněného, k osobě obviněného a k okolnostem případu, zejména zda a jakým způsobem se obviněný podílel na spáchání trestného činu, k jehož objasnění se zavázal, a jaké následky svým jednáním způsobil.

Odst. 4: Pokud trestní stíhání spolupracujícího obviněného skončí dříve než trestní stíhání ostatních osob za zločin, k jehož objasnění se zavázal, vztahují se jeho povinnosti setrvat na svém doznání a dodržet své závazky uvedené v odstavci 1 i na další průběh trestního řízení proti takovým osobám; porušení tohoto závazku může být důvodem pro povolení obnovy řízení v neprospěch spolupracujícího obviněného. O tom je třeba spolupracujícího obviněného poučit.“

• První a zásadní změnou, obsaženou v § 178a odst. 1 tr. řádu, je možnost, aby státní zástupce označil obviněného za spolupracujícího nejen tak jako dosud v obžalobě, nýbrž nově také v dohodě o vině a trestu.

• Druhá změna je obsažena v nově vytvořeném § 178a odst. 4 tr. řádu. Podle ní má spolupracující obviněný povinnost setrvat na svém doznání a dodržet své závazky uvedené v § 178a odst. 1 tr. řádu i v dalším průběhu trestního řízení, pokud jeho trestní stíhání skončí dříve než trestní stíhání ostatních osob za zločin, k jehož objasnění se zavázal.

Pokud spolupracující obviněný odvolá své doznání nebo poruší jiné závazky dle § 178a odst. 1 tr. řádu, může to být důvodem pro povolení obnovy řízení v jeho neprospěch. Takto novela reaguje na případy, kdy někteří obvinění, které státní zástupce označil za spolupracující, následně porušili své povinnosti dle § 178a odst. 1 tr. řádu a nejčastěji v hlavním líčení odvolali své doznání, které podali před policejním orgánem konajícím vyšetřování. Tito spolupracující obvinění spoléhali na to, že porušení závazků obsažených v § 178a odst. 1 písm. a), b), c) tr. řádu pro ně nemůže mít nepříznivé důsledky. To se nyní v novém § 178a odst. 4 tr. řádu změnilo možností povolení obnovy řízení v neprospěch spolupracujícího obviněného.

Obviněný se musí dle § 178a odst. 4 tr. řádu zavázat, že podá jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech uvedených v § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu. Dle § 12 odst. 10 tr. řádu je pod pojem přípravné řízení zahrnuto vyšetřování (§ 160 až 170 tr. řádu) a také objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, v rámci postupu před zahájením trestního stíhání (§ 158 až 159b tr. řádu). Protože obviněným se podezřelý stává až po zahájení trestního stíhání, může se zavázat, že podá úplnou a pravdivou výpověď jen ve vyšetřování, tedy v jako druhé fázi přípravného řízení. *„Vyjádření může být učiněno nejprve ve formě podání (§ 59 odst. 1), poté ve výslechu jako obviněného (nepřichází v úvahu, aby taková výpověď byla učiněna v postavení podezřelého, např. zadrženého podezřelého, podle § 76 odst. 3 tr. řádu).“⁶*

V praxi se někteří obvinění odvolávají na své doznání, které učinili jako zadržení podezřelí, příp. i jako osoby podávající vysvětlení, v první fázi přípravného řízení. Proto by měl být v § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu pojem přípravné řízení nahrazen pojmem vyšetřování.

De lege ferenda navrhuji, aby v § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu měl spolupracující obviněný povinnost zavázat se, že podá jak ve vyšetřování, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech uvedených v § 178a odst. 1 tr. řádu.

Ústavní soud označil institut spolupracujícího obviněného (§ 178a tr. řádu) za legitimní nástroj trestního řízení, jehož aplikace musí být podrobena velmi přísným nárokům. Proces hodnocení věrohodnosti výpovědi spolupracujícího obviněného však musí být mimořádně pečlivý; musí být posouzeny mj. jeho osobnostní rysy, jeho motivace ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení a souladnost jeho výpovědi s ostatními důkazy shromážděnými ve věci (srov. III. ÚS 859/13).

To, co uvedl Ústavní soud v citovaném rozhodnutí, platí i v případech, kdy má dojít k využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu po podání obžaloby, a obzvláště po nařízení hlavního líčení či v jeho průběhu. Mnohý obviněný v průběhu vyšetřování popíral spáchání trestné činnosti a příp. nespoupracoval s orgány činnými

5 P. Šámal a kol.: Trestní řád II., Komentář, 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 2315.

6 Tamtéž, str. 2320.

v přípravném řízení. Pak je otázkou, co jej motivuje k doznání, k zájmu o využití institutu spolupracujícího obviněného a celkově ke spolupráci se státním zástupcem při sjednávání dohody o vině a trestu. Tato motivace obviněných je vždy individuální. Přesto v ní lze shledat jeden společný rys projevující se buď po podání obžaloby, nebo až po nařízení hlavního líčení. Jde o obavu obviněného, že jej soud v hlavním líčení uzná vinným a uloží mu trest odnětí svobody v rámci trestní sazby. Protože se koná řízení o zločinu (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku), jedná se o všechny úmyslné trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby převyšující pět let. To se týká trestných činů, za něž pachatelé hrozí v případě odsouzení trest odnětí svobody v trvání např. dvou až osmi let, pěti až deseti let a mnoha dalších. Ukazuje se, že u většiny obviněných, u nichž hrozí v případě odsouzení uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody převyšujícího tři léta, je podání obžaloby státním zástupcem nebo následné nařízení hlavního líčení důvodem k zásadní změně jejich postoje.

Autoři poslaneckého návrhu optimisticky očekávali, že k označení obviněného za spolupracujícího bude moci nadále docházet v průběhu vyšetřování, stejně jako v řízení před soudem, zejména pak v hlavním líčení. **V praxi se však ukazuje, že státní zástupce označuje obviněné v průběhu vyšetřování za spolupracující v obžalobě stejně často jako před novelizací, avšak jen výjimečně v dohodě o vině a trestu. V rozporu s předpokladem autorů cit. novely trestního řádu však nedochází v praxi k očekávanému využívání institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu po nařízení hlavního líčení.**

K možnosti označit obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu v průběhu vyšetřování

V průběhu vyšetřování může státní zástupce označit obviněného za spolupracujícího buď jako dosud v obžalobě, jejímž podáním končí přípravné řízení i vyšetřování (§ 12 odst. 10 tr. řádu), nebo nově, od 1. 10. 2020 dle zákona č. 333/2020 Sb., také v dohodě o vině a trestu, kterou uzavře v průběhu vyšetřování s obviněným, jenž splní podmínky uvedené v § 178a odst. 1 písm. a), b), c) tr. řádu. V tom panuje shoda mezi státními zástupci a obhajobou (obviněnými, pokud se hájí sami, nejde-li o nutnou obhajobu, i obhájci, jde-li o nutnou obhajobu).

Je-li obviněný označen státním zástupcem za spolupracujícího v průběhu vyšetřování, pak může splnit podmínku dle písm. a) § 178a odst. 1 tr. řádu a podat ve vyšetřování i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech, které jsou způsobily významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo v její prospěch. Pokud obviněný v průběhu vyšetřování splní také podmínky uvedené pod písm. b), c) § 178b odst. 1 tr. řádu, tedy dozná se k činu, pro který je stíhán, nejsou důvodné pochybnosti o jeho do-

znání a prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen za spolupracujícího obviněného, tak splní všechny tři zákonné podmínky [§ 178a odst. 1 písm. a), b), c) tr. řádu]. Pak jej může státní zástupce označit za spolupracujícího také v dohodě o vině a trestu podle § 175a tr. řádu, kterou s ním uzavře buď již v průběhu vyšetřování, nebo po jeho skončení.

Lze shrnout, že **označení obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu dojednané se státním zástupcem v průběhu či po skončení vyšetřování, v případech, že obviněný splní podmínky dle § 178a odst. 1 písm. a), b), c) tr. řádu, je v praxi možné.**

Přesto však mnozí obviněni, i když jsou pachatelé trestných činů, až na výjimky nemají nadále zájem být označeni za spolupracující obviněné. Někteří obviněni i v případech, kdy existují přesvědčivé důkazy o jejich vině, doufají, že na ně státní zástupce nepodaří obžalobu.

K možnosti označit obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu po podání obžaloby

Po podání obžaloby je možnost označit obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu podmíněna buď aktivitou obhajoby, nebo státního zástupce, a příp. i předsedy senátu. Po novelizaci trestního řádu provedené zákonem č. 193/2012 Sb. může předseda senátu dle § 186 písm. g) tr. řádu nařídit předběžné projednání obžaloby, pokud vzhledem k okolnostem případu by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu, zejména navrhnou-li takový postup státní zástupce nebo obviněný. V praxi však obhajoba i státní zástupci navrhuji sjednání dohody v předběžném projednání obžaloby jen ojediněle. Také předsedové senátu nařizují předběžné projednání obžaloby dle § 186 písm. g) tr. řádu jen ve výjimečných případech.

„Předběžné projednání obžaloby z důvodu uvedeného v § 186 písm. g) – tedy v případě, že se jeví vhodným a možným sjednat dohodu o vině a trestu – probíhá ve specifických formách upravených v § 187 odst. 4. Odchylný postup v těchto případech je opodstatněn zvláštní povahou toho, co je v nich předmětem předběžného projednání obžaloby. V rámci předběžného projednání obžaloby v těchto případech totiž nedochází k žádným jednáním o vině a trestu ani k vynesení žádných rozhodnutí týkajících se podstaty věci, ale toliko se v něm zjišťují stanoviska obviněného a státního zástupce k danému řešení věci.“⁷

Důvod pro předběžné projednání obžaloby uvedený v § 186 písm. g) tr. řádu existuje tehdy, jestliže okolnosti případu nasvědčují vhodnosti sjednání dohody o vině a trestu. Pokud tomu tak je, tedy i v případech, kdy to navrhuje obhajoba, má předseda senátu možnosti uvedené pod písm. a), b), c) § 314a odst. 1 tr. řádu.

„V rámci předběžného projednání obžaloby [u návrhu na prostěání platí speciální ust. § 314c odst. 1 písm. d)] je soudu svěřeno, aby v případě, že má vzhledem k okolnostem případu za to, že s ohledem na postoj stran obhajoby a obžaloby je dosažení takové dohody možné, vyvolal sjednání takové dohody postupem podle § 187 odst. 4. Takto postupuje především, když to navrhne státní zástupce nebo obviněný.“⁸

Má-li předseda senátu za to, že jsou tyto skutečnosti splněny [a nejsou dány důvody podle § 186 písm. a) až f)],

7 A. Draščík, J. Fenyk a kol.: Trestní řád, Komentář, II. díl, Wolters Kluwer ČR, Praha 2017, str. 64.

8 Op. cit. sub 5, str. 2456.

přičemž v přípravném řízení ke sjednání dohody o vině a trestu z různých důvodů nedošlo, může sám vyvolat sjednání dohody o vině a trestu, tzn. konat předběžné projednání obžaloby podle § 187 odst. 4 tr. řádu. Důvod k předběžnému projednání obžaloby podle § 186 písm. g) tr. řádu může soud shledat také v případě, že v průběhu vyšetřování státní zástupce nejednal s obviněným o možnosti sjednání dohody o vině a trestu.

V takových případech předseda senátu nařizuje předběžné projednání obžaloby za účelem zjištění stanoviska obviněného a státního zástupce k možnosti jednání o dohodě o vině a trestu. Zákon přitom předpokládá, že obviněný i státní zástupce se k možnosti sjednání dohody vyjádří osobně před senátem, buď v neveřejném, nebo ve veřejném zasedání (§ 187 odst. 1 tr. řádu).

Koná-li se předběžné projednání obžaloby z důvodu uvedeného v § 186 písm. g) tr. řádu, soud zjistí stanovisko obviněného a státního zástupce ke sjednání dohody o vině a trestu. Pokud jedna strana, příp. obě, s jednáním o dohodě nesouhlasí, pak soud nařídí hlavní líčení.

Vyjádří-li státní zástupce i obviněný zájem jednat o dohodě o vině a trestu, tedy i v případech, kdy je její součástí označení obviněného za spolupracujícího, soud stanoví státnímu zástupci přiměřenou lhůtu k podání návrhu na schválení takové dohody. Podá-li státní zástupce ve stanovené lhůtě soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, postupuje soud podle § 314o až 314s; v případech, kdy se věc vrací do přípravného řízení, soud jedná na podkladě původní obžaloby. Nepodá-li státní zástupce ve stanovené lhůtě soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, soud nařídí hlavní líčení, neučiní-li některé z rozhodnutí uvedených v § 188 (§ 187 odst. 4 tr. řádu).

Soud, tedy senát, zjišťuje stanovisko obviněného a státního zástupce k možnému sjednání dohody o vině a trestu, tedy i k označení obviněného za spolupracujícího, ve veřejném zasedání, které nařídí předseda senátu. Ten zde podá zprávu o stavu věci se zaměřením na možnost sjednání dohody o vině a trestu a pak požádá strany o vyjádření jejich stanovisek. Koná-li se předběžné projednání obžaloby na návrh obhajoby, jako první přednese své stanovisko obhájce, příp. obviněný, hájí-li se sám, nejde-li o nutnou obhajobu. Svá stanoviska musí obviněný i státní zástupce vyjádřit jasně a srozumitelně, a to i se stručným zdůvodněním. **Pokud mají strany zájem na jednání o vině a trestu, stanoví soud ve veřejném zasedání státnímu zástupci přiměřenou lhůtu (nejčastěji jde o dny) k podání návrhu na schválení takové dohody. Tímto úkonem se předběžné projednání obžaloby odročuje za účelem sjednání dohody o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem.**

Další postup soudu je závislý na výsledku jednání o dohodě o vině a trestu. V případě, že státní zástupce ve stanovené lhůtě návrh na schválení dohody o vině a trestu předloží, pak soud koná řízení o schválení této dohody podle § 314o až § 314s tr. řádu. Pokud státní zástupce ve stanovené lhůtě takový návrh nepodá, pak předseda senátu nařídí hlavní líčení.

O návrhu na schválení dohody o vině a trestu i v případech, kdy je její součástí označení obviněného za spolupracujícího, rozhoduje soud ve veřejném zasedání (§ 314q odst. 1 tr. řádu).

Zde se obviněný pouze vyjadřuje k podanému návrhu dohody, avšak dokazování se neprovádí. **O návrhu na schválení dohody o vině a trestu může soud rozhodnout několika způsoby. Dohodu neschválí a vrátí věc usnesením do přípravného řízení (§ 314r odst. 2 tr. řádu), a pak je možné její sjednání v průběhu vyšetřování, nebo ji schválí (§ 314r odst. 4 tr. řádu), nebo rozhodne ve věci dle § 314r odst. 5 tr. řádu.**

Novelizace trestního řádu provedená zák. č. 333/2020 Sb. se týká také § 314r odst. 3 tr. řádu, do něhož byla nově začleněna věta vložená (tučně zvýrazněná).

„Soud může v případech, kdy dle § 314r odst. 2 tr. řádu neschválí dohodu o vině a trestu, místo vrácení věci do přípravného řízení oznámit své výhrady státnímu zástupci a obviněnému, kteří pak mohou navrhnout nové znění dohody. Za tímto účelem soud odročí veřejné zasedání, nelze-li dosáhnout nového znění dohody o vině a trestu ihned, tedy v případech, kdy je její součástí označení obviněného za spolupracujícího, i v případech kdy tomu tak není. Pokud ve stanovené lhůtě nebude soudu předloženo nové znění dohody o vině a trestu, soud původní znění dohody neschválí (§ 314r odst. 3 tr. řádu).“

Věta vložená do § 314r odst. 3 tr. řádu dává obviněnému a státnímu zástupci možnost dosáhnout nového znění dohody o vině a trestu, i pokud je její součástí označení obviněného za spolupracujícího, bez vrácení věci do přípravného řízení. Pro obviněného, který je pachatelem trestného činu a důkazy provedené ve vyšetřování jej usvědčují, je to vhodná možnost sjednání přijatelného znění dohody o vině a trestu, která může být využita již v předběžném projednání obžaloby, nikoliv po vrácení věci do přípravného řízení.

Byla-li věc vrácena do přípravného řízení podle § 314o odst. 3 nebo 5, § 314p odst. 6 nebo § 314r odst. 2 tr. řádu, v dalším řízení se ke sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení viny obviněným, nepřihlíží. Může zde však dojít ke sjednání nové dohody (§ 314s tr. řádu).

„Vrácení věci do přípravného řízení nevyklučuje sjednání nové dohody o vině a trestu, která následně již může být, na rozdíl od předchozí dohody, soudem také schválena. Pokud byl předchozí návrh soudem odmítnut, je však státní zástupce vysloveným právním názorem soudu vázán a případný nově předkládaný návrh na schválení dohody o vině a trestu jej tak musí odrážet.“⁹

Pokud však jde o skupinovou věc, kde se uvedený postup týká jen některého z obžalovaných, zatímco o ostatních obžalovaných se toto veřejné zasedání o předběžném projednání obžaloby nekonalo, nebrání to soudu, aby ve věci souběžně konal potřebné a nutné úkony vztahující se k těmto dalším obžalovaným, a to ať již ve směru možného nařízení předběžného projednání obžaloby z důvodů podle § 186 písm. a) až f) tr. řádu, které by však mělo zásadně být konáno společně s věcí obviněného, u něhož přichází v úvahu sjednání dohody o vině a trestu (nebrání-li tomu důležité důvody), anebo úkony směřující k nařízení hlavního líčení.

Kdy je v praxi reálně možné označení obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu dojednané se státním zástupcem po podání obžaloby? Možné to je v případech, kdy soud po předběžném projednání obžaloby dle § 188 odst. 1

⁹ Op. cit. sub 7, str. 843.

písm. e) tr. řádu vrátí věc státnímu zástupci k došetření. Pak se může spolupracující obviněný v průběhu vyšetřování podle § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu v dohodě o vině a trestu uzavřené se státním zástupcem zavázat, že podá úplnou a pravdivou výpověď jak v přípravném řízení (konkrétně ve vyšetřování jako v jeho druhé fázi), tak v řízení před soudem. To je nepochybně možné zejména v případě, že obviněný v průběhu vyšetřování nevyповidal nebo trestnou činnost popřel, avšak neuvedl nic ve svůj prospěch.

Složitější je situace v případě, že obviněný ve své původní výpovědi podané ve vyšetřování spáchání trestného činu popřel a také odůvodnil. Pokud pak soud po předběžném projednání obžaloby dle § 188 odst. 1 písm. e) tr. řádu vrátí věc státnímu zástupci k došetření, může obviněný podat úplnou a pravdivou výpověď nejen ve vyšetřování, nýbrž následně i v řízení před soudem, a tak splnit podmínku dle § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu. **V takovém případě však musí být velmi pečlivě posuzována jak dřívější výpověď, v níž obviněný spáchání trestné činnosti popíral, tak jeho nová výpověď. Také musí být zvažována motivace obviněného ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení.** Nezbytné je také posuzovat soulad jeho výpovědi s ostatními důkazy shromážděnými ve věci.

Pokud dojde k tomu, že obviněný, který v průběhu vyšetřování popíral spáchání trestné činnosti, z níž byl obviněn, a po vrácení věci státnímu zástupci k došetření se spontánně dozná, pak by se měl důvodem změny postoje obviněného pečlivě zabývat jeho obhájce. Mimořádně pozorný by měl být obhájce zejména v případech, kdy první výpověď obviněného podaná v průběhu ve vyšetřování byla konkrétním a spontánním popřením obvinění a druhá výpověď, po vrácení věci k došetření, která obsahuje doznání, působí účelově a nepřesvědčivě.¹⁰

V takových případech nelze vyloučit, že důvodem zásadní změny postoje obviněného, který není pachatelem trestné činnosti, avšak hrozí mu trest odnětí svobody převyšující pět let, je pouze obava z uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody soudem. Usoudí-li obhájce, že obviněný trestný čin nespáchal, a svědčí o tom i jiné důkazy, neměl by souhlasit s klientovým účelovým doznáním, zejména pokud dospěje k názoru, že cílem klienta je „zabezpečit“ si u soudu uložení mimořádně sníženého trestu odnětí svobody, podmíněně odloženého na zkušební dobu (§ 58 odst. 2, 3 tr. řádu).

Pokud by předseda senátu neshledal důvody k předběžnému projednání obžaloby dle § 186 písm. g) tr. řádu a ve veřejném zasedání by nedošlo k vrácení věci státnímu zástupci k došetření, nemohl by obviněný podat ve vyšetřování úplnou a pravdivou výpověď o činnosti organizované skupiny,

jak mu to ukládá § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu. To může učinit jen po vrácení věci do přípravného řízení.

K možnosti označit obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu po nařízení hlavního líčení nebo v jeho průběhu

Některá hlavní líčení začala před novelizací trestního řádu provedenou zákonem č. 333/2020 Sb., jiná až po této novelizaci. V obou případech probíhá v současnosti hlavní líčení, ve kterém se obžalovaný po 1. 10. 2020 od předsedy senátu dozví, že i po přednesení obžaloby může se státním zástupcem sjednat dohodu o vině a trestu (§ 206b tr. řádu).¹¹ Nežřídko jej pak obhájce upozorní, že v této dohodě jej může státní zástupce označit za spolupracujícího obviněného (§ 178a tr. řádu). Některý obžalovaný pak zvažuje, zda by mohl splnit podmínky uvedené v § 178a odst. 1 tr. řádu a zavázat se, že podá v hlavním líčení úplnou a pravdivou výpověď o činnosti organizované skupiny, doznat se k trestnému činu, pro který je stíhán, a prohlásit, že souhlasí s tím, aby byl označen za spolupracujícího obviněného.

Je možné, aby po přerušení či odročení hlavního líčení sjednal obviněný dohodu o vině a trestu se státním zástupcem, který v této dohodě označí obžalovaného za spolupracujícího, a aby soud tuto dohodu v hlavním líčení schválil?

Podle § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu se musí spolupracující obžalovaný v dohodě o vině a trestu zavázat podat jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění zločinu. Pokud však po podání obžaloby nebyly předsedou senátu shledány důvody k předběžnému projednání obžaloby [§ 186 písm. g) tr. řádu] a nedošlo k vrácení věci státnímu zástupci k došetření [§ 186 odst. 1 písm. e) tr. řádu], nemůže obviněný podat úplnou a pravdivou výpověď o činnosti organizované skupiny již v přípravném řízení, konkrétně ve vyšetřování. To může učinit jen po vrácení věci do přípravného řízení. Pouze v takovém případě je možné, aby ve vyšetřování sjednal státní zástupce s obviněným dohodu o vině a trestu a aby v ní označil obviněného za spolupracujícího. Jen pak může obviněný splnit všechny podmínky dle § 178a odst. 1 tr. řádu a také se dle písm. a) zavázat, že podá jak v přípravném řízení, konkrétně v průběhu vyšetřování, tak i v hlavním líčení před soudem úplnou a pravdivou výpověď.

Po pouhém přerušení či odročení hlavního líčení není možné, aby obviněný sjednal dohodu o vině a trestu se státním zástupcem a aby státní zástupce v této dohodě označil obžalovaného za spolupracujícího. Pokud v řízení před soudem nedojde k vrácení věci do přípravného řízení, nemůže se obžalovaný zavázat, že podá již v přípravném řízení, konkrétně v průběhu vyšetřování, úplnou a pravdivou výpověď. Takový závazek může dát jen ve vztahu ke své výpovědi, již podá v hlavním líčení. Proto nemůže splnit podmínku dle písm. a) § 178a odst. 1 tr. řádu, neboť se bez vrácení věci do přípravného řízení nemůže zavázat, že podá jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď.

V praxi jsem zaznamenal také odlišný názor, který vyslovili i někteří státní zástupci. Zastánci tohoto názoru považují

¹⁰ V některých případech se po vrácení věci státnímu zástupci k došetření obviněný chce spontánně doznat k trestné činnosti a obhájce mu to nedoporučuje, protože má pochybnosti o tom, že je pachatelem. Nejednou se pak obviněný táže obhájce: „Můžete mně garantovat, že pokud se nedoznám k trestné činnosti, budu zproštěn obžaloby, nebo mě soud uzná vinným, avšak uloží mně podmíněný trest odnětí svobody, i když mně nyní hrozí přes pět let nepodmíněně?“ Protože obhájce, na rozdíl od soudu, nerozhoduje o vině a trestu, nemůže dát obviněnému garanci, kterou požaduje. Pak je pouze na obviněném, zda se účelově dozná ke spáchání trestné činnosti, již se nedopustil, a to ve snaze vyhnout se u soudu uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. To by však nemělo být důvodem k využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu.

¹¹ Srov. blíže P. Vantuch: K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby, Bulletin advokacie č. 4/2021, str. 26-30.

za podstatné, že doplněné ust. § 178a odst. 1 tr. řádu umožňuje, aby v řízení o zločinu označil státní zástupce obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu. Z toho pak dovozují, že pokud k tomu dojde po přerušení či odročení hlavního líčení, nelze po obžalovaném požadovat, aby podal úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech uvedených v § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu také v přípravném řízení, konkrétně ve vyšetřování, a proto musí postačovat, že takovou úplnou a pravdivou výpověď podá až v průběhu hlavního líčení.

S tímto názorem není možné souhlasit, protože je v rozporu se zákonnými podmínkami, taxativně stanovenými v § 178a odst. 1 tr. řádu. Nelze pominout, že nic nebránilo tomu, aby obviněný po vyrozumění o podání obžaloby, nebo poté co obdrží její opis, navrhl soudu předběžné projednání obžaloby z důvodu uvedeného v § 186 písm. g) tr. řádu, pokud se mu jevílo vhodným a možným sjednat dohodu o vině a trestu se státním zástupcem a v ní být označen za spolupracujícího obviněného. Stejný návrh mohl podat i státní zástupce, pokud pro to shledal důvody.

Pokud by obviněný v přípravném řízení popíral spáchání zločinu a úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech uvedených v § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu by podal až v průběhu hlavního líčení, neměl by státní zástupce označit tohoto obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu. V případě, že by státní zástupce sjednal v průběhu hlavního líčení dohodu o vině a trestu s obviněným a označil jej za spolupracujícího, soud by tuto dohodu o vině a trestu nemohl schválit, protože by byla v rozporu s podmínkami uvedenými v § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu, neboť podání pravdivé a úplné výpovědi obviněným v průběhu vyšetřování by bez vrácení věci k došetření do přípravného řízení již nebylo možné.

Závěr

Zodpovídám otázku, kdy může státní zástupce označit obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu po novelizaci trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. Nepochybně je to možné tak jako dříve v **obžalobě**, jejímž podáním končí přípravné řízení i vyšetřování jako jeho druhá fáze, nebo od 1. 10. 2020 také v **dohodě o vině a trestu**, kterou uzavře s obviněným, který v **průběhu vyšetřování** splní podmínky stanovené v § 178a odst. 1 písm. a), b), c) tr. řádu.

Již po novelizaci trestního řádu provedené zákonem č. 193/2012 Sb. mohl předseda senátu dle § 186 písm. g) tr. řádu nařídit předběžné projednání obžaloby, pokud bylo vzhledem k okolnostem případu vhodné sjednání dohody o vině a trestu, zejména navrhl-li takový postup státní zástupce nebo obviněný. Soud pak mohl dohodu o vině a trestu schválit odsuzujícím rozsudkem dle § 314r odst. 2 tr. řádu. K tomu však docházelo v praxi jen zcela výjimečně.

Po novelizaci trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. v případech, kdy soud dle § 314r odst. 2 tr. řádu dohodu o vině a trestu neschválí, může místo vrácení věci do přípravného řízení oznámit své výhrady státnímu zástupci a obviněnému, kteří pak mohou navrhnout nové znění dohody a v ní může státní zástupce označit obviněného za spolupracujícího. Za tímto účelem soud odročí veřejné zasedání, nelze-li dosáhnout nového znění dohody

o vině a trestu ihned. Pokud ve stanovené lhůtě není soudu předloženo nové znění dohody o vině a trestu, v níž je možné označit obviněného za spolupracujícího, soud původní znění dohody neschválí (§ 314r odst. 3 tr. řádu).

Chce-li obžalovaný, nejlépe po poradě s obhájcem, splnit podmínky dle § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu až po podání obžaloby, měla by obhajoba navrhnout předběžné projednání dohody o vině a trestu dle § 186 písm. g) tr. řádu. Pokud by obžalovaný podal úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech uvedených v § 178a odst. 1 písm. a) tr. řádu až v průběhu hlavního líčení, scházelo by podání jeho úplné a pravdivé výpovědi také v přípravném řízení, konkrétně ve vyšetřování. Proto by možnost jeho označení za spolupracujícího v hlavním líčení nepřicházela v úvahu.

Obhájce by měl obviněnému vysvětlit, že na status spolupracujícího obviněného nemá právní nárok. Podstatné je i to, že státní zástupce v této otázce nerozhoduje formou usnesení, a proto nemůže obhajoba rozhodnutí státního zástupce napadnout oprávněným prostředkem.

Po splnění zákonných podmínek je státní zástupce oprávněn zvážit, zda považuje za nezbytné navrhnout v obžalobě výjimečně upuštění od potrestání nebo dle § 58 odst. 4 tr. zákoníku uložení trestu pod dolní hranici trestní sazby, aniž by byl vázán limity obsaženými v § 58 odst. 3 tr. zákoníku. Je třeba zdůraznit, že označení obviněného za spolupracujícího podle § 178a tr. řádu není pro soud závazné v tom ohledu, že by soud automaticky bez dalšího byl povinen uložit trest pod dolní hranici trestní sazby, nýbrž je povinen tak učinit, pokud sám dle svého nezávislého posouzení dospěl k názoru, že byly všechny zákonné podmínky naplněny (srov. k tomu NS 8 Tdo 661/2015).

Každý obviněný, který má zájem o získání statutu spolupracujícího obviněného, by se měl dozvědět od svého obhájce, že pokud jej státní zástupce označí za spolupracujícího obviněného v obžalobě nebo v dohodě o vině a trestu, tak z tohoto označení neplyne soudu povinnost uložit mu trest pod dolní hranici trestní sazby, příp. upustit od jeho potrestání. To je v pravomoci soudu poté, co sám zhodnotí chování spolupracujícího obviněného a zjistí, jak významně přispěl k dosažení účelu sledovaného tímto institutem. ❖

C. H. BECK DOPORUČUJEME

Lichnovský/Ondříšek a kol.

Daňový řád

Komentář. 4. vydání

2021 | vázané v plátně | 1 088
2 090 Kč | obj. číslo EKZ208

Objednávejte na www.beck.cz

Pokyn zajištěného věřitele v insolvenčním řízení

Jde-li o správu či zpeněžení práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je osoba s dispozičním oprávněním (dlužník nebo insolvenční správce) vázána pokyny zajištěného věřitele. Autoři ve svém příspěvku rozebírají pravidla pro pokyny udělované zajištěným věřitelem osobě s dispozičním oprávněním ke správě či zpeněžení předmětu zajištění (především pro výši nákladů na správu či zajištění, postupy při větším počtu zajištěných věřitelů či např. při popření pohledávky či podání odpůrcí žaloby insolvenčním správcem).

JUDr. Miroslav Sedláček, Ph.D., LL.M.,

je advokátem v Praze a odborným asistentem na Katedře občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Mgr. Dominik Matuška

je advokátním koncipientem v advokátní kanceláři BADOKH.

V insolvenčním řízení lze okruh věřitelů rozdělit do několika kategorií. Do jedné z nich patří i **zajištěný věřitel, který spadá mezi procesní subjekty** [§ 9 písm. c) ins. zák.¹] a **kteří je také spolu s dlužníkem účastníkem insolvenčního řízení** (§ 14 odst. 1 ins. zák.).

Za zajištěného věřitele je dle § 2 písm. g) ins. zák. pokládán „*věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem,² zadržovacím právem,³ omezením převodu nemovitosti,⁴ zajišťovacím převodem práva⁵ nebo postoupením pohledávky k zajištění⁶ anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy; zajištěným věřitelem je i agent pro zajištění podle zákona o dluhopisech“.*

Výčet možného zajištění pohledávky věřitele je v citovaném ustanovení zákona taxativní, bez ohledu na to, že **české právo zná i další zajišťovací instituty**. Tak např. není na rozdíl od zákona o konkursu a vyrovnání⁷ výslovně zmíněno podzástavní právo.⁸ Zajištěný věřitel je tedy ve smyslu insolvenčního zákona ve své podstatě podmnožinou zajištěných věřitelů ve smyslu hmotněprávním.⁹ Pro úplnost uvádíme, že do zákonného vymezení zajištěného věřitele bylo teprve

tzv. revizní novelou insolvenčního zákona¹⁰ doplněno slovo „jen“, aby bylo bez pochybností, že výčet zajišťovacích institutů je vskutku taxativní. Definitivně tak byla uzavřena možnost jejich rozšiřujícího výkladu.¹¹

Pokyn zajištěného věřitele – obecně

Zajištění věřitelé se v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak (§ 167 odst. 1 ins. zák.).¹² U zajištěných věřitelů se tak do pozadí dostává **problém tzv. sdíleného statku (společně užívaného zdroje)**,¹³ který je pro insolvenční řízení typický. Je tomu tak proto, že předmět zajištění (zpravidla) nepodléhá

1 Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále také „ins. zák.“).

2 Srov. § 1309 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále „o. z.“.

3 Srov. § 1395 a násl. o. z.

4 Srov. § 58 obč. zák. č. 40/1964 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1991.

5 Srov. § 2040 a násl. o. z.

6 Srov. § 554 obč. zák. č. 40/1964 Sb., který nebyl výslovně převzat do (nového) občanského zákoníku, neboť se jedná pouze o zvláštní druh zajišťovacího převodu práva.

7 Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

8 J. Hásová, T. Moravec: Insolvenční řízení, C. H. Beck, Praha 2013, str. 9 a 10.

9 O. Richter: Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 14.

10 Stalo se tak zákonem č. 294/2013 Sb., s účinností od 1. 1. 2014.

11 Shodně např. J. Kozák, A. Dadam, L. Pachtl: Insolvenční zákon a předpis související, Komentář, 3. vydání, Wolters Kluwer ČR, Praha 2016, str. 8.

12 V rozsahu, ve kterém není zajištěný věřitel uspokojen z předmětu zajištění, se zásadně uspokojuje stejným způsobem jako nezajištěný věřitel, což platí v intencích insolvenčního zákona v případě, že je úpadek dlužníka řešen konkursem. V reorganizaci je způsob uspokojení zajištěného věřitele plně vyhrazen znění reorganizačního plánu. Ve vztahu k oddlužení postavila rozsah uspokojení zajištěného věřitele najisto až oddlužovací novela insolvenčního zákona, po které již není pochyb o tom, že bez ohledu na způsob oddlužení se zajištění věřitelé uspokojují výhradně z výtěžku zpeněžení zajištění. Pro úplnost uvádíme, že praxi štěpení pohledávky na zajištěnou a nezajištěnou, kterou věřitelé obcházeli pravidla svého uspokojení pouze z předmětu zajištění, Nejvyšší soud odmítl v rozsudku ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 29 ICdo 61/2016.

13 Problém sdíleného statku lze pro účely insolvenčního řízení charakterizovat jako jednání dlužníkových věřitelů, kteří (poté co se dozvěděli o dlužníkových finančních obtížích) zahájí „hon“ na dlužníkův majetek, a budou tak proti dlužníku individuálně postupovat co nejrychleji a co nejbezohledněji tak, aby uspokojili právě svou pohledávku, přestože většího poměrného uspokojení pro všechny věřitele dlužníka by bylo dosaženo společným postupem. Těto motivaci věřitelů dlužníka brání insolvenční právo zákazem individuálního výkonu práva vůči dlužníkoví (zejména prostřednictvím exekuce) a nahrazuje ho kolektivním procesem v rámci insolvenčního řízení.

režimu kolektivního (poměrného) uspokojení všech věřitelů dlužníka, neboť výtěžek z jeho zpeněžení je vyhrazen na uspokojení pohledávky věřitele, jež byla tímto majetkem zajištěna.^{14, 15} V insolvenční praxi jsou nadto zajištění věřitelé obecně výrazně „podzajištění“ v poměru k výši jejich pohledávky,¹⁶ a je proto velmi nepravděpodobné, že by po uspokojení zajištěné pohledávky zbyvala z předmětu zajištění jakákoliv zůstatková hodnota (tzv. *hyperocha*), z níž by mohli být uspokojeni další, juniornější věřitelé dlužníka.¹⁷ Ani to však nelze vyloučit.

Pokyn zajištěného věřitele ke správě nebo zpeněžení majetku, jež zajišťuje jeho pohledávku, je třeba vnímat jako nástroj ochrany zajištěného věřitele před morálním hazardem hrozícím ze strany ostatních věřitelů dlužníka i ze strany dlužníka samotného, neboť je to právě dlužník, kterému dle § 229 odst. 3 ins. zák. svědčí dispoziční oprávnění k majetkové podstatě ve všech stadiích insolvenčního řízení, s výjimkou fáze po prohlášení konkursu [srov. § 229 odst. 3 písm. c) ins. zák., podle kterého je osobou s dispozičním oprávněním insolvenční správce]. Předmět zajištění je součástí majetkové podstaty dlužníka, a to součástí specifickou. Ve vztahu k ní se proto uplatní zvláštní pravidla pro její správu, zpeněžení a následně uspokojení pohledávky zajištěného věřitele.

Insolvenční zákon výslovně neupravuje obsahové náležitosti pokynu zajištěného věřitele. Uplatní se tak obecná úprava náležitostí právního jednání obsažená v § 545 a násl. o. z., která klade důraz zejména na svéprávnost jednající osoby, srozumitelnost a určitost právního jednání, absenci omylu, na vážnost projevené vůle a svobodu jednající osoby. V zákoně není upravena ani forma udělení pokynu, což v právní praxi (s ohledem na zásadu bezformálnosti právního jednání) znamená, že zajištěný věřitel může pokyn udělit i prostřednictvím méně formálních komunikačních prostředků typu e-mailové zprávy, nebo jej dokonce udělit ústně či konkludentním jednáním.¹⁸ S ohledem na právní jistotu však lze zajištěnému věřiteli doporučit udělení pokynu v písemné podobě. Podpis zajištěného věřitele přitom není třeba úředně ověřovat, nicméně pokud tak věřitel učiní, jedná sice v přísnější formě, než požaduje zákon, avšak nepochybně v souladu s ním.

Pokyn ke správě předmětu zajištění

Zákonodárce vymezil správu majetkové podstaty v § 230 odst. 1 ins. zák. pomocí demonstrativního výčtu činností, jakož i právních úkonů či opatření z ní vyplývajících, směřující k udržení hodnoty majetkové podstaty.¹⁹ V navazujících odstavcích daného ustanovení jsou pak stanovena pravidla, podle kterých je v průběhu řízení předmět zajištění spravován. Správa předmětu zajištění je co do svého obsahu obdobná správě (obecné) majetkové podstaty. Osoba s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě, tj. dlužník nebo insolvenční správce, je však při správě předmětu zajištění vázána pokyny zajištěného věřitele. Zajištěný věřitel tak má vůči osobě s dispozičním oprávněním právo udělit pokyn, např. k pojištění předmětu zajištění, k jeho uskladnění, k ostražce objektu, je-li předmětem zajištění, či k jeho nájmu třetí osobě atp.

Podle § 230 odst. 3 ins. zák. platí, že **náklady spojené s provedením pokynu ke správě předmětu zajištění nese zajištěný věřitel ze svého**. Toto ustanovení je s ohledem na judikatorní vývoj nutné vykládat tak, že zajištěný věřitel nese náklady spojené se svým pokynem bez jakéhokoliv omezení, tj. rovněž bez omezení zakotveného v § 298 odst. 4 ins. zák.²⁰ Tento závěr plyne např. z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 29 NSČR 37/2013, ve kterém soud uzavřel, že „*Odvolační soud pochybil, když při rozhodování, jaké náklady lze odečíst od výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, pominul ust. § 230 odst. 3 ins. zák. Stanoví-li totiž insolvenční zákon (označené ustanovení) výslovně, že náklady spojené s provedením pokynu zajištěného věřitele nese zajištěný věřitel ze svého, nepochybně tím vylučuje možnost, aby takto zajištěný věřitel nesl náklady správy jen do výše 4 % výtěžku zpeněžení. Postupuje-li insolvenční správce při správě majetku, který zajišťuje pohledávku zajištěného věřitele za dlužníkem, podle pokynu zajištěného věřitele, nese náklady vzniklé v souvislosti s plněním tohoto pokynu (bez omezení jejich výše) zajištěný věřitel. To znamená, že v případě, kdy (jako v této věci) tyto náklady nejsou uhrazeny do doby zpeněžení předmětu zajištění, je povinností insolvenčního správce (a následně insolvenčního soudu při rozhodování dle ust. § 298 ins. zák.) je odečíst (v plné výši) od výtěžku zpeněžení.*“ Z citovaného rozhodnutí také vyplývá, že **není přípustné, aby si zajištěný věřitel v rámci svého pokynu vyhradil, že mu náklady na správu předmětu zajištění nad jím stanovenou výši nepůjdou k tíži**. Pokud má mít zajištěný věřitel lepší přehled a kontrolu nad náklady spojenými se správou předmětu zajištění, může v rámci udělení pokynu požádat insolvenčního správce, aby jej průběžně informoval o výši vznikajících nákladů, např. aby připravil jejich stručný výhled na určité období. Nejvyšší soud dále postavil najisto, že **omezení dle § 298 odst. 4 ins. zák. naopak svědčí**

14 Věřitel se svého zajištění musí dovolat v rámci přihlášky pohledávky s tím, že jeho pohledávka bude následně přezkoumána a příp. uspokojena dle pravidel insolvenčního zákona. Není však možné připustit uspokojení zajištěné pohledávky mimo insolvenční řízení přímým prodejem (zastavené) nemovitosti, neboť by to mělo za následek změnu rozsahu majetkové podstaty. Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 9. 2011, sp. zn. 2 VSPH 1024/2011.

15 Dokonce i pokud se pohledávka zajištěná zajišťovacím převodem vlastnického práva stala splatnou před rozhodnutím o úpadku, ale zajištění stále trvá (nebylo vypořádáno způsobem předvídaným ve smlouvě), sepíše insolvenční správce předmět zajištění do majetkové podstaty jako vlastnictví dlužníka. Zajištěný věřitel pak má pouze právo přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka jako zajištěnou (s právem na uspokojení z výtěžku zpeněžení zajištění). Nemá právo úspěšně se dovolat vyloučení takového majetku z majetkové podstaty a uspokojit se z výtěžku mimo insolvenční řízení. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. 29 NSČR 23/2012.

16 Zajištění věřitelé se dle průzkumů v průměru uspokojují částkou odpovídající 28,2 % výše jejich přihlášené pohledávky, kdežto průměrná výše uspokojení věřitelů nezajištěných dosahuje v průměru pouhých 3,7 % výše jejich přihlášené pohledávky. Srov. L. Smrčka, J. Plaček, J. Schönfeld, L. Louda: Insolvenční řízení (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona), 1. vydání, Professional Publishing, Praha 2016, str. 104.

17 T. Richter: Insolvenční právo, 2. vydání, Wolters Kluwer ČR, Praha 2017, str. 126.

18 Formě pokynu zajištěného věřitele a souvisejícím rizikům se věnoval Nejvyšší soud např. v usnesení ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 29 NSČR 37/2013.

19 Nejvyšší soud v rámci své judikatury konstatoval, že: „*Cílem správy majetkové podstaty je především udržování dané věci, uchování její hodnoty a zamezení jejímu znehodnocení.*“ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2017, sp. zn. 29 NSČR 94/2014.

20 Srov. např. J. Hásová, T. Moravec a kol.: Insolvenční zákon, 3. vydání, C. H. Beck, Praha 2018, str. 1135.

zajištěnému věřiteli tehdy, pokud jim není pokyn udělen a předmět zajištění je spravován osobou s dispozičním oprávněním bez zásahu zajištěného věřitele.²¹

Osoba s dispozičním oprávněním není vázána pokyny zajištěného věřitele za každé situace. Může totiž **udělený pokyn odmítnout, pokud ten nesměruje k řádné správě předmětu zajištění, a požádat insolvenční soud, aby v rámci své dohlédací činnosti** (tedy v rámci jednoinstančního soudního přezkumu, neboť podle § 91 ins. zák. není v tomto případě odvolání přípustné) **pokyny zajištěného věřitele přezkoumal**. Pod pojmem „*řádna správa*“ je pak třeba rozumět takovou správu, která je z provozního a ekonomického pohledu náležitá ve vztahu k majetkové podstatě dlužníka. Důvod pro přezkum vydaných pokynů lze spatřovat v ochraně společného zájmu věřitelů a jejich co možná nejvyššího uspokojení.

Lze mít za to, že výtěžek ze zpeněžení předmětu zajištění případně ve většině případů výhradně na uspokojení pohledávky zajištěného věřitele, přičemž vznik hyperochy bude spíše výjimkou (srov. výše), a zajištěný věřitel by tak mohl argumentovat, že vázanost jeho pokyny pro osobu s dispozičním oprávněním by měla být absolutní. Na druhou stranu je třeba si uvědomit, že v případě hyperochy **může nedbalá správa na základě pokynu zajištěného věřitele její výši a s ní související výši poměrného uspokojení ostatních věřitelů dlužníka výrazně negativně ovlivnit**, neboť si náklady této (nedbalé) správy budou věřitelé v konečném důsledku hradit ze svého dílu pro uspokojení pohledávky.

Neúčelně nákladná správa předmětu zajištění je pro ostatní věřitele relevantní i v případě neexistence hyperochy, a to zejména v případě prohlášení konkursu. Zajištěný věřitel se totiž bude v rozsahu neuspokojení své zajištěné pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění uspokojovat poměrným způsobem spolu s ostatními nezajištěnými věřiteli dlužníka, čímž nepochybně dojde k ovlivnění výše jejich uspokojení. Aniž by relevantní judikatura jakkoliv popírala výše uvedené, Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 2. 1. 2014, sp. zn. 1 VSPH 2077/2013, uzavřel, že **ve vztahu k možné eliminaci pokynu zajištěného věřitele ze strany soudu je nutné přistupovat spíše zdrženlivě**, když uvedl, že „*Insolvenční soud může k návrhu osoby s dispozičním oprávněním eliminovat pokyny zajištěného věřitele dle obecné úpravy obsažené v § 230 odst. 2 ins. zák. (obdobně je tomu při prode-*

21 „*Jinak řečeno, omezení v možnosti odejít od výtěžku zpeněžení majetku, který zajišťuje pohledávku zajištěného věřitele, náklady na jeho správu v rozsahu vyšším, než umožňuje ust. § 298 odst. 3 věty první ins. zák., se (bez dalšího) uplatní především tam, kde insolvenční správce při správě této části majetkové podstaty postupuje sám o své vůli, aniž by vycházel z pokynů zajištěného věřitele či takové pokyny respektoval (k tomu srov. ust. § 230 odst. 2 ins. zák.). Účelem posuzovaného ustanovení je chránit zajištěného věřitele před nehospodárnou správou majetku patřícího do majetkové podstaty (jenž je předmětem zajištění). Rozhodně je nelze vykládat tak, že zajištěný věřitel udělí insolvenčnímu správci pokyn, jak má při správě majetku postupovat, a bez ohledu na to, jaké důsledky bude jeho respektování insolvenčním správcem mít (na výši nákladů spojených se správou majetku), současně bude trvat na tom, že náklady správy nesmí překročit zákonem stanovenou výši. Tak, jako je insolvenční správce odpovědný za řádnou správu majetkové podstaty, nese i zajištěný věřitel odpovědnost za to, jaké pokyny udělí insolvenčnímu správci při správě majetku, který zajišťuje jeho pohledávku.“ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 29 NSČR 37/2013.*

22 Srov. § 51 odst. 1 ins. zák.

23 Op. cit. sub 17, str. 129.

ji majetku sloužícího k zajištění v případě prohlášení konkursu v režimu § 293 ins. zák.), nicméně nelze tak činit paušálně a jedním rozhodnutím pomínout zákonnou úpravu, jež stojí na principu, že zajištění věřitelé mohou správu takového majetku a jeho zpeněžení zásadně ovlivňovat. Takovéto působení zajištěných věřitelů může být insolvenčním soudem upozaděno toliko v konkrétních situacích, a to obvykle tehdy, bylo-li by zneužíváno ke škodě ostatních věřitelů či dlužníka samého. To je k žádosti oprávněné osoby povinen insolvenční soud zkoumat vždy ve vztahu k dané situaci, a následně i případně vysvětlit, proč ten který krok zajištěného věřitele si vyžádal jeho zásah, leč není možné dopředu zajištěného věřitele jejich práv zbavit tím generalizujícím způsobem, jež se odrazil ve výroku napadeného usnesení, takže bude na insolvenčním soudu, aby v průběhu řízení svůj postoj přehodnotil.“

Zajímavou otázkou může dále být, **jak přistupovat k pokynům zajištěného věřitele, jehož pohledávka byla popřena** (byť např. „pouze“ co do pořadí spočívajícím v právu na uspokojení z předmětu zajištění). Insolvenční zákon v této souvislosti výslovnou právní úpravu neobsahuje, což by s ohledem na právní jistotu účastníků insolvenčního řízení bylo žádoucí napravit. Jako určité vodítko by v tomto případě mohla posloužit **úprava omezení výkonu hlasovacího práva věřitele na schůzi věřitelů vlivem popěrných úkonů**. Dle § 51 odst. 2 ins. zák. nemá na hlasovací právo na schůzi věřitelů vliv popření pohledávky ze strany jiného přihlášeného věřitele či dlužníka. Nebude zřejmě sporu o tom, že tento závěr je třeba přijmout rovněž ve vztahu k popření (pořadí) pohledávky zajištěného věřitele ze strany těchto subjektů ve vztahu k oprávněnosti zajištěného věřitele udělovat pokyny. Na výkon hlasovacího práva na schůzi věřitelů má naopak dle § 52 odst. 1 ins. zák. zásadní vliv popření pohledávky věřitele ze strany insolvenčního správce. Věřitel může následně hlasovací právo vykonávat pouze tehdy, usnese-li se na tom schůze věřitelů či rozhodne-li o tom na návrh věřitele insolvenční soud.²² Jeví se proto jako **vhodné postupovat při posuzování vlivu popření zajištěné pohledávky ze strany insolvenčního správce na udělení pokynu ze strany zajištěného věřitele analogicky jako při posuzování vlivu popření pohledávky insolvenčním správcem na hlasovací právo věřitele**. V této situaci poté zřejmě není možné přiznání práva na udělení pokynu ze strany schůze věřitelů na rozdíl od přiznání hlasovacího práva. Nabízí se nicméně postup dle § 230 odst. 2 věty poslední ins. zák., dle kterého by tedy buď dlužník, nebo insolvenční správce jakožto osoba s dispozičním oprávněním odmítl provedení pokynu zajištěného věřitele s tím, že pochybnost o tom, zda pokyn směřuje k řádné správě, by dovozoval již ze skutečnosti, že insolvenční správce popřel pohledávku či zajištění, na jehož základě je pokyn vydáván.²³ Soud by následně v rámci jednoinstančního přezkumu závazně rozhodl o námitce osoby s dispozičním oprávněním.

Insolvenční zákon neupravuje ani to, **jaký vliv má na udělení pokynu podání žaloby insolvenčního správce na určení neúčinnosti zajištění**. V této otázce je situace obdobná popření pohledávky insolvenčním správcem a obdobně by měly být rovněž důsledky z ní plynoucí. **Pokud tedy bude pokyn zajištěného věřitele vydán po podání odpůrcí žaloby**

ze strany insolvenčního správce, je namísto udělení pokyn podrobit přezkumu dle § 230 odst. 2 ins. zák. Jestliže bude při podání odpůřci žaloby insolvenčním správcem osobou s dispozičním oprávněním (tedy osobou, která odmítá provedení pokynu zajištěného věřitele) dlužník, u kterého lze dojít k podezření o jeho propojení se zajištěným věřitelem, a z toho plynoucí hrozby dlužníkovy neochoty k odmítnutí pokynu nesměřujícího k řádné správě, měl by mít insolvenční správce v této situaci možnost iniciovat soudní přezkum řádnosti uděleného pokynu sám, přestože není osobou s dispozičním oprávněním.²⁴

Uplatňuje-li několik zajištěných věřitelů své právo na uspokojení z totožného předmětu zajištění, **uděluje pokyn osobě s dispozičními oprávněními ten zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako první v pořadí.**²⁵ Zajištěný věřitel první v pořadí má tedy prioritu ve vztahu k udělení pokynu, avšak tato „výhoda“ je vyvážena nutností **připojit k jeho pokynu souhlasné stanovisko ostatních věřitelů, kteří uplatňují právo na uspokojení ze stejného předmětu zajištění.** Proces udělení pokynu je při mnohosti zajištěných věřitelů dvoufázový; je zahájen jednáním zajištěného věřitele prvního v pořadí a dovršen až souhlasem dalších zajištěných věřitelů, resp. schválením pokynu ze strany insolvenčního soudu.²⁶ V případě nepřipojení souhlasů osoba s dispozičním oprávněním vyrozumí dle § 230 odst. 4 ins. zák. insolvenční soud, který pokyn zajištěného věřitele zveřejní v insolvenčním rejstříku, a to společně s výzvou, aby ostatní zajištění věřitelé vznesli případné námitky proti zveřejněnému pokynu v propadlé lhůtě 7 dnů ode dne zveřejnění pokynu a výzvy v insolvenčním rejstříku. Včas podané námitky insolvenční soud projedná při jednání, které nařídí do 30 dnů od zveřejnění v insolvenčním rejstříku. K jednání soud předvolá ostatní zajištěné věřitele, jejichž pohledávka se uspokojuje ze stejného předmětu zajištění, dále dlužníka (ten námitku sám podat nemůže, nicméně se může v rámci jednání vyjádřit k námitkám ostatních zajištěných věřitelů) a insolvenčního správce a rozhodne, zda pokyn zajištěného věřitele schvaluje (popř. modifikuje), či neschvaluje. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.

V této souvislosti je nutné doplnit, že nelze opomíjet důležitost znaleckého ocenění hodnoty zajištění dle § 219 odst. 4 ins. zák., neboť v případě určení této hodnoty v nižší výši, než je výše zjištěné zajištěné pohledávky již věřitele prvního v pořadí, není povinností tohoto zajištěného věřitele připojovat k pokynu písemné souhlasy ostatních zajištěných věřitelů (neboť se dle ocenění pro tyto účely za zajištěné nepovažují) a insolvenční soud nemusí provést schvalovací proces s projednáním námitek dle § 230 odst. 4 ins. zák.²⁷

Pokud zajištěný věřitel zůstane v insolvenčním řízení pasivní a pokyn ke správě předmětu zajištění neudělí, je osoba s dispozičním oprávněním povinna vykonávat zejména běžnou správu spočívající minimálně v udržování majetkové hodnoty, což potvrdil Vrchní soud v Olomouci v usnesení ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 2 VSOL 1074/2015. V něm soud konstatoval, že „Je skutečně pravda, že správci nebyly uděleny podrobné pokyny, jak má správu vykonávat, to ovšem neznamená, že

by nemohl vykonávat žádnou správu. Takový výklad by byl zcela nepraktický, a to mimo jiné z důvodu, že udělení a projednání pokynu postupem dle ust. § 230 ins. zák. může trvat i poměrně dlouhou dobu a předmět zpeněžení bude zpravidla nutné spravovat i před schválením pokynu. Správce by však před udělením pokynu neměl činit úkony přesahující běžnou správu (resp. prosté udržování stavu věci) a zejména vynaložit náklady, které by přesáhly limit nákladů spojených se správou stanovený v ust. § 298 odst. 4 ins. zák.“ **Jestliže bude nutné předmět zajištění spravovat nad rámec běžné správy, bude se postupovat dle § 230 odst. 2 ins. zák.** Pro něj platí, že neudělí-li pokyn zajištěný věřitel ani ve lhůtě určené insolvenčním soudem, má právo jej udělit ten zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako další v pořadí. Pokud neudělí pokyn ani druhý zajištěný věřitel v pořadí, vyzve soud třetího věřitele v pořadí, aby takto případně postupoval, až do vyzvání zajištěného věřitele posledního z pořadí.²⁸ **Neudělí-li by žádný ze zajištěných věřitelů, navzdory výzvě soudu, pokyn, či uplatňuje-li právo na uspokojení z předmětného zajištění jen jeden zajištěný věřitel a ten zůstává pasivní, udělí příslušné pokyny insolvenční soud.** Ten zároveň rozhodne o nákladech spojených s provedením jeho závazného pokynu. K tomu ještě dodáváme, že i s ohledem na výše zmíněnou judikaturu není přípustné, aby při neudělení pokynu tížily zajištěného věřitele náklady na provedení soudem uděleného pokynu v rozsahu převyšujícím pravidla zakotvená v § 298 odst. 4 ins. zák.²⁹

Pro případ nerespektování uděleného pokynu ze strany osoby s dispozičním oprávněním se zajištěnému věřiteli nabízí několik možností. Za prvé to je uložení povinnosti k provedení pokynu v rámci dohlédací činnosti soudu (§ 11 ins. zák.). V úvahu přichází také uložení pořádkové pokuty dle § 81 odst. 2 ins. zák., přičemž dojde-li soud k závěru, že povinnosti insolvenčního správce byly porušeny závažným způsobem, může být insolvenční správce dokonce zproštěn své funkce dle § 32 odst. 1 ins. zák. Insolvenčního správce rovněž tíží povinnost k náhradě škody, pokud při výkonu své funkce nepostupoval s odbornou péčí (srov. § 37 odst. 1 ins. zák.).

Pokyn ke zpeněžení předmětu zajištění

S výjimkou správy předmětu zajištění opravňuje insolvenční zákon zajištěného věřitele také k **udělení pokynu ke zpeněžení předmětu zajištění.** Jelikož se právní úprava

²⁴ Tamtéž, str. 131.

²⁵ Pokud zajištěný věřitel v prvním pořadí neudělí pokyn ani v soudem určené lhůtě, přechází právo na udělení pokynu na zajištěného věřitele, jehož pohledávka se uspokojuje z předmětného zajištění jako další v pořadí.

²⁶ R. Kruh: K pokynům zajištěného věřitele. [online], datum publikace 10. 4. 2016, dostupné na: <https://www.ismorava.cz/clanky/306-k-pokynum-zajisteného-vereitele> [cit. 23. 8. 2021].

²⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 29 ICdo 87/2018.

²⁸ Jinak J. Maršíková a kol.: Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy, 3. vydání, Leges, Praha 2018, str. 500.

²⁹ P. Sprinz a kol.: Insolvenční zákon, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2019, str. 629.

pokynu ke správě a zpeněžení předmětu zajištění ve značném rozsahu překrývá, bude pozornost dále věnována jen specifickým aspektům pokynu ke zpeněžení předmětu zajištění.

Zákon obsahuje obecné pravidlo upravující způsob zpeněžení majetkové podstaty v § 286 odst. 2 ins. zák., dle kterého o způsobu zpeněžení majetkové podstaty rozhoduje insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru. Pokud však jde o **zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce dle § 293 odst. 1 ins. zák. vázán pokyny zajištěného věřitele směřujícími ke zpeněžení.** Před přijetím tzv. revizní novely insolvenčního zákona nebyla praxe jednotná v otázce vztahu mezi obecnou úpravou zpeněžování a § 293 odst. 1 ins. zák. Otázkou, zda je v případě zpeněžení předmětu zajištění podle pokynu zajištěného věřitele insolvenční správce povinen disponovat rovněž souhlasem věřitelského výboru a insolvenčního soudu, jak vyžaduje § 289 odst. 1 ins. zák., vyřešil Nejvyšší soud ve prospěch zajištěných věřitelů. V usnesení ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 29 NSČR 47/2015, dospěl k závěru, že ust. § 293 odst. 1 ins. zák. je *lex specialis* k obecné úpravě zpeněžování majetkové podstaty, a **insolvenční správce si tedy již nemusí obstarávat souhlasy věřitelského výboru a insolvenčního soudu v případě uděleného pokynu zajištěného věřitele.**³⁰ To potvrdil i zákonodárce, který revizní novelou upravil § 293 odst. 2 ins. zák. tak, že se § 286 odst. 2, § 287 odst. 2 a § 289 odst. 1 ins. zák. použijí jen tehdy, není-li zde pokynu zajištěného věřitele.

Pokynem ve smyslu § 293 odst. 1 ins. zák. bude pouze takový **pokyn, který směřuje skutečně ke zpeněžení předmětu zajištění.** V tomto smyslu si tak lze představit celou řadu požadavků a podmínek ze strany zajištěného věřitele, např. určení způsobu prodeje předmětu zajištění, tj. zda má být předmět zajištění zpeněžen ve veřejné dražbě, či mimo ni (srov. § 289 ins. zák.), stanovení nejnižší možné výše podání při prodeji ve veřejné dražbě, či výběr zprostředkovatele, který bude zpeněžení zajišťovat, atp. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 29 NSČR 179/2016, shledal postup insolvenčního správce v rozporu s odbornou péčí, když insolvenční správce zpeněžil předmět zajištění způsobem, který insolvenční zákon nedovoloval (v tomto případě šlo o zpeněžení formou exekutorské dražby, kterou insolvenční zákon v rozhodné době ještě neupravoval). Pokud tedy zajištěný věřitel udělí pokyn k nedovolenému způsobu zpeněžení předmětu zajištění, není takovým pokynem insolvenční správce vázán a měl by jej odmítnout. Insolvenční správce má obecně **právo udělený pokyn ke zpeněžení předmětu zajištění odmítnout, pokud má za to, že lze předmět zajištění zpeněžit výhodněji.** V případě, že zde pokynu zajištěného věřitele ke zpeněžení předmětu zajištění nebude a pokyn neudělí ani zajištění věřitelé v horším pořadí, zpeněží insolvenční správce předmět zajištění tak, jako kdyby

zpeněžoval věc, ke které žádný věřitel právo na uspokojení ze zajištění neuplatňuje.

Ohledně ostatních aspektů relevantních k pokynu zajištěného věřitele ke zpeněžení předmětu zajištění lze odkázat na text k pokynu ke správě předmětu zajištění, neboť závěry tam uvedené platí *mutatis mutandis* rovněž ve vztahu k pokynu zajištěného věřitele ke zpeněžení předmětu zajištění.

Závěr

Jedná-li se o správu (§ 230 ins. zák.) či zpeněžení (§ 293 ins. zák.) věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, platí, že **je osoba vykonávající dispoziční oprávnění (tj. dlužník nebo insolvenční správce) vázána pokyny zajištěného věřitele.** Obě ustanovení insolvenčního zákona jsou přitom zcela symetrická.

Na základě shora uvedeného lze shrnout, že **pro pokyny udělované osobě s dispozičním oprávněním ke správě či zpeněžení předmětu zajištění platí zejména tato pravidla:**³¹

- **udělené pokyny mohou být odmítnuty, pokud nesměřují k řádné správě či lze předmět zajištění zpeněžit výhodněji;** v takovém případě požádá osoba s dispozičním oprávněním insolvenční soud o jejich přezkoumání v rámci dohlédací činnosti (§ 11 ins. zák.);
- **je-li zajištěných věřitelů více, uděluje pokyn věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako první v pořadí;** zároveň je věřitel povinen k pokynu připojit písemný souhlas ostatních zajištěných věřitelů, jejichž pohledávka se uspokojuje ze stejného předmětu zajištění; pokud souhlas chybí, bude o schválení, popř. modifikaci, či neschválení pokynu rozhodovat insolvenční soud;
- **neudělí-li pokyn zajištěný věřitel první v pořadí, je pokyn oprávněn udělit věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako další v pořadí;** budou-li pasivní i další zajištění věřitelé, přebírá iniciativu insolvenční soud, který příslušné pokyny udělí;
- **v případě udělení pokynu zajištěného věřitele ke zpeněžení předmětu zajištění se neaplikuje § 286 odst. 2, § 287 odst. 2 a § 289 odst. 1 ins. zák., tj. nevyžaduje se souhlas věřitelského orgánu,** v případě prodeje mimo dražbu navíc souhlas insolvenčního soudu;
- **naopak § 286 odst. 2, § 287 odst. 2 a § 289 odst. 1 ins. zák. se ke zpeněžení předmětu zajištění použijí tehdy, není-li zde pokynu zajištěného věřitele;**
- **náklady spojené s provedením pokynu ze strany osoby s dispozičním oprávněním nese zajištěný věřitel ze svého.**

Závěrem lze jen doporučit, aby osoba s dispozičním oprávněním trvala na **udělování pokynů spojených se správou nebo zpeněžením předmětu zajištění v písemné podobě, pokud možno i s jejich odůvodněním.** To se v insolvenční praxi ve většině případů také děje.³² ❀

³⁰ Tamtéž, str. 749.

³¹ Srov. J. Maršíková a kol., op. cit. sub 28, str. 629.

³² Článek je výstupem z programu PROGRES Q03: Soukromé právo a výzvy dneška, řešeného na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

Ústavní soud:

K právu na přístup k soudu a elektronický podpis, jehož platnost nelze ověřit

Nesplní-li obecný soud povinnost informovat odesílatele o tom, že podání, jímž se navrhovatel domáhá soudní ochrany, je opatřeno elektronickým podpisem, jehož platnost nelze automaticky ověřit, porušuje jeho právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

**Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2021,
sp. zn. II. ÚS 671/21**

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátil stěžovatel, který podanou ústavní stížností brojil proti postupu okresního soudu, který mu přípisem sdělil, že nepřihlíží k jeho návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu (dále též jen „EPR“) podle § 174a zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), neboť tento návrh nebyl opatřen platným uznávaným elektronickým podpisem. Ústavní soud zjistil z ústavní stížnosti a z kopii souborů obsažených v elektronickém spisu okresního soudu, který si vyžádal, následující skutečnosti.

Dne 30. 12. 2020 podal stěžovatel prostřednictvím svého advokáta návrh na vydání EPR pomocí formuláře zveřejněného Ministerstvem spravedlnosti České republiky (dále jen „Ministerstvo spravedlnosti“). Na návrhu se nachází elektronický podpis stěžovatelova advokáta, jehož platnost je mezi stěžovatelem a okresním soudem sporná. Tohoto dne stěžovatel obdržel automaticky generované e-mailové potvrzení o doručení podání. Uvádí se v něm mimo jiné, že stěžovatelovo podání bylo doručeno v 15:21:30 a že bude „provedena kontrola datové zprávy ve smyslu vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby“. Podle záznamu o ověření podání obsaženého ve spise proběhlo automatické ověření v 15:23:47. Platnost podpisu stěžovatelova advokáta ovšem nebylo možné automaticky určit a bylo třeba jeho ruční ověření. Ještě téhož dne stěžovatel obdržel i automaticky generované e-mailové potvrzení o předání podání k dalšímu zpracování. Podle tohoto potvrzení bylo stěžovatelovo podání „doručené dne 30. 12. 2020 v 15:21:30 a ověřené dne 30. 12. 2020 v 15:23:47“ předáno ke zpracování v 15:28:47 a byla mu přiřazena spisová značka EPR 336973/2020. Dne 18. 1. 2021 zaslal okresní soud jednající vyšší soudní úředníci stěžovateli sdělení, že k jeho návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu nebude přihlížet, neboť návrh není podepsán uznávaným elektronickým podpisem.

Ústavní soud z návrhu na vydání EPR v podobě, v níž je obsažen ve spisu okresního soudu, zjistil, že k tomuto návrhu byl připojen elektronický podpis stěžovatelova advo-

káta založený na kvalifikovaném certifikátu. Tento podpis ovšem není platný, neboť dokument byl po podpisu změněn či poškozen.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že postupem okresního soudu bylo porušeno jeho právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud okresnímu soudu uložil, aby k návrhu na vydání EPR přihlížel a považoval jej za podání, jímž bylo zahájeno soudní řízení.

Stěžovatel uvedl, že jeho advokát platně podepsal návrh na vydání EPR uznávaným elektronickým podpisem, konkrétně zaručeným elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu. Návrh po připojení podpisu nijak neměnil, ostatně to formulář k podání návrhu zveřejňovaný Ministerstvem spravedlnosti ani neumožňuje. Ihned po podpisu byl tedy návrh odeslán a případné změny v návrhu nemohl provést stěžovatel či jeho advokát. Jakékoliv změny či poškození návrhu při jeho zpracování proto nemohou jít k tíži stěžovatele.

Dále stěžovatel argumentoval tím, že okresní soud měl podle § 4 odst. 5 písm. a) vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby (dále jen „vyhláška o podrobnostech výkonu spisové služby“), ověřit platnost uznávaného elektronického podpisu a podle § 4 odst. 8 této vyhlášky sdělit stěžovateli na e-mailovou adresu výsledek tohoto ověření. **V den podání návrhu byl stěžovatel e-mailem nejprve informován o tom, že bude provedena kontrola datové zprávy ve smyslu vyhlášky o podrobnostech výkonu spisové služby, a ve druhé e-mailové zprávě o tom, že jeho podání bylo „ověřeno“ a předáno k dalšímu zpracování.** Stěžovatel z těchto zpráv dovodil, že k ověření došlo a připojený podpis byl vyhodnocen jako platný. Jeho důvěru v akty veřejné moci nicméně následně narušil okresní soud, který podpis označil za neplatný a rozhodl se k návrhu nepřihlížet.

Okresní soud ve svém vyjádření uvedl, že u stěžovatelova návrhu bylo třeba ručně vyhodnotit platnost elektronického podpisu. Přitom bylo zjištěno, že podpis není platný, neboť dokument byl po aplikování podpisu změněn nebo poškozen. Proto stěžovatele, tak jako v obdobných případech, přípisem uvědomil, že k jeho návrhu se nepřihlíží.

Podle okresního soudu mu nastavení elektronického systému neumožňuje jakkoliv do podaných návrhů zasahovat, takže ke změně či poškození návrhu muselo dojít před přidělením věci okresnímu soudu.

Ústavní soud si podle § 48 odst. 2 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), vyžádal od Ministerstva spravedlnosti vyjádření k věci, a to včetně odpovědi na otázku, **zda je navrhovatel informován v případě, že u jeho návrhu nelze vyhodnotit platnost podpisu automaticky. Ministerstvo spravedlnosti ve svém vyjádření uvedlo, že navrhovatelé nejsou o této skutečnosti informováni.**

Ústavní soud poukázal na to, že se opakovaně meritorně zabýval ústavními stížnostmi směřujícími proti zásahům spočívajícím v tom, že obecný soud nepřihlížel k návrhu na zahájení civilního řízení učiněného v elektronické podobě [nálezy ze dne 6. 10. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1882/08 (N 164/51 SbNU 37); ze dne 7. 3. 2016, sp. zn. II. ÚS 289/15 (N 38/80 SbNU 475), dostupné na <http://nalus.usoud.cz>, stejně jako další rozhodnutí zde citovaná]. V nálezu sp. zn. II. ÚS 289/15, v bodě 7, pak Ústavní soud vyložil, že ústavní stížnost představuje v těchto případech „*jediný přípustný prostředek k nápravě pochybení*“. Podle citovaného nálezu totiž zákon neposkytuje jiný procesní prostředek ochrany práv a ochrany se nelze domáhat ani podáním návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů. Ústavnímu soudu nebyly předloženy žádné argumenty, pro které by se měl od těchto závěrů v projednávané věci odchýlit. Ústavní stížnost směřující přímo proti postupu okresního soudu, který nepřihlíží k návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu, tedy **je přípustná** a splňuje i další předpoklady k věcnému projednání.

Ústavní soud konstatoval, že ústavně zaručené právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny garantuje jednotlivci možnost domáhat se stanoveným postupem ochrany svých práv před nezávislým a nestranným soudem, případně před jiným orgánem. Postup k ochraně práv jednotlivce již není upraven na úrovni ústavního pořádku, nýbrž v procesních předpisech podústavního práva, které kogentně stanoví, jakými konkrétními způsoby a procesními instituty lze právo na soudní a jinou právní ochranu realizovat. Ústavnímu soudu tedy náleží přezkum toho, zda soudy postupují v souladu s ústavními principy soudního řízení a zda jejich postup nevede k ústavně nepřipustnému odepření spravedlnosti – *denegationi iustitiae* [srov. nálezy ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. I. ÚS 2723/13 (N 185/75 SbNU 59), bod 24; ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. I. ÚS 3106/13 (N 196/75 SbNU 211), bod 9; ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. III. ÚS 2288/16 (N 67/85 SbNU 173); ze dne 22. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 3151/17 (N 100/89 SbNU 495), bod 14].

Ústavní soud poukázal na to, že v nálezu ze dne 16. 1. 2018, sp. zn. I. ÚS 2963/17 (N 7/88 SbNU 95), v bodě 21, vyložil, že v souvislosti s podáními učiněnými elektronicky je třeba zohledňovat i úpravu obsaženou mimo jiné v zákoně č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změ-

ně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o archivnictví“), a ve vyhlášce o podrobnostech výkonu spisové služby.

Ústavní soud konstatoval, že obecný soud, který přijme dokument v elektronické podobě, má jako tzv. veřejnoprávní původce [§ 3 odst. 1 písm. a) zákona o archivnictví] mimo jiné povinnost podle § 4 odst. 5 písm. a) vyhlášky o podrobnostech výkonu spisové služby ověřit platnost uznávaného elektronického podpisu a kvalifikovaného certifikátu pro elektronický podpis, na kterém je uznávaný elektronický podpis založen. Podle § 4 odst. 8 vyhlášky o podrobnostech výkonu spisové služby je pak jeho povinností i na základě výsledku tohoto ověření potvrdit odesílateli, že dokument byl doručen a splňuje podmínky pro další zpracování, a to na adresu elektronické pošty odesílatele, pokud ji lze z dokumentu zjistit. Jinak vyjádřeno, **povinností soudu jako veřejnoprávního původce je informovat odesílatele na jeho e-mailovou adresu rovněž o výsledku ověření platnosti uznávaného elektronického podpisu** (srov. obdobně citovaný nálezu sp. zn. I. ÚS 2963/17, body 23-25). **To je podle Ústavního soudu třeba vztáhnout i na případy, v nichž probíhá automatické ověřování a platnost elektronického podpisu nelze automaticky ověřit. O této skutečnosti je třeba informovat odesílatele na jeho e-mailovou adresu, je-li obsažena v odeslaném dokumentu.** V případě návrhů na zahájení řízení je tak zajištěno, že si navrhovatel bude vědom rizika spojeného s tím, že elektronický podpis bude vyhodnocen jako neplatný a k návrhu nebude přihlíženo, a umožní mu podniknout kroky k tomu, aby se domohl soudní ochrany.

Ústavní soud zdůraznil, že nesplní-li obecný soud povinnost informovat odesílatele o tom, že podání, jímž se navrhovatel domáhá soudní ochrany, je opatřeno elektronickým podpisem, jehož platnost nelze automaticky ověřit, porušuje jeho právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Ústavní soud konstatoval, že v posuzovaném případě proběhlo v den podání návrhu na vydání EPR automatické ověření platnosti elektronického podpisu, během něhož bylo zjištěno, že platnost podpisu nelze automaticky ověřit. Stěžovatel ovšem nebyl o této skutečnosti informován, naopak mu byla zaslána automaticky generovaná e-mailová zpráva, podle níž bylo jeho podání „ověřeno“ a předáno k dalšímu zpracování. **Okresní soud tedy nedostal povinnosti informovat stěžovatele o výsledku ověření platnosti elektronického podpisu podle § 4 odst. 5 písm. a) ve spojení s § 4 odst. 8 vyhlášky o podrobnostech výkonu spisové služby.** Okresním soudem poskytnuté informace mají zavádějící charakter, neboť e-mailová zpráva obsahující sdělení, že podání bylo ověřeno, vyvolává zdání, že podpis v ní obsažený byl vyhodnocen jako platný. Stěžovatel se na základě tohoto sdělení mohl legitimně domnívat, že jeho návrh na vydání EPR byl řádně podepsán.

Ústavní soud dovodil, že okresní soud tedy nesplnil svoji právní povinnost informovat stěžovatele o výsledku ověření platnosti elektronického podpisu a poskytl mu zavádějící informace. Následně dovodil, že k jeho návrhu na vydání EPR se pro absenci platného uznávaného elektronického podpisu nepřihlíží. Ústavní soud proto shledal, že postupem okresního soudu spočívajícím v nepřihlížení

k návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu, aniž stěžovatel byl řádně informován o výsledku ověření platnosti elektronického podpisu, bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Ústavní soud dodal, že i se zřetelem na vyjádření Ministerstva spravedlnosti, podle něhož nejsou odesílatelé informováni o tom, že platnost podpisu na jejich podání nelze automaticky ověřit, lze dovést, že shledané porušení základního práva stěžovatele je spíše výsledkem systémového nastavení zpracování návrhů na vydání EPR než konkrétního pochybení okresního soudu ve věci stěžovatele. Tyto okolnosti nicméně nemohou nijak změnit závěr, že v důsledku těchto skutečností došlo k porušení základních práv stěžovatele.

Ústavní soud proto zakázal okresnímu soudu pokračovat v porušování základního práva stěžovatele a přikázal obnovit stav před jeho porušením. Ústavní soud uvedl, že je na okresním soudu, aby zvolil způsob, jakým zabrání dalšímu porušování stěžovatelova práva na soudní ochranu a obnoví stav před porušením. Není vyloučeno, aby okresní soud s ohledem na specifika věci posoudil návrh na vydání EPR jako řádně (platně) podepsaný. Případně lze stěžovatele informovat e-mailovou zprávou o tom, že platnost elektronického podpisu nebylo možné automaticky ověřit. V takovém případě bude na stěžovateli, aby odpovídajícím

způsobem na takové sdělení reagoval. Je ovšem nezbytné vycházet z toho, že uvedená zpráva měla být stěžovateli zaslána již v den, kdy podal návrh na vydání EPR. Na případná podání, která stěžovatel nyní učiní, je třeba nahlížet tak, jako by stěžovatel v den podání svého návrhu skutečně tuto zprávu obdržel a reagoval na ni. To je pak třeba promítnout i do úvah o časových účincích jeho podání, včetně takových otázek, jako je promlčení nároku. Jedině tak by totiž byl skutečně obnoven stav před porušením základního práva stěžovatele.

Ústavní soud konstatoval, že popsáním způsobem je již zajištěna ochrana práva stěžovatele v posuzované věci na soudní ochranu. Proto již není třeba zabývat se otázkou, z jakého důvodu je elektronický podpis na návrhu na vydání EPR neplatný.

Z výše uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl ústavní stížnosti a podle § 82 odst. 3 písm. b) tohoto zákona zakázal okresnímu soudu, aby pokračoval v porušování základního práva stěžovatele na soudní ochranu, a přikázal mu obnovit stav před porušením.

✦ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud:

Přezkum opatření při epidemii nebo nebezpečí jejího vzniku z pohledu pandemického zákona a zákona o ochraně veřejného zdraví

Provozovny, v nichž jsou poskytovány služby, nespádají mezi obchodní nebo výrobní provozovny ve smyslu § 2 odst. 2 písm. b) zák. č. 94/2021 Sb., ve znění účinném do 28. 2. 2021. Opatření při epidemii nebo nebezpečí jejího vzniku podle § 69 odst. 1 písm. b) zák. č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, lze vydat pouze tehdy, je-li jeho cílem zákaz nebo omezení styku skupin fyzických osob podezřelých z nákazy. Nelze přitom předpokládat, že osobou podezřelou z nákazy je bez dalšího každý.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2021, č. j. 6 Ao 22/2021-44

K věci (redakčně zkráceno):

Návrhem doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 17. května 2021 se navrhovatel domáhal zrušení čl. I bodu 1, bodu 4 písm. a) a bodu 15 v části vymezené slovy „nebo soukromé“ mimořádného opatření odpůrce ze dne 14. 5. 2021, které bylo vydáno s odkazem na § 80

odst. 1 písm. g) zákona o ochraně veřejného zdraví a § 2 odst. 1 pandemického zákona.

Napadeným mimořádným opatřením odpůrce v částech napadených návrhem omezil činnost provozoven stravovacích služeb tak, že zakázal přítomnost veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb, se stanovenými výjimkami a podmínkami (čl. I bod 1), omezil provoz heren a kasin tak, že v nich zakázal přítomnost veřejnosti [čl. I bod 4 písm. a)], a omezil spolkové, sportovní, taneční, tradiční a jim podobné akce a jiná shromáždění, slav-

nosti, poutě, přehlídky, ochutnávky, oslavy a jiné veřejné nebo soukromé akce, při nichž dochází ke kumulaci osob na jednom místě, se stanovenými výjimkami a podmínkami (čl. I bod 15).

V obecné části odůvodnění mimořádného opatření odpůrce uvedl, že jeho hlavním cílem je zajištění podmínek pro přerušení plošného komunitního přenosu viru SARS-CoV-2 v České republice a postupné znovuzapojení jednotlivých segmentů lidské činnosti do ekonomiky. Základním předpokladem prevence šíření onemocnění přenášeného kapénkami či aerosolem je zamezení zvýšené koncentrace osob na jednom místě v jeden čas a minimalizace rizikových kontaktů na nezbytně nutnou míru. Vzhledem k tomu, že dosud přijatá restriktivní opatření postupně zpomalují nárůst počtu nových případů a snižují zátěž zdravotnického systému, zmírňuje toto mimořádné opatření původně stanovené restriktce v rozsahu, který je v kontextu předběžné opatrnosti v současné době možný. Pokud by nebyla realizována žádná mimořádná opatření, nelze vyloučit, že by počet nakažených osob mohl explozivně narůstat. Obezřetnost při postupném uvolňování souvisí také s šířením různých mutací viru SARS-CoV-2.

Navrhovatel uvedl, že je aktivně legitimován k podání návrhu na zrušení mimořádného opatření, které jej v pozici zákazníka výrazně omezuje v možnostech využívání restauračních služeb, zakazuje mu přítomnost v provozovnách, které by byly v provozu, zasahuje do jeho sociálních vazeb a možnosti interakce s dalšími lidmi, která se často odehrává právě v provozovnách či na dalších místech dotčených mimořádným opatřením, zasahuje do jeho práva na soukromí a omezuje jej ve svobodě rozhodování o jinak běžných součástech života, jako je stravování v restauraci či možnosti trávení volného času a účast na hazardních hrách, zasahuje do jeho práva pokojně se shromažďovat a porušuje princip legitimního očekávání, neboť reguluje oblasti života a aktivity, jejichž regulace zákonodárce po skončení nouzového stavu nepředpokládal. Navrhovatel dodal, že stejným způsobem je omezena i široká veřejnost, pročež návrh svým významem a dopadem výrazně přesahuje jeho osobní sféru a zájmy. [...]

Dle názoru navrhovatele jednal odpůrce *ultra vires* a nerespektoval možnosti intenzity zásahu stanovené pandemickým zákonem. Navrhovatel zdůraznil, že pokud zákon u konkrétní regulace umožňuje přijetí opatření v podobě „omezení“, nelze za legitimní považovat přijetí opatření, kterým se „zakazuje“.

Konkrétně v čl. I bodě 1 písm. a) mimořádného opatření odpůrce zakázal přítomnost veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb, tedy neomezil, ale úplně vyloučil fungování provozoven, které nejsou zahrnuty ve stanovených výjimkách. K přijetí takového zákazu však není oprávněn. Ust. § 2 odst. 2 písm. b) pandemického zákona nadto dopadá pouze na obchodní nebo výrobní provozovny, nikoli na provozovny služeb. [...]

Ve vztahu k čl. I bodu 15 mimořádného opatření navrhovatel upozornil, že odpůrce nereflektoval závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2021, č. j. 6 Ao 11/2011-48, a nerozlišil, jaké skupiny lidí se setkávají, jaký charakter ta která akce má, a nadále setrval na záka-

zu akcí soukromého charakteru. Takový zákaz neoprávněně zasahuje do práva na soukromý a rodinný život. Omezení setkávání na dvě osoby (pokud nejsou dodrženy stanovené podmínky) nerespektuje osobní sféru jednotlivců a nezbytnost sociální interakce. Odpůrce vůbec nezohlednil, že je epidemie na ústupu. **Dle názoru navrhovatele z § 2 odst. 2 písm. e) pandemického zákona nevyplývá možnost omezit maximální možný počet osob na dvě bez ohledu na to, jestli se setkání uskutečňuje venku nebo uvnitř, popř. na velikost prostoru, a bez ohledu na charakter a přístupnost akce.** I když lze dovodit, že se stanovený zákaz nevztahuje na setkávání v rámci rodiny, má právo na soukromý život širší dosah a jeho projevy v rámci potřeby mezilidské interakce nelze limitovat pouze rodinnými vazbami. Omezení soukromých, veřejnosti nepřístupných akcí s více než dvěma účastníky považuje navrhovatel za nepřiměřené. Dále upozorňuje, že pojem akce se částečně může překrývat se shromážděním, které zakázat nelze. Z epidemického hlediska je navíc nevýznamné, zda shromáždění slouží k výkonu ústavních práv a svobod, nebo jinému účelu.

Navrhovatel dále namítl, že mimořádné opatření nařizuje nové povinnosti nad rámec zákona.

[...] Odpůrce dále uvedl, že provozovny dotčené napadenou částí mimořádného opatření mohou nadále fungovat formou výdeje nebo např. cestou internetového prodeje či dovážky. Formou zákazového omezení je pouze reprobována přítomnost veřejnosti v provozovně. Kromě toho má odpůrce za to, že omezení je širší pojem než zákaz, což plyne i ze stanovených výjimek, které prokazují, že nejde o absolutní zákaz, ale o omezení, byť velmi razantní. Odpůrce dále uvedl, že pod pojem „*obchodní provozovna*“ spadá i provozovna služeb. Napadené opatření navíc bylo vydáno i na základě zákona o ochraně veřejného zdraví, který výslovně umožňuje uzavření provozoven stravovacích služeb, popř. zakázat či nařídit další určité činnosti k likvidaci epidemie nebo nebezpečí jejího vzniku.

[...] **Nejvyšší správní soud vyhověl návrhu a zrušil čl. I bod 1 písm. a) a bod 4 písm. a) mimořádného opatření, jimiž odpůrce zakázal přítomnost veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb, hernách a kasinech, pro zjevný rozpor se zákonem.** Ve zbývajícím rozsahu Nejvyšší správní soud návrh zamítl, neboť jej neshledal důvodným.

Z odůvodnění:

Aktivní procesní legitimace navrhovatele

Podle § 101a odst. 1 věty první s. ř. s. je oprávněn podat návrh na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části „*ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech opatřením obecné povahy, vydaným správním orgánem, zkrácen*“. Navrhovatel musí „*logicky konsekventně a myslitelně tvrdit možnost dotčení jeho právní sféry příslušným opatřením obecné povahy*“ (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 21. 7. 2009, č. j. 1 Ao 1/2009-120, č. 1910/2009 Sb. NSS, bod 34, citováno též ve vztahu k mimořádným opatřením podle pandemického zákona rozsudkem NSS ze dne 14. 3. 2021, č. j. 8 Ao 1/2021-133, bod 34).

Nejvyšší správní soud nemá pochybnosti o aktivní legitimaci navrhovatele k napadení čl. I bodu 15 mimořádného opatření, které omezuje (zjednodušeně řečeno) společenské akce, a týká se tak všech osob na území České republiky (včetně navrhovatele) v každodenních činnostech, jimiž mimo jiné uplatňují též svá práva a svobody, především právo na soukromí (právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života, garantované zejména čl. 10 Listiny základních práv a svobod – viz již citovaný rozsudek č. j. 6 Ao 11/2021-48, body 11 a 43 a násl. k typově témuž omezení).

Méně jednoznačná je otázka aktivní procesní legitimace navrhovatele ve vztahu k těm částem mimořádného opatření, které regulují činnost provozoven stravovacích služeb (čl. I bod 1) a provoz heren a kasin [čl. I bod 4 písm. a)]. Navrhovatel tvrdí, že mu těmito částmi opatření odpůrce zakázal přítomnost v provozovnách, které by za normálních okolností byly v provozu, a navrhovatel by tak mohl jejich služeb využít.

Nejvyšší správní soud v první řadě odmítá natolik extenzivní pojetí aktivní legitimace k podání návrhu na opatření obecné povahy, které by umožňovalo napadnout omezení poskytování určité služby každému potenciálnímu zákazníkovi (odběrateli) této služby. To by skutečně mělo povahu *actionis popularis*, v rozporu s konstrukcí řízení o zrušení opatření obecné povahy podle § 101a a násl. s. ř. s. I dosavadní judikatura, která vznikala převážně v řízeních týkajících se územních plánů, vyžaduje, aby práva navrhovatele, dotčená opatřením obecné povahy, měla určitou kvalitu – napadnout územní plán tedy může např. osoba, která má k nemovitosti nacházející se v dané obci věcné právo, nikoli však nájemce (již citované usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 1 Ao 1/2009-120) či uživatel dotčené nemovitosti ani osoba, která na území obce podniká (usnesení NSS ze dne 30. 11. 2006, č. j. 2 Ao 2/2006-62, či ze dne 30. 12. 2010, č. j. 4 Ao 7/2010-34).

I v případě mimořádných opatření vydaných podle pandemického zákona je tedy nutné, aby měla napadená regulace „přímý a nezprostředkovaný vztah“ k právům navrhovatele (ve smyslu citovaného usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 1 Ao 1/2009-120). Takový přímý a nezprostředkovaný vztah však bez dalšího neexistuje mezi regulací činnosti podnikatele a právní sférou jeho zákazníků.

V projednávané věci však odpůrce v čl. I bodu 1 a bodu 4 písm. a) mimořádného opatření zjevně nestanovil povinnosti jen provozovatelům stravovacích služeb, heren a kasin (byť regulace těchto činností patrně byla jeho primárním cílem), nýbrž veškeré veřejnosti, tedy každému zákazníkovi, neboť jim zakázal přítomnost v provozovnách (tedy stanovil jim povinnost do provozoven nevstupovat), což potvrdil i odpůrce při jednání. Právě pro to, jak jsou napadená ustanovení ve své dispozici formulována (omezuje se činnost provozovny tak, že se zakazuje přítomnost veřejnosti), je zřejmé, že regulace míří nejen na provozovatele, ale i na třetí osoby, tedy na každého, kdo je součástí nejširší spotřebitelské veřejnosti. V tomto smyslu jde o povinnosti na sobě nezávislé – veřejnosti je zakázán vstup i v případě, že provozovna je otevřena (což mimořádné opatření přísně vzato nezakazuje) nebo že provozovatel sám nesplní svou povinnost zabrá-

nit přítomnosti veřejnosti. Provozovatel i veřejnost jsou také zjevně nezávislé na sobě podle pandemického zákona postižitelní – provozovatel jako právnická nebo fyzická podnikající osoba za přestupek podle § 10, veřejnost (tedy každý zákazník) jako osoba fyzická za přestupek podle § 11 odst. 2 pandemického zákona. [...]

Navrhovatel tedy ve smyslu výše citované judikatury „logicky konsekventně a myslitelně“ tvrdí zkrácení na svých právech tím, že mu čl. I bod 1 a bod 4 písm. a) mimořádného opatření odpůrce pod hrozbou sankce zakazují přítomnost ve vymezených provozovnách, které jsou otevřeny, případně by za normálních okolností otevřeny byly a jejichž služeb by využil. Navrhovatel proto musí mít možnost domáhat se ochrany proti tomuto tvrzenému zásahu do svých práv u soudu (čl. 36 Listiny základních práv a svobod), jinými slovy, je aktivně legitimován k podání návrhu na zrušení těchto částí mimořádného opatření.

Omezení činnosti provozoven stravovacích služeb a provozu heren a kasin podle pandemického zákona

[...] Čl. I bodem 1 mimořádného opatření odpůrce omezil činnost provozovny stravovacích služeb tak, že a) zakázal přítomnost veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb (např. restaurace, hospody a bary), s výjimkou provozoven, které neslouží pro veřejnost, školního stravování, provozoven v ubytovacích zařízeních za podmínky poskytování stravování jen pro ubytované osoby a venkovních prostor provozoven určených k sezení („zahrádek“) ve vymezeném čase s tím, že není dotčena možnost prodeje mimo provozovnu (výdejním okénkem) ve vymezeném čase.

Obdobně čl. I bodem 4 písm. a) mimořádného opatření odpůrce omezil provoz heren a kasin tak, že se v nich zakazuje přítomnost veřejnosti.

Z ustanovení pandemického zákona, o něž odpůrce mimořádné opatření opřel, přichází jako základ citovaných opatření v úvahu pouze § 2 odst. 2 písm. b). Toto ustanovení „umožňuje omezení činnosti obchodní nebo výrobní provozovny nebo provozu obchodního centra nebo stanovení podmínek pro jejich provoz“.

Nejvyšší správní soud v první řadě přisvědčuje navrhovateli, že § 2 odst. 2 písm. b) pandemického zákona dopadá podle doslovného jazykového výkladu pouze na obchodní či výrobní provozovny, nikoli na provozovny, v nichž jsou poskytovány služby.

Pojmy výroba, obchod a služby jsou standardní terminologií používanou při právní regulaci podnikání [viz např. přílohu č. 4 k zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ostatně též přímo živnostenský zákon v § 34 (živnost spočívající v obchodní činnosti) a § 42 (živnost spočívající ve výrobní činnosti), oproti živnostem vyjmenovaným v § 43, jež lze označit za služby]. Tuto terminologii používá i pandemický zákon v § 2 a důvodová zpráva k němu: podle zvláštní části důvodové zprávy k pandemickému zákonu „mimořádnými opatřeními také bude možné omezit vybrané činnosti nebo služby, kdy je toto omezení důležité zejména v případech mezilidsky přenosných infekčních onemocnění, jako je právě COVID-19“.

Nelze tedy dospět k závěru, že obchod a výroba ve smyslu pandemického zákona zahrnuje i služby. Není žádný důvod, aby zákonodárce tuto standardní terminologii, s níž sám na jiných místech pracuje, necítil. Důvodová zpráva není zákon a lze ji použít jen podpůrně jako interpretační pomůcku zákonných ustanovení. Sama o sobě přitom neskýtá dostatečnou oporu pro závěr, že pod obchodní a výrobní provozovny podle § 2 odst. 2 písm. b) mají spadat i provozovny služeb – ostatně z výše uvedené citace je zřejmé, že důvodová zpráva konstatuje možnost omezení „vybraných činností nebo služeb“, relevantních zejména v případě mezilidsky přenosných infekčních onemocnění, čímž nepochybně míří právě na ty „vybrané“ služby, jež jsou vyjmenovány v § 2 odst. 2 písm. c), tj. „holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry nebo solária, poskytování kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb nebo provozování živnosti, při níž je porušována integrita kůže“. Mezi nimi však zjevně není poskytování stravovacích služeb (a ani „služeb“ heren a kasin). Na základě pandemického zákona tedy tyto služby nelze vůbec omezit.

Uvedenému závěru nebrání, že součástí činnosti obchodní provozovny může být též poskytování služeb. V konkrétních případech musí být rozhodující převažující činnost, ostatně i zmíněný živnostenský zákon umožňuje, aby při výkonu živnosti spočívající v obchodní nebo ve výrobní činnosti byly poskytovány související služby. Tento závěr nevyvrací ani výslovná možnost regulace provozu obchodního centra, v němž se nacházejí jak provozovny obchodní, tak i provozovny služeb, neboť možnost omezit tato centra je zjevně stanovena z důvodu, že jde o společné zázemí nejrůznějších provozoven takřkajíc pod jednou střechou, v nichž se při současných trendech trávení volného času akumuluje značný počet osob.

Zákonodárce se tedy vyjádřil jednoznačně a stanovil, jaké činnosti lze podle pandemického zákona preventivně omezit. I kdyby se zákonodárce dopustil chyby spočívající v tom, že z dosahu pandemického zákona za účelem plošného a preventivního omezení unikají právě restaurace, hospody a bary (či herny a kasina) a jiné služby, není úkolem a posláním soudní moci, aby podle představ odpůrce dotvářela zákon k tíži a újmě fyzických a právnických osob. Jejich práva a svobody má naopak chránit.

Nejvyšší správní soud dále zdůrazňuje, že pandemický zákon rozlišuje zákaz (příkaz), omezení a stanovení podmínek pro určité činnosti. U některých přitom připouští zákaz, u jiných jen omezení (v obsahu dané činnosti) či stanovení podmínek (regulaci způsobu, jakým se daná činnost uskuteční). Nejvyšší správní soud již zdůraznil, že „odpůrce nemůže volně zaměňovat pojmy používané pandemickým zákonem, obzvláště je třeba se ohradit vůči nesprávnému používání a zaměňování pojmů za situace, v níž lze sice pro konání nějaké akce stanovit podmínky, avšak již není možné omezit její konání nebo ji zakázat. Není přípustné, aby odpůrce absenci zmocnění pro vydání omezení či zákazu určité činnosti obcházel stanovením takových podmínek, které v důsledku způsobí nemožnost danou činnost vykonávat (např. že fakticky zakáže výkon podnikání v podobě poskytování služeb veřejnosti tím, že veřejnosti zcela zakáže přítomnost v provo-

zovně nebo pro ni předepíše nesplnitelné podmínky)“ [rozsudek NSS č. j. 6 Ao 11/2021-48, bod 59].

Navrhovatel tedy oprávněně namítá, že § 2 odst. 2 písm. b) pandemického zákona umožňuje pouze omezení, popř. stanovení podmínek pro činnost provozoven obchodních, výrobních a obchodních center. I kdyby tedy soud našel zákonnou oporu pro to, aby podřadil provozovny stravovacích služeb (a herny a kasina) pod činnosti obchodní, je zřejmé, že by ani tak mimořádné opatření v napadených částech neobstálo, neboť zákazem přítomnosti veřejnosti odpůrce tyto provozovny neomezil, nýbrž je ve svém důsledku zakázal, tedy učinil přesně to, co již Nejvyšší správní soud označil v citovaném rozsudku za nepřipustné a co musí být i právnímu laikovi z textu pandemického zákona zřejmé.

[...] Nejvyšší správní soud tedy shledal důvodným návrhový bod, že **pro plošné a preventivní omezení činnosti provozoven stravovacích služeb a provozu heren a kasin tak, že se v nich zakazuje přítomnost veřejnosti, neskýtá pandemický zákon žádnou oporu.**

Omezení činnosti provozoven stravovacích služeb a provozu heren a kasin podle zákona o ochraně veřejného zdraví

Soud se dále zabýval tím, **zda by toto opatření nebylo možné vydat na základě § 69 odst. 1 písm. b) či i) zákona o ochraně veřejného zdraví** (který je vůči pandemickému zákonu obecným, subsidiárním předpisem – srov. rozsudek NSS č. j. 6 Ao 11/2021-48, bod 35). [...]

Ust. § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví vymezuje mimořádné opatření při epidemii nebo nebezpečí jejího vzniku jako „*zákaz nebo omezení styku skupin fyzických osob podezřelých z nákazy s ostatními fyzickými osobami, zejména omezení cestování z některých oblastí a omezení dopravy mezi některými oblastmi, zákaz nebo omezení slavností, divadelních a filmových představení, sportovních a jiných shromáždění a trhů, uzavření zdravotnických zařízení, škol, školských zařízení, zotavovacích akcí, jakož i ubytovacích podniků a provozoven stravovacích služeb nebo omezení jejich provozu*“. Již z jeho textu je zřejmé, že odpůrce umožňuje uzavřít i provozovny stravovacích služeb.

Nicméně, jak vyplývá z citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu, č. j. 6 Ao 11/2021-48, **cílem uzavření těchto provozoven by muselo být omezení styku skupin fyzických osob podezřelých z nákazy s ostatními fyzickými osobami.** Každé z opatření uvedených v demonstrativním výčtu následujícím za slovem *zejména* v citovaném ustanovení musí představovat „*zákaz nebo omezení styku fyzických osob podezřelých z nákazy s ostatními fyzickými osobami*“, tedy sledovat účel vymezený v samotném úvodu (shodně rozsudek NSS ze dne 6. 5. 2021, č. j. 5 Ao 1/2021-65, bod 30).

Z důvodů systematických Nejvyšší správní soud nepovažuje za správný výklad, podle něhož by „*zákaz nebo omezení styku fyzických osob podezřelých z nákazy*“ specifikovala pouze bezprostředně navazující část § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví, tedy slova „*zejména omezení cestování z některých oblastí a omezení dopravy mezi některými ob-*

lastmi“, a další jeho části by již byly na úvodním textu nezávislé (netvořily by tedy další prvky demonstrativního výčtu upřesňujícího, co může být zákazem nebo omezením styku fyzických osob podezřelých z nákazy). Takový výklad by totiž z § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví učinil značně nepřehledné ustanovení, neboť by vůbec nebylo zřejmé, kde končí demonstrativní výčet uvedený slovem zejména a začíná vymezení dalších možných mimořádných opatření (odlišných od zákazu nebo omezení styku fyzických osob podezřelých z nákazy). Navíc nesleduje smysl a účel tohoto ustanovení, jímž je právě omezení styku fyzických osob podezřelých z nákazy s ostatními fyzickými osobami.

[...] **Ust. § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví přitom nelze chápat tak, že osobou podezřelou z nákazy může být bez dalšího každý.** „Fyzická osoba podezřelá z nákazy“ je legislativní zkratka zavedená v § 2 odst. 7 písm. a) pro fyzickou osobu, „která byla během inkubační doby ve styku s infekčním onemocněním nebo pobývala v ohnisku nákazy“. Ohniskem nákazy je „místo, ve kterém se šíří nákaza“ (§ 65 věta druhá zákona o ochraně veřejného zdraví). Nejvyšší správní soud dále již dovodil, že osobou podezřelou z nákazy je též osoba s pozitivním výsledkem antigenního testu na přítomnost viru SARS-CoV-2 poskytnutého zaměstnavatelem (rozsudek NSS č. j. 8 Ao 1/2021-133, bod 81) či provedeného ve škole (rozsudek NSS č. j. 5 Ao 1/2021-65, bod 34).

Teoreticky nelze vyloučit, že v extrémní situaci by ohniskem nákazy mohla být celá Česká republika, a osobou podezřelou z nákazy tudíž každý, kdo se vyskytuje na jejím území (což NSS implicitně připustil v již citovaném rozsudku č. j. 5 Ao 1/2021-65, bodu 31), ale samotný fakt, že probíhá celosvětová pandemie by k takovému závěru sám o sobě automaticky nemohl stačit (rozsudek NSS č. j. 6 Ao 11/2021-48, bod 75). Ostatně je zřejmé, že pokud by tomu tak skutečně bylo, byl by to především důvod k vyhlášení nouzového stavu podle ústavního zák. č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; několik měsíců trvající nouzový stav přitom skončil 11. 4. 2021. **Odpůrce v odůvodnění mimořádného opatření ani ve svých vyjádřeních k soudu neuvedl nic, z čeho by plynulo, že je ohniskem nákazy ve smyslu zákona celá Česká republika, natož aby to prokázal.** Nadto, tento argument byl odpůrcem „objeven“ až v tomto řízení, což svědčí o tom, že jde o argumentaci účelovou a že odpůrce až dodatečně hledá pro své opatření zákonnou oporu. Nejvyšší správní soud jednoznačně odmítá stanovisko odpůrce, že by mohl vydávat plošná opatření podle § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví z preventivních důvodů. Nadto, v současné situaci (resp. dne 14. 5. 2021, kdy bylo vydáno mimořádné opatření) je epidemie kontinuálně na ústupu (což uznává i odpůrce v odůvodnění mimořádného opatření), řada osob se pravidelně podrobuje povinnému testování, nezanedbatelná část populace již podstoupila očkování a je stanovena všeobecná povinnost nosit ve vnitřních prostorách nebo při akumulaci více osob respirátory třídy FFP2.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že **ani na základě § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví nemohl preventivně zakázat přítomnost veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb, v hernách a v kasinech.**

Podle § 69 odst. 1 písm. i) zákona o ochraně veřejného zdraví může odpůrce zakázat nebo nařídit „další určité činnosti k likvidaci epidemie nebo nebezpečí jejího vzniku“. Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 26. 2. 2021, č. j. 6 As 114/2020-63, shledal, že podle tohoto ustanovení lze odpůrci s ohledem na výkladové pravidlo *eiusdem generis* (stejněho druhu) přisoudit „pravomoc zakázat nebo nařídit jen takové ‚další určité‘ činnosti, které jsou typově obdobné konkrétnějšímu vymezení činností uvedených v předchozích položkách výčtu mimořádných opatření. Samozřejmě nepůjde o činnosti stejné, to by ust. písm. i) postrádalo smysl. Současně však nemůže jít o jakoukoliv myslitelnou lidskou činnost. Míra obdoby musí být posuzována jak z hlediska povahy takové činnosti a jejího vztahu k účelu právní úpravy, tedy zvládnutí epidemie či jejímu předcházení (např. rizikovitost těchto činností pro šíření epidemie apod.), tak ale také z hlediska intenzity zásahu stěžovatele do práv adresátů opatření vydaného podle tohoto ustanovení, zejména základních práv garantovaných ústavním pořádkem České republiky“ (rozsudek NSS č. j. 6 As 114/2020-63, body 143 a 144). Ust. § 69 odst. 1 písm. i) zákona o ochraně veřejného zdraví tedy rozhodně nelze chápat jako zmocnění odpůrce přijmout taková opatření, která leží mimo rámec vymezený v písm. a) až h) tohoto ustanovení zákona. [...]

Z uvedeného lze dovodit, že **na základě § 69 odst. 1 písm. i) zákona o ochraně veřejného zdraví by sice bylo možné uzavřít jiné provozovny než provozovny uvedené v § 69 odst. 1 písm. b) tohoto zákona, avšak prostřednictvím § 69 odst. 1 písm. i) zákona o ochraně veřejného zdraví nelze obcházet podmínku, že uzavření provozoven má směřovat k omezení styku osob podezřelých z nákazy** (rozsudek č. j. 6 Ao 11/2021-48, bod 78 *in fine*).

Nejvyšší správní soud tedy přisvědčil navrhovateli, že **omezení činnosti provozoven stravovacích služeb (a heren a kasin) prostřednictvím zákazu přítomnosti veřejnosti v těchto provozovnách [čl. I bod 1 písm. a) a bod 4 písm. a)] je zjevně nezákonné, a proto mimořádné opatření v tomto rozsahu zrušil.** Nejvyšší správní soud nepovažoval za nutné zabývat se dále tím, zda jsou tyto části mimořádného opatření řádně odůvodněny a zda jsou přiměřené sledovanému cíli. [...]

Omezení soukromých akcí

Navrhovatel dále napadl čl. I bod 15 mimořádného opatření, jímž se omezují „spolkové, sportovní, taneční, tradiční a jim podobné akce a jiná shromáždění, slavnosti, poutě, přehlídky, ochutnávky, oslavy a jiné veřejné nebo soukromé akce, při nichž dochází ke kumulaci osob na jednom místě, tak, že je ve stejný čas možná přítomnost nejvýše 2 osob nebo při dodržení následujících podmínek nejvýše 10 osob, koná-li se akce ve vnitřních prostorech, nebo 50 osob, koná-li se tato akce výhradně ve vnějších prostorech; osoby účastné akce s přítomností více než 2 osob musí prokázat, že splňují podmínky stanovené v bodu I/18, a po celou dobu akce, nestanoví-li mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví upravující používání ochranných prostředků dýchacích cest jinak, používají ochranný prostředek dýchacích cest (nos, ústa), kterým je respirátor nebo obdobný prostředek (vždy bez výdechového ventilu) naplňující minimálně všechny technické pod-

mínky a požadavky (pro výrobek), včetně filtrační účinnosti alespoň 94 % dle příslušných norem, není-li v tomto mimořádném opatření stanoveno jinak“; mimořádné opatření dále stanoví případy, na něž se tyto podmínky nevztahují. Navrhovatel se domáhá pouze zrušení vyznačených slov „nebo soukromé“ s tím, že **zákaz soukromých akcí považuje za nepřiměřený zásah do svého soukromého a rodinného života.**

Tato část mimořádného opatření se zjevně opírá o § 2 odst. 2 písm. e) pandemického zákona [...]. Nejvyšší správní soud v již mnohokrát zmiňovaném rozsudku č. j. 6 Ao 11/2021-48 dospěl k závěru, že „akcí“ ve smyslu citovaného ustanovení je **pouze organizovaná činnost nebo společenská událost pořádaná za určitým účelem a zaměřená k určitému cíli, nedopadá naopak např. na neorganizovaná setkání několika osob v rámci rodiny.** Nejvyšší správní soud však nekonstatoval, že by bylo omezení soukromých (organizovaných) akcí problematické, naopak uznal, že omezení veřejných a soukromých setkávání s cílem zamezit komunitnímu šíření infekce je vhodným opatřením sledujícím potlačení pandemie (bod 46 citovaného rozsudku).

Odpůrci nelze vytýkat, že by závěry rozsudku č. j. 6 Ao 11/2021-48 v tomto ohledu nereflektoval, a způsobil tak nezákonnost mimořádného opatření v napadené části. Naopak v odůvodnění mimořádného opatření s odkazem na citovaný rozsudek uvedl, že „se soukromou nebo veřejnou akcí rozumí organizovaná činnost nebo společenská událost pořádaná za určitým účelem a zaměřená k určitému cíli. Zákaz konání veřejných nebo soukromých akcí nedopadá na situace, jako je návštěva rodičů či sourozenců nežijících v jedné domácnosti, neboť je nelze pokládat za organizované (či konané nebo pořádané) podniky, a to ani tehdy, když se v souladu se společenskými konvencemi na takové návštěvě účastníci domluví, jsou na ni pozváni, pozvou se sami či jí jen předem ohlásí.“ Možnost omezit akce soukromého charakteru Nejvyšší správní soud doposud nijak nevyločil.

[...] Nejvyšší správní soud dále uvádí, že z epidemiologického hlediska není podstatné, zda je akce veřejná, nebo soukromá, důležité je spíše to, kde se koná (zda venku, či ve vnitřních prostorech, popř. na jak velké ploše) či kolik osob a za jakých podmínek se jí účastní. Proto **nelze omezení soukromých akcí – za současného omezení veřejných akcí – považovat za nepřiměřený zásah do práv navrhovatele.** [...]

Komentář:

Komentované rozhodnutí představuje jedno z řady rozhodnutí Nejvyššího správního soudu týkajících se přezkumu opatření vydávaných v době pandemie covid-19, a to za účinnosti tzv. pandemického zákona (zákon č. 94/2021 Sb.).

V jedné části rozhodnutí jde o případy, kdy byla mimořádná opatření Ministerstva spravedlnosti rušena z důvodu nedostatečného odůvodnění (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 5. 2021, č. j. 3 Ao 3/2021-27).

Ve druhé části jde o rozhodnutí, která se věcně argumentačně vypořádávala se zákazy a omezeními, která tato opatření přinesla; do této skupiny pak patří i komentované rozhodnutí.

Kromě něj jmenujme i např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2021, č. j. 8 Ao 1/2021-133, kterým bylo shledáno mimořádné opatření k samotestování zaměstnanců v rozporu se zákonem. Dále např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 6. 2021, č. j. 9 Ao 3/2021-41 a č. j. 10 Ao 2/2021-107, označily za nezákonný zákaz prezenční výuky základních a mateřských škol. Naopak zrušeno nebylo mimořádné opatření, týkající se povinného testování žáků a studentů (rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 5. 2021, č. j. 5 Ao 1/2021-65).

Komentované rozhodnutí Nejvyššího správního soudu se zabývá nejen právní úpravou obsaženou v pandemickém zákoně (účinnou do 28. 2. 2021), ale i právní úpravou obsaženou v § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví, z jehož perspektivy bylo omezení činnosti provozoven stravovacích služeb a provozu heren a kasin také posuzováno. Navazuje přitom již na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Ao 5/2021-73, ve kterém Nejvyšší správní soud upozornil, že výklad zastávaný Ministerstvem zdravotnictví opomíjí úvod § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví, zužující toto ustanovení na omezení styku osob podezřelých z nákazy.

V komentovaném rozhodnutí Nejvyšší správní soud dospěl k tomu, že **sice nelze vyloučit, že ve výjimečných, zcela extrémních případech bude ohniskem nákazy celá ČR a podezřelým z nákazy bude každý, ačkoli pak by bylo namístě především vyhlášení nouzového stavu. Ust. § 69 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví však nelze chápat tak, že se o takovou situaci jedná bez dalšího. Neopravňuje ministerstvo k vydávání plošných preventivních opatření, aniž by tvrdilo a dokázalo, že skutečně lze celé území ČR označit za ohnisko nákazy** (srov. T. Boková: Jarní pandemická sezóna: pokus o shrnutí jarní judikatury NSS k přezkumu mimořádných opatření v režimu pandemického zákona, Soudní rozhledy č. 7-8/2021, str. 219).

Na komentované rozhodnutí pak časově navazuje také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 7. 2021, č. j. 1 Ao 5/2021-73, který závěry přijaté v komentovaném rozhodnutí rozšířil i na uzavření provozoven ubytovacích a stravovacích služeb.

✦ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

ADVOKÁTI, NOTÁŘI, SOUDCI A SOUDY

- menší změny zákona o advokacii
- zásadní změny notářského řádu od 1. 9. 2021
- velké změny zákona o soudech a soudcích od 1. 1. 2022

více na www.sou.sagit.cz

Soudní dvůr EU:

K zákazu nosit na pracovišti viditelnou formu svého přesvědčení

Zákaz nosit na pracovišti jakoukoli viditelnou formu vyjádření politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení může být odůvodněn potřebou zaměstnavatele prezentovat se vůči zákazníkům neutrálním způsobem nebo předcházet společenským konfliktům. Toto odůvodnění však musí odpovídat skutečné potřebě zaměstnavatele a v rámci sladění dotčených práv a zájmů mohou vnitrostátní soudy zohlednit kontext vlastní jejich členskému státu, a zejména vnitrostátní ustanovení, která jsou příznivější pro ochranu svobody náboženského vyznání.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. 7. 2021 ve spojených věcech C-804/18 a C-341/19, WABE a MH Müller Handel

Z odůvodnění:

I. X. a M. J., zaměstnané ve společnostech založených podle německého práva v případě prvně uvedené jako specializovaná vychovatelka a v případě druhé jako asistentka prodeje a pokladní, nosily na svých pracovištích muslimský šátek. Vzhledem k tomu, že zaměstnavatel I. X., sdružení WABE eV, měl za to, že nošení takového šátku neodpovídá politice politické, filozofické a náboženské neutrality uplatňované vůči rodičům, dětem a třetím osobám, požádal ji o odložení tohoto šátku, a když odmítla, dvakrát ji uvolnil dočasně z práce a uložil jí napomenutí.

Zaměstnavatel M. J., společnost MH Müller Handels GmbH, v situaci, kdy M. J. odmítla tento šátek na pracovišti odložit, ji nejprve přidělil na jiné pracovní místo, které jí umožňovalo uvedený šátek nosit, poté ji poslal domů a nařídil jí, aby se dostavila na pracoviště bez nápadných a rozměrných symbolů vyjádření jakéhokoliv politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení.

I. X. podala k Arbeitsgericht Hamburg (pracovní soud v Hamburku, Německo) žalobu, kterou se domáhala, aby sdružení WABE bylo uloženo odstranit z jejího osobního spisu napomenutí týkající se nošení muslimského šátku. M. J. podala k vnitrostátním soudům žalobu na určení neplatnosti pokynu, který jí dala společnost Müller Handel, a na náhradu utrpěné škody. Vzhledem k tomu, že M. J. měla před uvedenými soudy ve věci úspěch, podala společnost Müller Handel opravný prostředek – „Revision“ k Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovní soud, Německo).

V tomto kontextu se oba předkládající soudy rozhodly dotázat Soudního dvora na výklad směrnice 2000/78. Soudnímu dvoru byla zejména položena otázka, zda interní pravidlo podniku, které zakazuje zaměstnancům nosit na pracovišti jakýkoli viditelný symbol politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení, zakládá ve vztahu k zaměstnancům, kteří z důvodu náboženských pravidel

dodržují určitá pravidla oblékání, přímou či nepřímou diskriminaci na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, za jakých podmínek může být případné rozdílné zacházení nepřímo založené na náboženském vyznání nebo přesvědčení vyplývající z takového pravidla odůvodněno a které skutečnosti mají být zohledněny při přezkumu přiměřenosti takového rozdílného zacházení.

V rozsudku velkého senátu Soudní dvůr zejména upřesnil, za jakých podmínek může být odůvodněno rozdílné zacházení nepřímo založené na náboženském vyznání nebo přesvědčení, vyplývající z takového interního pravidla.

Závěry Soudního dvora EU

Soudní dvůr EU na prvním místě v souvislosti s věcí C-804/18 posuzoval, zda interní pravidlo podniku, které zakazuje zaměstnancům nosit na pracovišti jakýkoli viditelný symbol politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení, zakládá ve vztahu k zaměstnancům, kteří z důvodu náboženských pravidel dodržují určitá pravidla oblékání, přímou diskriminaci na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, kterou směrnice 2000/78 zakazuje.

Soudní dvůr k tomu uvedl, že nošení symbolů nebo oděvů k vyjádření náboženského vyznání nebo přesvědčení spadá pod „svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání“. Pro účely použití směrnice 2000/78 se kromě toho výrazy „náboženské vyznání“ a „přesvědčení“ považují za dvě strany jednoho a téhož důvodu diskriminace.

Soudní dvůr dále připomněl svou judikaturu, podle které takové pravidlo nezakládá přímou diskriminaci, jelikož se vztahuje bez rozdílu na jakýkoli projev takového přesvědčení a se všemi zaměstnanci podniku zachází stejným způsobem, když jim obecným způsobem a bez rozdílu ukládá povinnost neutrálního oděvu a brání v nošení takovýchto symbolů. Podle Soudního dvora EU není tento závěr zpochybněn okolností, že někteří zaměstnanci dodržují náboženská pravidla, která vyžadují nošení určitého oděvu. Takové pravidlo, jak je výše uvedeno, sice může způsobit takovým zaměstnancům obzvláštní nepříjemnosti, avšak tato okolnost nemá vliv na závěr, že toto pravidlo, které vyjadřuje politi-

ku politické, filozofické a náboženské neutrality zaměstnavatele, v zásadě nezavádí rozdílné zacházení se zaměstnanci na základě kritéria neoddělitelně spjatého s náboženským vyznáním nebo přesvědčením. V projednávaném případě bylo podle všeho dotčené pravidlo uplatňováno obecně a bez rozdílu, jelikož dotčený zaměstnavatel požádal také zaměstnankyni, která nosila křížek, aby jej odložila.

Soudní dvůr dospěl k závěru, že za těchto podmínek takové pravidlo, o jaké se jedná v původním řízení, **nezakládá** ve vztahu k zaměstnancům, kteří z důvodu náboženských předpisů dodržují určitá pravidla oblékání, **přímou diskriminaci** na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení.

Soudní dvůr EU na druhém místě zkoumal, zda rozdílné zacházení nepřímou založené na náboženském vyznání nebo přesvědčení vyplývající z takového interního pravidla může být odůvodněno vůči zaměstnavatele uplatňovat vůči svým zákazníkům nebo uživatelům politiku politické, filozofické a náboženské neutrality s cílem zohlednit jejich legitimní očekávání. Na tuto otázku **odpověděl kladně**, přičemž zároveň určil, které skutečnosti podmiňují tento závěr.

V tomto ohledu Soudní Dvůr EU nejprve konstatoval, že vůči zaměstnavatele uplatňovat ve vztazích se zákazníky politiku politické, filozofické nebo náboženské neutrality lze považovat za legitimní cíl. Soudní dvůr nicméně upřesnil, že sama tato vůle jako taková nepostačuje k objektivnímu odůvodnění rozdílného zacházení nepřímou založeného na náboženském vyznání nebo přesvědčení, jelikož **objektivní povaha takového odůvodnění může být konstatována pouze v případě skutečné potřeby tohoto zaměstnavatele.** Relevantními skutečnostmi při určení takové potřeby jsou zejména práva a legitimní očekávání zákazníků nebo uživatelů, a konkrétněji v oblasti vzdělávání práni rodičů, aby se jejich dětem věnovaly osoby, které při kontaktu s nimi neprojevují své náboženské vyznání nebo přesvědčení. **Při posouzení existence takové potřeby je obzvláště relevantní, aby zaměstnavatel předložil důkaz, že v případě neexistence takové politiky neutrality by byla narušena jeho svoboda podnikání, jelikož vzhledem k povaze jeho činnosti nebo kontextu této činnosti by byl vystaven nepříznivým důsledkům.**

Soudní dvůr EU dále upřesnil, že uvedené rozdílné zacházení musí být způsobilé zajistit řádné uplatňování uvedené politiky neutrality, což předpokládá, že **tato politika je prováděna soudržným a systematickým způsobem.** Konečně zákaz nosit na pracovišti jakýkoli viditelný symbol politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení **musí být omezen na to, co je skutečně nezbytné** s ohledem na skutečný rozsah a závažnost nepříznivých důsledků, kterým se zaměstnavatel snaží takovým zákazem zabránit.

Na třetím místě Soudní dvůr EU v souvislosti s věcí C-341/19 zkoumal, zda nepřímá diskriminace na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení vyplývající z interního pravidla podniku, které zakazuje nošení viditelných politických, filozofických nebo náboženských symbolů na pracovišti s cílem zajistit v rámci tohoto podniku politiku neutrality, může být odůvodněna pouze tehdy, pokud se tento zákaz vztahuje na jakoukoli viditelnou formu vyjádření takového přesvědčení, nebo zda lze připustit zákaz omezený na nošení nápadných a rozměrných symbolů, pokud je uplatňován soudržně a systematicky. V tomto ohledu zdůraznil, že takový omezený zákaz se může

závažněji dotknout osob, které se hlásí k náboženským, filozofickým a nekonfesionálním směrům, které vyžadují nošení oděvu nebo nápadného rozměrného symbolu, jako je šátek. Pokud je tedy kritérium nošení nápadných rozměrných symbolů výše uvedených přesvědčení neoddělitelně spjato s jedním či několika určitými náboženskými vyznáními nebo přesvědčeními, bude mít zákaz nosit tyto symboly na základě takového kritéria za následek, že s některými zaměstnanci bude zacházeno méně příznivě než s jinými na základě jejich náboženského vyznání nebo přesvědčení, což se rovná přímé diskriminaci, kterou nelze odůvodnit. Pro případ, že by přímá diskriminace nebyla konstatována, Soudní dvůr EU poznamenal, že takové rozdílné zacházení, o jaké se jedná v původním řízení, by zakládalo, pokud ve skutečnosti znevýhodňuje osoby hlásící se k určitému náboženskému vyznání nebo přesvědčení, nepřímou diskriminaci, která může být odůvodněna pouze tehdy, pokud se zákaz vztahuje na jakoukoli viditelnou formu vyjádření náboženského, politického nebo filozofického přesvědčení. V tomto ohledu připomíná, že politika neutrality v rámci podniku může představovat legitimní cíl a musí odpovídat skutečné potřebě podniku, jako je předcházení společenským konfliktům nebo neutrální prezentace zaměstnavatele vůči zákazníkům, aby objektivně odůvodňovala rozdílné zacházení nepřímou založené na náboženském vyznání nebo přesvědčení. Aby přitom taková politika byla účinně uplatňována, **nelze připustit žádný viditelný projev politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení**, jsou-li zaměstnanci v kontaktu se zákazníky nebo mezi sebou, jelikož nošení jakéhokoli symbolu, i malého, ohrožuje způsobilost pravidla dosáhnout sledovaného cíle.

Na čtvrtém místě Soudní dvůr EU rozhodl, že vnitrostátní ustanovení na ochranu svobody náboženského vyznání mohou být v rámci přezkumu přiměřenosti rozdílného zacházení nepřímou založeného na náboženském vyznání nebo přesvědčení zohledněna jako příznivější ustanovení. V tomto ohledu za prvé připomněl, že při přezkumu přiměřenosti – ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. b) bodu i) směrnice 2000/78 – omezení vyplývajícího z opatření, které má zajistit uplatňování politiky politické, filozofické a náboženské neutrality, je třeba zohlednit jednotlivá dotčená práva a svobody a **vnitrostátním soudům přísluší, aby s ohledem na všechny skutečnosti vyplývající z předmětného spisu zohlednily existující zájmy a omezily omezení dotčených svobod na to, co je skutečně nezbytné.** To umožňuje zajistit, je-li dotčeno více základních práv a zásad zakotvených ve Smlouvách, aby byl při posuzování dodržování zásady proporcionality zachován nezbytný soulad požadavků vážících se k ochraně jednotlivých dotčených práv a zásad a spravedlivá rovnováha mezi nimi.

Za druhé konstatoval, že jelikož unijní normotvůrce ve směrnici 2000/78 sám neprovedl nezbytné sladění mezi svobodou myšlení, přesvědčení a náboženského vyznání a legitimními cíli, kterých se lze dovolávat jako odůvodnění nerovného zacházení, a ponechal toto sladění na členských státech a jejich soudech, umožnil zohlednit kontext vlastní každému členskému státu a přiznat každému z nich v rámci tohoto sladění prostor pro uvážení.

❖ Rozhodnutí za využití informačního servisu SD EU připravila JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Evropský soud pro lidská práva:

K hromadnému sledování elektronické komunikace osob zpravodajskými službami

Rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 25. 5. 2021 ve věci *Big Brother Watch a ostatní v. Spojené království (GC)*, stížnosti č. 58170/13, 62322/14, 24969/15

Shrnutí fakt:

Stěžovatelé, kterými jsou fyzické a právnické osoby včetně novinářů, si stěžovali na rozsah a závažnost programů vlády zaměřených na sledování elektronické komunikace. Stěžovatelé stížnosti předložili poté, kdy bývalý zaměstnanec Národní bezpečnostní agentury Spojených států amerických (NSA) Edward Snowden veřejně upozornil na existenci hromadného sledování elektronické komunikace zpravodajskými službami Spojených států amerických a Spojeného království. Stěžovatelé byli přesvědčeni, že s ohledem na povahu jejich aktivit bylo pravděpodobné, že jejich elektronickou komunikaci a/nebo komunikační údaje sledovaly buď britské zpravodajské služby samotné, nebo jim je předávali poskytovatelé komunikačních služeb nebo zahraniční zpravodajské služby (např. NSA).

V rozsudku ze dne 13. 9. 2018 senát ESLP shledal, že hromadné zachytávání komunikace a získávání údajů od poskytovatelů komunikačních služeb je porušením čl. 8 a 10 Úmluvy. Naopak u zpravodajského sdílení informací s dalšími státy ESLP porušení čl. 8 neshledal. Stěžovatelé požádali o postoupení věci Velkému senátu ve smyslu čl. 43 Úmluvy.

Předmět stížnosti:

Stěžovatelé namítali porušení čl. 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života a korespondence), které mělo spočívat v hromadném sledování elektronické komunikace, v získávání informací od zahraničních vlád a/nebo zpravodajských služeb a v získávání údajů od poskytovatelů komunikačních služeb. Někteří ze stěžovatelů si rovněž stěžovali na porušení čl. 10 Úmluvy (svoboda projevu) v souvislosti s jejich činností novinářů a mediálních organizací.

Tři stížnosti ve věci *Big Brother Watch a ostatní* byly podány k ESLP v letech 2013, 2014 a 2015. V rozsudku ze dne 13. 9. 2018 senát ESLP shledal, že hromadným sledováním komunikace došlo k porušení čl. 8 a 10 Úmluvy. ESLP dospěl k závěru, že získávání údajů od poskytovatelů komunikačních služeb představovalo porušení čl. 8 a 10 Úmluvy, avšak získávání zachycené komunikace od zahraničních vlád a/nebo od zpravodajských služeb shledal v souladu s Úmluvou.

Rozhodnutí ESLP:

K namítanému porušení čl. 8 Úmluvy:

ESLP k režimu hromadného sledování komunikace podle zákona o úpravě vyšetřovacích pravomocí (*the Regulation of Investigatory Powers Act 2000*) uvedl následující. Čl. 8 je aplikovatelný na každou fázi procesu hromadného sledování komunikace, přičemž míra zásahu do práva na soukromí se zvyšuje s tím, jak proces postupuje různými fázemi, jedná se zejména o: 1. zachycování a počáteční uchovávání komunikace a souvisejících komunikačních údajů; 2. aplikace konkrétních „selektorů“ (např. e-mailové adresy nebo telefonní čísla) na uchovávanou komunikaci a na související komunikační údaje; 3. přezkum obsahu vybraných komunikací a souvisejících komunikačních údajů analyticky; 4. následné uchovávání údajů a používání „konečného produktu“, včetně sdílení údajů s třetími stranami.

Ve věcech *Weber a Saravia proti Německu a Liberty a ostatní proti Spojenému království* ESLP aplikoval minimální kritéria vytvořená jeho judikaturou na cílené odposlechy. ESLP se však v těchto případech nezabýval skutečností, že cílené odposlechy a hromadné sledování komunikace se v mnoha ohledech liší. Na rozdíl od cíleného odposlechu, hromadné sledování je obecně zaměřeno na mezinárodní komunikaci a používá se převážně pro shromažďování zahraničních zpravodajských informací a pro identifikaci nových hrozeb od známých i neznámých aktérů. Tam, kde jsou zacíleny konkrétní osoby, jejich zařízení nejsou monitorována a zpravodajské služby na hromadné zachycenou komunikaci spíše používají „selektory“. Účelem hromadného sledování komunikace je v zásadě spíše prevence než vyšetřování určitého cíle nebo trestného činu. Je nezbytné, aby vnitrostátní právo jasně a detailně stanovilo důvody, pro které lze hromadné sledování povolit, a okolnosti, za kterých může být komunikace jednotlivců zachycována. Navíc je důležitý dohled a přezkum, a to s ohledem na riziko zneužití a na legitimní potřebu utajení.

S ohledem k šíření hrozeb, kterým státy byly nuceny čelit ze strany mezinárodních aktérů, kteří ke komunikaci používali internet a kteří se často vyhýbali odhalení za pomoci sofistikovaných technologií, ESLP usoudil, že státy disponují širokým prostorem pro uvážení (*margin of appreciation*) při rozhodování o tom, jaký druh systému sledování je nezbytný k ochraně národní bezpečnosti. **Rozhodnutí o zavedení režimu hromadného sledování komunikace proto samo o sobě nebylo porušením čl. 8 Úmluvy.**

Je rovněž třeba vzít v úvahu stoupající míru zasahování

do práv jednotlivců chráněných čl. 8 Úmluvy, a to v souvislosti s tím, jak hromadné sledování postupuje různými fázemi, což znamená, že potřeba ochrany je největší na konci procesu, kdy jsou informace o konkrétní osobě analyzovány nebo kdy je obsah komunikace přezkoumáván analyticky. Proto **celý proces musí být provázen zárukami „od počátku do konce“**, což znamená, že: 1. na vnitrostátní úrovni je v každé fázi třeba provádět hodnocení nezbytnosti a proporcionality opatření; 2. hromadné sledování musí podléhat nezávislé autorizaci, a to již od okamžiku, kdy jsou definovány cíle a rozsah operace; 3. operace musí podléhat dohledu a nezávislému přezkumu *ex post facto*. Toto jsou základní záruky pro to, aby režim hromadného sledování odpovídal požadavkům čl. 8 Úmluvy.

Při přezkumu režimu hromadného sledování komunikace se ESLP zaměřuje především na to, zda vnitrostátní právo poskytovalo dostatečné záruky proti zneužití a zda celý proces podléhal uvedeným zárukám „od počátku do konce“. Pro vyhodnocení postupu žalovaného státu ESLP musel vzít v potaz ještě širší škálu kritérií než ta, která použil dříve ve věci *Weber a Saravia proti Německu*. ESLP tudíž v rámci zkoumání toho, zda byly v daném případě naplněny podmínky „v souladu se zákonem“ a „nezbytnosti“, hodnotil, zda vnitrostátní právo jasně definovalo několik klíčových kritérií pro to, **aby režim hromadného sledování mohl být označen, že je v souladu se standardy stanovenými Úmluvou. ESLP v této souvislosti vymezil následující kritéria:**

1. Stanovení důvodů, pro které může být hromadné sledování komunikace povoleno.
2. Stanovení podmínek, za kterých může být komunikace osob zachycována.
3. Řízení o udělení povolení – povolovací orgán posuzuje nezbytnost a proporcionalitu hromadného sledování, musí být nezávislý na exekutivě a musí vymezit druhy nebo kategorie „selektorů“, které budou v rámci sledování použity.
4. Stanovení postupu pro výběr, přezkum a použití zachyceného materiálu.
5. Stanovení bezpečnostních opatření v rámci sdělování zachyceného materiálu jiným stranám.
6. Stanovení časového omezení pro zachycování a ukládání zachyceného materiálu, včetně podmínek pro jeho výmaz a zničení.
7. Vymezení průběhu dohledu ze strany nezávislého orgánu v každé fázi procesu hromadného sledování.
8. Nezávislý a účinný přezkum *ex post facto* průběhu hromadného sledování komunikace, který je dostupný každému, kdo má podezření, že je jeho komunikace sledována zpravodajskými službami.

Na základě těchto nových kritérií aplikovatelných na režim hromadného sledování ESLP dospěl k závěru, že v daném případě režim hromadného sledování nepodléhal dostatečným zárukám „od počátku do konce“ tak, aby byla zaručena dostatečná ochrana proti svévoli a riziku zneužití. Předmětný režim trpěl konkrétně třemi vadami: a) neexistencí nezávislé autorizace k hromadnému sledování; b) neuvedením druhů „selektorů“ v žádosti o povolení hromadného sledování; c) nezajištění toho, aby „selektory“ vážící se k jednotlivcům

podléhaly předběžnému internímu schválení. Tyto nedostatky se týkaly nejenom zachycování obsahu komunikace, ale také zachycování souvisejících komunikačních údajů.

ESLP neshledal dostatečnými ani dohled, který nad zpravodajskými službami zajišťoval komisař pro zachycování komunikace, ani přezkum, který prováděl tribunál pro vyšetřovací pravomoci, a který přezkoumával stížnosti občanů na nezákonné sledování jejich komunikace zpravodajskými službami. Dle mínění ESLP tyto záruky nebyly dostatečné k tomu, aby vyvážily uvedené nedostatky režimu hromadného sledování komunikace. Tyto nedostatky znamenaly, že v rámci hromadného sledování komunikace nebylo možné zasahovat do práv občanů na soukromý život pouze do té míry, která je nezbytná v demokratické společnosti. **ESLP proto dospěl k závěru, že režim hromadného sledování komunikace nesplňoval požadavek „kvality zákona“**, a že tudíž neumožňoval, aby zásah do práva garantovaného čl. 8 Úmluvy byl omezen na míru „nezbytnou v demokratické společnosti“. **ESLP jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.**

K otázce přijímání zpravodajských informací od zahraničních vlád a/nebo zpravodajských služeb ESLP uvedl následující. Žádost o zachycený materiál musela mít základ ve vnitrostátním právu, které muselo být dotyčné osobě dostupné a jeho účinky musely být předvídatelné (*Roman Zakharov v. Rusko* [GC]). Rovněž bylo nutné stanovit jasná a podrobná pravidla, která občanům poskytla adekvátní informace o okolnostech a podmínkách, za nichž jsou státní orgány oprávněny podat takovou žádost, a která poskytovala účinné záruky proti obcházení vnitrostátního práva a/nebo závazků států podle Úmluvy. Co se týče obdrženého materiálu, přijímající stát musel mít stanovena pravidla ohledně zkoumání, použití a uchovávání takového materiálu a ohledně jeho dalšího přenosu, výmazu a zničení. Jakýkoli režim, který umožňuje zpravodajským službám požadovat od států buď zachycování komunikace, nebo zachycený materiál, nebo mít k takovému materiálu přímý přístup, musí podléhat nezávislému dohledu a musí také existovat možnost nezávislého přezkumu *ex post facto*.

Právo Spojeného království stanovilo jasná a podrobná pravidla, na jejichž základě byly zpravodajské služby oprávněny požadovat od zahraničních zpravodajských služeb zachycený materiál, a která rovněž stanovila, jakým způsobem měl být obdržený materiál prověřen, používán a uchováván. ESLP dále zohlednil úlohu komisaře pro zachycování komunikace a tribunálu pro vyšetřovací pravomoci. **ESLP proto vyjádřil uspokojení nad tím, že režim požadování a přijímání zpravodajských informací podléhal dostatečnému dohledu a že byl k dispozici účinný přezkum *ex post facto* činností, které byly vykonávány v rámci režimu hromadného sledování.** ESLP shledal, že za těchto okolností existovaly dostatečné záruky na ochranu proti zneužití a proti tomu, aby příslušné státní orgány nevyužívaly žádosti o materiál zachycený zahraničními zpravodajskými službami pro obcházení jejich povinností, jež jim ukládá vnitrostátní právo a Úmluva. ESLP tudíž rozhodl, že **nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy ohledně režimu přijímání zpravodajských informací od zahraničních zpravodajských služeb.** ESLP zároveň konstatoval, že v tomto ohledu nedošlo ani k porušení čl. 10 Úmluvy, jelikož nevznikla separátní otázka nad rámec stížnosti na porušení čl. 8.

Stěžovatelé si ve druhém ze spojených případů stěžovali na režim získávání komunikačních údajů od poskytovatelů komunikačních služeb podle zákona o úpravě vyšetřovacích pravomocí. Ohledně této otázky se Velký senát ESLP jednomyslně ztotožnil s dřívějšími závěry senátu ESLP, že došlo k porušení čl. 8 a 10 Úmluvy, jelikož tento režim nebyl „v souladu se zákonem“.

K namítanému porušení čl. 10 Úmluvy:

V rámci hromadného sledování komunikace mohly zpravodajské služby úmyslně sledovat důvěrný novinářský materiál, a to na základě použití „selektorů“ nebo vyhledávacích výrazů, spojených s konkrétním novinářem nebo tiskovou agenturou. Tím může docházet k narušení ochrany novinářských zdrojů ještě do vyšší míry než samotným příkazem k odhalení novinářského zdroje. Takový zásah svojí mírou odpovídá zásahu způsobenému v důsledku prohlídky domova nebo pracoviště novináře. Z toho důvodu je nutné, aby použití takových „selektorů“ nebo vyhledávacích výrazů zpravodajskými službami předem schválil soud nebo jiný nestranný a nezávislý orgán s rozhodovací pravomocí, který by rozhodl o tom, zda jejich použití je „odůvodněno převládajícím veřejným zájmem“ a zda nelze použít jiné, méně rušivé prostředky ke splnění cíle ve veřejném zájmu.

K důvěrnému novinářskému materiálu lze mít v rámci hromadného sledování rovněž přístup neúmyslně. V takovém případě nelze předvídat míru zásahu do novinářské komunikace a do novinářských zdrojů. Ve věci *Weber a Saravia proti Německu* ESLP připustil, že zachycení komunikace, aniž by její obsah byl zkoumán, nepředstavuje zásah do čl. 10 Úmluvy. Nicméně vzhledem k tomu, že, s ohledem k technologickému vývoji, sledování, které není zaměřeno

přímo na jednotlivce, může mít velmi široký rozsah, je nezbytné, aby vnitrostátní právo obsahovalo pevná pravidla týkající se uchovávání, přezkumu, použití, dalšího přenosu a zničení takového důvěrného materiálu. Navíc, pokud se ukáže, že komunikace nebo související komunikační údaje obsahují důvěrný novinářský materiál, jejich další ukládání a zkoumání analytikem je možné pouze tehdy, pokud je předem schváleno soudem nebo jiným nezávislým a nestranným rozhodovacím orgánem, který by rozhodl o tom, zda je další ukládání a zkoumání „odůvodněno převládajícím veřejným zájmem“.

ESLP připomněl, že ochrana novinářských zdrojů je klíčovou součástí svobody projevu. Oslabení takové ochrany by mělo nepříznivý dopad na důležitou roli tisku jako „hlídačeho psa“ a na jeho schopnost poskytovat přesné a spolehlivé informace. **ESLP byl proto znepokojen tím, že právní předpisy upravující hromadné sledování komunikace nestanovily žádnou povinnost, aby použití „selektorů“ vztahujících se k novinářům bylo povolováno soudem nebo jiným nezávislým a nestranným rozhodovacím orgánem. ESLP proto jednomyslně shledal porušení čl. 10 Úmluvy.**

Co se týče žádosti o údaje od poskytovatelů komunikačních služeb podle zákona o úpravě vyšetřovacích pravomocí, Velký senát ESLP se shodl se senátem ESLP v tom, že příslušný režim rovněž porušil čl. 10 Úmluvy, jelikož „nebyl v souladu se zákonem“. ESLP naopak konstatoval, že režim pro přijímání zachyceného materiálu od zahraničních vlád a/nebo poskytovatelů komunikačních služeb není v rozporu s čl. 10 Úmluvy.

✿ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře mezinárodního práva Fakulty právnické Jihočeské univerzity v Plzni.

Glosa:

K rozhodnutí NS ohledně narovnání o právech zapisovaných do katastru nemovitostí

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2020, sp. zn. 24 Cdo 1810/2020

I. Východisko a vymezení právní otázky

V praxi dochází k případům, kdy je zpochybněno věcné právo, které se zapisuje do katastru nemovitostí. Pokud dotčené osoby chtějí napravit stávající situaci, není v praxi zcela jasné, jaké nástroje mají k dispozici.

Úprava obligačního práva obsahuje pro případy nejasností a pochybností ohledně obligačních práv a povinností institut **narovnání**. Předmětem narovnání, jak je upravuje

§ 1903 a násl. o. z., jsou jistě primárně **obligační práva**, což plyne nejen z jeho systematického zařazení v části čtvrté o. z. (relativní majetková práva), ale i z jeho dikce: „(...) *dosaavadní závazek lze nahradit novým závazkem* (...)“. Na druhou stranu § 1903 odst. 1 věta druhá o. z. explicitně obsahuje úpravu pro případ, kdy se narovnání týká **věcného práva k věci zapsané do veřejného seznamu** s tím, že pak účinky narovnání nastávají zápisem do tohoto seznamu. Z toho je zřejmé, že se **narovnání může týkat i práv věcných, a to i věcných práv k věci evidované v katastru nemovitostí**.

Tento závěr ostatně podporuje i § 11 o. z., podle kterého platí, že obecná ustanovení o vzniku, změně a zániku práv a povinností ze závazků v části čtvrté o. z. se použi-

ji přiměřeně i na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností. Přiměřeně lze tedy tato pravidla použít na vznik, změnu a zánik věcných práv. Zdůrazněme, že nejde o aplikaci obdobnou, nýbrž **přiměřenou**, která umožňuje zohlednit specifika oblastí, na kterou má být obligačně-právní úprava aplikována. Významným specifíkem věcných práv k nemovitostem je zejména tzv. intabulační princip, tj. že pro dispozice s těmito právy je zásadně zapotřebí vklad práva do katastru nemovitostí. Právě tuto skutečnost explicitně upravuje výše citovaný § 1903 odst. 1 věta druhá o. z.

Narovnání sporné situace má přinést nejen pouhou změnu zápisů v katastru nemovitostí, ale má skutečně do budoucna narovnat hmotněprávní stav. Účel narovnání tak významně přesahuje funkci např. tzv. souhlasného prohlášení, které může sloužit jako vkladová listina pro zápis do katastru nemovitostí, avšak není hmotněprávní skutečností, která může zakládat, měnit nebo rušit zapisovaná věcná práva.

Pro zjednodušení **pracujeme s případem sporného vlastnického práva**, avšak stejné problémy mohou vznikat i u jiných věcných práv, resp. jejich změn, pokud vyžadují vklad do katastru nemovitostí.

Pokud jde o sporné vlastnické právo, lze uvést např. situaci, kdy aktuální knihovní vlastník nabytí vlastnické právo od svého předchůdce na základě kupní smlouvy, jejíž platnost je nyní zpochybňována. Pokud by kupní smlouva byla skutečně neplatná, pak se knihovní vlastník skutečným vlastníkem nikdy nestal, jen mu v rozporu se skutečným právním stavem svědčí zápis práva v katastru. Pokud by naopak smlouva byla platná, je knihovní vlastník i skutečným vlastníkem. **Z dohody o narovnání může plynout, že se potvrzuje vlastnické právo knihovního vlastníka nebo vlastnické právo jeho právního předchůdce** (zde prodávajícího). Zejména na tyto případy podle našeho názoru míří § 1903 odst. 1 věta druhá o. z.

Pokud dohoda o narovnání potvrzuje vlastnické právo předchozího vlastníka (prodávajícího), pak tento případ nepůsobí zásadní praktické obtíže. Na základě takové dohody má být namísto současného knihovního vlastníka zapsán jeho právní předchůdce (prodávající). Prodávající bude do budoucna (po zápisu do katastru) vlastníkem, ať již původní kupní smlouva byla platná, či nikoli.

Složitější je situace, kdy má být potvrzeno vlastnické právo aktuálního knihovního vlastníka. Pro případ, kdy by knihovní vlastník nebyl skutečným vlastníkem (např. kupní smlouva by byla neplatná), zde musí být jak titul, tak i modus pro nabytí vlastnického práva. Dohoda o narovnání by byla titulem, sporné však je, jak dosáhnout modu, tj. vkladu do katastru nemovitostí, když zde osobě, která je v dohodě o narovnání uváděna jako vlastník, aktuálně již svědčí zápis vlastnického práva. **Klíčová je tato otázka: je možné dosáhnout vkladu vlastnického práva ve prospěch aktuálně zapsaného knihovního vlastníka?**

Někdy se namítá, že zde není splněn předpoklad tzv. knihovního předchůdce, tj. logická návaznost mezi dosavadním a novým zápisem. Princip knihovního předchůdce je postaven na úvaze, že změna zápisu v knize může být provedena pouze proti aktuálně zapsanému knihovnímu vlastníku, resp. knihovně jinak oprávněnému. Není tedy možné provést změnu zápisu např. na základě soudního rozhod-

nutí o určení vlastnického práva k nemovitosti ve sporu mezi A a B, když aktuální zápis vlastnického práva svědčí osobě C. Smyslem uvedeného principu je **ochrana aktuálního knihovního vlastníka**.

Z důvodu snahy vyhnout se porušení uvedeného principu se proto někdy navrhuje, aby došlo nejprve ke zpětnému převodu na právního předchůdce (prodávajícího) – přičemž tento převod by byl následován změnou zápisu v katastru – a pak teprve k novému (již nepochybnému) převodu na nabyvatele (s opětovnou změnou zápisu). Toto řešení však vystavuje aktuálního knihovního vlastníka obrovské právní nejistotě, protože přinejmenším po určitou dobu bude zbaven svého (domnělého) vlastnického práva, a to dokonce i v případech, kdy by ve skutečnosti byl vlastníkem již na základě původního nabývacího titulu. Namísto věcněprávního oprávnění by získal jen podstatně méně chráněnou pozici obligačně oprávněného. Nad rámec uvedeného je však třeba zdůraznit, že v právě uvedených případech by princip knihovního předchůdce stejně nebyl dotčen, neboť **právo je zapisováno proti aktuálnímu knihovnímu vlastníku s jeho souhlasem** (zde jde dokonce o zápis práva ve prospěch knihovního vlastníka)! K žádnému dotčení právní jistoty zde proto nemůže dojít!

Do této diskuse o použitelnosti institutu narovnání pro oblast věcných práv zapisovaných do katastru nemovitostí nyní zasáhl i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2020, sp. zn. 24 Cdo 1810/2020 (dále jen „rozsudek NS“), na který chceme v této glose poukázat. Pochopení tohoto rozhodnutí však bohužel ztěžuje skutečnost, že **popis některých skutkových zjištění prvostupňového i odvolacího soudu, a dokonce i sám závěr NS, nejsou zcela jasné.** Nejasnost formulace odůvodnění je rozsudku NS jistě na škodu, a to tím spíše, že má ambici precedenčního působení (dané rozhodnutí bylo schváleno k publikaci ve Sbirce soudních rozhodnutí a stanovisek).

II. Popis skutkového stavu a rozhodnutí prvostupňového a odvolacího soudu

Skutkový stav není v rozsudku NS popsán zcela jasně, nicméně z určitých indicií jej snad lze rekonstruovat následujícím způsobem. Dne 8. 3. 2016 došlo k uzavření kupní smlouvy, již byly převedeny určité nemovitosti na kupujícího (VGP Park Olomouc 5, a. s.). Následně došlo k převodu jedné z nemovitostí na další osobu (Technologický park, a. s.). Dne 26. 7. 2017 uzavřely strany kupní smlouvy ze dne 8. 3. 2016 a společnost Technologický park, a. s., dohodu o narovnání, a to „*vzhledem k paralelní existenci kupní smlouvy a smlouvy o doplatku, kdy existují pochybnosti o tom, jaká byla skutečná vůle prodávajícího a kupujícího při podpisu kupní smlouvy, a tedy o platnosti a závaznosti kupní smlouvy. Účastníci se tak dohodli o narovnání veškerých práv a povinností souvisejících s kupní smlouvou o doplatku, jakož i o vlastnictví pozemku s tím, že vlastníkem pozemku p. č. XY v k. ú. XY je kupující [žalobkyně a]) a vlastníkem pozemku p. č. XY v k. ú. XY je nyní účastník 5. Dále došlo k dohodě o navýšení sjednané kupní ceny u jednotlivých prodávajících a o způsobu úhrady tohoto doplatku.*“

Na základě této dohody se strany domáhaly vkladu vlastnického práva (použily však formulaci „vklad uznání existence vlastnického práva“). Podle všeho měla být jako vlastník do katastru zapsána osoba, již ovšem svědčil aktuální knihovní zápis na základě kupní smlouvy z roku 2016.

Katastrální úřad návrh na povolení vkladu práva zamítl. „Katastrální úřad své rozhodnutí odůvodnil tím, že vklad nelze povolit, neboť vkladová listina navržený vklad neodůvodňuje, jelikož předloženou dohodou o narovnání není vlastnické právo nabyté v rámci převodu na podkladě kupní smlouvy ze dne 8. března 2016 rušeno, měněno, ani z ní nevyplývá, že by toto právo bylo některým z účastníků kupní smlouvy zpochybňováno. Vkladem do katastru nemovitostí (...) je možné zapsat uznání existence či neexistence práv, ale pouze za situace, kdy v důsledku těchto uznání bude změněn obsah katastru v části, ve které se zapisují práva či osoby, kterým tato práva náleží.“ **Katastrální úřad tedy nepovažoval za možné povolit na základě dohody o narovnání zápis vlastnického práva ve prospěch aktuálního knihovního vlastníka.**

Proti rozhodnutí katastrálního úřadu brojily strany smlouvy **žalobou podle části páté o. s. ř. ke Krajskému soudu v Ostravě** (prvostupňový soud). Ten žalobu **zamítl**, neboť dospěl k závěru, že „z předmětné dohody o narovnání nevyplývá, že by na jejím základě došlo ke změně, zrušení či obnovení vlastnického práva, přičemž z této dohody ani nevyplývá, že by bylo nabytí vlastnického práva zapsaného do katastru nemovitostí zpochybňováno“. Z této formulace již není zcela jasné, co bylo skutečným důvodem pro zamítnutí žaloby. Prvostupňový soud zmiňuje dvě okolnosti: 1. z dohody o narovnání nevyplývá, že by bylo nabytí vlastnického práva na základě předchozí kupní smlouvy zpochybňováno, 2. z dohody ne plyne, že by vůle stran směřovala ke změně, zrušení či obnovení vlastnického práva. Druhý důvod pravděpodobně koresponduje s názorem katastrálního úřadu, tj. **i soud vyžaduje, aby na základě vkladové listiny došlo ke změně zápisu v katastru nemovitostí.**

K odvolání žalobkyň o věci rozhodoval **Vrchní soud v Olomouci**, který rozsudek prvostupňového soudu **potvrdil**. Svě rozhodnutí odůvodnil (podle textu rozsudku NS) takto: „(...) zápis uzavřené dohody o narovnání do katastru nespadá ani pod pojem vkladu do katastru, ani záznamu, ani poznámky. V katastru nemovitostí je žalobkyně a) stále zapsána jako vlastnice parc. č. XY na LV č. XY a mezi účastníky o této skutečnosti není žádný spor. Vlastnictví žalobkyně a) k předmětné nemovitosti není nijak zpochybňováno. Naopak předložená dohoda o narovnání se týká pouze toho, že k uzavřené kupní smlouvě, na základě které bylo vlastnické právo v katastru nemovitostí vyznačeno, byl uzavřen dodatek, který se však týkal pouze výše kupní ceny a její splatnosti. Dohoda o narovnání také žádnou jinou skutečnost neřeší. Není tedy důvod vkládat dohodu o narovnání do katastru nemovitostí, byť třeba v rámci poznámky.“

NS shrnuje závěry odvolacího soudu takto:

„a) zápis uzavřené dohody o narovnání do katastru nespadá ani pod pojem vkladu do katastru, ale ani záznamu či poznámky;

b) v katastru nemovitostí je žalobkyně a) stále (v době rozhodování odvolacího soudu byla) zapsána jako vlastnice předmětného pozemku;

c) vlastnictví žalobkyně a) k předmětnému pozemku není nijak zpochybňováno;

d) předložená dohoda o narovnání se týká pouze toho, že k uzavřené kupní smlouvě, na základě které byl povolen vklad do katastru, byl uzavřen dodatek, který se však týkal pouze výše kupní ceny a její splatnosti, přičemž dohoda o narovnání žádnou jinou skutečnost neřeší;

e) z důvodu ad d) nelze povolit vklad do katastru podle předmětné dohody o narovnání.“

III. Rozsudek NS

Proti rozsudku odvolacího soudu podaly žalobkyně **dovolání**. V něm vymezily následující otázky hmotného práva s tím, že je odvolací soud posoudil nesprávně (tučně zvýrazněno aut.).

„**Otázka č. 1:** Lze platně uzavřít dohodu o narovnání v situaci, kdy žádný z účastníků existenci narovnávaného práva aktivně nezpochybňuje, avšak je zde subjektivní pochybnost účastníků o existenci práva, důvodně založená na objektivně existujících skutečnostech?“

Na tuto otázku si odvolací soud odpověděl záporně, ačkoliv správná odpověď je kladná. Při jejím řešení se tak odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a proto je jeho rozhodnutí založené na nesprávném právním posouzení.

„**Otázka č. 2:** Lze dohodou o narovnání ve smyslu § 1903 odst. 1 věty druhé o. z. narovnat spor či pochybnost o existenci věcného práva k věci zapsané do veřejného seznamu takovým způsobem, že pochybnost o existenci tohoto práva bude odstraněna a existence tohoto práva uznána ve prospěch osoby, která je jako nositel práva ve veřejném seznamu zapsaná?“

Na otázku č. 2 odvolací soud taktéž odpověděl záporně, ačkoliv správná odpověď má být dle dovolatelů i zde kladná. Dovolací otázka č. 2 nicméně nebyla v této podobě v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena.

„**Otázka č. 3:** Lze v souladu s § 11 odst. 1 katastrálního zákona provést vklad uznání existence vlastnického práva do katastru nemovitostí v případě, kdy se v důsledku takového zápisu nemění osoba zapsaná v katastru nemovitostí jako vlastník?“

I na otázku č. 3, která taktéž zatím nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena, odvolací soud odpověděl záporně, byť správná odpověď je dle dovolatelů kladná.“

NS shledal dovolání přípustné, protože dosud **nebyly v rozhodování dovolacího soudu řešeny tyto otázky: 1. Zda lze provést vklad vlastnického práva k nemovitosti na základě narovnání (dohody o narovnání) obsahujícího uznání vlastnického práva k nemovité věci, a 2. a pokud ano, zda lze vklad podle (dohody o) narovnání (obsahující uznání vlastnického práva) provést i v případě, pokud by takovým zápisem nedošlo ke změně osoby (katastrálního) vlastníka, neboť jeho vlastnické právo není nijak zpochybňováno.**

V následujících částech rozsudku NS dovolací soud interpretuje rozhodnutí odvolacího soudu: „Z odůvodnění dovoláním napadeného rozsudku lze v zásadě vyvodit, že odvolací soud přisvědčil právnímu názoru soudu prvního stupně, který vyložil, že: „vkladem do katastru nemovitostí je možné zapsat uznání existence či neexistence práv, ale pouze za situace, kdy v důsledku těchto uznání bude změněn obsah katastru v části, ve které se zapisují práva či osoby, kterým tato práva náleží.“

Pokud totiž odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku uvedl,

že zápis uzavřené dohody o narovnání do katastru nespadá ani pod pojem vkladu do katastru, ale ani záznamu či poznámky, zjevně tak vyjádřil názor, že neexistuje (právní úprava neumožňuje provést) zápis uzavřené dohody o narovnání (tj. že se nekládá samotná dohoda či smlouva do katastru), nýbrž (ve vazbě na správně vyjádřený právní názor soudu prvního stupně v předchozím odstavci) že takový vklad lze za splnění zákonem stanovených podmínek provést na základě předmětného uznání, resp. na základě uzavřené dohody o narovnání, která by tak představovala nabývací titul, pakliže by vklad podle této dohody byl rozhodnutím katastrálního úřadu (případně soudu v řízení podle části páté o. s. ř.) povolen.

Narovnání tak může při splnění zákonem stanovených podmínek korigovat dosavadní katastrální stav, a učinit jej tak souladným s právním stavem (právní realitou), a to na podkladě provedeného zápisu ve formě vkladu příslušného věcného práva a jeho rozsahu k určité fyzické či právnické osobě. Resp. k předmětné korekci katastrálního stavu může dojít na základě vkladu, jímž se (na základě pravomocného rozhodnutí katastrálního úřadu o povolení vkladu) zapíše uznání existence nebo neexistence některého z práv uvedených v § 11 odst. 1 písm. a) až s) katastrálního zákona.“

Zatímco první dva uvedené odstavce jen reprodukuje názory odvolacího soudu, ve třetím odstavci již tento závěr tak jasný není. Lze však spíše vycházet z toho, že i zde je obsažen názor odvolacího soudu, a nikoli soudu dovolacího. Je také obvyklé, že dovolací soud vyjadřuje své vlastní názory až poté, co cituje příslušná ustanovení aplikovaných právních předpisů, a ta jsou citována teprve za těmito pasážemi.

Vlastní názor dovolacího soudu je tedy obsažen v těchto částech rozsudku NS: „V posuzovaném případě odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že vlastnické právo žalobkyně a není nijak (nikým) zpochybňováno, přičemž předložená dohoda o narovnání se týká pouze toho, že k uzavřené kupní smlouvě, na základě které bylo vlastnické právo v katastru nemovitostí vyznačeno, byl uzavřen dodatek, který se však týkal pouze výše kupní ceny a její splatnosti. Jinými slovy řečeno, odvolací soud vyložil, že předložená dohoda o narovnání neodůvodňuje zápis vzniku, změny či zániku vlastnického práva či uznání existence nebo neexistence takového práva k předmětnému pozemku ve vztahu k žalobkyni a), která byla v době rozhodování odvolacího soudu zapsána v katastru nemovitostí jako vlastnice uvedeného pozemku [v době rozhodování odvolacího soudu tak panovala ve vztahu k žalobkyni a) shoda mezi stavem zápisů v katastru nemovitostí a právním stavem o jejím výlučném vlastnictví uvedeného pozemku, které nikým nebylo zpochybňováno].

Nejvyšší soud tomuto závěru odvolacího soudu přisvědčuje, neboť dohodu o narovnání podle § 1903 o. z. lze považovat za vkladu schopnou v případě, pokud na jejím základě má dojít k uznání existence nebo neexistence některého z práv, s nímž katastrální zákon v § 11 odst. 1 písm. a) až s) připouští (při splnění dalších zákonných podmínek) zápis ve formě vkladu do katastru nemovitostí.

Jestliže v posuzovaném případě nepanovaly žádné pochybnosti o vlastnictví žalobkyně a) k předmětnému pozemku a pokud uzavřená dohoda o narovnání svým obsahem neodůvodňovala vznik, změnu, zánik či uznání existence nebo neexistence dosavadního, v katastru nemovitostí reflektovaného vlastnického

práva žalobkyně a), pak zde nebylo žádného věcného podkladu pro vyhovění žaloby, tj. pro duplicitní uznání vlastnického práva žalobkyně a), jakkoliv žalobkyní zformulovaný žalobní petit si pro svou určitou formulační insuficienci (arg.: ‚povoluje se vklad uznání existence vlastnického práva právního předchůdce žalobce I. společnosti VGP Park Olomouc 5 a. s....‘) vyžadoval procesní pozornost (předmětem vkladu není ‚uznání existence vlastnického práva‘, nýbrž zápis předmětného věcného práva ve prospěch fyzické či právnické osoby na podkladě vkladu schopné listiny), kterýžto nedostatek ovšem nemohl nic změnit na shora vyložených závěrech.

Na základě výše uvedeného lze tedy k předmětným právním otázkám, na nichž závisí rozhodnutí odvolacího soudu a které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, učinit následující závěry.

Vklad vlastnického práva k nemovitosti lze (při splnění stanovených náležitostí i podle katastrálních předpisů) provést také na základě dohody o narovnání obsahující uznání vlastnického práva k nemovité věci.

Dohodu o narovnání podle § 1903 o. z. lze považovat za vkladu schopnou v případě, pokud na jejím základě má dojít k uznání existence nebo neexistence některého z práv, s nímž katastrální zákon v § 11 odst. 1 písm. a) až s) připouští (při splnění dalších zákonných podmínek) zápis ve formě vkladu do katastru nemovitostí.

Lze tedy uzavřít, že z pohledu uplatněných dovolacích námitek je rozsudek odvolacího soudu v napadeném potvrzujícím výroku o věci samé věcně správný. Proto dovolací soud dovolání proti meritornímu výroku I. rozsudku odvolacího soudu podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl, a dovolání směřující proti nákladovému výroku II. pro jeho objektivní neprípustnost podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. odmítl.“ (tučně zvýrazněno aut.)

Lze tedy shrnout, že NS vyžaduje pro povolení vkladu vlastnického práva do katastru na základě dohody o narovnání dvě skutečnosti: **1. dohodou o narovnání dochází k uznání existence nebo neexistence práv, která se zapisují do katastru nemovitostí vkladem, 2. ohledně předmětného práva musí panovat pochybnosti.**

IV. Kritické hodnocení

Základním problémem rozsudku NS je to, že není zcela jasné, jak se stává k základní otázce, kterou řešily jak katastrální úřad, tak i prvostupňový a odvolací soud, tj. **zda lze na základě dohody o narovnání povolit vklad vlastnického práva i ve prospěch osoby, která je aktuálně zapsána jako knihovní vlastník.** Na tuto otázku totiž NS explicitně neodpovídá. Domníváme se však, že v odůvodnění rozhodnutí lze nalézt odpověď implicitní.

NS nikde výslovně neuvádí, že by zápisu práva mělo být na překážku, že podle dohody o narovnání má být zápis proveden ve prospěch aktuálního knihovního vlastníka. Spíše se zdá, že potvrzení závěru odvolacího soudu spočívá v tom, že předložená dohoda vlastně nebyla dohodou o narovnání. Ta totiž předpokládá existenci sporu nebo pochybností ohledně práv, která mají být dohodou narovnána (srov. § 1903 o. z.). Rozsudek NS přitom zdůrazňuje, že dovolací soud je

vázán skutkovým stavem, z něž odvolací soud při rozhodování vycházel, tedy i zjištěním odvolacího soudu, že v předmětné dohodě o narovnání **nebylo vlastnické právo žalobkyně a) nijak zpochybňováno, přičemž zde byla řešena pouze otázka výše kupní ceny a její splatnosti.** Pokud by skutečně daná dohoda neměla odstranit spor nebo pochybnosti a pokud by vůle stran nesměřovala k vyřešení otázky sporného nebo pochybného vlastnického práva, pak se nejednalo o dohodu o narovnání, a nedávalo by dobrý smysl, aby na základě této dohody byl povolen vklad vlastnického práva.

Bylo-li by možné rozsudku NS rozumět tím způsobem, že na základě dohody o narovnání lze provést vklad vlastnického práva i ve prospěch aktuálního knihovního vlastníka – pokud se touto dohodou odstraňuje spor nebo pochybnost ohledně jeho vlastnického práva –, pak lze toto rozhodnutí jen přivítat. Toto řešení je totiž plně v souladu se smyslem institutu narovnání, jak je upraven v § 1903 o. z. Institut narovnání má umožnit odstranění sporu či pochybností stran ohledně jejich práv (povinností), a to tím, že s účinky do budoucna postaví jejich práva (povinnosti) na nový základ, na nový právní důvod, kterým je právě dohoda o narovnání. Současně existence sporu nebo pochybností předpokládá, že se některá ze stran nebo i obě mohou mýlit. Pokud by se však strany mohly dovolat svého omylu, byla by narušena jistota, kterou mělo narovnání nastolit. Proto, aby se skutečně dosáhlo jistého právního základu, omezuje zákon možnost dovolání se takového omylu.

I když byl kupující zapsán do katastru nemovitostí jako vlastník na základě kupní smlouvy, může být sporné nebo pochybné, zda se skutečně vlastníkem stal – např. z důvodu pochybností ohledně platnosti smlouvy.¹ Zájem stran na odstranění této nejistoty může být zcela legitimní; k odstranění nejistoty slouží institut narovnání. Narovnáním samozřejmě nedojde k odstranění vady původního nabývacího titulu (kupní smlouvy), ale staví se najisto práva a povinnosti stran do budoucna. Pokud by původní kupní smlouva byla objektivně neplatná, je právě narovnání právním důvodem (titulem), o který může zapsaný vlastník své vlastnické právo (nově) opírat. Jak však plyne z výslovné dikce § 1903 odst. 1 o. z. i z intabulačního principu ohledně věcných práv evidovaných v katastru nemovitostí, nelze nabýt vlastnické právo jen na základě samotného titulu, nýbrž je zapotřebí i modu, tj. vkladu práva do katastru nemovitostí. To samozřejmě platí i v případě, kdy podle narovnání má být vlastníkem osoba, která je již jako knihovní vlastník zapsána.

Nastíněné řešení **není v rozporu ani se smyslem a účelem požadavku tzv. logické návaznosti zápisů v katastru nemovitostí.** Smyslem tohoto požadavku je, aby zápisy do katastru byly prováděny na základě právních titulů, které působí vůči osobám, jimž svědčí aktuální zápis práv, se kterými se disponuje. Je sice pravda, že **narovnáním v uvedeném případě nedochází ke změně zapsané osoby, avšak dotýká se práv aktuálně zapsaného vlastníka a osoby, od níž vlastnické právo dle zápisu v katastru nabylo.** Protože se staví najisto změna, ke které mělo dojít mezi původně zapsaným vlastníkem a aktuálním knihovním vlastníkem, **vyžaduje se tzv. logická návaznost, tedy aby narovnání bylo uzavřeno (alespoň) mezi těmito osobami.** Tím je garantováno, že s převodem souhlasí všechny dříve nebo nyní knihovně evidované osoby, jejichž práva mohou

být dotčena (srov. i výše k principu knihovního předchůdce).

Nepřipuštění tohoto řešení by naopak bylo v rozporu se základními principy soukromého práva, a to principem autonomie vůle a principem účelnosti (efektivity) právní úpravy. Stranám by bylo bráněno vyřešit jejich nejistou právní situaci, čímž by byly vystavovány zbytečným existujícím či potenciálním sporům.

Na závěr lze uvést i několik slov k výše uvedeným skutkovým závěrům, ze kterých vycházel dovolací soud. I v rozsudku NS se totiž výslovně uvádí, že strany dohody o narovnání měly vzhledem k paralelní existenci kupní smlouvy a smlouvy o doplatku „*pochybnosti o tom, jaká byla skutečná vůle prodávajícího a kupujícího při podpisu kupní smlouvy, a tedy o platnosti a závaznosti kupní smlouvy*“. Strany se tedy zjevně obávaly některých názorů v právní praxi, že smlouvu o převodu vlastnického práva k nemovitosti nelze měnit poté, co bylo vlastnické právo podle této smlouvy vloženo do katastru nemovitostí.² Mohly mít i obavu ohledně posouzení toho, zda jsou projevy stran na téže listině a zda taková smlouva vyhovuje § 561 odst. 2 o. z. Mohly mít i obavu, zda celá kupní smlouva není neplatná.

V rámci úpravy narovnání **zákon předpokládá jako dvě odlišné situace existenci sporu a existenci pochybností.** Obě kategorie lze přinejmenším v oblasti obligačního práva chápat jako čistě subjektivní kategorie. Strany mohou být ve sporu i ohledně skutečnosti, jejichž objektivní posouzení se může jevit nesporné, případně mohou mít pochybnosti ohledně svých práv a povinností, které opět podle objektivního posouzení pochybné nejsou. Ve všech těchto případech může danou subjektivní nejistotu efektivně odstranit institut narovnání.

Otázkou je, zda okolnost, že jde o věcná práva zapisovaná do katastru nemovitostí, nevyžaduje určitý stupeň objektivizace? Domníváme se však, že i v případě věcných práv je třeba vycházet ze subjektivního pojetí sporu a pochybností. Pokud by tedy strany kupní smlouvy měly, byť objektivně neodůvodněné, pochybnosti o platnosti jimi uzavřené kupní smlouvy, které chtěly odstranit narovnáním, měl by být na základě takového narovnání povolen vklad vlastnického práva.

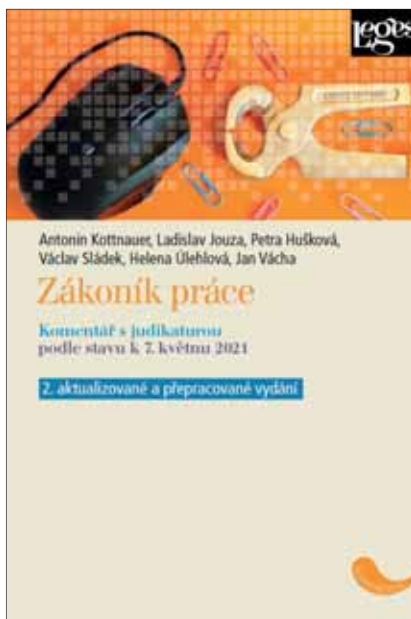
V. Závěr

Ačkoli v rozsudku NS nebylo explicitně řečeno, že provedení vkladu vlastnického práva ve prospěch aktuálně zapsaného knihovního vlastníka na základě dohody o narovnání, již bylo vlastnické právo aktuálně zapsaného knihovního vlastníka potvrzeno, je možné, lze tento závěr přesto dovozovat. Svědčí pro něj důvody, které byly podrobně rozebrány v předchozím textu. Do budoucna by bylo vhodné, aby NS tento závěr formuloval výslovně.

✿ Autory komentáře jsou doc. JUDr. PETR TĚGL, Ph.D., a doc. JUDr. FILIP MELZER, LL.M., Ph.D. Oba jsou advokáty a současně působí na Katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty UP v Olomouci.

¹ V této souvislosti je třeba upozornit na možnost omezeného přezkumu vkladové listiny ze strany katastrálního úřadu (srov. § 17 KatZ).

² Srov. k tomu z poslední doby např. rozsudek NS ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 28 Cdo 1017/2021.

Antonín Kottnauer, Ladislav Jouza, Petra Hušková, Václav Sládek, Helena Úlehlová, Jan Vácha:

Zákoník práce: Komentář s judikaturou podle stavu k 7. květnu 2021

Leges, Praha 2021,
2. aktualizované a přepracované
vydání, 978 stran, 1 790 Kč.

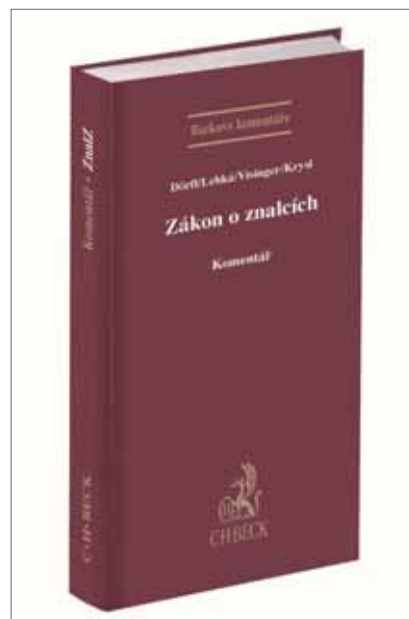
Velice zajímavou novinkou, která se aktuálně objevila na poli právnícké komentářové literatury a zaslouží si zcela jistě pozornost, je kniha *Zákoník práce: Komentář s judikaturou podle stavu k 7. květnu 2021*. Knihu vydalo nakladatelství Leges. Jedná se o druhé vydání, které přináší podstatnou aktualizaci původního (prvního) vydání z roku 2012, reagující na všechny změny zákoníku práce, k nimž v uvedeném mezidobí došlo. K nejvýznamnějším změnám, k nimž se v knize podává právní výklad, tak zcela jistě patří zákon č. 303/2013 Sb., kterým se měnil zákoník práce v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a přijetím tzv. nového občanského zákoníku, dále rovněž zákon č. 205/2015 Sb., měnící právní úpravu náhrady škody, a v neposlední řadě i zákon č. 285/2020 Sb., který přinesl zatím poslední velmi zásadní novelizaci právní úpravy pracovněprávních vztahů.

Zákon č. 285/2020 Sb. přinesl celou řadu změn napříč celým zákoníkem práce. Zejména šlo o koncepční změnu právní úpravy dovolené, kdy se právo zaměstnance na dovolenou nově váže k odpracované stanovené nebo sjednané týdenní pracovní době. Dále byl zaveden zcela nový institut sdíleného pracovního místa jako podpůrného opatření ke sladění pracovního a osobního života zaměstnance a byla podstatně upravena ustanovení v oblasti náhrady škody a nemajetkové újmy nebo doručování písemností v pracovněprávních vztazích. V reakci na novou evropskou legislativu tento zákon promítl do zákoníku práce nová pravidla pro vysílání zaměstnanců zaměstnavatele z jiného členského státu Evropské unie k výkonu práce na území České republiky v rámci nadnárodního poskytování služeb a v reakci na judikaturu Soudního dvora Evropské unie zpřesnil ustanovení týkající se přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, včetně úpravy výpovědi ze strany zaměstnance z důvodu tohoto přechodu.

Kniha na bezmála tisícovce stran podává srozumitelný a ucelený komentář, který poskytne komplexní a aktuální vhled do pracovního práva, a to včetně relevantní judikatury soudů a odkazů na související právní předpisy. Je určena nejširší veřejnosti a lze se právem domnívat, že tak jako první vydání z roku 2012 bude každodenním pomocníkem a cenným zdrojem informací všem, kteří aplikují zákoník práce v rámci své profesní činnosti (zaměstnavatelé, personalisté, mzdoví účetní, advokáti a další osoby profesně aplikující právo), jsou v pozici zaměstnanců nebo do pracovněprávního vztahu hodlají vstoupit či se o oblast pracovního práva aktivně zajímají.

Autorský tým této knihy, složený z předních zkušených odborníků na pracovní právo, vedený JUDr. Antonínem Kottnauerem, dlouholetým zaměstnancem Ministerstva práce a sociálních věcí a uznávaným odborníkem na pracovní právo, je zárukou té nejširší míry erudice.

✿ Mgr. DANA ROUČKOVÁ, náměstkyně pro řízení sekce legislativy na Ministerstvu práce a sociálních věcí

Luboš Dörfl, Markéta Lehká, Radek Visinger, Alexandr Krysl:

Zákon o znalcích. Komentář

C. H. Beck, Praha 2021, 440 stran,
1 190 Kč.

Komentář k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, jenž nabyl účinnosti ke dni 1. 1. 2021 (dále pouze „Komentář“), napsal autorský kolektiv pod vedením Mgr. Luboše Dörfla, Ph.D. Spoluautory Komentáře jsou dále Mgr. Alexandr Krysl, JUDr. Markéta Lehká, Ph.D., a Mgr. Radek Visinger, Ph.D., erudovaní právníci pohybující se v prostředí soudnictví a se zkušenostmi se znaleckou činností.

Komentář je formálně uspořádán tak, že „komentuje“ jednotlivé paragrafy zákona, které jsou včetně názvu části zákona uvedeny v záhlaví každé stránky. Jednotlivé komentáře jsou na vnějších okrajích stránek číslovány, což mj. umožňuje rychlou orientaci čtenáře v paragrafech zákona dle toho, který komentář jej zajímá. Číslování jednotlivých odstavců Komentáře rovněž umožňuje vzájemné odkazy mezi jednotlivými komentáři.

Jednotlivé pasáže Komentáře plně respektují, že vlastní Komentář je určen nejen právníkům, ale i široké veřejnosti, včetně znalců, kteří jsou v právních vědách pouze poučenými laiky.

Komentář velmi dobře popisuje hlavní změny v regulaci znalecké činnosti, včetně cílů a koncepce nové právní úpravy znalecké činnosti. Znalcům mj. pomůže pochopit, co se právní úpravou v jednotlivých ustanoveních paragrafů, odstavců a písmen myslí. Dosta- tečný prostor Komentáře je věnován obecným ustanovením zákona, výkonu znalecké činnosti, znalečnému, otázkám dohledu nad znaleckou činností, přestupkům a společným, přechodným a závěrečným ustanovením.

K jednotlivým kapitolám Komentáře, které korespondují s paragrafovým zněním zákona, lze uvést, že **do- statečný prostor je mj. věnován zcela nové úpravě toho, co musí znalecký posudek obsahovat, tj. náležitostem znaleckého posudku.** Komentář podrobně popisuje a vysvětluje, jak bude postu- pováno v případě přestupků podle současné úpravy přestupkového práva. Popisuje, jak postupovat po dobu přechodného období, např. na co si dát pozor při transformaci znaleckých ústavů zapsaných ve II. oddílu, resp. znaleckých ústavů zapsaných v I. oddílu, na znalecké kanceláře atd. Některé skutečnosti, na které aplikační znalecká praxe narazila, naopak přechodná ustanovení zákona neobsahují, avšak tuto situaci nemůže logicky Komen- tář řešit.

Jedinou připomínku lze mít k tomu, že na několika místech se Komentář zabývá zákonem č. 36/1967 Sb., jež komentovaný zákon plně nahrazuje. Komentář novou právní úpravu znalecké činnosti s takto nahrazeným zá- konem srovnává, přičemž komentář předchozí právní úpravy patří do obecnějšího pojednání v publikaci o vývoji právní úpravy znalecké činnosti v České republice. Tento exkurz do historie Komentář zbytečně rozšiřuje, přitom pro praktické využití v právní, soudní či znalecké praxi není relevantní.

Čtenáři od Komentáře však nemo- hou očekávat, že naleznou odpovědi na otázky, které si dnes zejména znalci v souvislostech s novou právní úpravou znalecké činnosti kladou. Jsou to např. otázky typu: Proč je úprava tak složitá? Jak má znalec posuzovat svoji odbor- nou erudici, aby zápis v seznamu znal- ců co nejlépe odpovídal oboru, odvětví a specializaci, ve které chce jako zna-

lec působit? Proč o znalci mohou být ve veřejné části seznamu znalců zveřej- ňovány údaje (o spáchaném přestupku a uloženém správním trestu), které ji- nak nemohou být zveřejňovány např. o pachatelích krádeží v obchodech?

Podle předmluvy vedoucího autor- ského kolektivu Mgr. Luboše Dörfla, Ph.D., by autoři byli rádi, „*kdyby Ko- mentář pomáhal znalcům, právníkům i široké veřejnosti porozumět nové právní úpravě, zejména jejím odlišnostem, a sou- časně pomohl překonat některá úskalí, která přináší*“. Autoři odvedli velmi pro- fesionální práci a jejich záměr se jim po- dařilo naplnit. Komentář svým způso- bem určitě může pomoci zdolat některé problémy, které v aplikační praxi přie- nesla nová právní úprava.

✦ doc. Ing. ALEŠ VÉMOLA, Ph.D., ředitel
Ústavu soudního inženýrství Vysokého
učení technického v Brně

Jiří Jelínek a kolektiv:

Kriminologie

Leges, Praha 2021, 632 stran,
820 Kč.

Posuzovanou odbornou knihu je možné pojmut jako monografii, jak ji označují sami autoři, anebo také jako učebnici kriminologie. Mnozí čtenáři, především studenti, ji mohou chápat minimálně jako významný a velice cenný zdroj poznatků z oblasti kriminologických studií.

Práce je členěna na obecnou část (str. 21-291) a část zvláštní (str. 295-588). V rámci těchto částí je zpracova- ná problematika rozdělena do jedno- tlivých kapitol, které věnují samostatnou pozornost konkrétním vybraným společ- enským či vědním oblastem, jež spo- lutvářejí okruhy sociální reality zkou- mané prostřednictvím kriminologie a které zároveň představují koncep- ci pojetí kriminologické problemati- ky zpracované v této publikaci. Z obsa- hu jednotlivých kapitol je znatelné to, že ačkoliv existuje velké množství různých názorů na definování pojmu kriminalita a jeho obsahu, tak přesto se autorský kolektiv na určitém způso-

bu vymezení jejího pojetí zjevně sjedno- til. Autory např. spojuje, že kriminalitu chápou jako hromadný negativní sociál- ní jev. Na straně jedné pak kriminolo- gii vnímají jako samostatnou vědu, kte- rá úzce souvisí s dalšími vědními obory, jež ji např. pomáhají rozvíjet, nebo na- opak na straně druhé které ona svými poznatky, metodami a postupy oboha- cuje či doplňuje, a tak napomáhá jejich rozvoji. Proto lze jen ocenit, že přede- vším obecná část tento uvedený stav ve- lice vhodně vyjadřuje a hodnotí, když poté zvláštní část její jednotlivé segmen- ty na vysoce kvalitní úrovni rozpracová- vá a čtenáři přijatelným a smysluplným způsobem zpřístupňuje.

Je velice příhodné, jak obecná a zvlášt- ní část spolu vzájemně souvisejí a dopl- ňují se. A to přesto, že jednotlivé kapi- toly byly zpracovány různými autory, působícími na různých pracovištích a majícími též různá specifická odbor- ná zaměření. Jestliže **obecná část pojed- nává již v úvodu o pojmu, předmětu a vý- znamu kriminologie**, v návaznosti na to **je pak specificky zaměřena na pachatele kriminality a jejich oběti, na trestní re- presi a penologii, tak poté zvláštní část věnuje samostatnou, leč též naprosto od- borně související a samostatnou pozor- nost některým druhům právě té nejzá- važnější kriminality.** Tedy takové, která přímo útočí a cílí na sociální, economic- ké či politické základy státu a na nejvý- znamnější lidské hodnoty. Proto jsou zde zpracovány z pohledu kriminologa různé „moderní“ novodobé typy (dru-

hy) kriminality, jako je terorismus, kyberkriminalita, extremismus, kriminalita korporací apod., které vystihují nejen obsah této mimořádně závažné protispolečenské činnosti, ale též poukazují na její rozsah a dopady, které má.

Velice dobře a správně neopomněla publikace připomenout **zkoumání kriminologických ukazatelů kriminality**, jako je stav, úroveň, struktura, objasněnost a dynamika kriminality, s navazujícími úvahami o významu kriminologických výzkumů, kriminologickém prognózování a kontrole kriminality či její prevenci.

Oceňuji, že v obecné části je zvláště zařazena problematika kontroly kriminality. V práci se správně poukazuje na to, že tento pojem má vystihovat snahu o vzájemnou vyváženost dvou strategií, tj. trestní represe a prevence kriminality. Stálo by snad za úvahu zvážit, zda tento pojem pro příště nenahradit přílehlavějším označením, než je pojem „kontrola“, ačkoliv jej doposud prakticky veškerá kriminologická literatura takto užívá.

Zde je možné snad poznamenat, že patrně mnohem přesnější výraz než kontrola kriminality by byla „*reflexe a analýza projevů kriminality*“. Následně by pak došlo k vytvoření a přijetí syntetických poznatků a z nich dovozování konkrétních závěrů v podobě opatření a prostředků k její eliminaci či alespoň jejímu efektivnímu omezení. Ale jak již bylo v úvodu poznamenáno, již samotné názory na pojetí kriminality nejsou jednotné a stále se stávají předmětem mnohých diskusí. Vždyť samotný pojem kriminalita, jak správně poznamenává vedoucí autorského kolektivu prof. Jelínek, není obecně a jednoznačně vymezen, když zdůrazňuje skutečnost, že jsou zde dvě skupiny pojetí – legální, tedy juristické pojetí, anebo sociologické pojetí.

Práce, která je velice cenná pro vysokou úroveň odborného zpracování jednotlivých témat a dále pro možnost jejího společenského užití či poslání, může být tedy oprávněně označována buď jako monografie, nebo jako učebnice. V rámci recenze je označena, v souladu s některými hodnotitelskými trendy, jako odborná kniha. Ať již dáme práci jakékoliv označení či název, jde o publikaci velice kvalitní a nepochyb-

ně přispěje svým obsahem nejen studentům (a to nejen studentům práv, ale i sociologie, pedagogiky a jiných oborů) při studiu této vědní a pedagogické disciplíny, ale určitě **může mít svůj význam také pro širší odbornou veřejnost, protože bez základních kriminologických poznatků se dnes neobejde žádný advokát poskytující právní služby v oblasti trestního práva**. O policistech, státních zástupcích, soudcích, pracovnících Probační a mediační služby a dalších profesích ani nehovořím. Může být ovšem významným zdrojem poznání také pro zvědavou laickou veřejnost, pro kterou může být inspirující podrobně zpracovaná kapitola o kriminologických teoriích a kriminologických školách. Ta ukazuje plasticky cestu, kterou kriminologie prošla od pojímání kriminologie jako součásti sociologie po koncipování kriminologie jako samostatné společenské vědy.

Vzhledem k tomu, že recenzovaná práce obsahuje skutečně velké množství pramenů, ze kterých autoři čerpali, může přinést zároveň jako celek nebo i ve svých částech významnou pomoc jak specialistům, kteří se této problematice věnují, tak také praktikům, kteří jejím prostřednictvím mohou získat nové či rozšířit své již stávající znalosti v této společenskovední oblasti.

❖ doc. JUDr. EDUARD BRUNA, Ph.D.,
děkan FPSS Vysoké školy finanční a správní
v Praze a advokát

Lucie Smolka:

Kolektivní správa v kontextu moderních technologií

Leges, Praha 2021, 200 stran,
350 Kč.

Edice *Teoretik* vydávaná v rámci nakladatelství Leges je dnes již synonymem kvalitních publikací, které vlivem svého původu ve výzkumné činnosti autorů nabízejí uctyhodné teoretické zázemí pro vlastní výklad. Vlivem toho, jakož i vlivem veskrze úzkého zaměření jednotlivých publikací pak publikace z této edice vynikají jednak

precizním uchopením problematiky, jednak i povedenou reflexí pro praktickou použitelnost, čímž v kontextu ostatních publikací vystupují do popředí. Na jedné straně totiž nabízejí dokonale podložené pojednání o problematice, na straně druhé nejsou jen pouhým opisováním již mnohokrát řečeného. Z těchto standardů nikterak nevybočuje ani aktuální publikace z této edice s názvem *Kolektivní správa v kontextu moderních technologií*.

Publikace nabízí vyčerpávající, leč přehledný **rozběr vlivu moderních technologií na institut kolektivní správy**. Autorka, Mgr. Bc. Lucie Smolka, Ph.D., je přitom odbornou veřejností dobře známa pro svou bohatou publikační činnost v dané oblasti, což svědčí o její erudici. Publikace na jednotlivé, již dříve publikované závěry autorky navazuje a představuje **komplexní analýzu tolik aktuálního střetu kolektivní správy, blockchainu a dalších moderních aparátů**. Je nutné přitom upozornit, že jakkoliv je publikace orientována zejména na český právní řád (plně v souladu s principem teritoriality autorského práva), jednotlivé závěry a poznatky mohou mít i širší použití.

V šesti kapitolách je **postupně mapována jak samotná kolektivní správa jako institut autorského práva, tak i její proměny vlivem moderní doby**. Publikaci lze přitom kategorizovat do dvou pomyslných obsahových částí. V kapitole **druhé a třetí** je věnován prostor **obecné deskripci pojednávaného institutu**

kolektivní správy. Kolektivní správa je tu zevrubně popsána od svého zakotvení v právních předpisech mezinárodního i unijního charakteru, až po vlastní teoretické uchopení a právní režim, a to vč. výkladu veškerých souvisejících pojmů, institutů z oblasti závazkového či autorského práva a subjektů, které se při realizaci práv a povinností plynoucích z kolektivní správy aktivizují. V této části autorka upíná své snahy k dokonalé klasifikaci kolektivní správy pro jasné vymezení její pozice v systému práva. Tyto kapitoly lze proto jistě doporučit té části čtenářské obce, která touží po hlubším poznání institutu kolektivní správy jako takové. V tomto smyslu se jedná v kontextu již existujících publikací pojednávaných o této otázce o velice užitečný přírůstek.

Kapitoly čtvrtá a pátá pak od obecného deskriptivního charakteru předchozí části **postupují již k samotnému střetu s moderními technologiemi.** Po pojednání o principu teritoriality a s tím spojeným nechvalným monopolem kolektivní správy a po výkladu přínosů multiteritoriální licence pro více území k právům k užití hudebních děl online již **autorka zasazuje institut kolektivní správy ve vybraných aspektech do kontextu užívání dílčích moderních technologií.** Na tomto místě proto čtenář najde povedený výklad k vlivům např. nezávislého správce práv (za zmínku zde stojí zejména projekt *Copymarket.cz*), veřejných licencí (zejména licencí *Creative Commons*) a blockchainu na fungování kolektivní správy. Autorka ve svém pojednání o jednotlivých moderních aparátech nabízí jak jejich představení, tak i způsoby a rozsah, jakým ovlivňují či při správném uchopení ovlivnit mohou aktuální podobu kolektivní správy. Uvedené pak doprovází i kritickým hodnocením použitelnosti jednotlivých aparátů a zaměřením na jejich (ne)výhody při praktickém užívání. Tyto kapitoly lze proto doporučit té části čtenářské obce, která tápe při vyjasňování nasazení jednotlivých moderních aparátů pro kolektivní správu. I zde je přitom nutné konstatovat, že se v kontextu již existujících publikací jedná o přínosné pojednání, které pro své zaměření má jen málo konkurenčních titulů.

Vyzdvihnout je nicméně potřeba i povedený závěr publikace s přehledným klasifikováním jednotlivých poznatků, sloužící jako dokonalá syntéza podaného výkladu. Neméně zdařilý je též **bohatý poznámkový aparát s množstvím další literatury, soudních rozhodnutí a dalších doplňujících informací,** které mohou jistě napomoci při dalším zkoumání zde obsažených otázek, jakož i při praktické aplikaci jednotlivých závěrů.

Publikace je ve výsledku zdařilým a užitečným pojednáním, které nemá mnoho konkurenčních titulů. Doporučit ji lze jak teoreticky, tak prakticky zaměřené veřejnosti věnující se otázkám kolektivní správy. Publikace totiž nabízí jak závěry použitelné pro odbornou veřejnost a pro další teoretická zkoumání, tak odpovědi použitelné v rámci každodenní právní praxe v této oblasti.

❖ JUDr. JAN ZIBNER, doktorand na Ústavu práva a technologií Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Jakub Sivák:

Náhradní mateřství v českém právu a související otázky

Wolters Kluwer ČR, Praha 2021, 92 stran, 250 Kč.

Náhradní mateřství je zcela nepochybně možné považovat za multidimenzionální fenomén. Vedle právní problematiky totiž v sobě obsahuje zejména rozměry morální, emocionální a sociální. Právě synergický efekt těchto dílčích aspektů způsobuje, že o tématu náhradního mateřství dlouhodobě diskutuje široká odborná i laická veřejnost. Byť tato diskuse projevovala v čase rozdílnou dynamiku a intenzitu, jde o téma společensky stále rezonující, a tedy aktuální. A chce se dodat: zatímco odborná veřejnost si ohledně náhradního mateřství nepřestává klást zásadní otázky, veřejnost laická již tento fenomén společensky akceptuje a v případě potřeby se k němu bez většího váhání uchyluje.

Na jednu stranu je tedy až s podivem, jak dlouho čekala česká odborná právní literatura na první vlašťovku v podobě ucelenějšího monografického zpracování tohoto tématu, na stranu druhou tomu lze stejně dobře rozumět, neboť být první znamená – právě u tohoto tématu – *nést na trh vlastní kůži*. Jakub Sivák se této výzvy chopil ve zde recenzované publikaci, která vychází v nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a to v edici „*Právo prakticky*“. Ediční zařazení do praktické řady je v případě této publikace velice důležité a zároveň velmi přiléhavé – autor nabízí přesně to, co v tomto případě čtenář očekává (a ovšem i něco navíc).

Praktickému zaměření publikace odpovídá již struktura celého díla. **Po vysvětlení základních pojmů v první části (náhradní mateřství, asistovaná reprodukce a umělé oplodnění) se autor bez dalšího zabývá právní (ne)úpravou náhradního mateřství v České republice, a to z pohledu práva soukromého (část druhá) i z pohledu případných aspektů trestněprávních (část třetí).** Praktické zaměření publikace pak nejzřetelněji vystupuje v **části čtvrté (náhradní mateřství v ČR krok za krokem).** V komparační části páté autor vykračuje za hranice české právní úpravy a **stručně přibližuje zahraniční přístupy,** a to z pohledu dané problematiky v klíčových zemích; na straně jedné v různé míře liberální přístupy USA, Velké Británie, Ukrajiny, Ruska či Indie, na straně druhé restriktivní SRN.

V souvislosti s nedávnými diskusemi nad uznáváním cizích rozhodnutí týkajících se náhradního mateřství (třeba i v případě objednatelských párů stejného pohlaví) českými soudy nelze z hlediska komparačního pominout přístup německé judikatury, který autor ilustruje (na str. 45) rozhodnutím Spolkového soudního dvora ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. XII ZB 530/17. Jde o jeden z drobných, avšak velmi inspiračních přesahů recenzovaného díla. Počínaje částí šestou se pak čtenáři dostává bohatě nad rámec ryze praktického přístupu k problému, nejprve pokud jde o konfrontaci s nejlepším zájmem dítěte. Zde již autor zřetelně přechází do úvahové nadstavby díla, což graduje v části sedmé (morální aspekty náhradního mateřství) a přirozeně završuje v části osmé (úvahy *de lege ferenda*).

Celá publikace je prostoupena drobnými bezprostředními úvahami autora k dané dílčí problematice, což činí celý text publikace mimořádně čtivým. Autor se navíc nebál otevřít a – což je třeba ocenit – vyjádřit své jednoznačné názory i na ty dílčí otázky, které v současném diskurzu rezonují nejvíce (např. smluvní povaha náhradního mateřství, otázka úplatnosti, str. 24 a násl.; trestněprávní aspekty, zejm. str. 28 a násl.; otázka uznávání zahraničního náhradního mateřství v ČR, str. 73 a násl.).

Dovolují si s jistotou tvrdit, že **predkládaná publikace má potenciál současného diskurzu nad náhradním mateřstvím a jeho aktuálními otázkami nanovo a kriticky rozprodit**, a to nejen proto, že **jde o první ucelenější monografické zpracování daného tématu**. Pokud se mi při čtení publikace vybavilo rčení „*jít s kůží na trh*“, pak je třeba dodat, že autor tak učinil skutečně důkladně a poctivě. Z trefných autorových myšlenek se závěrem hodí uvést tu, kterou autor vyjadřuje na str. 55: „*Kolem náhradního mateřství se tak chodí trochu jako kolem ‚horké kaše‘, když je zde obava z možné diskriminace a zároveň chybí zásadní ochota jej otevřeně schválit.*“ V predkládané publikaci se kolem náhradního mateřství jako kolem „*horké kaše*“ věru nechodí.

❁ doc. JUDr. ONDŘEJ FRINTA, Ph.D.,
Katedra občanského práva Právnické
fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Právnické učebnice

PRÁVNÍ DĚJINY MIMOEVROPSKÝCH ZEMÍ

(stručný nástin)

4. rozšířené vydání

Stanislav Balík
Stanislav Balík ml.
Stanislav Balík jr.Vydavatelství
a nakladatelství
Aleš Čeněk, s.r.o.

**Stanislav Balík, Stanislav
Balík ml., Stanislav Balík jr.:**

Právní dějiny mimoevropských zemí (stručný nástin)

Vydavatelství a nakladatelství Aleš
Čeněk, 4. rozšířené vydání, Plzeň
2021, 286 stran, 378 Kč.

Na stárnutí, chcete-li zrání, je půvabné, že vám umožňuje neustále zažívat nové, do té chvíle netušené pocity. U mě se hned celá směsice takových netušených pocitů dostavila, když mě oslovil JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., Spectabilis mé plzeňské almae matris, s žádostí, zda bych mohl pro Bulletin advokacie recenzovat aktualizované vydání učebnice právních dějin mimoevropských zemí. Aby tomu laskavý čtenář porozuměl, nejstarší z uvedených autorů, prof. JUDr. Stanislav Balík, CSc., který se odebral do právněhistorického nebe v roce 2015, byl jedním z mých největších životních učitelů, ne-li vůbec ten největší, JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., v našem příběhu nazývaný Stanislav Balík ml., je jakýmsi mým profesním otcem a Stanislava Balíka juniora znám od dětského věku coby „*Stanislava III.*“ Přiznávám tedy na úvod bez tortury, že jsem recenzentem podjatým...

Recenzovaná publikace je základním učebním textem ke studiu předmětu Právní dějiny mimoevropských zemí na plzeňské právnické fakultě. Když jsem před téměř dvaceti lety skládal zkoušku z tohoto předmětu, jmenoval se ještě *Výbrané kapitoly z dějin státu a práva zemí*

Afriky, Asie a Latinské Ameriky. Našími učebními texty tehdy byla velmi skromně vypravená skripta vydaná Západočeskou univerzitou. Samotné vizuální srovnání obou publikací poměrně zřetelně dokumentuje vývoj, který plzeňská právnická fakulta od svého založení v roce 1993 prodělala – namísto až samizdatově působících skript je dnes čtenáři předkládána moderní učebnice se svěží grafikou, jež se v průběhu doby stala příznačnou pro ediční počiny Aleše Čeněka, který vedle právnické fakulty vyrostl v jejího dvorního vydavatele.

Slova *stručný nástin* v podtitulu učebnice indikují, že se jedná o publikaci propedeutického charakteru, nemající za cíl poskytnout vyčerpávající sumu informací o právních dějinách v názvu uvedených regionů. Učebnice tedy dobře poslouží studentům i zájemcům o právní dějiny či lidem toužícím rozšířit si svůj vzdělanostní rozhled. V souladu s anotací předmětu publikace **seznamuje čtenáře s dějinami státu a práva vybraných asijských, afrických a amerických zemí, přidává však velmi zajímavé kapitoly o Arménii a Gruzii a oblastí, kterou běžně nazýváme Blízkým východem; premiérově jsou zpracovány právní dějiny Austrálie a Nového Zélandu, a to od počátku britské kolonizace.**

Jednotlivé kapitoly přinášejí právněhistorický rozbor významných právních památek, přičemž kde to stav poznání umožňuje, je výklad soustředěn na období starověku, středověku a raného novověku. Pokud je to potřebné, zasahuje výklad mohutně do 20. století – to je případ např. Japonska, Jižní Afriky, ale povytce také Palestiny a rovněž fenoménu africké a asijské dekolonizace po 2. světové válce. Z širšího obsahového hlediska je třeba vyzdvihnout, že publikace se – v souladu se svým posláním – vyhýbá jakýmkoliv náznakům ideologického hodnocení popisovaných událostí a okamžiků.

Svůj primární didaktický účel kniha naplňuje beze zbytku. Z mého pohledu je však doporučeníhodná i jako odborné právněhistorické čtení o oblastech, které jsou pro nás mnohdy vzdálené či jinak exotické. Odkaz pana profesora Balíka je v generacích jeho potomků – pokračovatelů zcela evidentně v dobrých rukou.

❁ Mgr. VOJTĚCH LAŽANSKÝ,
advokát v Praze

Z kárné praxe

Neplnění povinností školitele

ust. § 16 odst. 2 zákona o advokacii

ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 15 odst. 1 Etického kodexu

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 20. 9. 2019 ve spojení s rozhodnutím odvolacího senátu Odvolací kárné komise ČAK ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. K 16/2018

Kárně obviněná Mgr. M. M., advokátka se sídlem v P., se dopustila kárného provinění tím, že jako školitelka připustila, aby Mgr. K. M., advokátní koncipientka vykonávající u ní od roku 2014 právní praxi advokátní koncipientky, na základě substituční plné moci datované dnem 15. 10. 2014 udělené jí Mgr. J. F., advokátem vyškrtnutým ze seznamu advokátů vedeném ČAK v roce 2016, v rámci zastupování jeho bývalé

klientky Ing. A. S. ve správním řízení, vedeném u ÚMČMB, odbor všeobecný, ve věci obnovení pokojného stavu, která byla pravomocně ukončena dne 27. 12. 2011, požádala tento úřad o nahlédnutí do spisu týkající se této věci, ačkoliv jí bylo známo, že substituční plná moc pozbyla platnosti nejpozději dne 1. 1. 2016, a nebyla tudíž oprávněna po tomto datu se touto substituční plnou mocí prokazovat, a dále mimo svoji právní praxi advokátní koncipientky na základě plné moci udělené jí Ing. Z. V. nahlédla v zastoupení Ing. Z. V. jako jeho obecný zmocněnec do spisu vedeného vedeném u ÚMČMB v rámci správního řízení, jehož byl Ing. Z. V. účastníkem, a pořídila kopie z tohoto spisu.

Kárné opatření – pokuta 30 000 Kč.

Advokátní koncipient vykonává právní praxi u svého advokáta pod jeho vedením a dohledem. Je povinností školitele plnit vůči svému koncipientovi povinnosti, které pro něj vyplývají z právních předpisů (§ 38 odst. 1 zákona o advokacii), z usnesení představenstva ČAK č. 1/1998 Věstníku o výchově advokátních koncipientů, jakož i ostatních stanovských předpisů dle č. 15 odst. 1 Etického kodexu.

Nevyúčtování právních služeb, neoprávněné započtení

ust. § 16 odst. 1, 2 zákona o advokacii

ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 6 odst. 1, 5 a čl. 9 odst. 2 Etického kodexu

Kárně obviněný Mgr. P. C., advokát v P., se dopustil kárného provinění tím, že

I. poté, co jako právní zástupce stěžovatele V. G. přijal na svůj účet částku ve výši 2 822 133 Kč představující plnění poskytnuté stěžovateli na náhradu škody a částku 197 880 Kč představující náhradu nákladů řízení, přijatou částku určenou stěžovateli nevyplatil, přičemž tuto částku bez souhlasu stěžovatele minimálně v částce 264 135 Kč jednostranně započítal proti své pohledávce za svým klientem z titulu odměny za právní služby poskytnuté stěžovateli a ani přes opakované výzvy stěžovatele mu tuto částku nevydal,

II. poté, co byl stěžovatelem připisem ze dne 6. 8. 2019 vyžván, aby předložil řádné vyúčtování částky představující náhradu nákladů za právní službu poskytnutou v řízení vedeném u OS ve Z., do dnešního dne to neučinil.

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 12. 2. 2021, sp. zn. K 105/2020

Kárné opatření – pokuta 100 000 Kč.

Mezi všemi účastníky řízení bylo nesporné, že částky uvedené v bodě 8. kárně obviněný přijal na svůj účet v souladu s příkazní smlouvou. Mezi kárně obviněným a stěžovatelem však vznikl spor o oprávněnost zápočtu částky 728 708 Kč kárně obviněným na jeho odměnu oproti nároku stěžovatele na vyplacení plnění přijatého kárně obviněným v zastoupení stěžovatele. V postupu kárně obviněného shledal kárný senát flagrantní porušení jeho povinností. Dle příkazní smlouvy příslušela kárně obviněnému odměna za právní služby ve výši 15 % z vymoženého plnění, tj. z částky 2 822 153 Kč, celkem tedy 423 320 Kč. Oprávněnost nároku ostatně stvrdil stěžovatel ve svém dopise z 26. 9. 2019 adresovaném kárně obviněnému. Stěžovatel dále uznal odměnu kárně obviněného za zastoupení v exekučním řízení ve výši 10 860 Kč, odměnu za zastoupení v trestním řízení ve výši 51 568 Kč, která však co do částky 51 455 Kč byla uhrazena protistranou, a částku 30 280 Kč za právní zastoupení ve věci pohledávky Česká spořitelna, a. s., celkem 464 573 Kč. Rozdíl mezi částkou, kterou kárně obviněný jednostranně započítal na svou odměnu oproti plnění přijatému pro klienta, a částkou, kterou byl oprávněn započíst na základě souhlasu a uznání klienta, tedy činí 264 135 Kč.

Kárný senát dospěl k závěru, že tuto částku si kárně obviněný započítal a ponechal beze všech pochybností neopráv-

něně. Svůj nesprávný postup zdůvodňoval výkladem povinnosti advokáta, který je dle názoru kárného senátu alarmující. Kárný senát se v žádném případě neztotožňuje s tvrzením kárně obviněného, že částku 197 880 Kč uhrazenou protistranou na náhradu nákladů řízení nebyl kárně obviněný povinen stěžovateli jakkoliv vyúčtovat. Pakliže kárně obviněný svůj právní názor odůvodňuje formulací příkazní smlouvy, dle které advokátovi přísluší 15 % vymožené částky jako odměna dle smlouvy bez ohledu na náklady přiznané soudem, tvrzené právo z uvedené formulace dle názoru kárného senátu pro kárně obviněného nevyplývá. Ostatně kárně obviněný ve svém vyjádření při ústním jednání přiznal, že toto není úplně jednoznačné ustanovení, s čímž kárný senát souhlasí. **Kárný senát se přiklonil na základě jazykového výkladu ustanovení k závěru, že advokátovi přísluší 15 % z vymožené částky, do níž se však nezapočítává náhrada nákladů řízení, viz formulace „bez ohledu“.** Případnou nejasnost předmětného ustanovení vykládal kárný senát v neprospěch kárně obviněného, jakožto osoby práva znalé, disponující příslušnou odborností. V každém případě byl dle názoru kárného senátu kárně obviněný i tuto částku povinen svému klientovi vyúčtovat. Postup kárně obviněného spíše evokuje dojem, že kárně obviněný náhradu nákladů řízení považoval za svůj nárok, jak potvrdil ve svém vyjádření při ústním jednání. Vadnost svého postupu kárně obviněný dotvrdil, když uvedl, že nevyplacená částka dle kárné žaloby činí 264 135 Kč, a podle něj částku 197 880 Kč nebyl povinen stěžovateli vyúčtovat, tedy rozdíl těchto částek činí 66 255 Kč, které představují odměnu za další kauzy, kde stěžovatele zastupoval. Ani tyto počty kárně obviněnému nevycházejí.

Kárný senát, vycházející z ustálené rozhodovací praxe, posuzoval plnění povinností kárně obviněného jakožto advokáta, který je povinen dodržovat také ust. čl. 6 odst. 5 Etického kodexu, dle kterého pohledávky vyplývající z odměny advokáta za zastupování účastníka řízení před soudem nebo jiným orgánem může advokát jednostranně započíst pou-

ze proti pohledávce klienta na výplatu přisouzené náhrady nákladů řízení. Advokát tedy není oprávněn bez dohody nebo souhlasu klienta jednostranně započíst vymožené plnění pro klienta na palmární pohledávku. V rozporu s přesvědčením kárně obviněného tento nedisponoval oprávněním k jednostrannému zápočtu své pohledávky na základě příkazní smlouvy, jelikož formulace, že klient dává touto smlouvou souhlas s plněním na účet advokáta, neobsahuje tvrzené oprávnění. Kárný senát oprávnění kárně obviněného k jednostrannému zápočtu vyvozuje z podání stěžovatele, zejména z dopisu z 26. 9. 2019. V takovém případě však kárně obviněný na základě provedených důkazů prokazatelně nedisponoval oprávněním k jednostrannému zápočtu své palmární pohledávky co do částky 264 135 Kč. Tuto částku kárně obviněný v rozporu se stavovskými předpisy a svými povinnostmi advokáta klientovi nevyplatil do okamžiku rozhodnutí kárného senátu, přestože k tomuto byl povinen, protože je kárná žaloba v daném bodě důvodná. Právní posouzení jednání kárně obviněného v tomto bodě plně odpovídá znění kárné žaloby, když kárně obviněný nechránil oprávněné zájmy svého klienta a jednal nečestně.

Pokud se jedná o bod II. kárného rozhodnutí, i zde kárný senát dospěl na základě provedených důkazů k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění ve smyslu kárné žaloby. Kárně obviněný v otázce vyúčtování poskytnutých právních služeb odkazuje na e-mail zasláný stěžovateli z 29. 6. 2017, na který odkazuje i v e-mailu z 2. 7. 2019, a dle kterého započítal svůj tvrzený nárok oproti pohledávce stěžovatele. Jako jednu z položek zde uvádí částku 25 080 Kč bez bližšího odůvodnění, a aniž by tato částka korespondovala s vyčíslením v e-mailu z 2. 7. 2019. Z uvedeného důvodu stěžovatel oprávněně ve svých podáních z 6. 8. 2019 a 26. 9. 2019 požaduje upřesnění a vyčíslení této částky, čehož se mu od kárně obviněného prokazatelně nedostává.

✿ Mgr. PETRA VRÁBLIKOVÁ, vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

Odešli do nebeské síně

Od května do srpna 2021 opustilo svoji praxi i své blízké devět advokátů:

JUDr. Vladimír Bartl, CSc., advokát v Ostravě	*30. 3. 1941	+14. 5. 2021
JUDr. Tomáš Holas, advokát v Praze	*6. 8. 1946	+26. 7. 2021
JUDr. Ivan Kopecký, advokát v Liberci	*26. 11. 1952	+13. 6. 2021
JUDr. Václav Král, advokát v Praze	*29. 11. 1926	+11. 5. 2021
JUDr. Josef Lanzendörfer, advokát v Ondřejově	*18. 8. 1951	+16. 8. 2021
Josef Malinský, advokát Krouně	*12. 2. 1954	+11. 7. 2021
JUDr. Jindřich Pelouch, advokát ve Zdicích	*24. 8. 1953	+14. 7. 2021
JUDr. Varad Rao Uppaluri, advokát v Praze	*26. 3. 1955	+3. 7. 2021
JUDr. Čestmír Viktorjenik, advokát v Olomouci	*5. 4. 1951	+25. 8. 2021

Čest jejich památce!

Mimořádně výhodné podmínky pojištění motorových vozidel pro advokáty

Ačkoli jsme v posledních letech svědky postupného nárůstu cen autopojištění a povinného ručení zejména, máme nyní pro advokáty dobrou zprávu! Po jednáních vedených s pojistitelem Generali Česká pojišťovna a v souladu s postupem dohodnutým se zástupci ČAK se nám podařilo smluvně zakotvit významné slevy z tohoto pojistného produktu pro advokátky a advokáty zapsané na seznamu vedeném ČAK.

Standardní součástí servisu poskytovaného specialisty WI-ASS ČR je vedle péče o profesní pojištění advokátů i komplexní řešení ve všech dalších pojistných oblastech profesního i soukromého života. Jedním z nejméně frekventovaných pojistných produktů je pak pojištění vozidel.

Stalo se již praxí, že se stávajícím partnerem ČAK a advokátů pro pojištění profesní odpovědnosti – pojistitelem Generali Česká pojišťovna (GČP), jsou vyjednány **exkluzivní podmínky pro pojištění vozidel**. Tyto mimořádně zvýhodněné podmínky pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (POV) a havarijního pojištění (HAV) byly nyní zakotveny i smluvně. Dovolujeme si vás tedy informovat, že advokátkám a advokátům bude tímto pojistitelem u smluv sjednaných naším prostřednictvím poskytnuta **sleva ve výši 60 % z pojistného** za výše uvedené produkty.

Udělení slevy je však podmíněno individuálním posouzením produktového managementu oddělení pojištění motorových vozidel GČP, v závislosti na škodním průběhu pojistníka (poměr mezi náklady na pojistná plnění a rezervy vytvořené na pojistná plnění a uhrazeným pojistným).

Jsme vám ochotně k dispozici v případě zájmu o sjednání následujících produktů:

- **Povinné ručení** – pojištění odpovědnosti z provozu vozidla
- **Havarijní pojištění** – havárie, odcizení, živelní škody, vandalismus
- **Doplňková připojištění:**
 - Pojištění skel

- Pojištění úrazu přepravovaných osob
- Pojištění zavazadel
- Pojištění nákladů na náhradní vozidlo
- Poškození vozidla zvířetem
- Připojištění asistenčních služeb
- Pojištění pořizovací ceny vozidla „GAP“ – kryje rozdíl mezi pořizovací cenou vozidla a obecnou cenou v době pojistné události, jež klesá v závislosti na stáří vozu.

Výhodné pojištění se vztahuje na motocykly, osobní a užitková vozidla (s celkovou hmotností do 3 500 kg a maximálním počtem 9 míst včetně sedadla řidiče) ve vlastnictví nebo nájmu (vozidla na leasing) advokátek a advokátů nebo zaměstnanců ČAK.

Pokud vás problematika autopojištění oslovila, kdykoli vám rádi zpracujeme indikativní kalkulaci;

v případě zájmu o uzavření pojištění budeme nápomocni s ukončením dosavadní pojistné smlouvy, samozřejmostí je pak i naše pomoc při likvidaci případných škod.

Věříme, že komplexnost našich služeb šetří váš čas a zároveň zajistí pojistnou ochranu ve velmi vysoké kvalitě za výhodných cenových podmínek ve všech oblastech vašeho podnikání i soukromého života.

✿ Mgr. TEREZA POLÁKOVÁ,
jednatelka WI-ASS ČR

WI-ASS ČR
pojišťovací makléř

Pobočka Praha , Florentinum, vstup C, Na Florenci 15, 110 00 Praha				Sídlo Olomouc , Ostružnická 362/3, 779 00 Olomouc
Zdeněk Chovanec	Mgr. Martina Ludwig	Ing. Stanislav Pažout	Mgr. David Kovařík	Libor Karný
+420 274 812 921	+420 222 390 870	+420 221 421 733	+420 226 231 901	+420 585 230 256
+420 605 298 336	+420 739 524 298	+420 734 166 829	+420 730 598 131	+420 730 522 520
chovanec@wiass.cz	ludwig@wiass.cz	pazout@wiass.cz	kovarik@wiass.cz	karny@wiass.cz

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje

★ Z legislativy Evropské unie

Srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2021

Evropská komise zveřejnila dne 8. července srovnávací přehled o soudnictví EU za rok 2021. Jedná se o každoroční přehled poskytující srovnávací údaje o účinnosti, kvalitě a nezávislosti soudních systémů ve všech členských státech EU. Letošní srovnávací přehled se také zaměřil na digitalizaci justice, která umožnila alespoň v omezené míře fungování soudů během pandemie a zpřístupnila a zefektivnila justiční systémy.

Přistoupení EU k Haagské úmluvě o uznávání a výkonu cizích soudních rozhodnutí

Evropská komise zveřejnila dne 16. července návrh na přistoupení EU k Haagské úmluvě o uznávání a výkonu cizích soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z července 2019, jež by se vztahovala na uznávání a výkon příchozích a odchozích rozhodnutí mezi členskými státy EU a ostatními smluvními státy této úmluvy.

Zpráva Komise o stavu právního státu v roce 2021

Komise zveřejnila dne 20. července celounijní zprávu o právním státu, jež se zabývá novým vývojem za rok 2020, podrobněji analyzuje problémy uvedené ve zprávě za rok 2020 a zohledňuje dopady pandemie covid-19. Zaměřuje se na čtyři klíčové aspekty: systémy soudnictví, protikorupční rámec, pluralitu a svobodu sdělovacích prostředků a další institucionální otázky týkající se systému brzd a protivah.

Evropský legislativní balíček pro boj proti praní peněz a financování terorismu (AML/CFT)

Evropská komise zveřejnila dne 20. července soubor legislativních opatření

v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu, který tvoří čtyři legislativní návrhy navazující na akční plán Komise pro boj proti praní peněz a financování terorismu ze dne 7. května 2020.

Zpráva o uplatňování práva EU v roce 2020

Dne 23. července Komise přijala výroční zprávu o uplatňování práva EU, která popisuje, jak Komise monitorovala a prosazovala dodržování práva EU v roce 2020 a jakých výsledků dosáhly členské státy v různých oblastech politiky.

Jednání o nových pravidlech k posílení úlohy Europolu

Dne 30. června se Rada Evropy dohodla na mandátu k jednání o návrhu na změnu nařízení o Europolu.

Změna nařízení se týká spolupráce Europolu se soukromými subjekty, zpracování osobních údajů na podporu vyšetřování trestných činů a úlohy Europolu v oblasti výzkumu a inovací.

Představení priorit slovinského předsednictví v Radě EU

Ve dnech 12.-15. července a následně 1.-2. září představilo Slovinsko Evropskému parlamentu priority svého předsednictví, jehož se na dobu od července do konce roku 2021 ujalo.

V oblasti spravedlnosti slovinský ministr spravedlnosti oznámil, že se předsednictví plánuje zaměřit na ochranu lidských práv v kontextu používání digitálních technologií a etické aspekty umělé inteligence a ochranu práv dětí v trestní i civilní oblasti. V legislativních procesech si klade za cíl významně pokročit v jednáních o návrhu nařízení o elektronických důkazech a zahájit jednání o návrhu nařízení e-CODEX.

★ Z činnosti Rady Evropských advokátních komor (CCBE)

Memorandum o porozumění mezi Radou Evropy a CCBE

Dne 18. června podepsaly generální tajemnice Rady Evropy Marija Pejčinović Burić a prezidentka CCBE Margarete von Galen memorandum o porozumění mezi CCBE a Radou Evropy, jehož cílem je vytvořit rámec spolupráce za účelem podpory právního státu, posílení nezávislosti advokátů svobodně vykonávat svou profesi, poskytovat svým klientům efektivní a kvalitní poradenství, pomoc a zastoupení a těšit se důvěře veřejnosti ve svou profesi.

★ Různé

Zahájení činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce

Úřad evropského veřejného žalobce (EPPO) dne 1. června 2021 oficiálně zahájil činnost a převzal své vyšetřovací a žalobní pravomoci. Tento nezávislý orgán EU bude stíhat trestné činy proti finančním zájmům EU spáchané po 20. listopadu 2017.

Mandát Rady EU pro jednání o systému e-CODEX

Rada EU dne 7. června schválila obecný přístup k návrhu nařízení o systému e-CODEX, který propojuje vnitrostátní systémy a umožňuje uživatelům (příslušným justičním orgánům, advokátům a občanům) rychle a bezpečně zasílat a přijímat dokumenty, právní formuláře, důkazy nebo jiné informace v elektronické podobě.

Jmenování soudců a generálních advokátů Soudního dvora EU

Dne 7. července byli jmenováni dvě soudkyně a dva generální advokáti Soudního dvora EU na funkční ob-

dobí od 7. října 2021 do 6. října 2027. Do funkce soudkyně byla jmenována paní Maria Lourdes Arastey Sahúnová (Španělsko) a opětovně paní Küllike Jürimäeová (Estonsko). Do funkce generální advokátky Soudního dvora byla jmenována paní Tamara Čapetová (Chorvatsko) a opětovně pan Manuel Campos Sánchez-Bordona (Španělsko). Dne 8. září byli jmenováni **další dva generální advokáti**, paní Laila Medina (Lotyšsko) a pan Anthony Collins (Irsko), který nahradí pana Gerarda Hogana, jenž na funkci rezignoval.

Evropská komise i Rada schválily plán ČR pro oživení a odolnost ve výši 7 miliard eur

Komise dne 19. července vydala kladné hodnocení plánu České republiky pro oživení a odolnost. Nástroj pro oživení a odolnost je hlavním prvkem plánu NextGenerationEU, který na podporu investic a reforem v celé EU poskytne 800 miliard eur. Dle Komise plán představuje komplexní a přiměřeně vyváženou reakci na hospodářskou a sociální situaci ČR, čímž odpovídajícím způsobem přispívá ke všem šesti pilířům. Rada rozhodla o schválení plánu ČR na podporu oživení a odolnosti a přijetí prováděcího nařízení dne 6. září 2021.

Komise žádá SD EU o finanční sankce vůči Polsku za činnost Disciplinární komory

Dne 7. září přijala Komise dvě rozhodnutí, v nichž žádá SD EU o stanovení finančních sankcí vůči Polsku. Rozhodnutí Komise se týkají výkonu rozhodnutí Soudního dvora EU ve věcech polského soudního systému, zejména že dosud nedošlo k zajištění dodržování předběžných opatření uložených Polsku 14. července 2021, která se týkala fungování Disciplinární komory polského Nejvyššího soudu a pozastavení účinnosti ustanovení polského práva ovlivňujících nezávislost soudnictví, a dále aby Polsko přijalo nezbytná opatření k plnému provedení rozsudku Soudního dvora ze dne 15. července 2021, který stanovil, že polský disciplinární režim vůči soudcům není v souladu s právem EU.

Případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí

Komise dne 23. září zahájila řízení o nesplnění povinnosti proti Belgii, České republice, Německu a Francii a zaslala jim výzvu kvůli nesprávnému provedení pravidel EU o právu na přístup k obhájci a právu na komunikaci po zatčení [směrnice (EU) 2013/48]. Směrnice je součástí právního rámce EU pro zajištění spravedlivého procesu, jenž zaručuje dostatečnou ochranu práv podezřelých a obviněných osob. Komise má za to, že některá vnitrostátní prováděcí opatření oznámená uvedenými čtyřmi členskými státy nespĺňují požadavky směrnice.

★ Z judikatury evropských soudů

SD EU: EK proti Polsku

Dne 15. července 2021 vydal SD EU rozsudek ve věci C-791/19, *EK proti Polsku*, ohledně disciplinárního režimu soudců v Polsku, ve kterém rozhodl, že **Polsko neplní povinnosti vyplývající z čl. 19 SEU**. Soudní dvůr stanovil, že **proces, který vedl k vytvoření Disciplinární komory Nejvyššího soudu, neposkytuje záruky nestranosti a nezávislosti**, protože není chráněn před přímým nebo nepřímým vlivem polských zákonodárných a výkonných orgánů. Dále soud podotýká, že Disciplinární komora je složena výhradně z nových soudců, kteří mají velmi vysoké odměny a také vysoký stupeň organizační, funkční a finanční autonomie ve srovnání s ostatními soudními senáty. Zavedený kárný systém může být použit k politické kontrole nad soudními rozhodnutími a vyvíjet tlak na soudce s cílem ovlivnit jejich rozhodování.

ESLP: Rozsudek ve věci *Reczkowicz proti Polsku*

Evropský soud pro lidská práva dne 22. července 2021 ve věci *Reczkowicz proti Polsku*, stížnost č. 43447/19, jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jelikož shledal, že Disciplinární komora Nejvyššího soudu, která se při-

padem stěžovatelky zabývala, nebyla a není „soudem zřízeným zákonem“ ve smyslu Úmluvy a postup jmenování soudců byl nepřiměřeně ovlivněn mocí zákonodárnou a výkonnou. ESLP zdůraznil, že jeho úkolem nebylo posoudit legitimitu reorganizace polského soudnictví jako celku, nýbrž posoudit, zda reorganizace polského soudnictví, případně změny spojené s touto reorganizací, mohly porušit práva stěžovatelky podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

SD EU: *État belge*

SD EU vydal dne 2. září 2021 rozsudek ve věci C-930/19, *État belge*, ve kterém se zabýval **právem pobytu občanů třetích zemí, kteří se stali obětí domácího násilí**. Podle Soudního dvora se státní příslušník třetí země, který se stal obětí domácího násilí páchaného jeho manželem nebo manželkou, který nebo která je občanem Unie, nenachází ve srovnatelné situaci se situací státního příslušníka třetí země, který se stal obětí domácího násilí páchaného jeho manželem nebo manželkou, který nebo která je státním příslušníkem třetí země. Z rozsudku tedy plyne, že případné rozdílné zacházení vyplývající z těchto dvou situací není v rozporu se zásadou rovnosti před zákonem zakotvenou Listinou základních práv Evropské unie.

✿ Odbor mezinárodních vztahů ČAK

Detailní informace jsou k dispozici v rubrice „Aktuality z Evropské unie“, kterou pravidelně zpracovává Odbor mezinárodních vztahů ČAK a která je k dispozici na stránkách www.cak.cz/Mezinárodní_vztahy/ Zastoupení ČAK v Bruselu a EU a v Advokátním deníku na www.advokatinidenik.cz v kategorii Svět práva.

Evropský den advokátů 2021

Evropský den advokátů, jehož oslavy připadají každoročně na 25. října (což je i Evropský den justice), poukazuje na roli advokátů ve společnosti, zdůrazňuje jejich zásadní význam v justiční sféře a snaží se reflektovat a reagovat na aktuální situaci v advokacii nejen v evropském, ale i celosvětovém měřítku. Česká advokátní komora se pravidelně zapojuje do oslav Evropského dne advokátů a ani letošní 8. ročník není výjimkou.

Rada Evropských advokátních komor (CCBE), jejímž je ČAK řádným členem, zvolila pro rok 2021 jako **téma Evropského dne advokátů „Bez nezávislosti advokátů není spravedlnosti“** a poukazuje zvolením tohoto tématu na zásadní požadavek, aby nejen advokáti, ale i profesní samosprávy (advokátní komory) zůstali nezávislí. **Tato nezávislost je předpokladem pro zastupování klientů. Je zásadní v případě, že advokát činí za klienta právní kroky směřující proti státní moci. Upevňuje důvěru advokátů ve vztazích s jejich klienty a je klíčová pro ochranu právního státu.**

CCBE je uznávaným hlasem evropské advokátní profese a prostřednictvím svých členů – nezávislých advokátních komor – zastupuje více než jeden milion evropských advokátů, a proto je její postavení v Evropě výjimečné. CCBE je na evropské úrovni zcela nezávislá. Hraje důležitou roli při podpoře advokátů a jejich nezávislosti a v rámci evropského lobbingu obhajuje a brání zásadní advokátní principy. CCBE pravidelně každým rokem informuje instituce EU o stavu právního státu ve sféře advokátní a ve své zprávě pro rok 2021 uvědomila Evropskou komisi o případech, ve kterých docházelo k zásahu do nezávislosti advokátů, k porušování důvěrnosti vztahu mezi klientem a advokátem chráněné advokátní povinnosti mlčenlivosti, ke ztotožňování advokátů s klienty či k výhrůžkám směřovaným proti ad-

vokátům při výkonu profese. Problémy na evropské úrovni narušující princip právního státu zaznamenaly i evropské soudní orgány, Soudní dvůr EU a Evropský soud pro lidská práva.

CCBE prostřednictvím tématu Evropského dne advokátů 2021 dále informuje odbornou i laickou veřejnost o **iniciativě CCBE**, která vyústila ve spolupráci s Radou Evropy při **návrhu nového mezinárodního instrumentu, jehož cílem je podpora nezávislosti advokátů a profesních samospráv – Evropské úmluvy Rady Evropy o advokátní profesi**. Úmluva by mohla navázat na stávající právně nezávazné doporučení Rady Evropy R (2000) 21 jako právně závazný mezinárodní akt, který by zahrnoval právní úpravu nezávislosti advokátní profese i samosprávy, případně by

byl doplněn i o kontrolní mechanismy, a to v době, kdy řada smluvních států Rady Evropy indikuje nátlaky na advokáty v podobě fyzických útoků, vydírání či i fyzické likvidace advokátů.

Úmluva může být otevřená pro přistoupení nečlenským státům Rady Evropy, což není možné v případě nezávazných právních nástrojů Rady Evropy, které směřují pouze vůči členským státům. Účast nečlenských států jako smluvních stran navrhované Úmluvy by přispěla k jejímu posílení a k ochraně, kterou nabízí.

V rámci letošního ročníku sepsali pro CCBE informační tematické články pan Laurent Pettiti, advokát zapsaný u Pařížské advokátní komory, předseda výboru Evropské úmluvy o advokátní profesi při CCBE a předseda delegace francouzských advokátních komor, který informoval o stavu vyjednávané Evropské úmluvy o advokátní profesi, a paní Attracta O'Regan, advokátka/solicitor, vedoucí oddělení odborného vzdělávání Advokátní komory v Irsku zastupující solicitory, poradkyně v tematické oblasti „právní stát“ při CCBE, která se ve svém příspěvku věnuje přístupu ke spravedlnosti a advokátní nezávislosti. Oba příspěvky jsou v anglickém jazyce k dispozici na internetových stránkách CCBE a byly zveřejněny v Advokátním deníku.

✿ Mgr. LENKA VOJÍŘOVÁ,
právníčka Odboru mezinárodních
vztahů ČAK

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty v době pandemie

Vážené advokátky, vážení advokáti,
vážené koncipientky, vážení koncipienti,

SEMINÁŘE NA NEJBLIŽŠÍ OBDOBÍ plánujeme v PREZENČNÍ I ONLINE PODOBĚ.

Pozvánky a registrace na ně jsou již uveřejněny na webových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz A MŮŽETE SE NA NĚ PŘIHLAŠOVAT - viz levé menu nazvané Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK.

Pozvánky na pozdější semináře budeme zveřejňovat postupně a přihlašovat se na ně bude možné asi jeden až dva měsíce před jejich konáním.

V Praze se prezenční akce konají na nové adrese Vzdělávacího a školicího střediska ČAK: Myslíkova 258/8, Praha 2 - Nové Město, a v Brně buď v sídle pobočky ČAK na nám. Svobody 84/15, nebo v sídle veřejného ochránce práv, Údolní 39.

Vzhledem k nadále nejisté situaci sledujte, prosím, kvůli nejaktuálnějším informacím webové stránky Komory i každoměsíční newslettery ČAK.

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK v Praze

ve čtvrtek 11. listopadu 2021

Smlouva o dílo

Lektoři: JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D., předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu doc. JUDr. Ivana Štenglová, docentka PF UK, členka LRV

ve čtvrtek 18. listopadu 2021

Advokáti do škol

Lektoři: JUDr. Petr Toman, LL.M., advokát
JUDr. Michal Žižlavský, advokát
JUDr. Daniela Kovářová, advokátka
Mgr. Kamila Bobysudová, terapeutka

ve čtvrtek 25. listopadu 2021

Kyberbezpečnost pro advokáty

Lektoři: JUDr. Ing. Jindřich Kalíšek, Ph.D., advokát specializující se na právo informačních a nových technologií a duševního vlastnictví, na problematiku software, cloudových služeb a e-commerce, kybernetickou bezpečnost a ochranu osobních údajů a soukromí na internetu, člen Sekce ČAK pro IT a GDPR a Spolku pro ochranu osobních údajů
Daniel Hejda, bezpečnostní konzultant a etický hacker

ve středu a čtvrtek 1. a 2. prosince 2021

Společné jmění manželů

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 9. prosince 2021

**Zátěžová komunikace s klienty AK
v období pandemie**

Lektor: PhDr. Miloslav Hrubý, psycholog, kouč, mediátor

ve čtvrtek 16. prosince 2021 workshop

**Advokát a klient – co vás v advokacii
trápí? (díl I. Pravda a lež)**

Workshop. Diskutující:

JUDr. Vladimír Jirousek, expředseda ČAK

JUDr. Petr Čáp, tajemník ČAK

JUDr. Petr Toman, advokát

JUDr. Daniela Kovářová, advokátka

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno

ve čtvrtek 11. listopadu 2021

**Vypořádání podílového spoluvlastnictví
a společného jmění manželů z pohledu
aktuální rozhodovací praxe Nejvyššího
soudu**

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 2. prosince 2021

Odklony v trestním řízení

Lektor: JUDr. Bc. Jiří Řiha, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 16. prosince 2021

**Výběr z obchodněprávní judikatury
za rok 2021**Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent
na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

v úterý 23. listopadu 2021

**Náhrada hmotných újem
i nemateriálních újem podle zákoníku
práce (zejména odškodňování
pracovních úrazů a nemocí z povolání)
v souvislostech s bezpečností
a ochranou zdraví při práci
a s pracovnělékařskými službami
ve srovnání s obdobnými náhradami
podle občanského zákoníku**Lektor: JUDr. Martin Mikyska, advokát, soudní znalec
pro obor ekonomika, odvětví mzdy, se zvláštní specializací
náhrady za ztrátu na výdělku při úrazech a nemocech
z povolání

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Severní Čechy

v pátek 26. listopadu 2021

Budova Fakulty zdravotních studií UJEP, Ústí nad Labem

Aktuální rozhodovací praxe – podmínky pro vynesení meritorního rozhodnutí

Lektor: JUDr. Stanislav Sviták, Ph.D., předseda senátu Krajského soudu v Ústí nad Labem

Sledujte ČAK na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění v české advokacii naleznete na www.twitter.com/CAK_cz.

Projekt předsedy ČAK na obnovení právnických sjezdů získal podporu téměř všech právnických profesí

Měly by se v České republice znovu pořádat právní sjezdy, tento důležitý fenomén právní kultury ve střední Evropě, jehož tradice byla ovšem na území našeho státu na mnoho let přerušena? To bylo tématem semináře pořádaného Pražským sdružením Jednoty českých právníků dne 4. října 2021 na půdě pražské právní fakulty, kterého se zúčastnili představitelé téměř všech právnických profesí.

Na úvod semináře, který moderoval proděkan Právníké fakulty Univerzity Karlovy prof. JUDr. Jan Kysela, Ph.D., DSc., vystoupil jako první přednášející prof. JUDr. Luboš Tichý, advokát a vedoucí Centra právní komparatistiky PF UK, který představil fenomén právnických sjezdů, jejich poslání a možnosti jejich resuscitace v dnešním světě. Vycházel přitom ze svého článku *Doporučuje se obnovení právnických sjezdů?* uveřejněného v Bulletinu advokacie č. 7-8/2020 na str. 85-92, který najdete i v Advokátním deníku a který mj. podrobně popisuje průběh všech dosavadních tří sjezdů na česko(slovenském) území – v roce 1904 v Praze, v roce 1925 v Brně a v roce 1930 v Bratislavě.

Jak prof. Tichý ve svém vystoupení zdůraznil, právní sjezd není jen „další konference“, liší se od ní svým obsahem, složením i průběhem, neboť **slouží jako zásadní příspěvek k rozvoji legislativy a právního řádu, dále k rozvoji dialogu jednotlivých právnických profesí, a především k sebeuvědomění celého právního stavu jako takového.**

Na přednášku profesora Tichého navázalo vystoupení emeritního ústavního soudce prof. JUDr. Pavla Holländera, DrSc., který se ve své přednášce zaměřil na otázku, **zda lze na začátku 21. století, v době fragmentace právního systému, dekonstrukce práva a extrémní specializace právníků vůbec ještě mluvit o právního stavu, a jaký je obsah tohoto pojmu.** Podle prof. Holländera, který se inspiroval zejména úvahami Friedricha Carla von Savigny a Maxe Webera, lze mezi znaky vymezující právní stav zařadit specializované univerzitní právní vzdělávání, profesionalizaci výkonů právního povolání, vzájemnou komunikaci a sdílení sociální prostředí, a to i institucionalizované, homogenitu oboru právo, včetně existence společného odborného právního jazyka, stavovské normy chování a určitou míru společenské akceptace a společenského uznání.

V následné debatě pak vystoupili s podporou myšlenky **znovuobnovení právnických sjezdů v České republice přítomní zástupci akademické sféry, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, notářů, exekutorů, obecných soudů i Ústavního soudu a samozřejmě i předseda České advokátní komory JUDr. Vladimír Jirousek, který je duchovním otcem celého projektu.**

Mezi debatujícími bylo možné vidět i předsedu Nejvyššího soudu JUDr. Petra Angyalossyho, děkana Právníké fakulty Masarykovy univerzity doc. JUDr. Mgr. Martina Škopa, Ph.D., prorektora Univerzity Karlovy prof. JUDr. Aleše Gerlocha, CSc., předsedu Pražského sdružení Jednoty českých právníků JUDr. Martina Foukala, prezidenta Notářské komory Mgr. Radima Neubauera, ústavního soudce JUDr. Ing. Jiřího Zemánka, CSc., či prvního viceprezidenta Soudcovské unie Mgr. Romana Ladu. Jménem děkana Právníké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci doc. JUDr. Václava Stehlíka, LL.M., Ph.D., tlumočil jeho podporu tomuto projektu doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph.D.

„Seminář a vstupní diskuse na toto téma za přítomnosti zástupců téměř všech právnických profesí ukazují, že právní sjezdy by se do budoucna mohly stát silným a důležitým elementem pro legislativní procesy tak, jako tomu bylo za první republiky,“ zhodnotil následně průběh celého setkání doktor Jirousek.

Podle současných předpokladů by se první právní sjezd u nás po více než devadesáti letech měl konat již příští rok za účasti vybraných reprezentantů všech právnických profesí, a to na téma **„Právníci – odpovědnost nejenom profesní, ale i společenská, a institucionální pojistky jejich nezávislosti“.** Informace pro zájemce o tento výjimečný projekt by měly být v následujících měsících postupně zveřejňovány na webových stránkách Jednoty českých právníků – www.jednotaceskychpravniku.cz, neboť právě Jednota českých právníků by měla být organizátorem sjezdu.

✦ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

Medaile Antonína rytíře Randy obdržel JUDr. Vladimír Jirousek a 12 dalších významných osobností

V pátek 15. října 2021 se po dvouleté přestávce způsobené celosvětovou pandemickou situací konalo ve Vlasteneckém sále Karolina Univerzity Karlovy slavnostní zasedání Jednoty českých právníků, během kterého byly předány medaile Antonína rytíře Randy; ty uděluje Rada Jednoty českých právníků významným českým i zahraničním právníckým osobnostem jako výraz uznání zásluh na rozvoji právní vědy, zákonodárství, právní praxe, organizování právního života v zemi a upevňování přátelských vztahů.

Uvodní slovo přednesl JUDr. Pavel Rychetský, předseda Jednoty českých právníků a předseda Ústavního soudu, kterého za řečnickým pulitkem vystřídal následně místopředseda Vrchního soudu v Praze, expert na trestní právo

JUDr. Robert Fremr s přednáškou, která je již tradičním bodem tohoto slavnostního zasedání JČP. Pro tuto příležitost si vybral filozoficko-právní téma, které nazval prostě *Právo versus spravedlnost*. Jak název samotný napovídá, zaměřil se na obsah a vztah těchto dvou pojmů, popsal, jak na tyto pojmy nahlíží různé teorie, a neopomněl ani nespravedlnost a nalézání práva a spravedlnosti. Připomněl také slova ústavního soudce a bývalého advokáta JUDr. Davida Uhlíře, že advokát nalézá spravedlnost pro svého klienta, soudce pak spravedlnost. Podle Fremrových slov jsou možnosti advokáta dosti omezené, neboť nalézá spravedlnost právě jen pro svého klienta a jako obhájce je i povinen využít k tomu všech možností. Ve svém příspěvku dále místopředseda pražského vrchního soudu popsal soudcovské nalézání spravedlnosti a vzpomněl i tři případy ze soudní praxe. Zdůraznil, že pro soudce není malých a velkých případů, neboť i v případě tzv. malého případu lze napáchat velké škody na spravedlnosti.

Následný program byl pak již věnován samotnému slavnostnímu předání medailí Antonína rytíře Randy za roky

2020 a 2021. Z rukou pana doktora Rychetského, předsedy JČP, obdrželo toto významné ocenění celkem 13 osobností právníckého světa, z nich i přední advokáti, předseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek a člen představenstva ČAK JUDr. Petr Poledník.

Zlatou medailí Antonína rytíře Randy obdrželi:

JUDr. Vladislav Brož *in memoriam*, a to za unikátní přínos k obnově činnosti Jednoty českých právníků po roce 1989 a za úsilí k rozvoji ideálů jednotného právníckého spolku. Doktor Brož, významná osobnost právníckého světa, do JČP vstoupil již v roce 1968 a stál u obrodných snah Pražského jara, které však byly bohužel brzo umlčeny normalizací po sovětské vojenské intervenci. Pak už bylo možné se ve spolkovém životě snažit jen o co nejmenší škody kladením důrazu na čistě právní program spolku a omezení ideologie. JUDr. Brož samozřejmě uvítal návrat svobody v roce 1989 a byl jedním z prvních, kteří neprodleně zahájili počátkem roku 1990 obnovu JČP na demokratickém základě, byl zvolen předsedou výboru Pražského sdružení JČP, navrhl novou koncepci udělení Randových medailí a vytvořil statut medaile. Zlatou medailí za něho převzala vnučka JUDr. Jana Kůrková.

Prof. JUDr. Karel Malý, emeritní rektor UK a právní historik, za významný podíl na znovuoobnově Jednoty českých

právníků po roce 1989, za přínos k obnovení slavnostního udílení Randových medailí významným právníkům a za mimořádný přínos na poli vědeckém, pedagogickém a společenském.

Stříbrnou medaili Antonína rytíře Randy obdrželi:

JUDr. Eva Barešová, významná právnička, bývalá dlouholetá vedoucí oddělení legislativy Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, lektorka a autorka mnoha publikací v oboru nemovitostí, za nesmírně obětavou práci pro Jednotu českých právníků v oblasti vzdělávání, tvorby vnitřních předpisů a Zpravodaje JČP a za odborný přínos v oboru věcných práv k nemovitostem.

JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, za rozsáhlou a obětavou přednáškovou a publikační činnost pro Jednotu českých právníků, jakož i za významný přínos k rozvoji obchodního práva.

JUDr. Robert Fremr, místopředseda Vrchního soudu v Praze, bývalý místopředseda Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu, za mimořádný přínos v oboru trestního práva v mezinárodním měřítku a za reprezentaci českého soudnictví v jedné z nejrenomovanějších mezinárodních soudních institucí.

JUDr. Vladimír Jirousek, advokát a dlouholetý předseda České advokátní komory, za přínos ke vzájemné komunikaci mezi právníckými profesemi, zejména po přistoupení ČAK k Memorandu o spolupráci s JČP v lednu roku 2018, za snahu kultivovat advokátní stav a využívat jeho potenciál pro rozvoj právní vědy a právní kultury z pozice renomovaného advokáta a představitele české advokacie a za úsilí o znovuoobnovení tradice sjezdů českých právníků.

JUDr. Ladislav Muzikář, emeritní soudce a expert na dědické právo, za dlouholetou obětavou přednáškovou a publikační činnost pro Jednotu českých právníků a za významný přínos na poli dědického práva.

Prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, významný německý advokát a prezident Karlovarských právnických dnů, za významný přínos na poli mezinárodního práva a za úsilí o spolupráci českých, slovenských, rakouských a německých právníků.

JUDr. Pavel Zeman, bývalý dlouholetý nejvyšší státní zástupce, a to za přínos ke vzájemnému respektu mezi jednotlivými právníckými profesemi, za přednáškovou činnost pro brněnské členy JČP, jakož i za úsilí o nezávislost státního zastupitelství.

Bronzovou medaili Antonína rytíře Randy obdrželi:

JUDr. Roman Fiala, soudce Nejvyššího soudu a jeho bývalý dlouholetý místopředseda, za významný přínos v oboru občanského práva, zejména také v oboru dědického práva, a za dlouhodobou plodnou spolupráci s Jednotou českých právníků.

Prof. JUDr. Jan Kysela, Ph.D., DrSc., vedoucí Katedry politologie a sociologie PF UK a expert na ústavní právo, za mimořádný přínos v oboru ústavního práva a ochrany lidských práv a za spolupráci s JČP, pro jejíž grémium přednáší.

JUDr. Michal Princ, předseda Obvodního soudu pro Prahu 1, za podporu Jednoty českých právníků, za literární přínos k historii soudnictví a za mimořádné úsilí při péči o historické pražské soudní budovy.

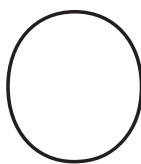

JUDr. Petr Poledník, advokát a člen představenstva ČAK, za dlouholetou obětavou spolupráci s brněnským sdružením JČP, za propagaci Jednoty mezi mladými advokáty a za významný přínos k rozvoji české advokacie, zvláště na Moravě.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Foto: redakce

Příběhy jako pedagogické příklady

 bčas potkávám své bývalé studenty. Vzpomínají na příklady, které jsme před řádkou let řešili na seminářích. Dokonce mi někdy doporučují, abych některé historky uplatnil ve fejetonech. Rád vyhovím.

Hrdinou jednoho z pedagogických použitelných příběhů byl mladý dirigent (označíme ho písmenem „X“), který účinkoval na hudebním festivalu ve Spojených státech. Požádal, aby jeho odměna za dirigování koncertu činila o dolar víc, než kolik na stejném festivalu a za obdobný umělecký výkon obdržel dirigent Toscanini. Pořadatel takovému požadavku vyhověli bez připomínek, což mohlo být varovným signálem pro dosud obchodně nezkušeného dirigenta X. Když si po koncertu přišel pro výplatu, obdržel jeden dolar s vysvětlením, že mistr Toscanini se honoráře zřekl ve prospěch jistého dobročinného účelu.

Tento snad pravdivý příběh se mi jevil jako zajímavý a z pedagogického hlediska podnětný. Jeho prostřednictvím se dalo poukázat na roli agentů, kteří zastupují výkonné umělce. V takové profesi se totiž někdy dobře uplatňují uměnilovni absolventi právnických fakult. Historka také názorně naznačuje, že uplatněné prestižní zájmy mohou být na škodu zájmům hmotným.

V semináři měli studenti vyjádřit stanovisko k následujícím otázkám:

- Jak byste v roli dirigenta X upravili a zdůvodnili svůj nárok na honorář za dirigentský výkon, tj. na částku vyšší než jeden dolar. Jakou částku byste požadovali a jak ji zdůvodnili?
- Pokud byste byli v roli soudce, přiznali byste v případě právního sporu dirigentu X podstatně vyšší honorář než jeden dolar, když k tomu zřejmě směřovala jeho vůle? O jaký důvod byste opřeli své rozhodnutí a podle jakých kritérií byste stanovili výši honoráře?
- Pokud byste v roli soudce honorářový požadavek dirigenta X (tj. odměnu výrazně vyšší než jeden dolar) zamítli, jaké argumenty byste uplatnili v rozhodnutí? „Potrestali“ byste prestižní chování dirigenta X, nebo k němu měli chápavější vztah?
- Jak byste hodnotili počínání organizátorů festivalu, kteří bez připomínek přijali honorářový požadavek dirigenta X, i když zřejmě znali honorářové podmínky, jaké měl dirigent Toscanini?
- V jakém znění měl dirigent X navrhnout smluvní honorářovou podmínku, aby měl úspěch v honorářové prestižní soutěži nad dirigentem Toscaninim a zároveň neriskoval blamáž jako ve zmíněné situaci?

Pokud si dnes vzpomínám, byl v debatě uplatněn výrok (myslím, že biblický) „Hoden jest dělník mzdy své.“ Dobrali jsme se i názoru, že smluvní podmínka mohla znít: „Honorář o dolar víc, než obdržel dirigent T., nejméně však...“ Zvlášť se mi zamlouvalo řešení jednoho ze studentů. Po-

dle jeho názoru měl dirigent X obdržet odměnu ve výši jednoho dolaru. Pořadatelé koncertu, který dirigoval X, měli na dobročinný účel uhradit stejnou částku, jaká připadla na dirigenta T., a za dárců měli označit dirigenta X.

Malíř Josef Lada uzavřel smlouvu o dílo s trojicí zedníků, kteří mu opravovali domek v jeho rodné vsi. Podle smlouvy měli zedníci obdržet – vedle odměny v korunách – i džbán piva denně. Filutové zedníci si nechali od keramika vyrobit džbán třicetilitrový a požadovali od Josefa Lady, aby jim denně hradil jeho pivní obsah. Při semináři na právnické fakultě jsem uložil studentům, aby tu žertovnou záležitost posoudili, jako by šlo o skutečnou soudní při. Někteří ze studentů byli ochotni vyhovět požadavku zednické party. Jiní zase v platném právu nalézali možnosti, kterými dospěli k rozumnějšímu výsledku – za „džbán piva“ považovali pivní džbán obvyklých rozměrů. To bylo povzbudivé zjištění. Obdoby „džbánu piva denně“ se totiž – byť v podobě méně zjevné a méně úsměvné – dosti často vyskytují ve smluvní praxi.

Lidskou schopnost zneužít nejednoznačný význam slov uplatnili autoři svérázné dohody, jakou kdysi uzavřeli podnikatelé v jistém zahraničním regionu. Dohodli se na utajeném komunikačním kódu, jaký používali v pracovních posudcích. V nich byly vlastnosti odcházejícího zaměstnance vyjádřeny vždy výrazy zdánlivě pochvalnými, jež bylo obtížně napadat ve sporu o znění posudku. Příkladem byla charakteristika připomínající mluvu sociologů: „Na pracovišti se projevoval jako neformální autorita a tvůrce mínění.“ Taková formulace sdělovala zasvěceným (držitelům „kódovacího klíče“), že se jedná o „kverulanta, který podrývá autoritu svého vedoucího“. Jestliže se o někom tvrdilo, že „vždy ukázněně a zcela přesně plní zadané pokyny“, mělo se to číst jako „bez vlastní iniciativy“.

Otázky pro studenty byly následující: „Mohou podniky, které se nepodílely na uvedené dohodě, tuto dohodu právně napadat?“ „Mohou zmíněné a jim podobné formulace v pracovních posudcích dodatečně napadat zaměstnanci, kteří původně proti nim neměli námítky?“

Odpověď většinou zněla, že právní zásah bude úspěšný, pokud se zjistí existence utajeného „komunikačního kódu“. Spornější již byl názor, že mluva pracovního posudku by měla být přístupná jazykové úrovni hodnoceného.

Obecnější souhlas měla myšlenka, že i v běžném životě jsou některé pochvaly svérázným způsobem pohany.

 prof. PETR HAJN

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- ustavující valná hromada Advokátní komory v království Českém se konala dne 14. února 1850? Stalo se tak podle provizorního advokátního řádu přijatého dne 16. srpna 1849. Prvním prezidentem byl zvolen zemský advokát Václav Ignác rytíř z Eisensteinu (1793-1881). Podle údaje v časopisu Právník z r. 1864 byl Václav rytíř z Eisensteinu promován doktorem obojího práva v r. 1817 a v r. 1864 byl spolu s Karlem Eduardem Schusterem po Janu Nepomuku Kaňkovi nejstarším členem pražské právnické fakulty. Václav rytíř z Eisensteinu pocházel z nobiletované sklářské rodiny Eisnerů, v 60. letech 19. století se aktivně zapojil do politického dění jako poslanec zemského sněmu a okresní starosta.

- o výstavbu Justičního paláce v Bruselu se významnou měrou zasloužil advokát? Victor Tesch (1812-1892) byl v letech 1850-1852 a 1857-1865 belgickým ministrem spravedlnosti. Právě on navrhl, aby nový justiční palác byl postaven na místě dosavadních zahrad rodiny de Marode, a vybral architekta Josepha Poelaerta (1817-1879), který se podílel i na řadě dalších významných bruselských staveb. Základ-

ní kámen byl však položen až dne 30. října 1865, kdy byl již ministrem spravedlnosti univerzitní profesor Jules Bara (1835-1900). Justiční palác byl pak slavnostně otevřen dne 15. října 1883.

- ještě v roce 1862 přispěl Jan Nepomuk Kaňka „k podporování obyvatelů Pražských, kterým povodeň způsobila škodu“? Sbirku založili pražští advokáti František Augustin Brauner a dr. Rozkošný, podle zprávy v Národních listech ze dne 10. února 1862 do ní přispělo 27 pražských advokátů částkami v rozpětí od 5 do 200 zlatých. Jan Nepomuk Kaňka do sbírky vložil 50 zlatých. Advokátní sbírka nebyla jediná, takže „z těchto posud sešlých se peněz rozdělil výbor mezi komisary každého z jednotlivých 12 okresů města povodněmi postihnutých, asi 8000 zl. r. č. k tomu účelu, aby jednotlivým rodinám, které povodněmi škodu utrpěly, udělovali podpory“. V advokátské sbírce se přitom k uvedenému datu vybralo 840 zlatých.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

Aktuelles

Dank an Vladimír Jirousek Antonín Mokřý 4

Ergebnisse der Wahlen zu den Organen der tschechischen Rechtsanwaltskammer (ČAK) während der 8. Versammlung der ČAK 6

Die ČAK hat klare Kriterien für die Eintragung ausländischer Bewerber in die Liste der Rechtsanwaltsanwälte festgelegt Petr Čáp, Jaroslava Macková 10

Stellungnahme der Fachgruppe Alternative Konfliktlösung (ADR) zur Verschwiegenheitspflicht der Rechtsanwälte – eingetragener sowie nicht eingetragener Mediatoren Martina Doležalová 11

Aktuelles im Bereich des Rechts Hana Rydlová 12

Aus der Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Zu zwei grundlegenden Fragen der Haftung für Schäden, die durch ein Gebäude verursacht wurden Luboš Tichý 15

Statusfrage der rechtlichen Regelung der Zuständigkeit der Hauptversammlung in den Aktiengesellschaften Radim Kříž 23

Über die Möglichkeit der Nutzung des Instituts des kooperationsbereiten Beschuldigten bei der Vereinbarung über Schuld und Strafe Pavel Vantuch 32

Weisung des Absonderungsberechtigten im Insolvenzverfahren Miroslav Sedláček, Dominik Matuška 38

Aus der Judikatur

Oberstes Gericht: Zum dringende Verfassungsgericht: Über das Recht auf Zugang zum Gericht und die elektronische Signatur, deren Gültigkeit sich nicht überprüfen lässt 43

Oberstes Verwaltungsgericht: Überprüfung der Maßnahmen im Falle einer Epidemie oder einer drohenden Epidemie aus der Sicht des Pandemie-Gesetzes und des Gesetzes über den Schutz der öffentlichen Gesundheit 45

Gerichtshof der EU: Zum Verbot, auf dem Arbeitsplatz eine sichtbare Ausdrucksform eigener Überzeugung zu tragen 51

Europäischer Gerichtshof für Menschenrechte: Zur massenhaften Überwachung der elektronischen Kommunikation von Personen durch Nachrichtendienste 53

Glosse: Zur Entscheidung des Obersten Gerichtshofs über den Vergleich der in das Grundbuch einzutragenden Rechte 55

Aus der Fachliteratur

Antonín Kottbauer, Ladislav Jouza, Petra Hušková, Václav Sládek, Helena Úlehlová, Jan Vácha: **Arbeitsgesetzbuch: Kommentar mit Rechtsprechung, Stand zum 7. Mai 2021** (Dana Roučková) 60

Luboš Dörfl, Markéta Lehká, Radek Visinger, Alexandr Krysl: **Gesetz über Sachverständige. Ein Kommentar** (Aleš Vémola) 60

Jiří Jelínek et al.: **Kriminologie** (Eduard Bruna) 61

Lucie Smolka: **Kollektive Verwaltung im Kontext moderner Technologien** (Jan Zibner) 62

Jakub Sivák: **Leihmutterchaft in der tschechischen Rechtsordnung und die damit zusammenhängenden Fragen** (Ondřej Frinta) 63

Stanislav Balík, Stanislav Balík ml., Stanislav Balík jr.: **Rechtsgeschichte der außereuropäischen Länder (ein Kurzumriss)** (Vojtěch Lažanský) 64

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Petra Vrábliková 65

Wir wollen gedenken 66

Außergewöhnlich günstige Kfz-Versicherungsbedingungen für Rechtsanwälte Tereza Poláková 67

Aus Europa und der Welt

Ständige Vertretung der ČAK in Brüssel informiert 68

Europäischer Tag des Anwalts 2021 Lenka Vojřívová 70

Informationen und Interessantes

Wissenswertes

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwälte in Zeiten der Pandemie 71

Das Projekt des Vorsitzenden der ČAK zur Wiedereinführung von Juristentagen wird fast von allen juristischen Berufen unterstützt Ivana Cihlářová 73

Aus der Gesellschaft der Juristen

Feierliche Übergabe der Anton-Ritter-von-Randa-Medaillen für die Jahre 2020 und 2021 Hana Rydlová 74

Zum Schluss

Geschichten als pädagogische Beispiele Petr Hajn 76

Zeichnung von Lubomír Lichý 77

Wissen Sie, dass... Stanislav Balík 77

Inhaltsverzeichnis

Zusammenfassung/Summary 79

Table of Contents 80

Luboš Tichý: Zu zwei grundlegenden Fragen der Haftung für Schäden, die durch ein Gebäude verursacht wurden

Der Autor kritisiert die Tatsache, dass der Tatbestand der Haftung für Schäden, die durch ein Gebäude verursacht wurden, gemäß § 2938 des tschechischen Bürgerlichen Gesetzbuchs als absolute Haftung aufgefasst ist. Aufgrund der Entwicklung des Privatrechts auf dem Gebiet der heutigen Tschechischen Republik und aufgrund des Vergleichs mit der österreichischen und deutschen Regelung kommt er zum Schluss, dass es sich grundsätzlich um eine Haftung für verschuldete Verletzung der Pflicht des Schutzes (der Sorge) des Eigentümers als Ursache des den Schaden verursachenden Standes und seinem Charakter nach um eine subjektive Verantwortung handelt.

Radim Kríž: Statusfrage der rechtlichen Regelung der Zuständigkeit der Hauptversammlung in den Aktiengesellschaften

Der Beitrag befasst sich mit der Abdingbarkeit der die Aktiengesellschaft betreffenden Rechtsnormen in Bezug auf die Statusfrage unter Anbetracht der Zuständigkeit der Hauptversammlung der Aktiengesellschaft.

Pavel Vantuch: Über die Möglichkeit der Nutzung des Instituts des kooperationsbereiten Beschuldigten bei der Vereinbarung über Schuld und Strafe

Das Institut des kooperationsbereiten Beschuldigten (§ 178a der tschechischen Strafprozessordnung) wurde in die Strafprozessordnung mit deren Novelle durch das Gesetz Nr. 41/2009 Slg. eingeführt, das am 1. 1. 2010 in Kraft getreten ist. Dieses Gesetz wurde zum letzten Mal durch das Gesetz Nr. 333/2020 Slg. novelliert; dieses hat mit Wirkung vom 1. 10. 2020 dem Staatsanwalt die Möglichkeit gegeben, den Beschuldigten nicht nur in der Anklage, wie dies bereits der Fall war, sondern neulich auch in der Vereinbarung über Schuld und Strafe als kooperationsbereit zu bezeichnen. In diesem Artikel befasst sich der Autor mit einigen aktuellen Problemen, die bei der Geltendmachung dieses Instituts in der Praxis vorkommen können. Insbesondere beantwortet er die Fra-

ge, ob der Staatsanwalt den Beschuldigten in der während der Ermittlungen abgeschlossenen Vereinbarung über Schuld und Strafe oder auch nach der Anklageerhebung im Hauptverfahren, bzw. auch nach der Anordnung oder im Laufe der Hauptverhandlung als kooperationsbereit bezeichnen kann.

Miroslav Sedláček, Dominik Matuška: Weisung des Absonderungsberechtigten im Insolvenzverfahren

Geht es um Verwaltung oder Veräußerung eines Rechts, einer Forderung oder eines anderen Vermögenswertes, die eine Forderung sichern sollen, ist die Person mit einer Dispositionsberechtigung (Schuldner oder Insolvenzverwalter) an die Weisung des Absonderungsberechtigten gebunden. Die Autoren befassen sich in ihrem Beitrag mit den Regeln für die vom Absonderungsberechtigten erteilten Weisungen an die Person mit einer Dispositionsberechtigung zur Verwaltung oder Veräußerung des Sicherungsobjekts (insbesondere für die Höhe der Kosten für die Verwaltung oder Sicherstellung, für die Vorgehensweisen bei einer höheren Anzahl der Absonderungsberechtigten oder z. B. bei der Anfechtung der Forderung oder bei der Erhebung der Anfechtungsklage seitens des Insolvenzverwalters).

Luboš Tichý: On two basic aspects of liability for damage caused by a building

The author criticises the concept of liability for damage caused by a building in Section 2938 of the Civil Code as no-fault liability. Based on the development of private law in the territory of the current Czech Republic and using a comparison with Austrian and German laws, he concludes that this is – in substance – the owner's liability for a culpable breach of the duty to protect (care) as the cause of the state of affairs that caused the damage and – in view of its nature – liability based on fault.

Radim Kríž: Status-related issue in the legislation governing the competence of joint-stock companies' general meetings

This article deals with the issue of non-mandatory nature of the legal

rules governing joint-stock companies with respect to the status issue, taking into account the competence of a joint-stock company's general meeting.

Pavel Vantuch: On the option of using a co-operating accused person in negotiating an agreement on guilt and punishment

The concept of co-operating accused person (Section 178a of the Code of Criminal Procedure) was incorporated into the Code of Criminal Procedure by an amendment introduced by Act No. 41/2009 Coll., effective from 1 January 2010. The Code was last amended by Act No. 333/2020 Coll., which, with effect from 1 October 2020, allowed the public prosecutor to identify the accused person as co-operating not only in the indictment, as before, but newly also in an agreement on guilt and punishment. In this article, the author deals with certain current issues occurring when applying this concept in practice. In particular, he answers the question of whether the public prosecutor can identify the accused as a co-operating person in an agreement on guilt and punishment concluded only during investigation, or also after the indictment has been brought in court, or even after trial has been scheduled or during the trial as such.

Miroslav Sedláček, Dominik Matuška: Instruction of a secured creditor in insolvency proceedings

In case of administration or realisation (sale) of a right, receivable or other property value serving to secure a receivable, anyone having the right of disposal (debtor or insolvency trustee) is bound by instructions of the secured creditor. In their article, the authors analyse the rules for instructions issued by a secured creditor to a person having the right of disposal to administrate or realise the object of security (especially for the amount of the costs of administration or security; procedures in the case of multiple secured creditors; or in denial of a receivable or filing an action to challenge a juridical act by the insolvency trustee).

Current News

Acknowledgement to Vladimír Jirousek Antonín Mokry 4

Results of elections to the bodies of the Czech Bar Association at the 8th Assembly of the Czech Bar Association 6

The Czech Bar Association sets clear criteria for registration of foreign applicants in the list of legal trainees
Petr Čáp, Jaroslava Macková 10

Opinion of the Alternative Dispute Resolution section on the confidentiality obligation of lawyers – registered and unregistered mediators Martina Doležalová 11

Legal updates Hana Rýdlová 12

Legal Theory and Practice

Articles

On two basic aspects of liability for damage caused by a building Luboš Tichý 15

Status-related issue in the legislation governing the competence of joint-stock companies' general meetings
Radim Kříž 23

On the option of using a co-operating accused person in negotiating an agreement on guilt and punishment
Pavel Vantuch 32

Instruction of a secured creditor in insolvency proceedings Miroslav Sedláček, Dominik Matuška 38

Judicial Decisions

Constitutional Court: On the right of access to justice and electronic signature in cases where its validity cannot be verified 43

Supreme Administrative Court: Review of measures taken during an epidemic or at a time when an epidemic is imminent in terms of the Pandemic Act and the Protection of Public Health Act 45

EU Court of Justice: On the prohibition to wear a visible expression of one's beliefs at the workplace 51

European Court of Human Rights: On collective monitoring of private electronic communication by intelligence services 53

Comment: On a decision of the Supreme Court concerning settlement of rights registered in the Land Registry 55

Professional Literature

Antonín Kottnauer, Ladislav Jouza, Petra Hušková, Václav Sládek, Helena Úlehlová, Jan Vácha:
Labour Code: Commentary with case law as of 7 May 2021 (Dana Roučková) 60

Luboš Dörfl, Markéta Lehká, Radek Visinger, Alexandr Krysl: **Experts Act. Commentary** (Aleš Vémola) 60

Jiří Jelínek et al.: **Criminology** (Eduard Bruna) 61

Lucie Smolka: **Collective management in the context of modern technologies** (Jan Zibner) 62

Jakub Sivák: **Surrogacy in Czech law and related questions** (Ondřej Frinta) 63

Stanislav Balík, Stanislav Balík ml., Stanislav Balík Jr.: **Legal history of non-European countries (brief outline)**
(Vojtěch Lažanský) 64

Legal Profession

Czech Legal Profession

Disciplinary decisions Petra Vrábliková 65

Passed Away 66

Extraordinarily favourable terms of motor vehicle insurance for lawyers Tereza Poláková 67

From Europe and from the world

Information from the permanent representation of the Czech Bar Association in Brussels 68

European Lawyers Day 2021 Lenka Vojířová 70

Information and Points of Interest

You Should Know

Lectures and seminars for lawyers and trainee lawyers during the pandemic 71

The CBA President's project to renew legal conferences wins support from almost all legal professions
Ivana Cihlářová 73

Law Society

Ceremonial handover of Antonín Randa medals for 2020 and 2021 Hana Rýdlová 74

Finally

Stories as teaching examples Petr Hajn 76

Drawing by Lubomír Lichý 77

Do you know that ... Stanislav Balík 77

Inhaltsverzeichnis 78

Zusammenfassung/Summary 79

Table of Contents 80